

Úradný vestník

Európskej únie

C 347

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 53

18. decembra 2010

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah	Strana
I	<i>Uznesenia, odporúčania a stanoviská</i>	
	STANOVISKÁ	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	460. plenárne zasadnutie v dňoch 17. a 18. februára 2010	
2010/C 347/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prispôbiť zručnosti potrebám priemyslu a služieb v procese zmien – Prínos prípadného vytvorenia sektorových rád pre zamestnanosť a zručnosti v Európe“ (prieskumné stanovisko)	1
2010/C 347/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Lisabonská agenda a vnútorný trh“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	8
2010/C 347/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Integrácia a sociálna agenda“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	19
2010/C 347/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vplyv dohôd o hospodárskom partnerstve na najvzdialenejšie regióny (karibská oblasť)“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	28
2010/C 347/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Budúca stratégia pre mliekarské odvetvie EÚ na obdobie rokov 2010 – 2015 a po ňom“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	34
2010/C 347/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Poľnohospodárstvo v rámci Európsko-stredomorského partnerstva (vrátane významu práce žien v poľnohospodárstve a úlohy družstiev)“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	41
2010/C 347/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zdôraznenie sociálno-hospodárskych aspektov vo vzťahoch medzi EÚ a Latinskou Amerikou“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	48
2010/C 347/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vzťahy medzi Európskou úniou a Marokom“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	55

SK

Cena: 4 EUR

(Pokračovanie na druhej strane)

III Prípravné akty

Európsky hospodársky a sociálny výbor**460. plenárne zasadnutie v dňoch 17. a 18. februára 2010**

2010/C 347/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o umiestňovaní na trh a používaní biocídnych výrobkov“ KOM(2009) 267 v konečnom znení – 2009/0076 (COD)	62
2010/C 347/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o prepravovateľných tlakových zariadeniach“ KOM(2009) 482 v konečnom znení – 2009/0131 (COD)	68
2010/C 347/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Rady o administratívnej spolupráci a boji proti podvodom v oblasti dane z pridanej hodnoty (prepracované znenie)“ KOM(2009) 427 v konečnom znení – 2009/0118 (CNS)	73
2010/C 347/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2003/71/ES o prospekte, ktorý sa zverejňuje pri verejnej ponuke cenných papierov alebo ich prijatí na obchodovanie, a 2004/109/ES o harmonizácii požiadaviek na transparentnosť v súvislosti s informáciami o emitentoch, ktorých cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu“ KOM(2009) 491 v konečnom znení – 2009/0132 (COD)	79
2010/C 347/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Správa o preskúmaní politiky životného prostredia 2008“ KOM(2009) 304 v konečnom znení	84

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

460. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 17. A 18. FEBRUÁRA 2010

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prispôsobiť zručnosti potrebám priemyslu a služieb v procese zmien – Prínos prípadného vytvorenia sektorových rád pre zamestnanosť a zručnosti v Európe“

(prieskumné stanovisko)

(2010/C 347/01)

Spravodajca: **Marian KRZAKLEWSKI**

Pomocný spravodajca: **András SZŰCS**

Podpredsedníčka Európskej komisie Margot Wallström požiadala listom z 29. júna 2009 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému:

„Prispôsobiť zručnosti potrebám priemyslu a služieb v procese zmien – Prínos prípadného vytvorenia sektorových rád pre zamestnanosť a zručnosti v Európe“.

Poradná komisia pre priemyselne zmeny poverená vypracovaním stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. februára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza zo 17. februára 2010) prijal 149 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor s veľkým záujmom prijal informáciu o myšlienke vytvoriť sektorové rady pre zamestnanosť a zručnosti na európskej úrovni. Podľa názoru výboru vhodne zorganizované a riadené **sektorové rady**, do ktorých činnosti budú zapojené rôzne zainteresované strany, **by mali byť skutočnou oporou v procese riadenia sektorových zmien**, a predovšetkým by mali pomôcť predvídať vývoj situácie z hľadiska potrieb v oblasti zamestnanosti a zručností a **prispôsobiť zručnosti ponuke a dopytu**.

1.2 Výbor zastáva názor, že európske sektorové rady by mohli pomôcť pri riadení sektorových zmien a prispieť k dosiahnutiu cieľov iniciatívy „Nové zručnosti pre nové pracovné miesta“. Boli by tiež užitočné pri rozhodovaní o sektorových zmenách na úrovni EÚ.

1.3 Na základe analýzy výhod a nevýhod posudzovaných v štúdiu uskutočniteľnosti, ktorá skúmala politické možnosti týkajúce sa rôznych koncepcií týchto rád, sa výbor prikláňa ku koncepcii sektorových rád, ktorá sa inšpiruje európskym sociálnym dialógom. Pre sektorové rady by mohlo byť skutočne prospešné, keby boli v kontakte (formou spolupráce) so štruktúrami európskeho odvetvového sociálneho dialógu a ich politickou činnosťou.

1.4 Výbor sa domnieva, že činnosť európskych výborov odvetvového sociálneho dialógu môže poslúžiť ako model fungovania pre európske sektorové rady.

1.4.1 Treba však zdôrazniť, že európske sektorové rady môžu mať širší záber, pokiaľ ide o počet zainteresovaných strán, ktoré ich tvoria, a môžu byť samostatnejšie než európske výbory odvetvového sociálneho dialógu, pretože sa zameriavajú viac na zručnosti a trh práce než na sociálny dialóg.

1.4.2 Výbor sa nazdáva, že možnosť vzniku európskych sektorových rád by mala existovať aj pre tie sektory, pre ktoré neexistujú štruktúry európskeho odvetvového dialógu. Takáto nová európska sektorová rada by mohla podnietiť vznik nového európskeho výboru odvetvového sociálneho dialógu.

1.5 Výbor sa domnieva, že budúce európske sektorové rady by mali úzko a pravidelne spolupracovať s podobnými radami na úrovni jednotlivých štátov. **Výbor odporúča, aby európske sektorové rady podporovali vytvorenie národných rád tam, kde takéto rady ešte neexistujú, a poskytovali im poradenstvo a osvedčené postupy.**

1.6 Výbor si myslí, že nové európske sektorové rady by okrem riadenia sektorových zmien mohli mať za úlohu najmä:

- analyzovať vývojové tendencie na trhu práce v danom sektore z hľadiska kvantity i kvality,
- vydávať odporúčania, ktorých cieľom bude vyplniť a vyrovnáť kvantitatívne a kvalitatívne medzery na trhu práce, a zavedať programy a opatrenia na tento účel,
- podporovať spoluprácu medzi podnikmi a poskytovateľmi VET ⁽¹⁾.

1.7 Výbor zastáva názor, že ak majú byť európske sektorové rady účinné:

- musia byť platformou, do ktorej budú zapojení sociálni partneri, vzdelávacie organizácie a ustanovizne, inštitúcie, organizácie a orgány verejnej správy, profesijné združenia a inštitúty a organizácie poskytujúce odbornú prípravu a vzdelávanie (VET) a počiatočnú odbornú prípravu a vzdelávanie (IVET),
- musia byť sektorovo zamerané, čiže sa musia sústrediť na sektory v širokom slova zmysle a zaoberať sa povolaniami, ktoré sú pre dané sektory špecifické,
- musia zohľadňovať dynamické zmeny v rámci sektorov ako aj vznik nových sektorov,
- na riadení sa musia podieľať zástupcovia zamestnávateľov a pracovníkov, a v určitých prípadoch aj organizátori školení a politické orgány,

- musia vybudovať silné strategické partnerstvá, to znamená rozvíjať kontakty so strednými školami, inštitúciami poskytujúcimi školenia po ukončení stredoškolského vzdelania, vysokými školami, podnikmi, sektorovými radami a orgánmi na miestnej a regionálnej úrovni,

- musia vypracúvať rozumné a produktívne stratégie práce, na základe priemyselných reálií a naliehavých potrieb, ako je dopyt po informáciách o trhu práce, a s využitím prostriedkov umožňujúcich prilákať pracovníkov a udržať ich v danom sektore, a zároveň musia prihliadať na potreby MSP,

- musia brať ohľad na situáciu na trhu práce a jeho požiadavky z hľadiska EÚ,

- musia podporovať rozvoj takého prístupu, ktorý využíva jednotnú metodiku založenú na úlohách (výsledkoch) z podnikov s cieľom vytvoriť prehľadný záznam o audite činnosti na pracovisku počas záverečnej fázy odbornej prípravy, vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie.

1.8 V záujme posilnenia vplyvu európskych sektorových rád na zmeny v jednotlivých odvetviach výbor navrhuje, aby tieto rady zohľadňovali otázky celoživotného vzdelávania na všetkých úrovniach, vrátane celoživotného vzdelávania a odbornej prípravy (CVET) – v spojení s počiatočnou odbornou prípravou a vzdelávaním (IVET) – ako aj iných foriem rozvoja a uznávania zručností počas celého života.

1.9 Výbor navrhuje, aby bola venovaná osobitná pozornosť sektorom so silnými a na poznatkoch založenými zložkami, najlepšie v súvislosti s takými aspektmi ako je „ekologické hospodárstvo“.

1.10 Zriadenie sektorových rád sa podľa názoru výboru musí opierať o také úspechy politických procesov, ako je **európsky kvalifikačný rámec (EQF)**, európsky systém prenosu kreditov (ECTS), európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET), európsky referenčný rámec zabezpečenia kvality (EQARF) a Europass, a prispieť k ich ďalšiemu rozvoju.

1.10.1 Je dôležité, aby sa otvorenou metódou koordinácie dospelo k harmonizácii politiky celoživotného vzdelávania.

1.11 Výbor žiada, aby plánované európske sektorové rady rozvíjali stálu spoluprácu s európskymi univerzitami a vysokými školami, ktoré by mali byť spojovacím článkom medzi priemyslom a vedeckým výskumom v oblasti odbornej prípravy. Z tohto hľadiska už University-Business Forum ukázalo, do akej miery je takáto spolupráca prospešná pre priemysel i pre vysoké školy ⁽²⁾.

⁽¹⁾ VET – odborná príprava a vzdelávanie.

⁽²⁾ Oznámenie Komisie „Nové partnerstvo pre modernizáciu univerzít: fórum EÚ pre dialóg medzi univerzitami a podnikmi“, KOM(2009) 158 v konečnom znení, 2. apríla 2009.

1.12 Uvažujúc o vzťahoch medzi európskymi sektorovými radami na jednej strane a dublinskou nadáciou Eurofound a Cedefop na strane druhej dospel výbor k záveru, že štrukturálnu a informačnú podporu, ktorú sektorovým radám bude poskytovať Cedefop a Eurofound, by bolo treba začleniť do zoznamu úloh týchto inštitúcií. Vyžaduje si to dodatočné prostriedky pre tieto nadácie.

1.13 Výbor by chcel zdôrazniť odporúčanie, aby sektorové rady, ako na európskej, tak aj na národnej úrovni, navzájom spolupracovali a dokonca rozvíjali kontakty so **strediskami na monitorovanie zamestnanosti a zručností** a ich národnými či európskymi sieťami. Týka sa to tých sektorových rád, ktoré vo svojej vnútornej štruktúre takéto monitorovacie strediská nemajú. Odporúča sa, aby sa v členských krajinách, v ktorých budú zriadené sektorové rady, podporovalo vytváranie takýchto monitorovacích stredísk, ak ešte neboli vytvorené, a ich sieťová spolupráca s regionálnymi monitorovacími strediskami.

1.14 Pokiaľ ide o **financovanie procesu vytvárania a fungovania sektorových rád** na európskej úrovni, výbor sa nazdáva, že prostriedky na tento účel musia byť vyčlenené od začiatku tohto procesu. Okrem toho treba počítať s prostriedkami na podporu týchto rád a rozvoj stredísk na monitorovanie trhu práce a zručností, ktoré s nimi spolupracujú, alebo sú súčasťou ich štruktúry.

1.14.1 Výbor odporúča Komisii, aby pri koncipovaní pilotného projektu európskych sektorových rád zväzila možnosť vytvoriť najprv obmedzený počet rád, aby neboli vytvorené sektorové rady hneď pre približne 20 sektorov. Súvisí to z rozpočtovými požiadavkami. Bude ľahšie zabezpečiť finančné prostriedky pre vytvorenie 4 až 5 rád za rok. Zdá sa, že takáto strednodobá finančná záruka je pre projekt európskych sektorových rád dôležitou otázkou.

1.15 EHSV **žiada lepšie odborné riadenie** inovácie vo vzdelávaní. Na to, aby sa zlepšila schopnosť zamestnať sa a zmenšili sa rozdiely, je nevyhnutné zlepšiť systém vzdelávania a odbornej prípravy v EÚ. Inštitucionálne zmeny vo vzdelávaní sotva držia krok s vývojom potrieb spoločnosti. Inštitúcie musia **vziať do úvahy, že je nevyhnutné, aby zmeny, inovácia, vzdelávanie a odborná príprava boli úzko späté.**

1.16 EHSV sa zasadzuje za to, aby sa **vzdelávanie a odborná príprava znovu stali súčasťou skutočného života**, aby mali bližšie k potrebám verejnosti a odrážali zvyky nových generácií študentov.

2. Kontext prieskumného stanoviska

2.1 Listom z 29. júna 2009 požiadala podpredsedníčka Európskej komisie Margot Wallström Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému „Prispôbiť zručnosti potrebám priemyslu a služieb v procese zmien – Prínos prípadného vytvorenia sektorových rád pre zamestnanosť a zručnosti v Európe“.

2.1.1 V liste sa hovorí aj o súčasnej kríze a opatreniach, ktoré možno zaviesť na trhu práce s cieľom prispôbiť ho potrebám výroby, a tiež o zavedení takého riadenia zmien v službách a priemysle, ktoré by vo väčšej miere zohľadňovalo sociálne aspekty.

2.1.2 Podľa názoru Komisie na to, aby sme dosiahli tento cieľ, je nevyhnutné, aby súčasní a budúci pracovníci boli vybavení zručnosťami, ktoré podniky potrebujú a ktoré im umožnia prispôbiť sa zmenám. Touto témou sa zaoberá nedávno zverejnené oznámenie Komisie s názvom „Nové zručnosti pre nové pracovné miesta“ [KOM(2008) 868 v konečnom znení], ktorého cieľom je zistiť a posúdiť, aké zručnosti budú potrebné v Európe do roku 2020, a rozvinúť v EÚ schopnosť lepšie predvídať a lepšie prispôbiť zručnosti pracovným miestam.

2.1.3 Odborná sekcia SOC prijala 4. novembra 2009 stanovisko týkajúce sa tohto oznámenia ⁽³⁾.

2.2 V nadväznosti na zverejnenie oznámenia prebieha teraz na žiadosť Komisie štúdia uskutočniteľnosti v súvislosti s možnosťou vytvoriť na európskej úrovni sektorové rady pre zamestnanosť a zručnosti. Pri príprave tohto stanoviska mal výbor k dispozícii priebežnú verziu tejto štúdie ⁽⁴⁾.

3. Trendy a inovácie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy v Európskej únii

a) Nevyhnutnosť inovácie vo vzdelávacích systémoch

3.1 Ak chceme v plnej miere využiť potenciál európskej pracovnej sily, je nevyhnutné posilniť ľudský kapitál. Je to dôležité z hľadiska schopnosti zamestnať sa a z hľadiska pracovných miest, ako aj schopnosti prispôbiť sa zmene, najmä v kontexte súčasnej hospodárskej krízy, a tiež pre sociálnu súdržnosť.

3.2 Potreba väčšej mobility občanov v rámci Európy je dôležitým cieľom stanoveným v Lisabonskej zmluve. Aby bola možná cezhraničná a medziodvetvová mobilita pracovníkov, musia byť zamestnávateľia schopní porovnať prínos potenciálneho nového zamestnanca (výsledky) s potrebami podniku a prispôbiť ho týmto potrebám. Toto je kľúčový princíp, na ktorom spočíva požiadavka Komisie – **prispôbiť zručnosti potrebám priemyslu.**

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 74.

⁽⁴⁾ *Feasibility study on the setup of Sectoral Councils on Employment and Skills at the European Level, Interim Report.* Vypracoval ECORYS/KBA (2009) pre Európsku komisiu, GR pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a rovnaké príležitosti.

3.3 Budúce európske sektorové rady by mali podporiť vypracovanie prístupu, ktorý využíva jednotnú metodiku založenú na úlohách (výsledkoch) z podnikov s cieľom vytvoriť prehľadný záznam o audite činnosti na pracovisku počas záverečnej fázy odbornej prípravy, vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie.

3.4 EHSV žiada **lepšie odborné riadenie** inovácie vo vzdelávaní. Na to, aby sa zlepšila schopnosť zamestnať sa a zmenšili sa rozdiely, je nevyhnutné zlepšiť systém vzdelávania a odbornej prípravy v EÚ. Inštitucionálne zmeny vo vzdelávaní sotva držia krok s vývojom potrieb spoločnosti. Inštitúcie musia **vziať do úvahy, že je nevyhnutné, aby zmeny, inovácia, vzdelávanie a odborná príprava boli úzko späté.**

3.5 Inovácia vo vzdelávaní je do veľkej miery spojená so spoločnosťou založenou na poznatkoch a informáciách. Vzdelávacie inštitúcie by mali zvážiť a vyzdvihnúť nové formy vzdelávania. Nové spôsoby získavania poznatkov, vrátane modelov založených na spolupráci s využitím IKT, by mali uľahčiť **koordináciu medzi jednotlivými oblasťami celoživotného vzdelávania** (ako je vzdelávanie dospelých, vyššie, školské a neformálne vzdelávanie), a tak zmenšiť inštitucionálnu izolovanosť.

3.6 Je strategicky dôležité **prikladať väčší význam počiatočnému vzdelávaniu a jeho certifikácii**, najmä v snahe motivovať pracovníkov, aby využívali výhody, ktoré so sebou prinášajú možnosti celoživotného vzdelávania. Systémy akreditácie a odborných kvalifikácií by sa mali čoraz viac zakladať na výsledkoch vzdelávania a byrokratické prekážky by sa mali zmenšovať.

3.7 Opatrenia by mali zahŕňať **neformálne a formálne vzdelávanie** a potvrdiť, že celoživotné vzdelávanie sa stáva skutočnosťou, okrem iného aj vďaka získavaniu poznatkov digitálnou cestou v rámci spoločenskej siete.

b) *Požiadavka vo väčšej miere zapojiť zainteresované strany*

3.8 V dôsledku súčasnej globalizácie spojenej s rýchlymi technologickými zmenami vznikajú problémy v súvislosti s nedostatkom zručností pracovnej sily, a preto je potrebné rýchlejšie integrovať vzdelávanie, odbornú prípravu a prácu. Lepšie zapojenie zainteresovaných strán do celoživotného vzdelávania by malo pomôcť zlepšiť podmienky navrhovania, zavádzania a hodnotenia inovácií vo vzdelávacích systémoch, a tak účinne zvládnuť meniacu sa bázu zručností a vedomostí. **Je nevyhnutné zvýšiť poznatky, povedomie a zapojenie podnikov do tohto procesu.**

3.9 Zamestnávateľia by mali uznať, že odborná príprava pracovníkov pomáha nielen splňať súčasné hospodárske požiadavky, ale mali by ju podporovať aj ako nástroj posilňovania ľudského kapitálu v strednodobom a dlhodobom horizonte.

3.10 Mal by sa viac vyzdvihnúť význam **rozvíjania podnikateľského zmysľania**. Volný pohyb pracovníkov a **podpora mobility pracovnej sily** by mali byť vo väčšej miere uznané ako dôležité prvky rozvoja trhov práce. Malo by byť k dispozícii viac a lepších informácií o trhoch práce, vývojových trendoch a požiadavkách na zručnosti, a mali by sa **zlepšiť pomocné a podporné služby** pre tých, ktorí hľadajú prácu.

c) *Vzdelávanie a odborná príprava bližšie skutočnému životu*

3.11 EHSV sa zasadzuje za to, aby sa **vzdelávanie a odborná príprava znovu stali súčasťou skutočného života**, aby mali bližšie k potrebám verejnosti a odrážali zvyky nových generácií študentov. Inovatívne formy vzdelávania poskytujú možnosť, ako efektívne investovať do vzdelávania, a vďaka nim sa príležitosti vzdelávať sa dostávajú bližšie k podnikom.

3.12 Je nevyhnutné prejsť od **vzdelávania založeného na kurzoch k vzdelávaniu založenému na výsledkoch a odborných kvalifikáciách.**

3.13 Práca a vzdelávanie sa v znalostnej spoločnosti čoraz viac prekrývajú. Preto treba podporovať všetky formy **vzdelávania sa na pracovisku**. V tejto súvislosti by malo byť prioritou **zvyšovať motiváciu jednotlivcov učiť sa** a nabádať podniky, aby sa zaviazali, že budú svojich pracovníkov motivovať v tomto duchu.

4. Kontext vzniku sektorových a horizontálnych rád ⁽⁵⁾ na rôznych úrovniach

4.1 Sektorové a horizontálne **rady** ⁽⁶⁾ majú za cieľ získať prehľad o pravdepodobnom vývoji situácie v oblasti potrieb týkajúcich sa **zamestnanosti a zručností** s jasným cieľom prispieť k tvorbe politiky. Práca rady sa môže obmedzovať len na analýzu, ale môže takisto zahŕňať adaptačné a realizačné opatrenia.

4.2 Tieto rady pracujú organizovane a nepretržite a okrem toho predstavujú platformu pre rôzne zainteresované strany, ktoré sa podieľajú na ich riadení. Zainteresovanými aktérmi sú najmä: úrady, inštitúcie a orgány verejnej správy, sociálni partneri, inštitúcie v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a výskumu.

4.3 Sektorové rady môžu pôsobiť na rôznych zemepisných úrovniach. Ich cieľom je skúmať zmeny v dopyte po zručnostiach v jednej alebo viacerých skupinách povolání, v jednom alebo viacerých priemyselných odvetviach alebo klastroch (sektorových). Národné sektorové rady môžu mať v niektorých prípadoch regionálne úseky.

⁽⁵⁾ Na základe štúdie uskutočniteľnosti (pozri poznámku pod čiarou č. 4).

⁽⁶⁾ Ak sa činnosť rady týka všetkých pracovníkov alebo všetkých podnikov na danom území, ide o radu horizontálnu (transverzálnu, medzi-odvetvovú).

4.3.1 Podľa Dublinskej nadácie má pre koncepciu týchto rád rozhodujúci význam regionálna alebo klastrová úroveň. Nadácia zdôrazňuje, že rady na národnej a európskej úrovni musia rešpektovať zásadu subsidiarity. V záujme uľahčenia komunikácie medzi orgánmi, ktoré riadia regionálne/klastrové rady sa treba usilovať využiť možnú synergiu, napríklad v oblasti monitorovania a vedeckého výskumu.

4.4 Niektoré rady na úrovni štátov sa zaoberajú počiatočným vzdelávaním a odbornou prípravou (IVET) a iné sa zameriavajú na celoživotné vzdelávanie a odbornú prípravu (CVET). V niektorých štátoch sa tieto rady môžu zaoberať jedným aj druhým, vďaka čomu vzniká synergia a nedochádza k zbytočnej duplikácii opatrení.

4.5 Rady analyzované v štúdiu uskutočniteľnosti majú rovnaký celkový cieľ: lepšie prispôsobiť ponuku dopytu na trhu práce z hľadiska kvantity (pracovné miesta) aj kvality (zručnosti a schopnosti). Existujú však rozdiely, pokiaľ ide o to, akým spôsobom sa tento cieľ dosiahne, a tiež rozdiely medzi radami, ktoré sa zameriavajú na IVET a radami zameranými na CVET. Týka sa to tých krajín, kde sa školenia delia na IVET a CVET.

4.6 Hlavným cieľom **národných horizontálnych** (medziodvetvových) rád vo väčšine členských štátov je zistiť, z kvantitatívneho hľadiska preskúmať a predvídať dlhodobé vývojové tendencie na trhu práce a so zreteľom na tieto trendy navrhnúť ako odpoveď primerané opatrenia.

4.7 V mnohých prípadoch sa **horizontálne rady** zameriavajú nielen na kvantitatívne, ale aj na kvalitatívne otázky. Členovia takýchto rád, napríklad členovia poradného výboru pre vzdelávanie a odbornú prípravu v Dánsku, na základe vývojových trendov na trhu práce radia ministrom školstva nielen v otázke vymedzenia nových kvalifikácií, zlúčenia alebo zrušenia existujúcich, ale tiež pokiaľ ide o všeobecné aspekty odbornej prípravy, ako je koordinácia programov školení.

4.8 Regionálne horizontálne rady majú v niektorých krajinách také isté ciele ako národné rady. Poskytujú výskumným strediskám regionálne údaje, ktoré umožnia odhadnúť počet budúcich pracovných miest a potreby z hľadiska zručností. Je zaujímavé, že niektoré regionálne horizontálne rady sa všemožne usilujú o to, aby sa budúce kvalitatívne potreby z hľadiska zručností prispôbili súčasným údajom o počte mladých ľudí, ktorí absolvujú IVET.

4.9 Národné sektorové rady, ktoré sa zaoberajú IVET, si za hlavný cieľ vytýčili zabezpečiť, aby mali noví pracovníci, ktorí vstupujú na trh práce, primerané základné zručnosti.

4.10 Hlavným cieľom národných sektorových rád pre celoživotné odborné vzdelávanie (CVT) je zvýšiť kvalifikáciu tých, ktorí už na trhu práce sú. Preto tieto rady určujú, aké školenia pracovníci potrebujú, a tiež tieto školenia sprostredkujú, buď ich samy organizujú alebo financujú kurzy, ktoré ponúkajú iní poskytovatelia.

4.11 Rady na národnej úrovni sa líšia podľa toho, aké **úlohy** vykonávajú. Sektorové a horizontálne rady môžu napríklad vykonávať tieto úlohy:

- analyzovať vývojové tendencie na trhu práce z hľadiska kvantity,
- analyzovať vývojové tendencie na trhu práce z hľadiska kvality,
- navrhovať opatrenia na vyplnenie kvantitatívnych medzier,
- navrhovať opatrenia na vyrovnanie kvalitatívnych medzier,
- navrhovať aktualizáciu kvalifikácie a osvedčení,
- podporovať spoluprácu medzi podnikmi a poskytovateľmi VET,
- zavádzať programy a opatrenia s cieľom vyplňať medzery (kvantitatívne aj kvalitatívne).

4.11.1 Len niekoľko sektorových rád z členských štátov vykonáva všetky tieto úlohy. Takmer všetky sektorové a horizontálne rady vykonávajú analýzy vývojových tendencií na trhu práce z hľadiska kvality a kvantity. O niečo menej z nich vypracúva návrhy politických opatrení. Väčšina z nich však vedie alebo si objednáva prieskumy.

4.11.2 Omnoho častejšie tieto rady analyzujú tendencie na trhu práce z hľadiska kvality a navrhujú opatrenia zamerané napríklad na rozvoj programov odbornej prípravy, a načrtávajú spôsoby, ako prekonať medzery z hľadiska kvality. Mnohé rady podporujú spoluprácu medzi podnikmi a poskytovateľmi VET.

4.11.3 Niekoľko národných rád sa zaoberá realizáciou programov a zavádzaním opatrení, ktorých cieľom je zmenšiť medzery v kvalifikáciách na trhu práce. Regionálne horizontálne rady v nových členských štátoch vypracúvajú najmä návrhy týkajúce sa politiky v oblasti vyplňania medzier z hľadiska kvality.

4.12 Nástroje, ktoré jednotlivé rady používajú sú úzko spojené s ich cieľmi a úlohami. Dôležité sú pre ne údaje o vývojových tendenciách na trhu práce z hľadiska kvantity a kvality. Väčšinou tieto údaje zhromažďujú a analyzujú externé organizácie, s výnimkou takých prípadov, keď v štruktúre rady existuje napríklad stredisko na monitorovanie trhu práce.

4.12.1 Zhromažďovanie a analýzu údajov o trhu práce je nevyhnutné odlíšiť od prijímania politických rozhodnutí o tom, ako reagovať na tendencie na trhu práce.

4.13 Vo vedení sektorových rád, ktoré v súčasnosti pôsobia v členských štátoch EÚ aj mimo nej, sa na riadení podieľajú aj zástupcovia zamestnávateľov (väčšinou zohrávajú vedúcu úlohu), zamestnancov a v niektorých prípadoch aj zástupcovia poskytovateľov školení a vládnych orgánov (v prípade regionálnych rád zástupcovia miestnych orgánov). Riadiaci výbor je zložený buď z malého počtu členov (s cieľom posilniť rozhodovací proces) alebo má naopak veľký počet členov, aby bola zabezpečená čo najlepší reprezentatívny. Členovia riadiaceho výboru musia spravidla pochádzať z oblasti priemyslu a musia mať veľkú prítomnosť v danom sektore a tiež vierohodnosť.

4.13.1 V hodnotení riadenia rady sa zdôrazňuje, že do pracovného programu rady by sa nemali zaraďovať otázky týkajúce sa pracovných vzťahov, ktorými sa zaoberá výbor pre odvetvový dialóg. Avšak vďaka tomu, že sa rada zaoberá inými otázkami, ktoré sú veľmi dôležité pre zamestnávateľov aj pre pracovníkov, pomáha zmierňovať napätia, ktoré vznikajú v sociálnom dialógu.

4.13.2 Sektorové rady často navzájom spolupracujú po organizačnej stránke. V Kanade to zabezpečuje zväz sektorových rád, kde sa vymieňajú informácie a nástroje a navrhujú spoločné postupy, napríklad pokiaľ ide o rozvoj národných profesijných noriem.

5. Konkrétne pripomienky

Strediská na monitorovanie trhu práce ako dôležité zázemie pre účinné fungovanie sektorových rád

5.1 V členských štátoch EÚ pôsobia rôzne strediská na monitorovanie trhu práce na národnej, sektorovej a regionálnej úrovni. Niekedy sú takéto strediská súčasťou existujúcich rád pre zamestnanosť alebo pôsobia pod iným názvom.

5.1.1 Úlohou týchto stredísk je:

- monitorovať vývojové tendencie a opatrenia na trhu práce,
- zhromažďovať, analyzovať a interpretovať údaje,
- poskytovať tieto údaje užívateľom v súlade s ich potrebami.

5.1.2 Kľúčový význam má spájanie týchto stredísk do národných a medzinárodných sietí. Na európskom a celosvetovom trhu, pre ktorý je príznačná pružnosť, nemôžu monitorovacie strediská pôsobiť izolovane.

5.1.3 Každé takéto stredisko sa ako nástroj prognóz s cieľom lepšie predvídať zmeny na trhu práce bude rozvíjať a jeho význam bude rásť, ak zároveň s plnením vlastných cieľov bude udržiavať pravidelné a systematické kontakty s ostatným strediskami.

5.2 Úlohou stredísk na monitorovanie zamestnanosti a zručností je poskytovať strategické informácie rôznym účastníkom zmien. Okrem sociálnych partnerov a vládnych orgánov sú to malé a stredné podniky (MSP), vzdelávacie inštitúcie, miestne orgány a samosprávy, služby v oblasti zamestnanosti a služby na podporu podnikov.

5.3 Strediská na monitorovanie trhu práce by mali:

- určovať priority z hľadiska školení a zabezpečovať účinnejšiu interakciu medzi rozvíjaním zručností a vytváraním pracovných miest,
- monitorovať zmeny a potreby trhu práce,
- analyzovať štatistiky týkajúce sa práce a vzdelávania,
- poskytovať informačné služby a zabezpečiť v štruktúre monitorovacieho strediska výkonný modul podporujúci prechod od vzdelania či odbornej prípravy k práci, ktorého hlavným cieľom je:
- monitorovať procesy vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré vedú k získaniu pracovného miesta,
- zisťovať, aké zmeny a vzájomná závislosť existujú medzi ponukou a dopytom v hospodárskych odvetviach a rôznymi povolaniami,
- koordinovať výskum a prieskumy a podieľať sa na podpore inovácie a politiky rozvoja,
- šíriť informácie týkajúce sa zamestnanosti a zručností medzi rôznymi cieľovými skupinami.

5.4 Monitorovacie stredisko môže poskytovať systematické analýzy trhu práce na národnej, ako aj na miestnej a odvetvovej úrovni. Uskutočňuje porovnávacie analýzy na úrovni odvetvia a skúma, aké povolania a špecializácie sú potrebné na regionálnej, sektorovej a miestnej úrovni, s cieľom určiť budúci dopyt po zručnostiach.

5.5 V rámci monitorovacieho strediska možno uskutočniť nasledujúce úlohy, ktoré umožňujú podporiť alebo doplniť fungovanie sektorových a horizontálnych rád pre trh práce a zručnosti:

- vypracúvať a analyzovať prognózy sociálnych a hospodárskych zmien na národnej, odvetvovej alebo regionálnej úrovni, ktoré umožňujú definovať a vytvoriť nové pracovné miesta v mimoriadne ohrozených odvetviach alebo regiónoch,
- zaktualizovať definície schém tradičných sektorov s cieľom lepšie prispôsobiť zručnosti pracovníkov,
- podnecovať rozvíjanie partnerstva v oblasti zmien a inovačných opatrení prostredníctvom:
- vytvárania sietí, ktoré zahŕňajú iné monitorovacie strediská a zainteresované strany,

- rozvíjania stratégií celoživotného odborného vzdelávania,
- poskytovania poradenských služieb v oblasti odborného vzdelávania,
- navrhovania školení spolu s podnikmi, sektormi a pomocou miestnych iniciatív v oblasti zamestnanosti.

5.6 Strediská na monitorovanie trhu práce, ktoré združujú rôzne zainteresované strany, by sa mali podieľať aj na diskusii medzi príslušnými subjektmi, napríklad sektorovými a horizontálnymi radami pre zamestnanosť, v súvislosti s vývojom európskeho, národného, sektorového, regionálneho a miestneho hospodárstva. Monitorovacie strediská sú mimoriadne dôležité pre identifikáciu nových pracovných miest, ako aj v záujme pochopenia nových hospodárskych opatrení, nových schém zamestnanosti a nových zručností.

5.7 Pokiaľ ide o súčasné vzťahy medzi sektorovými radami a strediskami na monitorovanie trhu práce, v niekoľkých krajinách EÚ (napr. vo Francúzsku a vo Švédsku) existujú sektorové strediská na monitorovanie trhu práce, ktoré zisťujú potreby

v oblasti odbornej prípravy v odvetví v mene národných sektorových rád pre celoživotné vzdelávanie a odbornú prípravu (CVET) (vo Francúzsku vykonáva stredisko na monitorovanie takýto výskum pre Komisiu fondov sektorovej odbornej prípravy (7)).

5.7.1 Regionálne strediská na monitorovanie trhu práce v niektorých členských štátoch identifikujú na žiadosť regionálnych horizontálnych rád rozvíjajúce sa alebo upadajúce sektory. Výsledkom procesu zisťovania je rozšírený a jednotný typ informácií, ktoré berú do úvahy regionálne orgány, sociálni partneri a poskytovatelia odbornej prípravy v diskusii o typoch odbornej prípravy a vzdelávania, či už ako takej (VET) alebo počiatočnej (IVET), ktoré je potrebné zaradiť do ponuky regionálnych inštitúcií odbornej prípravy.

5.7.2 Podľa názoru výboru by s plánovanými európskymi sektorovými radami mali ako strediská na monitorovanie spolupracovať Dublinská nadácia (Eurofound) a Cedefop, a to najmä v oblasti pilotných projektov. V budúcnosti by európske sektorové rady mohli spolupracovať s nadnárodnými sieťami stredísk na monitorovanie trhu práce.

V Bruseli 17. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

(7) Na základe štúdie uskutočniteľnosti (pozri poznámku pod čiarou č. 4).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Lisabonská agenda a vnútorný trh“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2010/C 347/02)

Spravodajca: **Edwin CALLEJA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 26. februára 2009 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Lisabonská agenda a vnútorný trh“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. februára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza zo 17. februára 2010) prijal 184 hlasmi za, pričom 16 členovia hlasovali proti a 34 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Cieľom Lisabonskej stratégie je vytvoriť z Európy do roku 2010 najkonkurencieschopnejšie a najdynamickejšie sa rozvíjajúce hospodárstvo na svete založené na vedomostiach, ktoré bude schopné udržať trvalý hospodársky rast a bude sa vyznačovať vyšším počtom a vyššou kvalitou pracovných miest, ako aj väčšou sociálnou súdržnosťou a rešpektom k životnému prostrediu. Po revízii tejto stratégie v roku 2005 vlády jednotlivých krajín prevzali zodpovednosť za realizáciu svojich vlastných národných reformných programov a každoročne vyhodnocujú pokrok dosiahnutý pri plnení vytýčených cieľov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja. Hoci tieto ciele nebudú splnené do stanoveného termínu, ktorým je rok 2010, lepšie riadenie na európskej úrovni by malo pomôcť uskutočniť požadované krátkodobé opatrenia. Na ďalšiu revíziu Lisabonskej stratégie sa však už čaká prídlho. Na svojom jarnom zasadnutí by však Rada mala prijať rozhodnutia v tomto smere. Dokument Komisie na tému „Konzultácia o budúcej stratégii EÚ do roku 2020“⁽¹⁾ tvorí dobrý základ na prijatie rozhodnutia.

1.1.1 EHSV preto naliehavo žiada Európsku komisiu a členské štáty EÚ, aby prijali dôležité a rozhodné kroky, ktoré sú nevyhnutné na dokončenie vnútorného trhu, pričom by sa zachovali a ďalej rozvíjali aj hospodárske, sociálne a ekologické normy. EHSV zdôrazňuje spojitosť medzi Lisabonskou stratégiou a jednotným trhom napriek rozdielu v modeloch ich riadenia. Dynamický jednotný trh je predpokladom i oporou úspešnej stratégie „EÚ 2020“.

1.2 EHSV odporúča, aby členské štáty zmenili svoju stratégiu a postoj k pravidlám jednotného trhu, pričom by privítal tieto zlepšenia:

- **Lepšie pravidlá:** Je nesmierne dôležité disponovať transparentnejšími a jednoznačnými predpismi, ktoré bude možné lepšie uplatňovať bez vysokých nákladov a straty času pre

podniky a občanov. Týmito zásadami sa treba riadiť v záujme uľahčenia cezhraničných aktivít. Zároveň je zrejmé, že problémy na finančných trhoch, potreba ekologickejšieho hospodárstva a posilnenie priemyselného sektora a sektora služieb s cieľom zohľadniť demografické zmeny vyžadujú nový prístup. Lepšie pravidlá neznamenajú automaticky menej pravidiel alebo deregulované trhy, ale musia vytvoriť potrebné podmienky, ktoré pomôžu odstrániť protekcionizmus a konkurenčné režimy, ktoré predstavujú nespravodlivú výhodu pre niektoré členské štáty. Pravidlá by mali zohľadňovať hospodárske a sociálne podmienky a zároveň vytvárať rovnaké podmienky pre podniky, zabezpečiť väčšiu súdržnosť, zaručiť sociálnu spravodlivosť a podporovať voľný pohyb finančných a ľudských zdrojov.

- **Lepšie uplatňovanie:** Pravidlá by sa mali vo všetkých členských štátoch transponovať jednotne, mali by mať jeden konzistentný výklad a čo najmenej výnimiek. Musí sa zlepšiť vzájomné uznávanie v oblastiach, ktoré nie sú zosúladené.
- **Lepší dohľad:** Malo by sa posilniť postavenie Európskej komisie ako ochrankyne jednotného trhu. Lepšia koordinácia z hľadiska dohľadu a uplatňovania by sa dala dosiahnuť, keby sa v každom členskom štáte vytvoril jeden referenčný úrad, ktorý by mal na starosti výkon úradnej moci a za jednotné uplatňovanie pravidiel jednotného trhu by sa zodpovedal Európskej komisii.
- **Intenzívnejšia cezhraničná spolupráca, informačné systémy a systémy na rýchle vybavovanie sťažností:** Medzi zodpovednými orgánmi členských štátov treba vybudovať vzájomnú dôveru a porozumenie nadviazaním užších pracovných vzťahov. Sieť, ktoré už Komisia vytvorila, by mali slúžiť ako základ pre spoluprácu, a to za predpokladu, že budú fungovať vo všetkých členských štátoch s cieľom chrániť a informovať občanov. Ak takáto sieť plne funguje, pomáha zabezpečiť účinný dohľad a výrazne znížiť dovoz z tretích krajín, ktorý nespĺňa normy EÚ. Cieľom je sprísniť normy pre výrobky, zvýšiť bezpečnosť spotrebiteľov a vytvoriť rovnaké podmienky pre priemysel EÚ.

(1) KOM(2009) 647 v konečnom znení, 24.11.2009.

— **Väčšia spravodlivosť pre občanov:** Presadzovanie pravidiel jednotného trhu súdnou cestou sa zlepši, ak budú mať sudcovia prístup k vhodným školeniam v oblasti európskeho práva. Sociálni partneri momentálne zvažujú rôzne možnosti ako vyriešiť rozpory medzi slobodami vnútorného trhu na jednej strane a základnými právami na strane druhej. Je potrebné stanoviť jasné zásady, ktoré zabezpečia, že tieto štyri slobody nebudú v rozpore s kolektívnymi právami zamestnancov.

— **Ďalšie a intenzívnejšie monitorovanie jednotného trhu:** Očakáva sa, že z výsledkov tohto monitorovania vyplynie, ako najlepšie postupovať pri navrhovaní a uplatňovaní lepších právnych predpisov a opatrení. Bolo by treba zaujať pragmatický prístup a zamerať sa na riešenie konkrétnych otázok v určitej krajine a na určitom trhu. v rámci monitorovania by sa tiež mali preskúmať a vyriešiť zistené prekážky, ktoré bránia obchodu na jednotnom trhu (2).

— **Prednostné riešenie problémov jednotného trhu:** Mali by sa znovu preskúmať priority EÚ na najbližšie roky, pretože nedoriešené otázky jednotného trhu by mohli spomaliť dosiahnutie lisabonských cieľov.

— Predovšetkým je dôležité, aby implementácia smernice o službách prebehla v úplnom súlade s duchom a pravidlami jednotného trhu. Závažným problémom z tohto hľadiska je, že po poslednom rozšírení EÚ ešte stále nie je voľný pohyb pracovných síl z niektorých členských štátov. Správne uplatňovanie smernice o vysielaní pracovníkov a dosiahnutie jej cieľov, a to najmä spravodlivej hospodárskej súťaže medzi podnikmi, dodržiavania práv zamestnancov a zabránenia sociálnemu dumpingu, si vyžaduje účinné a jasné implementačné pravidlá.

— Jedným z problémov jednotného trhu a EÚ je skutočnosť, že mzdy a pracovné podmienky sa stali faktorom hospodárskej súťaže. Ochrana noriem na trhu práce nadobudne väčší význam a musí byť súčasťou novej stratégie „EÚ 2020“.

— Jednotný trh stimuluje prepravu tovaru na dlhé vzdialenosti, ktorá nie je nevyhnutná a škodí životnému prostrediu. To je v rozpore so zvyšujúcimi sa požiadavkami v oblasti politiky ochrany životného prostredia a udržateľného rozvoja.

— EHSV podporuje závery Rady prijaté ministrami životného prostredia (3) a svoje stanovisko už aj prezentoval (4), pričom zdôraznil potrebu internalizovať externé náklady, aby sa dosiahla správna cenotvorba zohľadňujúca náklady spôsobené nečinnosťou a hodnotu služieb, ktoré poskytujú ekosystémy.

(2) Prehľad zostávajúcich prekážok jednotného trhu je uvedený v štúdiu EHSV-SMJT na adrese: http://www.eesc.europa.eu/smo/news/index_en.asp.

(3) 14891/09, 23.10.2009.

(4) Ú. v. EÚ C 317, 23.12.2009, s. 80.

1.3 **Stratégia „EÚ 2020“ závisí od účinného fungovania jednotného trhu.** EÚ by pri ďalšej revízii lisabonského procesu mala urobiť odvážny krok a stať sa celosvetovým lídrom v oblasti hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Mala by pritom využiť rôzne výhody v oblasti hospodárskej súťaže, ktoré ponúkajú jednotlivé regióny EÚ v rámci výkonného a náležité fungujúceho jednotného trhu.

1.4 **Stratégia „EÚ 2020“ musí riešiť naliehavšie otázky:**

— Implementovať plán obnovy s cieľom vyvieť EÚ z krízy a pomôcť členským štátom splniť už prijaté ciele a úlohy. Táto stratégia musí podporovať zmeny potrebné na to, aby sa priemysel orientoval na ekologickejšiu stratégiu a zároveň to podnietilo zmenu v správaní spotrebiteľov v prospech ekologickejšieho hospodárstva.

— Stanoviť konkrétne opatrenia a vypracovať usmernenia týkajúce sa ekologickej účinnosti spolu s integrovanou stratégiou a akčným plánom na podporu ekologickej inovácie v priebehu tohto roka, ako aj budúci európsky inovačný plán na vytvorenie konkurencieschopného a harmonizovaného vnútorného trhu v tejto oblasti.

— Rozvíjať skutočnú stratégiu týkajúcu sa zásahov štátu do bankového, poisťovacieho a finančného sektora a zároveň posilniť dohľad a reguláciu. To by malo zahŕňať strategický prístup k postupnému znižovaniu zásahov štátu do udržiavania životaschopnosti finančného sektora, a to s jasným cieľom zabezpečiť účinnosť sektora, znížiť zaťaženie vyplývajúce z verejného dlhu a zároveň zabezpečiť prínos finančných aktivít k hospodárskej stabilite a rastu.

— Viac sa zamerať na potrebné štrukturálne zmeny, ktoré zohľadňujú demografické zmeny a z nich vyplývajúce problémy. Teraz by sa mali podniknúť konkrétne kroky na zavedenie Small Business Act v členských štátoch.

1.5 **Stratégia ďalšieho rozširovania EÚ.** K ďalšiemu rozšíreniu EÚ by malo dôjsť až vtedy, keď nové vstupujúce krajiny dosiahnu potrebnú aproximáciu právnych predpisov s *acquis* Spoločenstva a splnia všetky požiadavky dobrej správy vecí verejných, právneho štátu a udržateľného hospodárstva.

1.6 **Prekonanie finančnej krízy**

— Keďže finančná kríza otriasla samými základmi hospodárskeho a sociálneho pokroku, treba ju vyriešiť čo najhladšie a čo najrýchlejšie. Ak sa má zachovať miera zamestnanosti a úroveň hospodárskeho blahobytu, je nevyhnutné poskytnúť finančné prostriedky podnikom a podnecovať investície do výskumu a vývoja.

- Neoddeliteľnou súčasťou riešenia tejto otázky je obnova dôvery v európsky finančný sektor. Tú možno dosiahnuť jedine dôkladnou transformáciou verejného dohľadu a právnych predpisov, ktoré treba sprísniť, aby sme mohli udržať krok s globálnym rozmerom a operáciami na finančných trhoch. Vzhľadom na rýchle a masívne šírenie negatívneho dosahu finančnej krízy z jednej krajiny na čoraz väčší počet vzájomne závislých krajín je tiež veľmi žiaduce, aby boli záväzné predpisy pre finančný sektor a dohľad nad ním koordinované na celosvetovej úrovni.
- Členské štáty by mali podporiť prístup Európskej centrálnej banky (ECB), ktorý zohľadňuje hospodársky rozmer a rozmer zamestnanosti v rovnakej miere ako stabilitu cien a udeľuje jej právomoci, ktoré by jej umožňovali priebežne sledovať hospodárstvo eurozóny a predkladať odporúčania Rade ECOFIN. Ukazuje sa tiež, že by bolo vhodné opätovne zvážiť aj skutočný rozsah pôsobnosti a účinnosť Euroskupiny a jej príspevok k určovaniu menovej politiky eura.
- Aby finančná a hospodárska kríza nezhoršovala ešte viac situáciu v oblasti zamestnanosti a v sociálnej oblasti, je nevyhnutné podniknúť na úrovni EÚ aj na úrovni jednotlivých štátov všetky potrebné kroky a prispôsobiť sociálne opatrenia súčasným okolnostiam. Pritom sa treba usilovať o to, aby nebola narušená sociálna ochrana a kúpna sila pracovníkov, brať ohľad na udržateľnosť sociálnych systémov a potrebu zdravej fiškálnej politiky a zachovať súdržnosť na vnútornom trhu. Zároveň treba stabilizovať trhy práce a pripraviť sa na konjunktúru dodatočnými a intenzívnymi komplexnými krokmi v oblasti odbornej prípravy pracovníkov a zavádzaním opatrení týkajúcich sa ďalšieho vzdelávania založeného na poznatkoch, ktoré by mali viesť k tomu, že vznikne viac a kvalitnejších pracovných miest.
- Lepšie spôsoby odhadnutia pokroku v sociálnej a hospodárskej oblasti a v oblasti životného prostredia. Aby bolo možné lepšie sledovať pokrok v oblasti udržateľného rastu a blahobytu, je potrebné vyvinúť ďalšie indikátory, odlišné od HDP.

1.7 Zlepšiť postavenie Európy na svetovom trhu

1.7.1 Európa musí mať lepšie postavenie na medzinárodnej úrovni. Dá sa to dosiahnuť vyriešením vnútorných hospodárskych, sociálnych a environmentálnych problémov a posilnením európskej integrácie a medzinárodnej spolupráce.

1.7.2 Je nevyhnutné nabádať priemysel EÚ, aby viac rozvíjal odvetvia náročné na technológie, ktorým je vlastný strategický prístup šetrný ku klíme. EÚ tak získa vedúce postavenie v hospodárskej súťaži, zlepši svoj zahraničný obchod a vytvorí „ekologické“ pracovné miesta, pričom sa bude usilovať o dlhodobú hospodársku udržateľnosť a zabezpečí ju.

1.7.3 Na dosiahnutie rovnováhy, v ktorej sociálny a environmentálny pokrok pomáhajú zvyšovať konkurencieschopnosť, je potrebné novátorské myslenie.

1.7.4 Ďalšie odstraňovanie hospodárskych a právnych prekážok by malo v podstatnej miere pomôcť zintenzívniť integráciu vnútorného trhu a zvýšiť celkový účinok posilnenia konkurencieschopnosti Európy⁽⁵⁾. Väčšia miera zapojenia sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti do postlisabonského procesu prispeje k dosiahnutiu rýchlejšieho pokroku.

1.7.5 Celosvetový rozmer si vyžaduje viac spoločného úsilia. Každý členský štát by sa mal usilovať splniť svoj vlastný program a zároveň pracovať spolu s ostatnými na dosahovaní stanovených spoločných cieľov. Medzi tieto ciele by mali patriť:

- odhodlanie dosiahnuť silné postavenie vo svete a zároveň nevyhnutnosť vziať na vedomie, že ťažisko hospodárskej činnosti sa presúva smerom k Ázii a rýchlo sa rozvíjajúcim krajinám,
- strategická energetická politika opierajúca sa o bilaterálne dohody medzi EÚ a inými krajinami, ako aj o novú inteligentnú a decentralizovanú energetickú infraštruktúru s nízkymi emisiami CO₂, ktorá bude vytvorená,
- EÚ by mala trvať na tom, aby tie krajiny, s ktorými obchoduje, podpísali a dodržiavali príslušné medzinárodné zmluvy a dohovory OSN a jej agentúr, ako je MOP, a iných medzinárodných orgánov, ktoré stanovujú normy v oblasti životného prostredia, práv pracovníkov vrátane rovnakej pláce za rovnakú prácu a zákazu detskej práce.

2. Úvod

2.1 Lisabonské ciele

2.1.1 Európska rada odštartovala na svojom jarnom zasadnutí v roku 2000 lisabonský program, a tým stanovila pre EÚ strategický cieľ stať sa do roku 2010 najkonkurencieschopnejším a najdynamickejším hospodárstvom na svete založeným na vedomostiach, ktoré bude schopné udržať trvalý hospodársky rast a bude sa vyznačovať väčším počtom a vyššou kvalitou pracovných miest, ako aj väčšou sociálnou súdržnosťou a rešpektom k životnému prostrediu. Európa bola nútená prispôsobiť niektoré existujúce politiky, ako aj inštitucionálne dohody a finančné nástroje svojim strategickým prioritám. EHSV vyzdvihol význam Lisabonskej stratégie a vyjadril názor, že táto stratégia je veľmi prospešná pre zachovanie hybnej sily reforiem, ktoré posilnia jednotný trh a prispievajú k jeho ďalšiemu rozvoju a konsolidácii⁽⁶⁾. Reformy týkajúce sa tovaru, služieb, pracovnej sily a kapitálových trhov by mali pomôcť vytvoriť plne funkčný a účinný jednotný trh a viac zapojiť členské štáty do hospodárstva po roku 2010, ktoré bude konkurencieschopnejšie, bude mať bližšie k dosiahnutiu cieľov Lisabonskej stratégie a zároveň zabezpečí rovnováhu medzi hospodárskym, sociálnym a environmentálnym pilierom trvalo udržateľného rozvoja.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 6.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 15.

2.2 Druhá fáza Lisabonskej stratégie

2.2.1 Táto fáza sa začala priebežnou revíziou v roku 2005, pri ktorej každý členský štát niesol zodpovednosť za realizáciu stratégie na národnej úrovni. Mali sa vyjasniť priority a boli vytvorené nové politické a finančné nástroje. Boli tiež prijaté nové integrované usmernenia pre hospodársku politiku a politiku zamestnanosti, ktoré sa mali pretaviť do národných reformných programov.

2.3 Lisabonský program po roku 2010

2.3.1 V marci 2008 Európska rada vytýčila úlohy, ktorými sa mali začať úvahy o Lisabonskej stratégii po roku 2010:

- investovanie do ľudského kapitálu a modernizácia trhov práce,
- rozvíjanie podnikateľského potenciálu,
- investovanie do znalostí a inovácií,
- zmena klímy, energetika a príslušné investície do infraštruktúry.

2.4 Európa pod tlakom finančnej krízy

2.4.1 Finančná kríza, ktorá sa začala v USA a v súčasnosti už plnou silou zasiahla aj Európsku úniu, sa šíri po celom svete ako epidémia, postihla celosvetové hospodárstvo, škodí investíciám, oberá podniky o tak veľmi potrebné úvery a prispieva k poklesu objemu svetového obchodu, aký nebol zaznamenaný od druhej svetovej vojny. Sociálne dôsledky krízy v celej Európskej únii v podobe straty pracovných miest a zníženia kúpnej sily pracovníkov nadobúdajú alarmujúce rozmery a nezdá sa, že by sa v dohľadnej dobe mala situácia zlepšiť. Európska centrálna banka prijíma doposiaľ opatrenia na ochranu eura pred infláciou a defláciou. Členské štáty by mali podporiť prístup Európskej centrálnej banky (ECB), ktorý zohľadňuje hospodársky rozmer a rozmer zamestnanosti rovnako ako stabilitu cien a udeľuje jej právomoci, ktoré by jej umožňovali priebežne sledovať hospodárstvo eurozóny a predkladať odporúčania Rade ECOFIN. V tomto zmysle by členské štáty mali preskúmať skutočný rozsah pôsobnosti a účinnosť Euroskupiny a jej príspevok k určovaniu menovej politiky súvisiacej s eurom. Otvorenie trhov vo finančnom sektore bolo pozitívnym krokom. Verejný dohľad a regulácia však nedokázali udržať krok s globálnym rozmerom finančných trhov. Toto sú dodatočné výzvy, ktorým musí Európa čeliť a ktoré musí zvládnuť prostredníctvom prepracovania a posilnenia predpisov.

2.5 Oneskorenie dokončenia jednotného trhu a dosiahnutia cieľov Lisabonskej stratégie

2.5.1 Výzvy spojené s globalizáciou. Je zrejmé, že situácia v Európskej únii vážne ovplyvní aj jednotný trh a lisabonskú agendu. Globalizácia a výzvy s ňou spojené tu budú aj po skončení krízy. Takže Európa si musí vybudovať lepšie postavenie na medzinárodnej úrovni, a to tak, že dosiahne pokrok pri riešení svojich

hospodárskych, sociálnych a environmentálnych problémov a posilní svoj integračný proces a medzinárodnú spoluprácu. Aby mohla byť táto stratégia účinná a zodpovedala zrevidovaným prioritám Lisabonskej stratégie, je nevyhnutné dosiahnuť rovnováhu medzi hospodárskym, sociálnym a environmentálnym aspektom rozvoja.

2.5.2 Sociálna súdržnosť

2.5.2.1 Pri zavádzaní Lisabonskej stratégie v roku 2000 sociálna súdržnosť predstavovala a naďalej predstavuje dôležité hľadisko. Avšak v členských štátoch a medzi nimi nebol dosiahnutý veľký pokrok, pokiaľ ide o boj proti chudobe a nerovnosti, ktoré naďalej patria medzi najväčšie problémy v Európe. Revízia Lisabonskej stratégie sa otázkam chudoby a sociálnej súdržnosti musí venovať serióznejšie a musí stanoviť ambicioznejšie ciele pre hospodársky a sociálny rozvoj, ktorý by mal viesť k výraznému zníženiu chudoby a rozdielov.

2.5.2.2 Rozdiely v sociálnych systémoch v EÚ sú zjavné. Niektoré spôsobujú úplne rozdielne daňové systémy a daňová konkurencia. Dane zo zisku spoločností, dane z dividend a úrokov sú v niektorých krajinách vysoké, inde nízke. Rovná daň prehľbuje rozdiely pri dani z príjmu a príjmoch medzi členskými štátmi. Sociálne výdavky ako percento z HDP sú v niektorých krajinách vyššie ako 30 %, v iných s nízkou rovnou daňou predstavujú menej ako 15 %. Všetky krajiny sa musia vyrovnáť s problémami týkajúcimi sa budúcnosti ich sociálnych systémov.

2.5.2.3 Štandard vysokoškolského vzdelávania, lepšie zručnosti, ktoré sa dajú vhodnejšie uplatniť na trhu, a vyšší počet výskumných pracovníkov by mali tvoriť základ väčšej konkurencieschopnosti pre ekologickejší európsky priemysel, ktorý musí prevziať vedúcu úlohu vo vzťahu k inovácii so špičkovou technológiou, vyššou produktivitou a pridanou hodnotou. Toto by malo vytvoriť väčší počet a vyššiu kvalitu pracovných miest a zrýchliť hospodársky a sociálny rozvoj, čo by viedlo k zníženiu chudoby a nerovnosti.

2.5.2.4 Otvorená metóda koordinácie (OMK) a silný dôraz na simultánne a interaktívne opatrenia na úrovni EÚ, národnej a regionálnej úrovni by mohli byť vhodným nástrojom. Zapojenie národných parlamentov, sociálnych partnerov a zvyšnej časti organizovanej občianskej spoločnosti na úrovni členských štátov by mohlo priniesť pocit pochopenia a spoluvlastníctva vo vzťahu k hlavným problémovým oblastiam a opatreniam, ktoré sa majú prijať.

2.5.2.5 Poskytovatelia verejných služieb sú súčasťou nevyhnutného riešenia problémov sociálnej súdržnosti a súčasnej hospodárskej a finančnej krízy, pretože sa významnou mierou podieľajú na úsilí vlád stabilizovať situáciu na ekonomických trhoch a trhoch práce. Verejný sektor funguje ako katalyzátor hospodárskeho rastu a poskytuje infraštruktúru, ktorá súkromným podnikom zabezpečí prosperitu. Lepšie verejné služby (napr. vzdelávanie, zdravotná a sociálna starostlivosť atď.) by mali byť základom novej európskej stratégie hospodárskeho rastu a zamestnanosti, a to v záujme všetkých občanov Európy.

2.6 Nevyhnutnosť zvrátiť krízu

2.6.1 Efektívnejší jednotný trh by mal pomôcť v strednodobom rozvoji EÚ a takisto by mal urýchliť obnovu hospodárstva ochromeného súčasnou finančnou a hospodárskou krízou. Mali by byť navrhnuté štrukturálne reformy, ktoré umožnia dosiahnuť zdravú a dlhodobú hospodársku obnovu. Tieto reformy musia mať neustále na zreteli nevyhnutnú sociálnu rovnováhu a zároveň sa usilovať zvrátiť súčasnú krízu a zabrániť ďalším škodám z hľadiska produkčného potenciálu v EÚ. Keby členské štáty dokázali postupovať súčinne a rozhodli sa, že spoločne povedú hospodárstva svojich krajín späť k trvalo udržateľnému rastu, bolo by to prejavom cieľavedomosti a riadeného úsilia. Členské štáty by mali byť pripravené podporiť dopyt na vnútornom trhu a obnoviť kúpnu silu spotrebiteľov v súlade s dosiahnutým pokrokom v snahe ukončiť súčasnú finančnú a hospodársku krízu a sprievodný úpadok hospodárstva.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Jednotný trh by mohol prispieť k realizácii Lisabonskej stratégie po roku 2010 v niekoľkých oblastiach, ktoré sú uvedené v nasledujúcej časti tohto stanoviska.

3.2 Veľkosť vnútorného trhu

3.2.1 Obchodovanie s tovarom v rámci vnútorného trhu EÚ predstavuje takmer dvojnásobok objemu obchodu so zvyškom sveta, čo je výsledkom dlhodobého integračného úsilia (7). Európsky jednotný trh pre tovar predstavuje veľké konkurenčné výhody a poskytuje členským štátom dobrý základ pre dosiahnutie úspechu na vonkajších trhoch ako aj pre vznik väčšieho bohatstva a väčšieho počtu pracovných miest pre občanov. Ak sa bude uvažovať o ďalšom rozšírení EÚ, veľkosť jednotného trhu sa nevyhnutne zvýši.

3.3 Pokrok pri ďalšom budovaní jednotného trhu a jeho praktickej realizácii

3.3.1 Projekt jednotného trhu je dlhodobý proces, niektoré kľúčové otázky si však vyžadujú okamžité opatrenia. Je nevyhnutné správne uplatňovať *acquis* jednotného trhu. Treba zachovať rovnováhu a konzistentnosť rôznych záujmov. Okrem toho hospodárska súťaž medzi členskými štátmi v rámci jednotného trhu by mala mať za cieľ poskytnúť európskemu spotrebiteľovi kvalitnejšie a bezpečnejšie výrobky za lepšiu cenu a zároveň poskytnúť priemyslu pevnejšiu a účinnejšiu bázu, ktorá mu umožní viac rozvinúť jeho vonkajší obchod. v správe zverejnenej v januári 2009 (8) sa uvádzajú ciele z programu vnútorného trhu na

(7) Internal Market Scoreboard, december 2008.

(8) *Kedy bude skutočne 1992? – Konkrétne návrhy na dokončenie vnútorného trhu*, správa, ktorú zverejnil Zväz holandských zamestnávateľov VNO – NCW, MKB (pozri: http://www.eesc.europa.eu/smo/prism/moreinformation/literature/7/index_en.asp).

rok 1992, ktoré doteraz neboli dosiahnuté. Správa dospela k záveru, že súčasné predpisy sa vykladajú a uplatňujú odlišne a nie sú zosúladené. Autori správy poukazujú aj na vysoké administratívne náklady a navrhujú, ako možno dosiahnuť úplné odstránenie prekážok, ktoré stoja podnikom v ceste.

3.3.2 Európska únia zaviedla novú koncepciu internalizácie externých nákladov vo všetkých druhoch dopravy. EHSV už mal príležitosť vyjadriť sa k tejto situácii (9) a opakuje svoje odporúčania, že želaný efekt sa podarí dosiahnuť až vtedy, ak sa bude tento princíp uplatňovať v rovnakej miere všade tam, kde vzniknú externé náklady. V záveroch Rady z 23. októbra 2009 sa zdôraznila potreba uplatňovania tohto princípu ako prostriedku na dosiahnutie správnej cenotvorby a členské štáty boli vyzvané na intenzívnejšiu diskusiu o tom, ako možno čo najlepšie využiť rentabilné ekonomické nástroje tak, aby odrážali skutočné náklady a výhody spojené so životným prostredím, a ako stanoviť predvídateľnú cenu emisií CO₂. Rada zároveň požiadala Komisiu, aby v novej stratégii „EÚ 2020“ stanovila konkrétne opatrenia a vypracovala usmernenia týkajúce sa ekologickej účinnosti a aby v priebehu tohto roka predstavila jednotnú stratégiu a akčný plán na podporu ekologickej inovácie, ako aj budúci európsky inovačný plán na vytvorenie konkurencieschopného a harmonizovaného vnútorného trhu v tejto oblasti. V súčasnosti externé náklady neznašajú jednotlivé druhy dopravy a ich užívatelia. To môže vytvárať konkurenčnú výhodu pre tie druhy dopravy, ktoré spôsobujú spoločnosti vysoké náklady. Internalizácia by takéto narušenie hospodárskej súťaže odstránila, pretože by viedla k posunu k takým spôsobom dopravy, ktoré sú priaznivejšie pre životné prostredie. Je dôležité, aby sa tento princíp uplatňoval účinnejšie, keďže by mohol mať za následok aj zmenu štruktúry obsluhy a užívateľov v oblasti dopravy.

3.4 Sektor služieb

3.4.1 Vnútorný trh v oblasti služieb má stále určité slabiny. Očakáva sa, že nadobudnutie účinnosti smernice o službách začiatkom tohto roka prinesie v tejto súvislosti určitý pokrok. Cezhraničné otázky sú stále veľmi chůlostivé, najmä pokiaľ ide o služby v oblasti energetiky a o poštové a finančné služby. Nájst európske riešenia na niektoré otázky je nemysliteľné, pretože členské štáty takýto prístup odmietajú a sklony k zvýšenému protekcionizmu vytvárajú napätie. Vlády by sa nemali uchýľovať k takýmto krátkodobým a krátkozrakým opatreniam. Mali by však monitorovať situáciu a zabezpečiť, aby nedošlo k zníženiu štandardov týkajúcich sa sociálnej kvality, životného prostredia a bezpečnosti v uvedených oblastiach. EHSV vyzýva členské štáty, aby v záujme bezproblémovej implementácie smernice o službách zabezpečili administratívnym pracovníkom potrebné školenia. Sektor služieb sa musí zdokonaľiť aj preto, aby reagoval na výzvy spojené s demografickými zmenami, ktoré sa dotknú tiež jednotného trhu – s ohľadom na to, že niektoré sociálne služby nie sú v smernici o službách zahrnuté.

(9) Ú. v. EÚ C 317, 23.12.2009, s. 80 a CESE 1947/2009, 17.12.2009 (TEN/356).

3.5 Menová únia

3.5.1 Menová únia a úspech eura sú nevyhnutné pre prehĺbenie integrácie a posilnenie vnútorného kapitálového trhu. v obdobiach hospodárskeho spomalenia vnútorný trh a eurozóna skutočne dokázali, že môžu zabezpečiť stabilitu podnikom, keďže obchodná aktivita v rámci EÚ sa spomalila menej než jej vonkajší obchod. Tieto skutočnosti poukazujú na možnosť lepšej integrácie.

3.6 Vonkajšie účinky eura

3.6.1 Odhaduje sa, že objem obchodu sa od zavedenia eura zvýšil takmer o 5 %⁽¹⁰⁾. Trhy budú môcť ešte viac profitovať z prehĺbenia eurozóny, vrátane koordinácie makroekonomických opatrení, vonkajšieho zastúpenia a regulácie finančných trhov, najmä vzhľadom na súčasný hospodársky pokles.

3.7 Obmedzené uplatňovanie štyroch slobôd

3.7.1 Sloboda pohybu prispela k posilneniu hospodárstva členských štátov EÚ, pretože vďaka nej zosilnela hospodárska súťaž a spotrebiteľia získali väčšiu možnosť výberu a kvalitnejšie výrobky za nižšie ceny. Takisto vďaka nej môžu podniky z EÚ súťažiť s konkurenciou na trhoch v tretích krajinách. Existujú však dôkazy potvrdzujúce nejasné pravidlá implementácie smernice o vysielaní pracovníkov, čo vedie k nekalej hospodárskej súťaži, nedostatočnému rešpektovaniu práv pracovníkov a sociálnemu dumpingu.

3.7.2 V uplynulých rokoch sa usmernenia v oblasti zamestnanosti sústredili najmä na mobilitu pracovnej sily ako prostriedok zlepšenia štruktúry trhu práce. Na to, aby mohol trh práce väčšou mierou prispievať k dosahovaniu lisabonských cieľov, je nevyhnutné propagovať zásady aktívneho trhu práce a systémy flexiistoty tak, ako sa na nich dohodli sociálni partneri a vlády, podporiť celoživotné vzdelávanie a odbornú prípravu, vytvoriť silné, primerané a udržateľné systémy sociálneho zabezpečenia, presadzovať rovnaké príležitosti, zabezpečiť rovnosť pohlaví, umožniť zosúladenie pracovného, súkromného a rodinného života a odstrániť všetky formy diskriminácie.

3.8 Regulačné obmedzenia

3.8.1 Právne predpisy EÚ sa od 80. rokov zameriavajú na voľný pohyb tovaru, služieb, pracovnej sily a kapitálu. Regulačné prostredie, v ktorom podniky pôsobia, rozhodujúcim spôsobom vplýva na ich konkurencieschopnosť a schopnosť rásť a vytvárať pracovné miesta. Pravidlá môžu nastoliť spravodlivú hospodársku súťaž, môžu však aj prekážať dobrému podnikateľskému

prostrediu. Preto je nevyhnutné prepracovať a zjednodušiť predpisy, aby sa podniky mohli rýchlo prispôbiť zmenám a zároveň sa zachovali spravodlivé a relatívne bezpečné trhy. Všetkých 27 členských štátov by malo postupovať koordinovane v záujme účinnej stabilizácie európskeho trhového systému. Mali by sa urýchlene implementovať opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa banky účinnejšie sústredili na svoju hlavnú činnosť, ktorou je poskytovanie likvidity reálnemu hospodárstvu, a to využívaním stabilných finančných zdrojov vytvorených z úspor zo samotného hospodárstva, a prenechali riskantnejšie a špekulatívne operácie na finančných trhoch samostatným subjektom, ktoré sa na túto oblasť špecializujú.

3.8.2 V priebehu uplynulých piatich rokov prešiel jednotný trh podstatnými zmenami k lepšiemu z hľadiska legislatívneho rámca, ktorý upravuje voľný pohyb tovaru a služieb. Takéto zlepšenia prinieslo najmä nariadenie o vzájomnom uznávaní, ktoré ustanovilo spoločné technické pravidlá. Vďaka nim sa znížili dodatočné administratívne a výrobné náklady. Nariadenie o akreditácii a dohlade nad trhom v zásade takisto posilnilo voľný pohyb presadzovaním zlepšených noriem v prospech spotrebiteľov a väčšej bezpečnosti predávaného tovaru.

3.8.3 Vzhľadom na voľný pohyb tovaru, služieb, pracovníkov a kapitálu je dôležité vytvoriť zosúladené normy. Niektoré obmedzenia stále bránia tomu, aby mohol jednotný trh plne fungovať.

3.8.4 Európska komisia už vytvorila sieť, ktoré by mali fungovať vo všetkých členských štátoch a mali by mať dostatočné finančné prostriedky na svoju činnosť. EHSV má na mysli najmä informačný systém o vnútornom trhu (IMI), rýchly výstražný systém pre nebezpečné nepotravinárske výrobky (RAPEX), rýchly výstražný systém pre potraviny a krmivo (RASFF) a sieť SOLVIT. Tieto nástroje poskytujú informácie, chránia záujmy občanov EÚ a zabezpečujú hladšie fungovanie a monitorovanie pravidiel jednotného trhu. Vo všeobecnosti by lepšia informovanosť širokej verejnosti mala uľahčiť realizáciu potrebných reforiem v záujme posilnenia jednotného trhu.

3.9 Environmentálne aspekty

3.9.1 V strednodobej a dlhodobej perspektíve sa musí EÚ ako Spoločenstvo stať hospodárskou oblasťou s najefektívnejším využívaním zdrojov a energie a politika v oblasti klímy sa musí zamerať na trvalú udržateľnosť. Treba preskúmať všetky možnosti ako šetriť energiou a využiť miestne, obnoviteľné a regionálne štruktúry. Efektívnejšie využívanie energie a zdrojov bude jedným z kľúčových prvkov novej stratégie.

3.9.2 Lepší trvalo udržateľný hospodársky rozvoj si bude vyžadovať väčšiu spätosť s vonkajšou činnosťou EÚ s cieľom ovplyvňovať globalizáciu a presadzovať medzinárodnú strategickú spoluprácu v záujme trvalo udržateľného rozvoja.

⁽¹⁰⁾ Štúdia o vplyve eura na obchod a priame zahraničné investície (http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12590_en.pdf).

3.9.3 V tejto súvislosti, aby mohol trh s tovarom vo väčšej miere prispieť k dosahovaniu lisabonských cieľov, musí EÚ spoločne, vytrvalo a dôsledne presadzovať svoj postoj v medzinárodných rokovaniach.

3.9.4 Je nevyhnutné viac investovať do výskumu v oblasti energetiky a klimatických zmien. Budúce investície priemyslu v EÚ by mali vychádzať zo strategickej energetickej politiky, ktorá by sa opierala o bilaterálne dohody medzi EÚ a ostatnými krajinami. Takisto je nevyhnutné vytvoriť novú inteligentnú a decentralizovanú infraštruktúru s nízkymi emisiami CO₂.

3.10 Bezpečnosť dodávok energie a základné komodity

3.10.1 Na jednej strane je nevyhnutné, aby malo hospodárstvo EÚ stály a bezpečný prístup k energii a základným komoditám, čo znamená, že EÚ musí v tomto ohľade dosiahnuť čo najväčšiu sebestačnosť.

3.10.2 V kontexte veľkého kolísania cien energie a komodít v uplynulých rokoch poskytovalo euro ochranu pred výkyvmi na finančných trhoch a jeho sila zmiernila niektoré účinky náhleho nárastu cien, ktoré sme zaznamenali pred dvoma rokmi, keď bol na svetových potravinových a energetických trhoch veľký dopyt.

3.10.3 V tejto súvislosti je dôležitým aspektom aj otvorenosť kapitálových trhov, najmä medzi členskými štátmi, ktorú treba podporovať, pretože to umožní financovať obchodovanie s dodávkami energie a podporovať investície do odvetvia energetiky.

3.10.4 Vnútroštruktúry energetický trh EÚ by sa mal takisto zmeniť na skutočne súdržný a plne vzájomne prepojený a interoperabilný systém fungujúci na základe jednotnej politiky, ktorý garantuje spravodlivú hospodársku súťaž a ochraňuje práva a záujmy spotrebiteľov. Prostredníctvom politiky EÚ v oblasti hospodárskej súťaže, posilnenia národných regulačných orgánov a politiky v oblasti služieb všeobecného záujmu by sa zaistilo primerané, bezpečné a neprerušované zásobovanie spotrebiteľov udržateľnou a cenovo dostupnou kombináciou energetických zdrojov.

3.11 Dopravná a komunikačná infraštruktúra

3.11.1 Kľúčový význam pre riadne fungovanie jednotného trhu v kontexte globalizácie má doprava. Podporuje rozvoj cezhraničnej spolupráce a obchodu medzi členskými štátmi. Účinné dopravné systémy prispievajú k hospodárskej výkonnosti prostredníctvom širšej palety tovarov za konkurenčné ceny. v porovnaní s cestnou dopravou, ktorá prispieva k väčšiemu objemu emisií, poskytuje železničná infraštruktúra v rámci Európy efektívny a ekologicky prijateľný spôsob prepravy tovaru.

3.11.2 Stratégia námornej dopravy na obdobie rokov 2009 – 2018 tiež prispeje k udržateľnému hospodárskemu rozvoju. Keďže čoraz viac lodí sa využíva na príbrežný obchod a medzinárodný obchod, bude potrebné riešiť otázku klimatických zmien, ako aj ďalšie problémy týkajúce sa životného prostredia.

3.11.3 Očakáva sa, že zmeny v dopravnom systéme EÚ znížia preťaženosť infraštruktúry a zároveň pomôžu hospodárstvu EÚ prispôbiť sa výzvam globalizácie. Účinný dopravný systém ponúka lepšie možnosti z hľadiska podnikov i nových pracovných miest a zároveň zaručuje dlhodobú konkurencieschopnosť v rámci EÚ aj mimo nej. Doprava tiež podporuje inovácie a podnecuje hospodársky rast.

3.11.4 Problematiku interoperability a prepojenia medzi členskými krajinami treba posudzovať najmä v kontexte energetických sietí a z hľadiska prístupu všetkých občanov k širokopásmovému internetu. Tieto otázky by mohli mať vplyv najmä na okrajové regióny.

3.11.5 Okrajové regióny sú stále v nevýhode, pokiaľ ide o letecké služby. EÚ by mala k tomuto problému zaujať nový prístup a usilovať sa zabezpečiť občanom v týchto regiónoch podobné možnosti, ako majú občania, ktorí žijú v centrálnych častiach Európy.

3.12 Konkurencieschopnosť na jednotnom trhu

3.12.1 Lisabonská stratégia bola v niektorých aspektoch trhu s tovarom celkom úspešná. Európsky jednotný trh uľahčil obchodovanie s tovarom a spotrebiteľia majú oveľa väčší výber výrobkov za veľmi konkurenčné ceny. Je však potrebné zabezpečiť spravodlivú hospodársku súťaž, čo by sa malo docieľiť účinným dohľadom na národnej úrovni prostredníctvom spolupráce medzi členskými štátmi.

3.12.2 V tejto súvislosti je však zjavné oneskorenie v plnení záväzkov na národnej a európskej úrovni. v dôsledku zostrovania medzinárodnej hospodárskej súťaže v oblasti tovarov a služieb sa čoraz naliehavejšie vynára potreba zlepšiť konkurencieschopnosť na európskej úrovni. Existujú jasné dôkazy o tom, že lepšia koordinácia činnosti v oblasti výskumu a vývoja medzi zoskupeniami MSP a veľkými podnikmi má pozitívny vplyv na konkurencieschopnosť, ktorý presahuje vnútorný trh.

3.12.3 Treba tiež poznamenať, že vytvorenie hospodárskej a menovej únie prispelo k zlepšeniu konkurencieschopnosti trhu EÚ, a to prostredníctvom nižších a transparentnejších nákladov na cezhraničné aktivity. Uľahčil sa tým aj vstup nových podnikov na európsky trh, zatiaľ čo menej výkonné podniky boli zlikvidované alebo odkúpené. Je tu však stále priestor na zlepšovanie pokiaľ ide o flexibilitu na vnútornom trhu a mobilitu pracovnej sily. v podstate hlavným nedostatkom zisteným na všetkých trhoch je skutočnosť, že treba odstrániť vnútorné prekážky, ktoré pretrvávajú na európskom jednotnom trhu.

3.13 Vonkajší rozmer jednotného trhu

3.13.1 Otvorenosť Európy voči ostatnému svetu prispela k jej prosperite. Preto je v jej záujme, aby rozvíjala svoj program zameraný na zahraničie, ochraňovala záujmy svojho obyvateľstva a slúžila im. Budúce politické opatrenia by sa teraz mali odkloniť od jednoznačného zamerania sa na seba, ktoré bolo určujúcou koncepciou od podpísania Rímskych zmlúv v roku 1957. EÚ by sa odteraz mala orientovať skôr na globalizovanú ekonomiku a mala by byť odhodlaná zohrávať v tomto smere významnú úlohu. Zároveň by však mala vziať do úvahy, že ťažisko hospodárskej činnosti sa presúva smerom k Ázii a rozvíjajúcim sa ekonomikám, najmä tzv. štátom BRIC – Brazília, Rusko, India a Čína. EÚ by tiež mala v rámci európskej susedskej politiky rozvíjať hospodársku spoluprácu so susednými krajinami, a to vrátane Východného partnerstva a Únie pre Stredozemie, s cieľom rozšíriť zónu voľného obchodu. Podmienkou takýchto partnerských dohôd by mali byť zásady otvoreného trhu. Prehĺbovanie a zdokonaľovanie vnútorného trhu má takisto zásadný význam, ak si chce EÚ udržať svoje vedúce postavenie na svetovom trhu.

3.13.2 Európa má tiež povinnosť zaoberať sa globálnymi problémami a musí pomáhať určovať tempo a smer globalizácie. V snahe dosiahnuť liberalizáciu celosvetového trhu s tovarom a službami sa EÚ pripojila k ostatným veľkým obchodným zoskupeniam. Rokuje o bilaterálnych dohodách o voľnom obchode s Kóreou, so Združením národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN) a s Indiou. Pokrok dosiahnutý v Transatlantickej hospodárskej rade je takisto pozitívny. Táto stratégia čiastočne odráža aj pochybnosti, že kolo rokovaní v Dauhe bude úspešne a v krátkom čase dotiahnuté do konca. Takáto dvojstrannosť by totiž mohla spochybniť samotný zmysel multilaterálnych obchodných rokovaní. Je nevyhnutné trvať na politickom význame reciprocitu pri otváraní medzinárodných trhov a dokončenie kola rokovaní v Dauhe by malo byť i naďalej prioritou. EHSV vyzýva Komisiu EÚ a predsedov vlád členských štátov, aby pri rokovaní o liberalizácii obchodu trvali na tom, aby vlády tretích krajín dodržiavali ľudské práva, dohovory MOP a ochraňovali prírodné a hospodárske zdroje i kultúrne dedičstvo.

3.13.3 Je žiaduce, a vlastne už dávno potrebné, aby mala EÚ jednotnú a komplexnú ochranu vo forme patentu Spoločenstva. Je nevyhnutné výrazne posilniť práva duševného vlastníctva a účinne bojovať proti obchodovaniu s protizákonnými kópiami značkových výrobkov⁽¹⁾.

3.13.4 O nedostatočne účinnom monitorovaní trhu v EÚ a dohľade nad ním svedčia aj informácie z uplynulých rokov o potravinárskych výrobkoch a hračkách, ktoré nespĺňajú stanovené normy a dovážajú sa z tretích krajín. v dôsledku neadekvátnej kontroly tovaru dovezeného z tretích krajín sú spotrebiteľia EÚ vystavení možnému zdravotnému riziku a kupujú výrobky nižšej kvality nespĺňajúce stanovené normy. Okrem toho tak dochádza k narúšaniu hospodárskej súťaže na trhu a táto situácia môže negatívne ovplyvniť aj ďalšie investície a zamestnanosť v Európe.

3.13.5 Pevná a zosúladená stratégia by sa mala tiež považovať za prostriedok na ochranu európskych spotrebiteľov pred dovozom tovaru a služieb z tretích krajín, ktoré nedodržiavajú technické, sociálne a environmentálne normy a pracovné podmienky. Členské štáty EÚ by sa mali uistiť, že krajiny, s ktorými majú obchodné dohody, dodržiavajú normy stanovené Medzinárodnou organizáciou práce, OSN a jej agentúrami a iné medzinárodné dohovory týkajúce sa práv jednotlivca, slobody združovania, práva pracovníkov organizovať sa a kolektívne vyjednávať, ako aj zrušenia detskej a nútenej práce.

3.13.6 Súčasná kríza ukázala, že vzájomná závislosť krajín v rámci svetového finančného a obchodného trhu je značná. Svetové finančné systémy treba posilniť pomocou predpisov, ktoré budú propagovať obozretnosť, pomôžu zlepšiť koordináciu a komunikáciu medzi dozornými orgánmi a centrálnymi bankami, zvýšiť transparentnosť, a tiež umožnia prísnejšie kontrolovať toky čiernych peňazí, ktoré plynú z obchodovania s drogami, zo zločinnosti a z nelegálneho predaja zbraní.

3.13.7 V tejto súvislosti by sa európskym modelom sociálneho dialógu mali inšpirovať krajiny mimo EÚ a EHSV by mal túto koncepciu presadzovať vo väčšej miere.

3.14 Sociálny rozmer

3.14.1 Ďalší rozvoj vnútorného trhu si vyžaduje súhlas občanov EÚ. Sociálny rozmer vnútorného trhu teraz posilnila skutočnosť, že Charta základných práv bola začlenená do Lisabonskej zmluvy. Tým by sa mal zvýšiť význam organizovanej občianskej spoločnosti pri ďalšom rozvoji vnútorného trhu.

3.14.2 Stratégia EÚ po roku 2010 by mala podporovať solidárnejšiu a spravodlivejšiu spoločnosť, a to vďaka ochrane a rozvoju svojho modelu spoločnosti v súlade s integrovanou politikou rozvoja. Každý členský štát by sa mal prispôbiť globalizácii a technologickým zmenám zlepšením kvality a dostupnosti celoživotného vzdelávania a odbornej prípravy. Toto obdobie krízy by sa malo využiť na podporu zvyšovania poznatkov s cieľom pripraviť pracovnú silu na budúcnosť. Nezamestnaní by mali dostať možnosť rekvalifikovať sa a zapojiť sa do vzdelávacích programov vrátane vyššieho vzdelávania, čo im pomôže vrátiť sa na trh práce s vyhlídkami nájsť si lepšie pracovné miesto, a ich zamestnávateľov to bude motivovať, aby investovali do nových trhových požiadaviek, ktoré by mali vyplynúť z nárastu technológie v budúcich rokoch. Fond na prispôbenie sa globalizácii a Európsky sociálny fond by sa mali lepšie využívať a prispôbiť takýmto výzvam na vnútornom trhu. Vzhľadom na následky krízy by sa malo naliehavo začať uvažovať o prepracovaní programov zameraných na boj proti chudobe.

(1) Ú. v. ES C 116, 28.4.1999, s. 35, a Ú. v. ES C 221, 7.8.2001, s. 20.

4. Záverečné pripomienky

4.1 V období súčasnej krízy musí EÚ prispôbiť svoje strednodobé a dlhodobé opatrenia v rámci Lisabonskej stratégie. Musí do svojho programu štrukturálnej reformy doplniť okamžité opatrenia a zároveň ďalej investovať do budúcnosti. To by sa mohlo dosiahnuť najmä ďalšími investíciami do výskumu a vývoja, inovácie a vzdelávania, aktívnou podporou voľnej výmeny poznatkov

medzi členskými štátmi a podporou podnikov (najmä MSP), aby mohli prispievať k zvyšovaniu dynamiky jednotného trhu. Dôležité sú aj opatrenia v záujme vytvorenia ekologickejšieho hospodárstva, ktoré majú pomôcť vytvárať nové pracovné miesta a rozvíjať technológie a zároveň zabezpečiť alternatívne dodávky energie a dosiahnuť ciele v oblasti životného prostredia. Dalo by sa to dosiahnuť posilnením európskej verejnej správy, vďaka čomu sa zlepší kolektívny rozmer Európskej únie a zabráni sa duplicitne vynakladaného úsilia a zdrojov.

V Bruseli 17. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Tieto pozmeňovacie návrhy, ktoré získali viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov, boli v priebehu diskusie zamietnuté (článok 54 ods. 3 vnútorného poriadku):

Bod 1.2, zarážky 8, 9 a 10

- „Predovšetkým je dôležité, aby implementácia smernice o službách prebehla v úplnom súlade s duchom a pravidlami jednotného trhu. Závažným problémom z tohto hľadiska je, že po poslednom rozšírení EÚ ešte stále nie je voľný pohyb pracovných síl z niektorých členských štátov. Správne uplatňovanie smernice o vysielaní pracovníkov a dosiahnutie jej cieľov, a to najmä spravodlivej hospodárskej súťaže medzi podnikmi, a dodržiavania práv zamestnancov a zabránenia sociálnemu dumpingu, si vyžaduje účinné a jasné implementačné pravidlá.“
- Jedným z problémov jednotného trhu a EÚ je skutočnosť, že m Mzdy a pracovné podmienky sa medzi členskými štátmi, ale aj medzi jednotlivými regiónmi veľmi líšia, a preto sú sa stali faktorom hospodárskej súťaže. Ochrana noriem na trhu práce, založená na dohodách Medzinárodnej organizácie práce, nadobudne väčší význam a musí byť súčasťou novej stratégie „EÚ 2020“
- Nárast obchodovania v rámci jednotného trhu vedie k zvýšeniu stimuluje prepravu tovaru na dlhé vzdialenosti, ktorá nie je nevyhnutná a škodí životnému prostrediu. Je preto nevyhnutné, aby sa vplyv dopravy na To je v rozpore so zvyšujúcimi sa požiadavkami v oblasti politiky ochrany životného prostredia a udržateľného rozvoja zohľadnil pri definovaní dopravnej politiky v stratégii EÚ 2020.“

Zdôvodnenie

Slovo „dumping“ sa v súčasnosti všeobecne používa len v kontexte medzinárodného obchodného práva, kde sa dumping definuje ako konanie výrobcu z určitej krajiny, ktorý vyváža výrobok do inej krajiny za cenu nižšiu, než je cena, ktorú výrobca uplatňuje na svojom domácom trhu, alebo za cenu nižšiu než výrobné náklady. Výraz „sociálny dumping“ je teda vo vyššie uvedenom prípade smernice o vysielaní pracovníkov použitý nesprávne, keďže spoločnosť (väčšinou z menej hospodársky rozvinutého členského štátu), ktorá poskytuje svoje výrobky a služby inému členskému štátu, ich neposkytuje za cenu nižšiu, než sú jej náklady. Výraz „sociálny dumping“ je urážlivý a mal by sa vypustiť.

Označovať rozdiely v oblasti miezd a pracovných podmienok za problém jednotného trhu je v rozpore s jednoduchou skutočnosťou, a to že mzdy sú vždy súčasťou hospodárskej súťaže medzi spoločnosťami, ktorá tvorí základ voľného trhového hospodárstva a je prínosom pre spotrebiteľov. Pokiaľ ide o ochranu noriem pracovného trhu, je nevyhnutné určiť, aký druh noriem by sa mal chrániť. Tieto normy sú definované v dohodách Medzinárodnej organizácie práce, ktoré podpísala väčšina členských štátov.

Obviňovať jednotný trh z nárastu škodlivej dopravy je jednostranným argumentom. Rovnako by sme mali pripisovať vinu za nárast environmentálnej záťaže voľnému pohybu osôb. Pri definovaní stratégie EÚ 2020 je potrebné zohľadniť aspekty životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja.

Výsledok hlasovania:

Za: 93

Proti: 131

Zdržali sa: 8

Bod 3.7.1

„Sloboda pohybu prispela k posilneniu hospodárstva členských štátov EÚ, pretože vďaka nej zosilnela hospodárska súťaž a spotrebiteľia získali väčšiu možnosť výberu a kvalitnejšie výrobky za nižšie ceny. Takisto vďaka nej môžu podniky z EÚ súťažiť s konkurenciou na trhoch v tretích krajinách. Po poslednom rozšírení EÚ ešte stále neexistuje voľný pohyb pracovných síl z niektorých členských štátov. Správne uplatňovanie smernice o vysielaní pracovníkov a dosiahnutie jej cieľov, a to najmä spravodlivej hospodárskej súťaže medzi podnikmi, dodržiavania práv zamestnancov a zabránenia sociálnemu dumpingu, si vyžaduje účinné a jasné implementačné pravidlá. Existujú však dôkazy potvrdzujúce nejasné pravidlá implementácie smernice o vysielaní pracovníkov na národnej úrovni, čo vedie k nekalej hospodárskej súťaži, a nedostatočnému rešpektovaniu práv pracovníkov a sociálnemu dumpingu.“

Zdôvodnenie

Napriek dôkazom, podľa ktorých odstránenie obmedzení nezhoršilo situáciu na pracovnom trhu v krajinách, ktoré obmedzenia odstránili, stále pretrvávajú reštrikcie voľného pohybu pracovníkov v rámci jednotného trhu.

Slovo „dumping“ sa v súčasnosti všeobecne používa len v kontexte medzinárodného obchodného práva, kde sa dumping definuje ako konanie výrobcu z určitej krajiny, ktorý vyváža výrobok do inej krajiny za cenu nižšiu než je cena, ktorú výrobca uplatňuje na svojom domácom trhu alebo za cenu nižšiu než výrobné náklady. Výraz „sociálny dumping“ je teda vo vyššie uvedenom prípade smernice o vysielaní pracovníkov použitý nesprávne, keďže spoločnosť (väčšinou z menej hospodársky rozvinutého členského štátu), ktorá poskytuje svoje výrobky a služby inému členskému štátu, ich neposkytuje za cenu nižšiu než sú jej náklady. Výraz „sociálny dumping“ je urážlivý a mal by sa vypustiť.

Výsledok hlasovania:

Pozmeňovací návrh 5 (bod 3.7.1) bol viazaný na pozmeňovací návrh 3 (bod 1.2 zarážky 8, 9 a 10) a v dôsledku hlasovania o tomto návrhu bol zamietnutý.

Bod 3.8.1

„Právne predpisy EÚ sa od 80. rokov zameriavajú na voľný pohyb tovaru, služieb, pracovnej sily a kapitálu. Regulačné prostredie, v ktorom podniky pôsobia, rozhodujúcim spôsobom vplyva na ich konkurencieschopnosť a schopnosť rásť a vytvárať pracovné miesta. Pravidlá môžu nastoliť spravodlivú hospodársku súťaž, môžu však aj prekážať dobrému podnikateľskému prostrediu. Preto je nevyhnutné prepísať a zjednodušiť predpisy, aby sa podniky mohli rýchlo prispôsobiť zmenám a zároveň sa zachovali spravodlivé a relatívne bezpečné trhy. Všetkých 27 členských štátov by malo postupovať koordinovane v záujme účinnej stabilizácie európskeho trhového systému. EHSV odporúča, aby sa banky zameriavali na financovanie podnikov a operácie špekulatívnej povahy uskutočňované na finančných trhoch prenechali subjektom, ktoré sa na takéto typy operácií špecializujú. Mali by sa urýchlene implementovať opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa banky účinnejšie sústreďili na svoju hlavnú činnosť, ktorou je poskytovanie likvidity reálnemu hospodárstvu, a to využívaním stabilných finančných zdrojov vytvorených z úspor zo samotného hospodárstva, a prenechali riskantnejšie a špekulatívne operácie na finančných trhoch samostatným subjektom, ktoré sa na túto oblasť špecializujú.“

Zdôvodnenie

Prvá časť odseku nie je realistická. Aké opatrenia možno zaviesť? Ak sa nevysvetlí, o aké opatrenia ide, je lepšie o nich nehovoriť, pretože inak by to mohlo vyvolať zmätok a neistotu. Na druhej strane súčasný problém nespočíva v zdrojoch financovania, ale v dôvere v reálnu ekonomiku.

Domnievam sa, že bod 1.6 stanoviska dostatočne objasňuje súčasné finančné problémy a ich riešenia.

Výsledok hlasovania:

Za: 82

Proti: 127

Zdržali sa: 19

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Integrácia a sociálna agenda“**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2010/C 347/03)

Spravodajca: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**
Pomocný spravodajca: **Pedro ALMEIDA FREIRE**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. júla 2009 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Integrácia a sociálna agenda“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. januára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza zo 17. februára 2010) prijal 158 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor ako inštitúcia, ktorá sa výrazne podieľa na tvorbe a rozvoji agendy sociálnej politiky, a podporuje integráciu prisťahovalcov a etnických menšín, sa rozhodol vypracovať nasledujúce stanovisko z vlastnej iniciatívy, aby **Európska únia posilnila prepojenie medzi integračnou politikou a agendou sociálnej politiky.**

1.2 Rok 2010 bude veľmi dôležitým rokom pre sociálnu politiku Európskej únie. Bude Európskym rokom boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Počas neho sa vypracuje stratégia EÚ do roku 2020 a schváli sa nová sociálna agenda.

1.3 Výbor sa nazdáva, že v rámci revízie sociálnej agendy po roku 2010 by sa mali výraznejšie zohľadniť sociálne dôsledky prisťahovalectva.

1.4 Vzhľadom na to, že prisťahovalectvo, integrácia a sociálna agenda patria do právomoci rôznych členov Komisie a generálnych riaditeľstiev, EHSV navrhuje zlepšiť politickú a administratívnu spoluprácu v rámci Európskej komisie.

1.5 Integračná politika musí byť prepojená s hlavnými cieľmi sociálnej politiky EÚ, aby mali všetci ľudia, aj príslušníci tretích krajín, európski občania prisťahovaleckého pôvodu a menšiny možnosť využiť svoju šancu. Rovnako aj boj proti sociálnemu vylúčeniu sa musí týkať všetkých ľudí, aj prisťahovalcov, či už ide o občanov EÚ alebo príslušníkov tretích krajín.

1.6 EHSV pokladá za prioritné posilnenie integrácie na európskej úrovni, pričom treba prihliadať na hospodársku krízu, situáciu prisťahovalcov a menšín v súvislosti so zamestnaním, na

sociálne začlenenie, rovnosť mužov a žien, chudobu, vzdelávanie a odbornú prípravu, zdravie, sociálnu ochranu a boj proti diskriminácii.

1.7 Hľadisko rozmanitosti vyplývajúcej z prisťahovalectva musí byť horizontálne začlenené do tvorby a realizácie sociálnej politiky, pričom zároveň je potrebné pripraviť zvláštne politiky a opatrenia na integráciu prisťahovalcov a etnických menšín.

1.8 Vzhľadom na skúsenosti získané pri realizácii iných politík **výbor navrhuje začať proces všeobecného zohľadňovania otázok integrácie v rôznych politických, legislatívnych a finančných nástrojoch EÚ s cieľom podporiť integráciu, rovnaké zaobchádzanie a nediskrimináciu.**

2. Prezentácia návrhu

2.1 Európska únia si vytvára spoločnú prisťahovaleckú politiku, k čomu výbor prispieva svojimi stanoviskami, pričom zdôrazňuje význam integrácie ako „kľúča k úspešnému prisťahovalectvu“ a uznáva, že je potrebné, aby európske spoločnosti zlepšili svoju schopnosť zvládať rozmanitosť spojenú s prisťahovalctvom a tým posilňovať sociálnu súdržnosť.

2.2 Za posledných desať rokov prisťahovalci výrazne prispeli k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju Európy ⁽¹⁾. Mnoho mužov a žien z tretích krajín sa začlenilo do európskych trhov práce a tým prispeli k rastu hospodárstva, zamestnanosti, sociálnych odvodov a príjmov z daní.

⁽¹⁾ KOM(2008) 758 v konečnom znení.

2.3 EHSV navrhol „občiansku iniciatívu“, založenú na „postupnom vyrovnaní povinností a práv prisťahovalcov s ostatným obyvateľstvom, ako aj na zabezpečení prístupu k tovarom a službám a občianskej účasti za podmienok rovnakého zaobchádzania ⁽²⁾“.

2.4 V roku 2010 bude potrebné obnoviť Lisabonskú stratégiu stratégiou EÚ do roku 2020 a sociálnu agendu a vyhodnotiť fond pre integráciu. EÚ už má okrem toho k dispozícii Lisabonskú zmluvu a Chartu základných práv, bude mať aj novú Komisiu ⁽³⁾ a Parlament bude v prvej časti legislatívneho obdobia.

2.5 Rok 2010 bude aj Európskym rokom boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, obdobím vhodným na obnovu záväzku k solidarite, sociálnej spravodlivosti a väčšiemu začleneniu.

2.6 Integrovaná politika sa musí spájať s hlavnými cieľmi sociálnej politiky EÚ. EHSV navrhuje zlepšiť politickú a administratívnu spoluprácu v rámci Európskej komisie.

2.7 V čase hospodárskej krízy sa mnoho prisťahovalcov ocitá v tých najzraniteľnejších sociálnych skupinách a sú jej prvými obeťami. Ako prví strácajú zamestnanie, veľmi ťažko sa opäť začleňujú do trhu práce a sú vystavení nebezpečenstvu chudoby, čo sa týka hlavne žien prisťahovalkýň ⁽⁴⁾.

2.8 V mnohých prípadoch je u detí prisťahovalcov tiež vyššia pravdepodobnosť, že školskú dochádzku neukončia úspešne.

2.9 EHSV sa nazdáva, že je potrebné zintenzívniť boj proti diskriminácii rozvojom existujúcich legislatívnych nástrojov, posilnením verejnej politiky a integračných sociálnych záväzkov.

2.10 V súvislosti s hospodárskou krízou dochádza v politických a sociálnych rozpravách niektorých členských štátoch k stále silnejšiemu verbálnemu útokom na práva prisťahovalcov, čo vedie k tvrdej legislatíve a narastajúcej xenofóbii.

2.11 Niektoré vlády tiež kráčia verejné zdroje určené na opatrenia integračnej politiky, hoci v čase krízy sa majú investície do sociálnej politiky zvyšovať a nie znižovať.

2.12 EHSV sa nazdáva, že vhodná integračná politika je v rámci vhodnej spoločnej prisťahovaleckej politiky faktorom hospodárskej účinnosti a sociálnej súdržnosti.

⁽²⁾ Ú. v. ES C 125, 27.5.2002.

⁽³⁾ Záležitosti integrácie a sociálnej agendy spadajú do kompetencie rôznych členov Komisie a generálnych riaditeľstiev.

⁽⁴⁾ Eurostat.

2.13 V Európe sú integračné politiky veľmi rozdielne, pretože sa od seba odlišujú sociálne a politické kultúry a právne systémy. Avšak nie vo všetkých členských štátoch sa ciele integrácie spájajú so sociálnou politikou.

2.14 V Európskej únii neprebieha začleňovanie prisťahovalcov všade rovnakým tempom. V súčasnosti sú migračné procesy menej výrazné v nových členských krajinách strednej a východnej Európy, výraznejšie sú v krajinách južnej a západnej Európy. Skúsenosť však naznačuje, že v budúcnosti bude vo všetkých európskych krajinách vysoká úroveň prisťahovalectva.

2.15 Výbor by chcel pripomenúť, že z globálneho hľadiska európskej prisťahovaleckej politiky treba posilniť prepojenie medzi prisťahovalectvom a rozvojom. Z tohto hľadiska EHSV vypracoval dve stanoviská ⁽⁵⁾.

3. Integrácia

3.1 Proces sociálnej integrácie prebieha v rôznych oblastiach života ľudí: v rodine, v mestskej štvrti alebo meste, v práci, v odbore, v podnikovej organizácii, v škole, v školiacich strediskách, v združeniach, v cirkevných inštitúciách, v športových kluboch, v ozbrojených zložkách atď.

3.2 Vzhľadom na to, že integrácia je proces, ktorý prebieha v sociálnych štruktúrach, na to, aby tento sociálny proces sprevádzali a podporovali vhodné politické opatrenia zo strany verejných orgánov, je potrebné dobré riadenie. Miestne a regionálne orgány disponujú v rámci svojich právomocí v jednotlivých členských štátoch politickými, legislatívnymi a finančnými nástrojmi, ktoré musia adekvátne využívať na účely integračnej politiky.

3.3 V bode 10 základných spoločných zásad (Príloha 1) sa navrhuje, aby bola integrácia súčasťou všetkých politických programov vo všetkých oblastiach vlády (mainstreaming).

3.4 EHSV vypracoval niekoľko stanovísk z vlastnej iniciatívy ⁽⁶⁾, pomocou ktorých sa snažil podporiť proaktívne integračné politiky EÚ s obojsmerným prístupom, zamerané na hostiteľskú spoločnosť i na prisťahovalcov s cieľom vytvoriť spoločnosť, v ktorej majú všetci občania bez ohľad na svoj pôvod rovnaké práva a povinnosti a uznávajú rovnaké hodnoty demokratickej, otvorenej a pluralitnej spoločnosti.

⁽⁵⁾ Pozri nasledujúce stanoviská EHSV:

Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 91.

Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 82.

⁽⁶⁾ Pozri nasledujúce stanoviská EHSV:

Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 95.

Ú. v. ES C 125, 27.5.2002, s. 112.

Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s. 92.

Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 128.

3.5 EHSV zastáva názor, že organizácie občianskej spoločnosti by mali zohrávať v integrácii hlavnú úlohu. Pristáhalci a hostiteľská spoločnosť musia preukázať integračnú vôľu. Sociálni partneri a organizácie organizovanej občianskej spoločnosti musia byť zapojení do integračnej politiky a do boja proti diskriminácii.

3.6 Integrácia je sociálny proces, do ktorého sú zapojení tak pristáhalci, ako aj hostiteľská spoločnosť. Musia byť doňho zapojené rôzne stupne verejnej správy a sociálni aktéri. Európske, vnútroštátne, regionálne a miestne úrady musia vypracovať programy v rámci svojich právomocí. Na zabezpečenie ich efektívnosti a všeobecnej súdržnosti sa musia programy a aktivity vhodne dopĺňať a koordinovať.

3.7 EHSV v inom stanovisku (7) navrhol väčšie zapojenie zo strany miestnych a regionálnych orgánov, pretože integrácia predstavuje výzvu hlavne na miestnej a regionálnej úrovni. Táto politika bude úspešnejšia, pokiaľ sa do nej zapoja miestne a regionálne orgány a aktívne sa na nej budú zúčastňovať organizácie organizovanej občianskej spoločnosti.

3.8 Integrácia je obojsmerný proces založený na právach a povinnostiach príslušníkov tretích krajín a hostiteľskej spoločnosti, ktorá umožňuje úplné zapojenie pristáhalcov. V inom stanovisku EHSV definoval integráciu ako „postupné vyrovnanie povinností a práv pristáhalcov so zvyškom populácie, ako aj zabezpečenie prístupu k tovarom a službám a občianskej účasti za podmienok rovnakého zaobchádzania“ (8).

3.9 EHSV zastáva názor, že pristáhalci musia mať k integrácii kladný postoj, a že tento obojsmerný prístup znamená, že integrácia sa týka nielen pristáhalcov, ale taktiež aj hostiteľskej spoločnosti.

3.10 Politika integrácie a sociálneho začlenenia musí byť zameraná na rôzne oblasti, medzi inými na prvé prijatie, vyučovanie jazykov, zákonov a zvykov, na boj proti diskriminácii, politiku zamestnanosti a odbornej prípravy, na rovnosť mužov a žien, vzdelávanie mládeže, politiku rodiny, politiku mládeže, bývanie, zdravotnú starostlivosť, boj proti chudobe, na rozšírenie sociálnych služieb a umožnenie občianskej účasti občanom pristáhovateľského pôvodu.

3.11 Táto politika by mala umožniť harmonické súžitie osôb pristáhovateľského pôvodu s európskymi hostiteľskými spoločnosťami, ktoré sa vyznačujú stále vyššou mierou etnickej a kultúrnej rozmanitosti.

3.12 V roku 2002 EHSV na konferencii (9), ktorú usporiadal spoločne s Komisiou, navrhol inštitúciám EÚ vypracovanie európskeho programu pre integráciu a vytvorenie príslušného fondu Spoločenstva. Komisia začala pilotný program zameraný na integráciu (INTI) a v roku 2006 navrhla vytvorenie integračného fondu, ktorý Rada schválila a v súčasnej dobe je súčasťou rozpočtu na roky 2007 – 2013.

3.13 V novembri 2004 Rada stanovila „spoločné základné zásady politiky integrácie pristáhalcov v Európskej únii“ (10). Tieto zásady dopĺňajú legislatívny rámec v oblasti ľudských práv, nediskriminácie, rovnosti príležitostí a sociálneho začlenenia.

3.14 Výbor by chcel zdôrazniť význam **spoločného európskeho prístupu**, pretože predstavuje veľmi významný prínos pre integračnú politiku a procesy: horizontálne vzťahy s ostatnými politikami EÚ: (okrem iného) so stratégiou EÚ do roku 2020, sociálnou agendou a s politikou súdržnosti. Prispieva tiež k posilneniu vzťahov medzi integráciou a hodnotami a zásadami EÚ, ktoré sú zakotvené v Charte základných práv a v Európskom dohovore o ľudských právach.

3.15 Európsky fond pre integráciu je finančným nástrojom na rozvoj integračnej politiky s európskym prístupom a prínosom v rámci základných spoločných zásad. Právnym základom integračnej politiky je článok 63 Zmluvy. Táto politika je zameraná na príslušníkov tretích krajín, zatiaľ čo ESF je určený všetkým obyvateľom EÚ, medzi ktorými sú zahrnutí aj pristáhalci. Preto sa fond pre integráciu a ESF navzájom dopĺňajú.

3.16 EHSV podporuje šesť politických cieľov európskeho fondu pre integráciu a čaká na priebežné hodnotenie fondu v roku 2010, aby mohol navrhnúť niekoľko zmien.

3.17 Nedávno vzniklo **Európske fórum pre integráciu**, aby sa občianska spoločnosť a organizácie pristáhalcov mohli podieľať na vypracovaní integračnej politiky EÚ. Výbor sa výrazne zapája do činnosti fóra.

3.18 Európska rada vo svojich záveroch o integrácii z júna 2007 pokladá za potrebné pokročiť ďalej v spoločnej agende pre integráciu z roku 2005, a to rozvojom spoločných základných zásad.

3.19 EHSV by chcel tento prístup doplniť a pokladá za prioritné posilnenie integrácie na európskej úrovni, pričom treba prihliadať na situáciu pristáhalcov a menšín v súvislosti so zamestnaním, sociálne začlenenie, rovnosť mužov a žien, chudobu, vzdelávanie a odbornú prípravu, zdravie, sociálnu ochranu a boj proti diskriminácii.

(7) Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 128.

(8) Ú. v. ES C 125, 27.5.2002, bod 1.4 (spravodajca pán PARIZA CASTAÑOS).

(9) Konferencia na tému „Pristáhovateľstvo a úloha občianskej spoločnosti v rámci integrácie“, Brusel, 9. a 10. septembra 2002.

(10) Dokument 14615/04 z 19. novembra 2004.

4. Agenda sociálnej politiky

4.1 V dôsledku medzinárodnej finančnej krízy sa Európska únia nachádza vo vážnej hospodárskej kríze, ktorá spôsobuje výrazné zhoršovanie sociálnej situácie. Kríza má veľmi negatívny dosah na integráciu.

4.2 Obnovená sociálna agenda ⁽¹¹⁾ (2008) nemohla vzhľadom na dobu, kedy bola vypracovaná, zohľadniť výrazne negatívny vývoj hospodárskej krízy, zvýšenie nezamestnanosti, ani zhoršenie verejných financií a sociálnej situácie.

4.3 Európska komisia predpokladá, že hospodárska obnova bude pomalá a vytváranie pracovných miest sa oneskorí.

4.4 EHSV zastáva názor, že sociálna obnova bude v každom prípade oveľa pomalšia než hospodárska obnova. V tejto súvislosti bude úloha sociálnej politiky rozhodujúca.

4.5 Rok 2010 bude veľmi dôležitým rokom pre sociálnu politiku Európskej únie: bude Európskym rokom boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Počas tohto roka bude vypracovaná stratégia EÚ do roku 2020 a schválená nová sociálna agenda s potrebnými opatreniami a nástrojmi.

4.6 Obnovená sociálna agenda (2008), ktorá uznáva významný prínos prisťahovalctva pre zamestnanosť v Európe, navrhuje zlepšenie integrácie a implementáciu sociálnej politiky v oblasti vzdelávania, zdravotníctva a bývania.

4.7 EHSV vo svojom stanovisku ⁽¹²⁾ z januára 2009 na tému „Obnovená sociálna agenda: Príležitosti, prístup a solidarita v Európe 21. storočia“ uznal úspech tohto nového prístupu a priniesol niekoľko úvah o problémoch vyplývajúcich z nárastu migračných tokov a nepostačujúcich sociálnych politik.

4.8 Francúzske predsedníctvo Rady EÚ požiadalo výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska ⁽¹³⁾ na tému „Nový európsky akčný program v sociálnej oblasti“, ktoré bolo prijaté v júli 2008. EHSV sa nazdáva, že nový sociálny akčný program by mal pomôcť čeliť ťažkej hospodárskej a sociálnej situácii. Výbor navrhol, aby nový program zohľadnil integračnú politiku, rovnosť zaobchádzania, rozvoj otvorenej metódy koordinácie, ako aj nárast prostriedkov pre fond pre integráciu.

4.9 Európsky parlament prijal 6. mája 2009 uznesenie ⁽¹⁴⁾ o sociálnej agende, v ktorom potvrdzuje, že prisťahovalecká politika sa musí zakladať na ľudských právach a musí pomáhať posilňovať protidiskriminačné právne predpisy a podporovať stratégiu integrácie a rovnosti príležitostí.

⁽¹¹⁾ KOM(2008) 412 v konečnom znení.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 65.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 99.

⁽¹⁴⁾ 2008/2330(INI).

4.10 Osoby, ktoré sa nachádzajú v administratívne neprijateľnom postavení (teda osoby bez dokladov) sú veľmi zraniteľné, môžu sa stať obeťami pracovného vykorisťovania, dostať sa do tej najväčšej chudoby a sociálneho vylúčenia, a preto, ako navrhol výbor, administratívnu situáciu týchto osôb možno upraviť v rámci Európskeho paktu o azyle a prisťahovalectve, čím sa prispeje k ich sociálnemu a pracovnému začleneniu. Na druhej strane sa EHSV nazdáva, že sociálna politika EÚ by nemala osoby bez dokladov vylúčiť z cieľov a programov sociálneho začleňovania a ESF.

4.11 V nasledujúcich rokoch dôjde k nárastu vnútornej mobility európskych občanov a prisťahovalectva mnohých príslušníkov tretích krajín do Európy. Tieto procesy zvýšia národnostnú, etnickú, náboženskú a kultúrnu rozmanitosť Európskej únie.

4.12 Súčasná obnovená sociálna agenda však len v obmedzenom rozsahu zohľadňuje rozmanitosť európskej spoločnosti, integráciu prisťahovalcov a menšín, rovnosť zaobchádzania a boj proti diskriminácii. Výbor sa nazdáva, že v rámci revízie sociálnej agendy po roku 2010 by sa mali výraznejšie zohľadniť sociálne dôsledky prisťahovalectva tak pre prisťahovalcov, ako aj hostiteľských spoločností.

4.13 Preto je potrebné posilniť väzby medzi sociálnou agendou a integráciou, v súvislosti s čím EHSV navrhuje, aby sa všeobecné zohľadňovanie (*mainstreaming*) integrácie stalo súčasťou rôznych politických, legislatívnych a finančných nástrojov EÚ s cieľom podporiť integráciu.

5. Niektoré politické oblasti

5.1 Deti a mládež

5.1.1 Politika mládeže by mala zohľadniť potreby a situáciu mladých prisťahovalcov v procese ich prechodu do života dospelých a pri ich sociálnej integrácii.

5.1.2 Mnoho mladých ľudí z rodín prisťahovalcov, tak chlapcov ako dievčat, je v práci úspešných a z mnohých sa stanú veľmi aktívni občania v rámci svojej komunity. Je však veľa aj takých, dokonca v druhej a tretej generácii, ktorí sa nachádzajú vo veľmi zraniteľnej situácii alebo čelia sociálnemu vylúčeniu. Mnohí z nich neukončia školskú dochádzku, a preto im hrozí väčšie nebezpečenstvo nezamestnanosti.

5.1.3 Veľmi dôležitá je **podpora rodín**. Podľa názoru výboru ⁽¹⁵⁾ by EÚ mala mať aktívnejšiu politiky rodiny.

5.1.4 Otvorená metóda koordinácie v oblasti mládeže by mala používať ukazovatele zohľadňujúce rozmanitosť, prisťahovalectvo a nediskrimináciu.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 161, 13.7.2007, s. 66, a Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 66.

5.1.5 Mali by sa využiť možnosti, ktoré ponúkajú európske programy zamerané na celoživotné vzdelávanie, mobilitu, podnikanie a občianstvo mládeže, a tým prekonať prekážky, na ktoré narážajú mladí prisťahovalci a podporiť výmenu skúseností.

5.2 Vzdelávanie a odborná príprava

5.2.1 Integrovaná politika členských štátov zahŕňa vzdelávanie a odbornú prípravu ako základné prvky tohto procesu. Deti a mladí ľudia z rodín prisťahovalcov a menšiny však často musia čeliť špecifickým prekážkam a výzvam, ktoré si vyžadujú zvláštnu pozornosť.

5.2.2 V mnohých prípadoch sú školské zariadenia zavalené problémami a výzvami, ktoré nedokážu vhodne riešiť. Je potrebné zlepšiť finančné zabezpečenie škôl, posilniť ducha otvorenosti a podporiť vyučujúcich pri medzikultúrnom vzdelávaní a riadení rozmanitosti.

5.2.3 Bude potrebné vytvoriť kvalitatívne ukazovatele vzdelávania, ktoré budú dostatočne pružné, aby sa dali prispôsobiť potrebám žiakov, ktorí sú stále rôznorodejší.

5.2.4 Rámec, ktorý ponúka otvorená metóda koordinácie v oblasti vzdelávania by mal pomôcť nájsť osvedčené postupy, ktorými by bolo možné predísť zlyhaniu mladých ľudí prisťahovaleckého pôvodu v škole.

5.2.5 Preto by potrebné stanoviť **ukazovatele** ako napríklad sociálno-ekonomický štatút, ukončenie školskej dochádzky (po povinnej školskej dochádzky) zo strany mladých ľudí, rozmanitosť vyučujúcich, medzikultúrne zručnosti vyučujúcich, sociálna prístupnosť školského systému, koncentrácia žiakov prisťahovaleckého pôvodu, podpora mnohojazyčnosti vo vzdelávacom systéme, otvorenie vzdelávacích systémov všetkým deťom a mladým ľuďom atď.

5.2.6 Vo svojom stanovisku o migrácii, mobilite a integrácii⁽¹⁶⁾ EHSV zdôraznil, že nevýhodná situácia, v ktorej sa nachádzajú prisťahovalci alebo osoby prisťahovaleckého pôvodu má vplyv na vzdelávanie dospelých: v menšej miere sa zapájajú do celoživotného vzdelávania, a kurzy, ktoré sú im ponúkané, sa obmedzujú na osvojenie si jazykových znalostí. Na zlepšenie integrácie by bolo potrebné ponuku celoživotného vzdelávania rozšíriť na všetkých obyvateľov, pričom dôraz by sa mal klásť na rovnosť prístupu osôb prisťahovaleckého pôvodu.

5.2.7 Do programov vzdelávania a odbornej prípravy v Európe by sa mali začleniť programy, ktoré by sprostredkovali zvyky, históriu, hodnoty a zásady európskych demokracií, ako aj poznatky o kultúre a hodnotách spoločnosti pôvodu (populácie) prisťahovalcov (pokiaľ to ich počet umožní).

5.3 Zamestnanosť

5.3.1 EHSV pracuje na žiadosti španielskeho predsedníctva Rady EÚ na prieskumnom stanovisku⁽¹⁷⁾ na tému „**Integrácia pracovníkov z radov prisťahovalcov**“, ktoré bude obsahovať aj návrhy pre európsku sociálnu agendu.

5.3.2 **Prístup na trh práce** je kľúčový pre proces integrácie, pretože práca v dôstojných podmienkach je nevyhnutná na dosiahnutie finančnej samostatnosti prisťahovalcov, pomáha rozvíjať sociálne vzťahy a vzájomné spoznávanie sa s hostiteľskou spoločnosťou.

5.3.3 V mnohých prípadoch sa však pracovníci z radov prisťahovalcov nachádzajú v znevýhodnenej situácii a sú vystavení priamej alebo nepriamej diskriminácii. Majú právne problémy pri uznávaní svojej kvalifikácie a právne predpisy v oblasti prisťahovalectva niektorých štátov obmedzujú možnosti pracovného rastu a zmeny zamestnania.

5.3.4 Pracovníci a pracovníčky z radov prisťahovalcov preto často zastávajú pracovné miesta nižšej kvality s nižšími mzdami a neistými podmienkami. V takejto ťažkej situácii sa nachádzajú predovšetkým ženy.

5.3.5 Tí, ktorí sú bez dokladov, a teda sú v administratívne neprijateľnom postavení, sa nachádzajú v tej najchúlostivejšej situácii: pracujú nelegálne a často sú obeťami pracovného vykorisťovania.

5.3.6 Nová generácia opatrení politiky zamestnanosti, ako aj opatrenia v rámci Európskeho sociálneho fondu a programu Progress by mali obsahovať špecifické kritéria a ukazovatele na zlepšenie prístupu prisťahovalcov k ponuke možností sociálno-pracovného začlenenia, vrátane samostatnej zárobkovej činnosti. Tieto možnosti by mohli okrem iných otázok a jazykového a kultúrneho vzdelávania, obsahovať aj opatrenia na posilnenie odborného vzdelávania prisťahovalcov v oblasti nových technológií a predchádzania pracovným úrazom na pracoviskách.

5.3.7 EHSV sa nazdáva, že legislatíva a verejné politiky by sa mali dopĺňať v spolupráci so **sociálnymi partnermi**, pretože integrácia v oblasti pracovného trhu je taktiež otázkou sociálneho prístupu a kompromisov medzi odborovými organizáciami a zamestnávateľmi.

5.3.8 Pracovníci z radov prisťahovalcov majú väčší predpoklad pre **mobilitu**, hoci právne predpisy niektorých štátov ju znemožňujú alebo obmedzujú. Smernica o štatúte osôb s dlhodobým pobytom⁽¹⁸⁾ (ktorá je do právnych predpisov niektorých štátov nedostatočne transponovaná) môže mobilitu uľahčiť. Na podporu mobility pracovníkov prisťahovaleckého pôvodu v rámci EÚ môže byť efektívnejšie využívaná aj sieť **EURES**.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 85.

⁽¹⁷⁾ Prieskumné stanovisko EHSV na tému „Integrácia pracovníkov z radov prisťahovalcov“.

⁽¹⁸⁾ Smernica 2003/109/ES.

5.4 Podnikanie prisťahovalcov

5.4.1 Mnohí svoj migračný plán zakladajú na možnosti samostatne zárobkovej činnosti alebo vytvorenia podniku. Stále sa zvyšuje počet podnikov, ktorých zakladateľmi sú podnikatelia prisťahovaleckého pôvodu.

5.4.2 EHSV sa nazdáva, že podnikaniu prisťahovalcov by sa malo dostať podpory zo strany EÚ. Nástroje ESF na podporu podnikania by preto mali zohľadňovať aj populáciu prisťahovaleckého pôvodu.

5.4.3 Aj podnikateľské organizácie a obchodné komory by mali otvoriť dvere podnikateľom prisťahovaleckého pôvodu a aktívne podporovať ich vstup do radiacich štruktúr.

5.4.4 Veľa podnikateľských aktivít prisťahovalcov sa realizuje v rámci **sociálneho hospodárstva**, a výbor sa preto nazdáva, že ich treba podporovať prostredníctvom nástrojov ESF a vnútroštátnych orgánov.

5.5 Sociálna ochrana

5.5.1 V Európe existujú rôzne vnútroštátne systémy dôchodkového zabezpečenia. Treba zaručiť, aby pracovníci prisťahovaleckého pôvodu prispievali do systémov dôchodkového zabezpečenia a mali bez diskriminácie nárok na príslušné dávky.

5.5.2 Treba zabezpečiť prenosnosť dôchodkov, aby sa zvýšila mobilita a aby boli pri návrate rešpektované príslušné dôchodkové nároky.

5.5.3 Otvorená metóda koordinácie by mala obsahovať ukazovatele na vyhodnotenie toho, či sú pracujúci prisťahovaleckého pôvodu zapájaní do systémov dôchodkového zabezpečenia bez vylúčenia a diskriminácie.

5.6 Bývanie

5.6.1 V dôsledku hospodárskej krízy sa v mnohých mestách zvyšuje počet ľudí bez strechy nad hlavou, z ktorých je väčšina prisťahovaleckého pôvodu.

5.6.2 V súčasnosti majú mnohí ľudia, predovšetkým mladí ľudia, problémy dostať sa k bývaniu.

5.6.3 Mnoho prisťahovalcov a príslušníkov menšín si tiež ťažko hľadá dôstojné bývanie. EHSV sa preto nazdáva, že politika bývania členských krajín by mala byť súčasťou integračnej politiky, boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

5.6.4 Mestá a mestské štvrte sú miestami, kde žije väčšina Európanov, ako aj prisťahovalcov a príslušníkov menšín. Vo svojom ďalšom stanovisku ⁽¹⁹⁾ EHSV zdôraznil úlohu miestnych a regionálnych orgánov v rámci integračnej politiky. Dobrá *mestská politika* môže podporiť integráciu a zabrániť vytváraniu nedôstojných mestských get, ktoré vznikajú v niektorých mestách.

5.6.5 Politika bývania by preto mala obsahovať kritéria, opatrenia a ukazovatele, ktoré by odstránili jestvujúce prekážky, a preto by sa mal uplatňovať proaktívny prístup, ktorý by zahŕňal celú spoločnosť, vrátane verejných orgánov a sociálnych aktérov.

5.7 Zdravie a iné služby

5.7.1 V niektorých členských štátoch mnohí prisťahovalci nemajú v rámci vnútroštátnych právnych predpisov prístup k systému zdravotnej starostlivosti a preto nie sú vôbec chránení.

5.7.2 Systém koordinácie v oblasti zdravotnej starostlivosti a európske právne predpisy v oblasti prisťahovalectva by mali zaručiť prístup populácie prisťahovaleckého pôvodu ku kvalitným službám verejného zdravotníctva a zdravotnej starostlivosti za rovnakých podmienok. Systémy zdravotnej starostlivosti by sa mali tiež prispôbiť sociálnej rozmanitosti.

5.7.3 Výbor zdôrazňuje, že v niektorých členských štátoch väčšinu pracovníkov v zdravotníctve a v oblasti starostlivosti o nezaopatrené osoby tvoria práve prisťahovalci.

5.7.4 Treba tiež zvýšiť úsilie v oblasti ochrany zdravia pri práci, pretože pracovníci prisťahovaleckého pôvodu sú často vystavovaní väčším nebezpečenstvám, nepoznajú dobre zákony a programy predchádzania pracovným úrazom.

5.7.5 V niektorých členských štátoch nemajú osoby prisťahovaleckého pôvodu prístup k sociálnym službám v plnom rozsahu a tieto služby nie sú pripravené na rozmanitosť populačných skupín. Výbor navrhuje Komisii, aby vyhodnotila kvalitu verejných služieb z hľadiska integrácie, rozmanitosti a nediskriminácie.

5.7.6 EHSV zastáva názor, že prisťahovalci by v oblasti zdravotnej a sociálnej politiky nemali byť diskriminovaní, pretože platia dane a odvody do systému sociálneho zabezpečenia rovnako ako zvyšok populácie. V súvislosti so súčasnou hospodárskou krízou a s rozpočtovými problémami je potrebné dosiahnuť, aby všetci platili dane a odvody so systémov sociálneho zabezpečenia s cieľom dosiahnuť udržateľnosť verejných služieb.

5.8 Chudoba a sociálne vylúčenie

5.8.1 Veľa ľudí prisťahovaleckého pôvodu žije v chudobe alebo im chudoba hrozí. Súčasná hospodárska kríza a nárast nezamestnanosti a nedostatočnej zamestnanosti túto situáciu ešte zhoršujú. Je nevyhnutné, aby mali osoby prisťahovaleckého pôvodu a príslušníci menšín prístup k rekvalifikačným programom, ochrane pred nezamestnanosťou, bývaniu a iným verejným sociálnym službám.

5.8.2 V EÚ bude rok 2010 Európskym rokom boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Výbor sa nazdáva, že potrebné zlepšiť **aktívne začlenenie** prisťahovalcov a príslušníkov menšín, aby sa zaručil minimálny príjem, uľahčil prístup k verejným prostriedkom a službám a na trh práce.

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 128.

5.8.3 EHSV upozorňuje na aktivity niektorých zločineckých sietí, ktoré pracovne vykorisťujú neregulárnych migrantov, hlavne v oblasti obchodovania s deťmi a ženami a ich prostitúcie. Boj politických a súdnych orgánov proti týmto mafiám musia sprevádzať opatrenia na pomoc a ochranu ich obetí.

5.9 Boj proti diskriminácii

5.9.1 Parlament ⁽²⁰⁾ nedávno schválil uznesenie o novej antidi-kriminačnej smernici, ktorá dopĺňa tri existujúce smernice ⁽²¹⁾. Aj EHSV vydal svoje stanovisko ⁽²²⁾, v ktorom podporil návrh Komisie a navrhol, aby sa prihliadalo aj na viacnásobnú diskrimináciu.

5.9.2 Keď bude táto nová smernica, ktorá rozvíja článok 19 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, definitívne prijatá, zásada nediskriminácie sa rozšíri aj na oblasť vzdelávania, zdravia, sociálnej ochrany a bývania. EHSV vyzýva Radu, aby vzala do úvahy jeho stanovisko a túto smernicu chválila.

5.9.3 Osoby prisťahovaleckého pôvodu, (ženy, muži, dospelí a deti) sa často stávajú obeťami vystupňovanej diskriminácie, pretože majú právny štatút s menším stupňom ochrany, keďže ide o príslušníkov tretích krajín. Mnohí ľudia sa stávajú obeťami mnohonásobnej diskriminácie.

5.9.4 EHSV navrhuje Európskej komisii, aby vypracovala akčný plán boja proti mnohonásobnej diskriminácii a ponúka jej svoju spoluprácu na jeho vypracovaní.

5.9.5 Agentúra Európskej únie pre základné práva ⁽²³⁾ by mala ja ďalej vypracovať svoje správy o prípadoch priamej alebo nepriamej diskriminácie, ktorej obeťami sú mnohí prisťahovalci.

5.10 Rovnosť mužov a žien

5.10.1 Ženy prisťahovaleckého pôvodu majú špecifické problémy súvisiace s tým, že sú ženy. Preto je potrebné, aby integračná politika náležite zohľadnila rovnosť mužov a žien.

5.10.2 EHSV sa nazdáva, že tak v spoločných základných zásadách pre začlenenie, ako aj v sociálnej agende je potrebné posilniť prístup zohľadňujúci rovnosť mužov a žien, aby mali ženy prisťahovalkyne a príslušníčky etnických menšín rovnaké príležitosti a neboli vystavené diskriminácii.

⁽²⁰⁾ Legislatívne uznesenie Európskeho parlamentu z 2. apríla 2009 o návrhu smernice Rady o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na náboženské vyznanie alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu.

⁽²¹⁾ Smernica 2000/43/ES, smernica 2004/113/ES, smernica 2000/78/ES.

⁽²²⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 19, a Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 102.

⁽²³⁾ Prieskum EU-MIDIS („Prieskum Európskej únie o menšinách a diskriminácii“), ktorý bol vykonaný na vzorke viacej než 23 000 osôb z etnických menšín a skupín prisťahovalcov a bol zameraný na ich skúsenosti s diskrimináciou, trestnými činmi s rasovým pozadím a prácou polície v EU.

5.11 Pristáhovalectvo a rozvoj

5.11.1 V iných stanoviskách EHSV upozornil na to ⁽²⁴⁾, že prisťahovalecká politika by mohla prispievať k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju krajín pôvodu, právne predpisy EÚ týkajúce sa prisťahovalectva by však museli byť flexibilnejšie.

5.11.2 V oblasti vonkajšej politiky by sa EÚ mala na pôde OSN zasadiť za medzinárodný právny rámec pre prisťahovalectvo a podpísať v súčasnosti platný dohovor ⁽²⁵⁾.

6. Nástroje sociálnej agendy

6.1 Mainstreaming

6.1.1 Mainstreaming (všeobecné uplatňovanie) integrácie zahŕňa takú organizáciu (reorganizáciu), rozvoj a hodnotenie politických procesov, aby sa hľadisko integrácie, rovnosti príležitostí a zaobchádzania a nediskriminácie prisťahovalcov začlenilo do všetkých cieľov, opatrení a nástrojov sociálnej agendy na všetkých úrovniach a vo všetkých etapách, a to zo strany všetkých subjektov zapojených do jej prijímania.

6.1.2 Vzhľadom na to, že v európskej únii existujú rôzne kultúrne modely, uplatnenie mainstreamingu by malo vo všeobecnosti zaručiť, aby sa skúsenosti, kvalifikácia, záujmy a potreby osôb z hľadiska integrácie a rozmanitosti dostali do všetkých opatrení bez ohľadu na ich druh a sociálny dosah, ako aj do hodnotenia týchto opatrení.

6.1.3 Tento proces by sa mal začať posúdením vplyvu, čo by umožnilo dopredu stanoviť potreby a tým zaručiť, aby bola do všetkých vybraných oblastí vhodne začlenená sociálna rozmanitosť. Preto by bolo potrebné urýchliť proces stanovenia integračných ukazovateľov, ktoré by doplnili ukazovatele použité v otvorenej metóde koordinácie na sociálne začlenenie. Európske fórum pre integráciu by mohlo spolupracovať pri vypracovaní týchto ukazovateľov.

6.1.4 Hlavnými kritériami pre uplatnenie mainstreamingu je vedúca úloha politických činiteľov a účasť všetkých zainteresovaných verejných a súkromných subjektov. Preto by sa mal stanoviť rámec spolupráce, v ktorom by sa mohli artikulovať rozhodovacie procesy zamerané na zmeny.

6.2 Legislatíva

6.2.1 EHSV sa nazdáva, že je potrebné, aby sa zvýšila kvalita spoločných európskych právnych predpisov o prisťahovalectve a aby smernice dostatočne chránili prisťahovalcov a s týmto cieľom vypracoval stanovisko z vlastnej iniciatívy ⁽²⁶⁾, v ktorom navrhol, aby sa v prisťahovaleckej politike a právnych predpisoch v tejto oblasti EÚ primerane dodržiavali ľudské práva.

⁽²⁴⁾ Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 91.

⁽²⁵⁾ Dohovor OSN o ochrane práv pracovníkov prisťahovaleckého pôvodu.

⁽²⁶⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 29.

6.2.2 EHSV sa nazdáva, že po prijatí Štokholmského programu bude ľahšie dosiahnuť pokrok pri harmonizácii právnych predpisov o prisťahovalectve a azyle.

6.2.3 Nové antidiskriminačné právne predpisy, ktoré sú pripravované na základe článku 13 Zmluvy, musia byť zohľadnené aj pri tvorbe európskych právnych predpisov v oblasti prisťahovalectva.

6.3 Sociálny dialóg

6.3.1 Úlohou sociálnych partnerov je podporovať rovnosť zaobchádzania v podnikoch prostredníctvom dialógu a rokovaní. EHSV a Dublinská nadácia usporiadali verejnú diskusiu v rámci prípravy jedného stanoviska⁽²⁷⁾. Závety tejto verejnej diskusie, uvedené v PRÍLOHE 3, môžu byť veľmi užitočné pre sociálnych partnerov a Komisiu v tom zmysle, aby integrácia na pracovnom trhu prebiehala za podmienok rovného zaobchádzania bez toho, aby dochádzalo k diskriminácii medzi domácimi zamestnancami a prisťahovalcami.

6.3.2 Sociálny dialóg prebiehajúci v rôznych oblastiach môže pomôcť aktívnemu začleňovaniu pracovníčok a pracovníkov prisťahovaleckého pôvodu a príslušníkov menšín. V prostredí podnikov je ľahšie dosiahnuť aktívnu účasť pracovníkov prisťahovaleckého pôvodu.

6.3.3 Európski sociálni partneri by mali byť dostatočne konzultovaní a mali by vypracovať stanovisko, ktoré by sa zohľadnilo pri vypracúvaní novej sociálnej agendy.

6.3.4 Španielske predsedníctvo Rady EÚ požiadalo EHSV o vypracovanie prieskumného stanoviska⁽²⁸⁾ na tému „Integrácia pracovníkov z radov prisťahovalcov“. V tomto stanovisku výbor navrhol niekoľko opatrení na zlepšenie integrácie z hľadiska zamestnanosti.

6.4 Občiansky dialóg

6.4.1 Občiansky dialóg je popri sociálnom dialógu vynikajúcim postupom riadenia, ktorý je súčasťou európskeho sociálneho modelu, a podľa názoru EHSV je nevyhnutým nástrojom pre rozvoj európskej sociálnej agendy a pre integráciu.

6.4.2 Na európskej úrovni je v politike integrácie a v sociálnej agende potrebné zlepšiť účasť organizácii občianskej spoločnosti, ktoré sa zameriavajú na oblasť ľudských práv a pomoc prisťahovalcom a príslušníkom menšín.

6.4.3 Európske fórum pre integráciu musí byť konzultované a musí sa aktívne podieľať na príprave novej sociálnej agendy EÚ.

6.4.4 Európska únia musí aj ďalej podnecovať medzikultúrny dialóg, ktorý dopĺňa integráciu a ciele sociálnej politiky.

(27) Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 128.

(28) Prieskumné stanovisko EHSV na tému „Integrácia pracovníkov z radov prisťahovalcov“. Spravodajca pán Pariza Castaños.

6.5 Otvorená metóda koordinácie

6.5.1 V oblasti prisťahovaleckej politiky treba sfunkčiniť otvorenú metódu koordinácie pre integráciu tak, ako to navrhuje Komisia a EHSV.

6.5.2 Rada sa rozhodla zlepšiť súčasnú mieru koordinácie a udeliť Komisii významnejšiu úlohu. Výbor toto rozhodnutie podporuje, nazdáva sa však, že by malo byť ambicióznejšie.

6.5.3 Táto metóda koordinácie by mala využívať špecifické kvalitatívne a kvantitatívne ukazovatele, pri tvorbe ktorých by mohli spolupracovať EHSV a Európske fórum pre integráciu.

6.5.4 Rôzne **otvorené metódy koordinácie**, ktoré sa využívajú v sociálnej politike, by mali zlepšiť ciele a ukazovatele integrácie v oblasti zamestnanosti, sociálnej ochrany, zdravotnej starostlivosti a boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

6.6 Finančné krytie

6.6.1 Výbor zastáva názor, že je potrebné zvýšiť synergie a komplementaritu medzi sociálnym fondom a fondom pre integráciu.

6.6.2 Európsky sociálny fond je určený osobám, ktoré majú zvlášť veľké problémy pri hľadaní pracovného miesta, ako napríklad ženy, mladí ľudia alebo starší pracovníci. Pomáha tiež podnikom a ich pracovníkom prispôbiť sa zmenám, ktoré so sebou prinášajú nové technológie a starnutie populácie. ESF musí do svojich cieľov a programov počas terajšieho programovacieho obdobia (2007 – 2013), ako aj v budúcnosti vo väčšej miere uplatňovať hľadisko rozmanitosti vyplývajúcej z prisťahovalectva.

6.6.3 Po roku 2013 bude potrebné zvýšiť finančné prostriedky integračného fondu a udeliť Komisii viacej riadiacich právomocí.

6.6.4 Program Progress, ktorý je zameraný na poskytovanie finančnej pomoci pri dosahovaní cieľov Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnych vecí, musí tiež posilniť integráciu a rozmanitosť v rámci piatich hlavných oblastí: zamestnanosti, sociálnej ochrany a integrácie, pracovných podmienok, nediskriminácie a rozmanitosti, ako aj rovnosti mužov a žien.

7. Inkluzívnejšie európske občianstvo

7.1 Európske demokratické spoločnosti sú slobodnými a otvorenými spoločnosťami a mali by byť založené na integrácii všetkých ľudí. Integračná politika a právne predpisy v oblasti prisťahovalectva by nikdy nemali byť použité ako politický alibizmus, ktorým sa upiera prisťahovalcom a menšinám právo na občianstvo.

7.2 EHSV sa nazdáva, že naša demokracia by mala mať širší základ a a mala by integrovať nových občanov, ktorí budú mať rovnaké práva a povinnosti. Národné a európske občianske práva by mali zahŕňať všetky formy rozmanitosti bez diskriminácie.

7.3 EHSV pripomína svoj návrh z iného stanoviska ⁽²⁹⁾, aby sa európske občianstvo udeľovalo štátnym príslušníkom tretích krajín s dlhodobým pobytom. Výbor navrhuje Komisii a Európskemu parlamentu, aby tento návrh zaradili medzi ciele novej legislatívy.

7.4 Európska komisia musí prijať novú iniciatívu na podporu aktívneho občianstva príslušníkov tretích krajín a podnecovať ich k spoločenskej a politickej angažovanosti.

8. Nová Európska komisia

8.1 EHSV sa nazdáva, že vzhľadom na cieľ integrácie nie je vhodné, aby boli záležitosti prisťahovalctva v rámci nového

kolégia členov Komisie v tom istom portfóliu ako bezpečnosť, keďže sa vytvára nové portfólio pre spravodlivosť a základné práva.

8.2 Spájanie prisťahovalctva s bezpečnosťou vysiela európskej spoločnosti a prisťahovalcom negatívne posolstvo, ktoré nie je v súlade s prvou zo základných spoločných zásad integrácie, teda obojsmernosťou. Posolstiev kriminalizujúcich prisťahovalctvo je v Európe už aj tak dosť!

8.3 Integrujúcim posolstvom by bolo začlenenie prisťahovalctva a azylu do portfólia spravodlivosti a základných práv, ako to navrhuje výbor.

8.4 V tejto súvislosti je zvlášť potrebné posilniť všeobecné zohľadňovanie integrácie v sociálnej agende a v ostatných politikách Spoločenstva, a to najmä vzhľadom na ochranu základných práv prisťahovalcov.

V Bruseli 17. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽²⁹⁾ Stanovisko z vlastnej iniciatívy Ú. v. EÚ C 208, 3.9.2003.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vplyv dohôd o hospodárskom partnerstve na najvzdialenejšie regióny (karibská oblasť)“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2010/C 347/04)

Spravodajca: **pán COUPEAU**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 26. februára 2009 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Vplyv dohôd o hospodárskom partnerstve na najvzdialenejšie regióny (karibská oblasť)“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 2. februára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza zo 17. februára 2010) prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Dohoda o hospodárskom partnerstve, ktorú 15. októbra 2008 podpísalo 15 členských štátov Fóra karibských krajín AKT ⁽¹⁾ a EÚ ⁽²⁾, má veľmi široký záber. Napriek tomu však pretrváva niekoľko faktorov, ktoré – hoci sa uvádzajú aj v dohode o hospodárskom partnerstve, bránia rozvoju regionálnej integrácie, napredovaniu trvalo udržateľného rozvoja a spolupráci medzi štátmi CARIFORUM-u a najvzdialenejšími regiónmi EÚ. Napriek tomu, že najvzdialenejšie regióny majú dlhú európsku tradíciu, sú geograficky, historicky, kultúrne aj hospodársky spojené so štátmi CARIFORUM-u. Vďaka svojej strategickej polohe môžu nadväzovať trvalé obchodné vzťahy so susednými ostrovmi – sú teda regiónmi EÚ, ktorých sa významne týka dohoda o hospodárskom partnerstve.

1.2 EHSV si uvedomuje, že dohoda o hospodárskom partnerstve vznikla počas zložitých rokovaní a vníma riziká a možnosti, ktoré prináša pre štáty CARIFORUM-u, ako aj pre najvzdialenejšie regióny a pre EÚ ako celok.

1.3 EHSV odporúča, aby v rámci všetkých diskusií o dohode o hospodárskom partnerstve EÚ-CARIFORUM prebiehali aj konzultácie s miestnymi orgánmi najvzdialenejších regiónov EÚ. Hoci sa tieto najvzdialenejšie regióny odlišujú od štátov CARIFORUM-u tým, že sú zároveň francúzskymi departmentmi situovanými v Amerike, môžu prispieť k napredovaniu regionálnej integrácie.

1.4 EHSV sa nazdáva, že je takisto dôležité väčšmi zapájať občiansku spoločnosť a miestne orgány najvzdialenejších regiónov do diskusií a monitorovacích výborov, ktoré sledujú uplatňovanie dohody. Tento postup by pomohol naplniť cieľ regionálnej integrácie, ktorým sa riadi táto dohoda.

1.5 Na to, aby sa štáty CARIFORUM-u mohli zapojiť do celosvetového hospodárstva, sa najprv musia vyriešiť problémy súvisiace s dopravou (dopravná infraštruktúra a prostriedky). EHSV odporúča Komisii, aby sa otázkou dopravy zaoberala v širšej perspektíve a aby sa väčšmi zaujímal o konkrétne riešenia, ktoré spoločne navrhnu štáty CARIFORUM-u a najvzdialenejšie regióny EÚ.

1.6 EHSV odporúča zainteresovaným stranám, aby na podporu obchodných vzťahov v Karibiku uvažovali o skoršom znížení cieľ medzi najvzdialenejšími regiónmi EÚ a štátmi CARIFORUM-u.

1.7 EHSV vyjadruje potešenie nad skutočnosťou, že v dohode o hospodárskom partnerstve sa zohľadňuje potreba vytvoriť jasný postup pre sanitárne a fyto-sanitárne normy. EHSV odporúča, aby sa najvzdialenejšie regióny navyše zúčastňovali na práci orgánu, ktorý má na starosti uplatňovanie sanitárnych a fyto-sanitárnych noriem zameraných na podporu regionálneho obchodu a na rokovaniach o bilaterálnych dohodách. EHSV takisto odporúča, aby tieto regióny mohli používať označenie „najvzdialenejšie regióny“, ktorým by poukázali na kvalitu svojich výrobkov, ktorá zodpovedá normám ES.

1.8 EHSV výslovne odporúča, aby sa zóny rybolovu a akvakultúry v najvzdialenejších regiónoch EÚ spravovali v spolupráci so štátmi CARIFORUM-u.

1.9 EHSV napokon navrhuje vytvoriť lepšiu štruktúru služieb s cieľom vytvoriť karibskú zónu cestovného ruchu.

1.10 EHSV pozorne skúma ustanovenia dohody o hospodárskom partnerstve týkajúce sa ochrany životného prostredia a sociálnej ochrany a chcel by predostrieť svoju víziu pre celý karibský región.

(1) Medzi krajiny AKT patrí 79 afrických, karibských a tichomorských štátov, ktoré podpísali Dohodu z Lomé v roku 1975 a následne aj Dohodu z Cotonou v roku 2000.

(2) 11. decembra 2009 dohodu podpísalo aj Haiti.

2. Úvod a všeobecné pripomienky

2.1 V článkoch 349 a 355 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa uznáva osobitná povaha jej najvzdialenejších regiónov. Európska komisia v roku 1986 vytvorila medzisektorovú skupinu Komisie pre okrajové regióny, ktorá koordinuje aktivity Spoločenstva zamerané na tieto oblasti a vykonáva funkciu prostredníka pri kontaktoch s orgánmi jednotlivých štátov a regiónov. Pre tieto regióny je od roku 1989 určený osobitný program na podporu ich sociálneho a hospodárskeho rozvoja, ktorý by im mal pomôcť priblížiť sa vo vývoji k zvyšku EÚ.

2.2 V článku 239 dohody o hospodárskom partnerstve EÚ – CARIFORUM sa zohľadňuje zemepisná blízkosť najvzdialenejších regiónov karibskej oblasti (Martinik a Guadeloupe) a štátov CARIFORUM-u: „v záujme posilnenia hospodárskych a spoločenských väzieb medzi týmito regiónmi a štátmi CARIFORUM-u sa strany usilujú osobitne uľahčiť spoluprácu vo všetkých oblastiach spadajúcich do rozsahu pôsobnosti tejto dohody, ako aj uľahčiť obchod s tovarom a so službami, podporovať investície a dopravné a komunikačné spojenia medzi najvzdialenejšími regiónmi a štátmi CARIFORUM-u“. V tomto článku sa takisto hovorí o spoločnej účasti štátov CARIFORUM-u a najvzdialenejších regiónov na rámcových a osobitných programoch v oblastiach spadajúcich do rozsahu pôsobnosti dohody o hospodárskom partnerstve.

2.2.1 EHSV poukazuje na význam „holandských zámorských území“, medzi ktoré patria ostrovy Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten a Aruba nachádzajúce sa v karibskej oblasti. Tieto ostrovy však z európskeho pohľadu patria medzi „zámorské krajiny a územia“, čím sa z právneho hľadiska líšia od najvzdialenejších regiónov karibskej oblasti. EHSV však zdôrazňuje, že regionálna integrácia, ktorá je cieľom dohody o európskom partnerstve, sa nebude dať dosiahnuť, ak sa nebudú väčšmi zohľadňovať územia spojené s členskými štátmi EÚ (Holandsko, Spojené kráľovstvo, Francúzsko).

2.3 EHSV by sa vo svojej analýze chcel zamerať na hospodársky a sociálny význam tejto dohody pre karibskú oblasť, osobitne pre najvzdialenejšie regióny. Cieľom analýzy je určiť krátkodobú a dlhodobú efektívnosť snáh o regionálnu integráciu v oblasti tovaru, služieb, o spoluprácu a dobré riadenie hospodárstva prostredníctvom oblastí súvisiacich s obchodom (konkurencioschopnosť, investície, duševné vlastníctvo...).

2.4 **Regionálna integrácia v širšom zmysle slova (európska stratégia pre najvzdialenejšie regióny)** je jedným z hlavných cieľov dohody o hospodárskom partnerstve a zároveň predstavuje cieľ pre najvzdialenejšie regióny zameraný na regionálne začleňovanie. Dohoda však obsahuje niekoľko faktorov, ktoré na jednej strane bránia regionálnej integrácii a na druhej strane znižujú efektívnosť dohôd o hospodárskom partnerstve.

2.4.1 Pri rokovaníach o dohodách o hospodárskom partnerstve neprebehli konzultácie s regionálnymi radami a generálnymi radami najvzdialenejších regiónov, čím sa značne oslabil ich význam v karibskej oblasti. Tieto rady majú poznatky

o strategických a citlivých ⁽³⁾ odvetviach v najvzdialenejších regiónoch a vďaka regionálnym pilotným výborom môžu kedykoľvek poskytnúť výsledky svojich štúdií. Zámorské generálne stavy, ktoré vznikli z iniciatívy francúzskej vlády, okrem toho prinášajú mnoho odpovedí na prekážky pri rokovaníach o dohodách o hospodárskom partnerstve. Tieto inštitúcie si už vďaka svojej zemepisnej a kultúrnej blízkosti vytvorili množstvo kontaktov so štátmi CARIFORUM-u.

2.4.2 Najvzdialenejšie regióny nie sú zastúpené vo výbore CARIFORUM-ES pre obchod a rozvoj ani v parlamentnom výbore CARIFORUM-ES a predovšetkým absentujú v poradnom výbore CARIFORUM-ES, čím sa znižuje ich vplyv v Európskej únii. EHSV preto odporúča, aby sa do aktivít rozličných uvedených monitorovacích výborov mohli zapojiť aj poslanci, členovia občianskej spoločnosti alebo zástupcovia miestnych orgánov z najvzdialenejších regiónov.

2.4.3 Neexistencia konzultácií s občianskou spoločnosťou v najvzdialenejších regiónoch, ktorá každodenne rieši problémy súvisiace s rozvojom obchodu medzi štátmi karibskej oblasti (infraštruktúra, kvóty, tzv. negatívne zoznamy), neprospieva priamym kontaktom s občianskou spoločnosťou štátov CARIFORUM-u.

2.4.4 EHSV vyzýva zúčastnených aktérov, aby podporovali zapojenie najvzdialenejších regiónov EÚ do karibských regionálnych inštitúcií ako napr. CARIFORUM alebo OECS ⁽⁴⁾ vo funkcii pozorovateľov. Niektoré rozhodnutia týkajúce sa karibského regiónu sa totiž prijímajú v týchto orgánoch bez zastúpenia najvzdialenejších regiónov a ak tieto regióny nezískajú v uvedených orgánoch zastúpenie (aspoň so štatútom pozorovateľov), nebude môcť dôjsť k skutočnému regionálnemu začleneniu.

2.5 Doprava

2.5.1 EHSV zdôrazňuje, že liberalizácia tovaru a služieb môže prebehnúť len prostredníctvom vhodných dopravných prostriedkov a infraštruktúry. Karibská oblasť nemá dostatočné dopravné možnosti. Osobnú dopravu medzi ostrovmi zabezpečujú dve letecké spoločnosti a dve námorné spoločnosti, ktoré však neposkytujú pravidelnú dopravu a preprava tovaru nie je zabezpečená. Napriek osobitnému príspevku vo výške 275,6 miliónov EUR pre najvzdialenejšie regióny, ktorým sa mali kompenzovať zvýšené náklady súvisiace s ich geografickou polohou (Guadeloupe, Martinik a Guyana), trpia najvzdialenejšie regióny v karibskej oblasti problémami spojenými s prepravou tovaru, ktorá je veľmi drahá. Takisto im neprospievajú európske predpisy v oblasti kobotáže, ktoré sú pre ostrovné regióny nevhodné.

(3) Poradné výbory pre najvzdialenejšie regióny určili niekoľko sektorov, v ktorých si tieto regióny udržiavajú významný podiel na trhu a ktoré sú kľúčové pre ich hospodárstvo (strategické odvetvia) a ďalšie sektory, ktoré sú ohrozené alebo ktoré by bez pomoci EÚ mohli v krátkom čase zaniknúť (citlivé odvetvia).

(4) Organizácia východných karibských štátov: regionálna organizácia zoskupujúca deväť štátov karibskej oblasti.

2.5.2 Na zmiernenie týchto problémov vyvinuli najvzdialenejšie regióny a štáty CARIFORUM-u systém nákladnej a trajektovej prepravy. Avšak bez potrebných finančných prostriedkov sa nepodarilo tieto plány realizovať.

2.5.3 V dohode o hospodárskom partnerstve sa o doprave hovorí v článku 37 v kapitole venovanej poľnohospodárstvu a rybnému hospodárstvu, no neuvádzajú sa jasné riešenia, hoci najvzdialenejšie regióny a štáty CARIFORUM-u už prišli so spoločnými návrhmi.

2.5.4 V rámci budúceho programu ERF by mala vzniknúť kvalitná štrukturálna politika, ktorá by mala za cieľ vytvoriť v celej karibskej oblasti dopravný systém prispôbený ostrovným regiónom.

2.6 V dohode o hospodárskom partnerstve sa vôbec nespomína **riešenie občianskych a obchodných sporov**. Neexistuje ustanovenie, podľa ktorého by sa riešili otázky týkajúce sa príslušnosti súdov, konfliktu práva alebo doložky vykonateľnosti v prípade sporu medzi podnikom zo štátu CARIFORUM a podnikom z najvzdialenejšieho regiónu EÚ. V dohode sa uvádzajú len pravidlá riešenia sporov súvisiacich s jej výkladom a uplatňovaním. Avšak v rámci tejto dohody by sa mali uvádzať aj právne možnosti zodpovedajúce významu takéhoto dokumentu.

3. Konkrétne pripomienky – analýza situácie v karibskej oblasti

3.1 Poľnohospodárstvo

3.1.1 Jedným z hlavných druhov ovocia, ktoré sa v karibskej oblasti pestuje vo veľkom množstve, sú **banány**. Predstavujú jeden z hlavných zdrojov príjmov pre hospodárstvo najvzdialenejších regiónov. Pestovanie banánov zamestnáva vyše 10 000 ľudí a vývoz banánov do Európskej únie predstavuje 14 % exportu Guadeloupu a 24 % exportu Martiniku. Toto odvetvie má v najvzdialenejších regiónoch dominantné hospodárske a spoločenské postavenie. Európska únia si vždy uvedomovala strategický význam pestovania banánov: v programe pomoci POSEI, ktorý Európska komisia schválila 22. augusta 2007, sa pre najvzdialenejšie regióny vyčlenilo 129,1 miliónov EUR ročne. Táto pomoc však ani zďaleka nepostačuje, pretože okrem problémov spojených s poveternostnými podmienkami ohrozujú pestovanie banánov v najvzdialenejších regiónoch EÚ aj dodávatelia tzv. „dolárových banánov“, ktorých podiel na trhu EÚ od liberalizácie trhu dosiahol 73,4 % (podľa ODEADOM⁽⁵⁾). EÚ navyše 15. decembra 2009 podpísala dohodu s producentnými krajinami Latinskej Ameriky, podľa ktorej sa do roku 2017 znížia clá na dovoz banánov zo 176 EUR za tonu na 114 EUR, čím sa najvzdialenejšie regióny EÚ a niektoré štáty CARIFORUM-u dostávajú do ešte chúlостivejšej situácie.

3.1.1.1 Pestovanie banánov má veľký význam aj pre ostatné štáty CARIFORUM-u. Ako príklad možno uviesť, že v Dominickom

spoločenstve predstavuje pestovanie banánov 18 % HDP a zamestnáva 28 % pracovnej sily. Kríza tohto odvetvia nepostihla len najvzdialenejšie regióny EÚ – na Svätej Lucii je dnes len 2 000 pestovateľov banánov, hoci v roku 1990 ich bolo 10 000.

3.1.1.2 EHSV sa nazdáva, že by sa mala vytvoriť socio-profesná organizácia celej karibskej oblasti, ktorá by dodávala EÚ väčší podiel banánov z Karibiku. Za tento krok hovorí aj skutočnosť, že niektoré štáty CARIFORUM-u (Svätá Lucia, Dominické spoločenstvo...) vyvážajú banány aj do iných krajín (Kanada...), ktoré majú podobné sanitárne normy a predpisy v oblasti výsledovateľnosti ako EÚ.

3.1.2 **Cukrová trstina, cukor, rum:** pestovanie cukrovej trstiny je takisto veľmi dôležitým prvkom hospodárstva najvzdialenejších regiónov EÚ. Na Guadeloupe zaberá 32 % využitej poľnohospodárskej plochy a na Martiniku 13 %; zamestnáva vyše 6 500 osôb na plný úväzok. Počas kampane 2006 – 2007 sa na Martiniku vyrobilo 5 849 ton cukru a na Guadeloupe 80 210 ton. Výroba rumu, ktorá na Martiniku dosahuje 79 352 hektolitrov⁽⁶⁾ na Guadeloupe 74 524 hektolitrov, má nezanedbateľný strategický význam, najmä v súvislosti s jeho predajom mimo najvzdialenejších regiónov.

3.1.3 **Zelenina a ovocie** sa s ohľadom na bohatú pôdu nevyužívajú v najvzdialenejších regiónoch ako zdroje dostatočne. Napriek tomu možno povedať, že najvzdialenejšie regióny EÚ sa rozhodli diverzifikovať svoje poľnohospodársku výrobu. Podľa údajov z roku 2006 vyprodukoval Guadeloupe 17 218 ton ovocia a Martinik 8 666 ton. V tom istom roku vyprodukoval Guadeloupe 43 950 ton čerstvej zeleniny a Martinik 37 892 ton. Okrem toho produkuje Guadeloupe aj aromatické a vonné rastliny (vanilku), kávu, kakao, koreniny, liečivé rastliny (záhradníctvo zaberá 179 ha) a Martinik produkuje najmä ananás a niektoré koreniny (záhradníctvo zaberá 105 ha). Ide tu teda o poľnohospodársku činnosť, ktorá má budúcnosť – tým väčšmi, že tieto najvzdialenejšie regióny by chceli rozšíriť svoje kontakty s ostatnými karibskými krajinami, či už v oblasti regionálneho a medzinárodného obchodu alebo v oblasti výskumu a vývoja.

3.1.3.1 Cieľom tejto diverzifikácie je plne uspokojiť interné potravinové potreby (dosiahnuť sebestačnosť), pretože pre poľnohospodárstvo najvzdialenejších regiónov bolo typické prevládanie pestovania banánov a trstiny na vývoz. Pre porovnanie možno uviesť, že v roku 2008 vzrástol dovoz bravčového mäsa na Martinik o 10 % a na Guadeloupe o 68,2 %. Dovoz zeleniny predstavuje 67 % celkového dovozu čerstvých výrobkov na Guadeloupe. Na dosiahnutie potravinovej sebestačnosti sa nedávno poľnohospodári v najvzdialenejších regiónoch rozhodli vytvoriť medziodvetvové organizácie, ktoré združujú aktérov z oblasti výroby, spracovania a dodávateľov potravín až po ich distribútorov. Zastúpený je teda každý článok reťazca a každý člen má pri rozhodovaní dôležitú úlohu⁽⁷⁾. Avšak takýto právny systém neexistuje na susedných ostrovoch, ktoré trpia nedostatkom organizácie a majú horšie podmienky pri obchode s poľnohospodárskymi výrobkami s najvzdialenejšími regiónmi EÚ.

⁽⁶⁾ Hektolitrov čistého alkoholu.

⁽⁷⁾ IGUAFLHOR – združenie subjektov z odvetví zeleninárstva, ovocinárstva a záhradníctva na Guadeloupe.

⁽⁵⁾ Úrad pre rozvoj poľnohospodárstva v zámorských departementoch.

3.1.4 Prekážky rozvoja obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami medzi najvzdialenejšími regiónmi EÚ a štátmi CARIFORUM-u

3.1.4.1 Hlavným zdrojom obživy a rozvoja regiónu je poľnohospodárstvo, ktoré je teda pre najvzdialenejšie regióny citlivým odvetvím. Najväčšími problémami, s ktorými tento región zápasi, je potravinová bezpečnosť, nedostatok infraštruktúry a clá obmedzujúce regionálny obchod a sociálne zabezpečenie.

3.1.4.2 Pokiaľ ide o potravinovú bezpečnosť, ovocie a zelenina zo štátov CARIFORUM-u nezodpovedajú všetkým európskym predpisom. Napriek tomu, že tieto štáty využívajú metódy HACCP⁽⁸⁾, ich produkty nespĺňajú európske normy. Tento problém je ešte vypuklejší tým, že v najvzdialenejších regiónoch sa nepestujú niektoré produkty, ktoré sa v štátoch CARIFORUM-u vyskytujú vo veľkom množstve.

3.1.4.3 V článku 40 dohody o hospodárskom partnerstve sa uvádza, že v oblasti potravinovej bezpečnosti môžu strany v situácii, ktorá spôsobuje alebo pravdepodobne spôsobí „značné ťažkosti“ využiť ochrannú doložku. Avšak pre najvzdialenejšie regióny môže byť problematické využiť túto možnosť v krátkom čase. Okrem toho sa plánuje, že sanitárne a fytosanitárne normy, o ktorých sa hovorí v tejto dohode⁽⁹⁾ vyústia do intraregionálnych sanitárnych a fytosanitárnych noriem zodpovedajúcich pravidlám WTO a neskôr vyústia prostredníctvom bilaterálnych dohôd o uznávaní rovnocennosti do opatrení harmonizovaných s opatreniami EÚ. Avšak najvzdialenejšie regióny, ktoré európsku legislatívu už dodržiavajú, nemôžu vždy používať príslušné označenie svojich poľnohospodárskych a rybných výrobkov, ako to už viackrát požadoval EHSV⁽¹⁰⁾, miestne orgány⁽¹¹⁾ aj poslanci EP⁽¹²⁾. Najvzdialenejšie regióny navyše nie sú zastúpené v orgáne, ktorý má na starosti uplatňovanie sanitárnych a fytosanitárnych noriem zameraných na podporu intraregionálneho obchodu, či na rokovaniach o bilaterálnych dohodách.

3.1.4.4 EHSV teda v duchu Dohody o hospodárskom partnerstve súhlasí, že treba rozvíjať marketingové schopnosti, aby sa podporil „obchod medzi štátmi CARIFORUM-u alebo medzi stranami, ako aj identifikácia možností zlepšenia marketingovej infraštruktúry a dopravy“ (článok 43 ods. 2 písm. b). V dohode sa takisto uvádza, že identifikácia možností financovania a spolupráce pre producentov a obchodníkov je jedným z hlavných cieľov v oblasti poľnohospodárstva a rybného hospodárstva.

3.1.4.5 Niektoré spracované výrobky z najvzdialenejších regiónov EÚ (džemy, káva, atď.) sú na tzv. „negatívnych zoznamoch“

(8) Hazard Analysis and Critical Control Point (analýza rizík a kritické kontrolné body): systém sebakontroly vyvinutý v USA, ktorý sa používa v potravinárstve a vychádza zo siedmich základných zásad. Tento systém identifikuje, hodnotí a riadi dôležité nebezpečenstvá z hľadiska bezpečnosti potravín. Je súčasťou niektorých európskych aktov (smernica 93/43 o hygiene potravín), kým v iných chýba (nariadenie 178/2002).

(9) Článok 52 a nasl. dohody o hospodárskom partnerstve.

(10) Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 72.

(11) Zámorské generálne stavy.

(12) Napríklad Madeleine Degrandmaison, poslankyňa EP.

(clá) colníc niektorých karibských krajín, čo ešte väčšmi komplikuje ich predaj v týchto krajinách. Napriek článku 9 a nasledujúcich Dohody o hospodárskom partnerstve týkajúcich sa cieľ, EHSV vzhľadom na osobitné postavenie najvzdialenejších regiónov EÚ v Karibiku a na ich osobitosti uznané článkami 349 a 355 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, odporúča zainteresovaným stranám, aby uvažovali o skoršom znížení cieľ medzi najvzdialenejšími regiónmi a štátmi CARIFORUM-u v záujme podpory ich obchodných vzťahov v karibskej oblasti.

3.2 Rybné hospodárstvo

3.2.1 V oblasti rybného hospodárstva vznikli najprv spory o tom, či bude rybolov predmetom osobitnej dohody alebo či bude začlenený do dohody o hospodárskom partnerstve. Musíme tu teda dosiahnuť ešte veľký pokrok. Európske spoločenstvo sa nechcelo zaoberať otázkami regionálneho rybolovu v osobitnej dohode a uprednostnilo uzatvorenie bilaterálnych dohôd o prístupe k rybolovu.

3.2.2 V článku 43 ods. 2 písm. e) dohody o hospodárskom partnerstve sa hovorí o pomoci subjektom CARIFORUM-u pri dodržiavaní platných vnútroštátnych, regionálnych alebo medzinárodných technických a sanitárnych noriem týkajúcich sa kvality rýb a produktov rybného hospodárstva.

3.2.3 Európska únia sa usiluje prostredníctvom spoločnej politiky rybného hospodárstva podporovať dlhodobú víziu riadenia rybolovu. Hlavnou zásadou tejto politiky je prevencia – chrániť a zachovať zásoby rýb a čo najväčšie znížiť vplyv rybolovu na morské ekosystémy. Karibská oblasť ako celok sa však nachádza v odlišnej situácii, pretože najvzdialenejšie regióny EÚ naďalej podliehajú veľmi prísny predpisom (zóny s absolútnym zákazom rybolovu, riadenie lovu langúst, krídlatca veľkého a ježovky, zariadenia na zhlukovanie rýb⁽¹³⁾, atď.), ktoré ostatné štáty CARIFORUM-u nepoznajú. Riadenie rybného hospodárstva je v pôsobnosti členských štátov, no neprihliada na karibskú oblasť, čo poškodzuje rybolov na otvorenom mori v tejto oblasti.

3.2.4 EHSV preto odporúča, aby sa rybolov v Karibiku riadil v spolupráci so štátmi CARIFORUMu.

3.3 Akvakultúra

3.3.1 Rybolov v Karibiku sa zameriava predovšetkým na príbrežné druhy ako krídlatec (veľký ulitník, ktorého mäso sa používa v mnohých miestnych jedlách), garupa tmavá, langusta, lutjanus vivanus a viaceré ďalšie druhy žijúce na koralových útesoch. Využívanie pelagických morských zdrojov je zatiaľ v plienkach, kvôli nedostatku námorných plavidiel a problémov súvisiacich s tropickými vodami.

(13) Oznam generálneho riaditeľstva pre vnútorné záležitosti únie a rybolov na Martiniku, január 2007.

3.3.2 V posledných rokoch sa zvýšil aj dopyt na miestnych trhoch, najmä vďaka cestovnému ruchu. Okrem toho sú producenti motivovaní vyvážať na americký a európsky trh – tieto faktory spôsobujú nadmerné využívanie týchto zón, ktoré neskôr spôsobí značný pokles zásob rýb v celom regióne.

3.3.3 Dnes takmer všetky krajiny Karibiku dovážajú morské produkty. V minulosti sa kvôli bohatým zdrojom akvakultúra nerozvinula a vo väčšine krajín regiónu takmer neexistuje tradícia chovu morských živočíchov. Napriek rozvoju akvakultúry v celosvetovom meradle sa táto produkcia v Karibiku zvýšila len minimálne.

3.3.4 Situácia v akvakultúre sa zreteľne zlepšila až v prvom storočí 2. tisícročia. V roku 2004 dosiahla produkcia akvakultúry na Martiniku 97 ton (10 ton riečnych kreviet, 12 ton zeusa ostnatého a 75 ton rýb druhu *sciaenops ocellatus*).

3.3.5 Prostriedky určené na pomoc najvzdialenejším regiónom v oblasti akvakultúry pochádzajú väčšinou od regionálnych rád a z Finančného nástroja na usmerňovanie rybného hospodárstva⁽¹⁴⁾. Táto pomoc však nepostačuje, pretože nárast niektorých karibských štátov je príliš veľký (odhady produkcie na Jamajke v roku 2002 sa podľa FAO pohybovali okolo 6 000 ton) a tiež preto, že touto pomocou sa zatiaľ neodstránila potreba dovážať do najvzdialenejších regiónov morské produkty z Venezuely, Európskej únie a niektorých ázijských krajín.

3.3.6 EHSV odporúča, aby sa začalo uvažovať o spoločnom rozvoji akvakultúry v celej karibskej oblasti napríklad prostredníctvom pomoci z Európskeho rozvojového fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

3.4 Cestovný ruch

3.4.1 Cestovný ruch je pre najvzdialenejšie regióny dôležitým zdrojom príjmov. Karibská zóna má veľmi výhodné postavenie. Jej prírodné podmienky pre cestovný ruch sú neporovnateľné s akýmkoľvek iným regiónom na svete. Má aj geograficky jedinečnú polohu, medzi najdôležitejšími turistickými centrami sveta. Navyše, vzhľadom na to, že aj v tejto oblasti sa trh globalizuje, ponuka na obidvoch brehoch Atlantického oceánu vytvára nové, prísnejšie normy v snahe vyhovieť očakávaniam turistov, ktorí navštevujú karibskú oblasť.

3.4.2 EHSV by však chcel zdôrazniť, že existujú veľké rozdiely medzi existujúcou infraštruktúrou cestovného ruchu v najvzdialenejších regiónoch EÚ a ostatných štátoch Karibiku, ktoré sa sústreďujú na masový a rôznorodejší cestovný ruch (výletné lode, cestovný ruch spojený s vodnými športmi a v menšej miere aj eko-turistika), zatiaľ čo najvzdialenejšie regióny musia obmedzovať svoju ponuku na špecializovaný cestovný ruch a na sezónnych a väčšinou frankofónnych turistov. Tento rozpor pretrváva kvôli nestálej sociálnej situácii pracovníkov v štátoch CARIFORUM-u.

(14) Finančný nástroj na usmerňovanie rybného hospodárstva, ktorý používa Komisia na adaptáciu a modernizáciu vybavenia v tomto odvetví.

3.4.3 EHSV chce zároveň zdôrazniť, že cestovný ruch medzi karibskými ostrovmi je pomerne obmedzený. Ak nerátame výletné lode, spojenie medzi karibskými ostrovmi zabezpečujú len dve letecké a dve námorné spoločnosti. Okrem toho ak chcú obyvatelia niektorého štátu CARIFORUM-u vycestovať do najvzdialenejších regiónov EÚ, musia požiadať o vízum, na ktoré niekedy čakajú aj niekoľko mesiacov. Tieto dva prvky značne obmedzujú cestovný ruch aj obchodné vzťahy v regióne.

3.4.4 EHSV vyjadruje potešenie nad skutočnosťou, že dohoda o hospodárskom partnerstve si všima služby cestovného ruchu a stanovuje viacero pravidiel na predchádzanie postupom porušujúcim hospodársku súťaž, pravidlá pre MSP, normy kvality a ochrany životného prostredia, ustanovenia o spolupráci a technickej pomoci. V dohode sa však nehovorí o cestovnom ruchu v karibskej oblasti, najmä v súvislosti s najvzdialenejšími regiónmi – spomína sa len dočasná prítomnosť jednotlivcov na pracovné účely.

3.4.5 Karibský priestor podľa definície sekretariátu OSN⁽¹⁵⁾ má 250 miliónov obyvateľov, z čoho na karibských ostrovoch žije 41 miliónov obyvateľov. Pre tento priestor je však typické zlé spojenie medzi jednotlivými ostrovmi, ktoré nepraje regionálnemu cestovnému ruchu. Preto by bola škoda, keby najvzdialenejšie regióny aj štáty CARIFORUM-u premeškali príležitosť vytvoriť karibský trh cestovného ruchu v širokom zmysle.

3.4.6 EHSV sa nazdáva, že by bolo prínosné vytvoriť lepšiu štruktúru služieb, a tak podporiť rozvoj karibskej zóny cestovného ruchu.

3.5 Služby

3.5.1 Obchod so službami zaznamenáva veľký rozmach. Tento sektor je skutočne úspešný, predstavuje preto pre najvzdialenejšie regióny strategické odvetvie. Zatiaľ čo podiel vývozu tovaru na hospodárstve karibských štátov poklesol, podiel vývozu služieb sa zvýšil, najmä vďaka cestovnému ruchu. Región si plne uvedomuje potenciál, ktorý predstavuje obchod so službami. Obchod a hospodársky rozvoj regiónu podporujú najmä sektory ako cestovný ruch, poisťovníctvo, stavebníctvo, environmentálne služby, obnoviteľné zdroje energie, poradenstvo (v oblasti kvality a marketingu), kvalifikovaná údržba, komunikácia a doprava.

3.5.2 EHSV sa nazdáva, že najvzdialenejšie regióny by mali zohrať dôležitú úlohu pri vývoze služieb v karibskej oblasti, keďže v krajinách ako Haiti a Dominikánska republika (ktoré majú takmer 20 miliónov obyvateľov) existuje veľký dopyt po zdravotníckych službách alebo službách pre podniky podľa vzoru najvzdialenejších regiónov. Niektorí mobilní operátori už okrem toho pôsobia v niektorých karibských štátoch (Dominikánska republika), no mohli by a chceli by získať významnejšiu pozíciu.

(15) Do karibského priestoru patrí Antilský oblúk (Veľké Antily a Malé Antily), Yucatánsky polostrov, karibské pobrežie Strednej Ameriky a pobrežné nížiny Kolumbie, Venezuely a Guyanská vysočina.

3.5.3 Články 75 a nasl. Dohody o hospodárskom partnerstve odkazujú len na obchod medzi štátmi CARIFORUM-u a kontinentálnou EÚ, avšak zaradenie najvzdialenejších regiónov EÚ do napredujúcej liberalizácie služieb v Karibiku (Dominikánska republika) by umožnilo využiť niektoré možnosti výhodné pre všetky strany, ktoré z dohody vyplývajú.

3.6 Malé a stredné podniky / malé a stredné priemyselné podniky

3.6.1 Malé a stredné podniky (MSP) a malé a stredné priemyselné podniky (MSPP) potrebujú stabilné prostredie, v ktorom platia jasné pravidlá a v ktorom majú prístup k najmodernejším postupom. Od roku 2000 tvoria tri štvrtiny hospodárskej štruktúry najvzdialenejších regiónov malé podniky, ktoré nemajú žiadnych zamestnancov (INSEE ⁽¹⁶⁾). Zakladanie podnikov zaznamenalo v roku 2007 nezanedbateľný rozmach. Pokrok nastal najmä v priemysle (18 %), veľkoobchode a maloobchode (12,8 %), ale predovšetkým v službách (vyše polovica novozaložených podnikov).

3.6.2 MSP a MSPP z najvzdialenejších regiónov musia v porovnaní so susednými krajinami nevyhnutne znášať vyššie náklady

a ceny, ale zároveň môžu poskytnúť záruku kvality podľa noriem ES. Tieto záruky, ktoré sa musia v najvzdialenejších regiónoch dodržiavať a ktoré štáty CARIFORUM-u nepoznajú, by mali byť predmetom označenia „najvzdialenejšie regióny“ (pozri bod 3.1.4.3).

3.6.3 Z globálneho hľadiska sa EHSV nazdáva, že v záujme dobrého fungovania trhu v karibskej oblasti by sa mal zlepšiť prístup k takýmto typom štruktúr. Na základe spoločných aktivít Komisie ⁽¹⁷⁾ a EHSV ⁽¹⁸⁾ v rámci EÚ by sa mohli navrhnúť konkrétne riešenia na podporu vytvárania malých a stredných výrobných jednotiek. Na dosiahnutie trvalej konkurencieschopnosti karibského regiónu by sa mohli stanoviť záväzné platobné lehoty, znížiť administratívna záťaž, vytvoriť siete spolupráce, podporiť investície do malých a stredných podnikov a celoživotné vzdelávanie v týchto podnikoch.

3.6.4 Preto by bolo vhodné, keby v nasledujúcom období v rámci programu regionálneho rozvoja a/alebo Európskeho rozvojového fondu vznikla odvážna politika zakladania MSP a MSPP v spolupráci s celým karibským regiónom.

V Bruseli 17. februára 2010

Prededa
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques (Národný inštitút pre štatistiku a hospodárske štúdie).

⁽¹⁷⁾ KOM(2007) 724 v konečnom znení a KOM(2008) 394 v konečnom znení.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko na tému „Rôzne politické opatrenia, okrem primeraného financovania, ktoré by mohli pomôcť malým a stredným podnikom pri raste a rozvoji“ Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 7; stanovisko na tému „Medzinárodné verejné obstarávanie“, Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 32; stanovisko na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov ‚Najskôr myslie v malom‘: Iniciatíva ‚Small Business Act‘ pre Európu“, Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 30.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Budúca stratégia pre mliekarské odvetvie EÚ na obdobie rokov 2010 – 2015 a po ňom“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2010/C 347/05)

Spravodajca: **Frank ALLEN**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. júla 2009 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Budúca stratégia pre mliekarské odvetvie EÚ na obdobie rokov 2010 – 2015 a po ňom“.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 28. januára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza zo 17. februára) prijal 152 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Mliekarské odvetvie EÚ má vo svojej úlohe dodávateľa vysoko kvalitných a bezpečných mliečnych výrobkov občanom EÚ dlhodobý strategický význam. EÚ sa nikdy nesmie stať závislou od zdrojov dodávok mlieka nachádzajúcich sa mimo EÚ. EÚ musí naďalej dodržiavať najprísnejšie normy v oblasti primeraného zaobchádzania so zvieratami, hygieny, sledovateľnosti pôvodu výrobkov, veterinárnej medicíny, ochrany životného prostredia a udržateľnej výroby.

1.2 Poľnohospodári budú naďalej produkovať mlieko dobrej kvality, pokiaľ sa im to opláti (avšak nie dlhodobo, ak to nie je ziskové). Výroba mlieka v EÚ poklesne a v niektorých oblastiach celkom zmizne, pokiaľ nestabilizujeme ceny a pokiaľ tieto ceny neumožnia dosiahnuť zisk. Znevýhodnené oblasti si vyžadujú osobitnú pozornosť. Poľnohospodári zameriavajúci sa na výrobu mlieka musia tiež dosiahnuť finančnú návratnosť za zabezpečovanie fungovania multifunkčného poľnohospodárstva ako „verejnej služby poskytujúcej nekomoditný tovar“, ako napr. udržiavanie a rozvíjanie vidieckej krajiny, biodiverzity, prirodzených biotopov a vidieckeho umenia a kultúry. V nových členských štátoch by sa mala zväziť možnosť viazaných priamych platieb pre producentov mlieka.

1.3 Na inováciu, výskum, vývoj a šľachtenie hospodárskych zvierat je potrebné vynaložiť významné zdroje, aby sa zabezpečila vyššia účinnosť mliekarského odvetvia na výrobnéj a na spracovateľskej úrovni. Toto musí zahŕňať aj lepšie využívanie trávy a krmív na výrobnéj úrovni a nové výrobky na spracovateľskej úrovni. Potrebné sú tiež nové a lepšie technológie na výrobnéj aj spracovateľskej úrovni. Je mimoriadne dôležité masívne investovať do rozvoja tohto odvetvia. V tejto oblasti sa musíme stať svetovou špičkou.

1.4 Je nevyhnutné zabrániť tomu, aby sa opakovala kolísavosť cien z rokov 2007 a 2008. To sa musí dosiahnuť pomocou primeraných podporných opatrení a riadnym monitorovaním trhu, aby sa zabezpečila rozumná rovnováha medzi ponukou a dopytom.

1.5 EÚ má možnosť (aspoň do roku 2015) reagovať na situáciu na trhu využívaním systému kvót a iných nástrojov na organizáciu trhu.

1.6 V súlade s oznámením Komisie z júla 2009 je potrebné vypracovať a uskutočniť plán na riešenie otázky, prečo sú spotrebiteľské ceny o 14 % vyššie než pred prudkým nárastom cien mlieka a mliečnych výrobkov. Musíme mať transparentnosť v celom potravinárskom reťazci.

1.7 Aby sa zabezpečila životaschopnosť mliekarského odvetvia EÚ po roku 2015, budú naďalej nevyhnutné rozličné opatrenia poľnohospodárskej politiky spojené so systémom bezpečnostnej siete na podporu a stabilizáciu cien, ktorý by zabránil ich poklesu pod určitú úroveň, obmedzoval ich nadmerné kolísanie a súčasne zabezpečil dostatočné zásoby v prípade nepredvídaného nedostatku alebo prírodných katastrof. Na to, aby bolo mliekarské odvetvie po roku 2015 trvalo udržateľné a šetrné voči životnému prostrediu, je nevyhnutný systém, ktorý kombinuje trhové opatrenia na strane ponuky i dopytu. Potravinový vo všeobecnosti, a osobitne mlieko, sú pre blaho občanov príliš dôležité na to, aby podliehali vrtochom voľného, neregulovaného trhu.

2. Úvod

2.1 Výroba mlieka je jednou z hlavných poľnohospodárskych činností v EÚ. V roku 2008 jeden milión poľnohospodárov vyprodukoval 150 miliónov ton mlieka v hodnote vyše 40 miliárd EUR, čo predstavuje 14 % hodnoty poľnohospodárskej produkcie EÚ. Viac ako 60 % hovädzieho mäsa vyrobeného v EÚ pochádza zo stád mliekového dobytku. Podľa údajov Medzinárodnej mliekarskej federácie (IDF) je EÚ najväčším producentom mlieka na svete. Na celosvetovej produkcii sa podieľa 27 %, po nej nasleduje India s 20 % a USA so 16 %.

2.2 Mliekarské odvetvie, od získania mlieka až po jeho spracovanie, zamestnáva v EÚ okolo 400 000 ľudí.

2.3 Mliekarské odvetvie zohráva veľmi dôležitú úlohu pri zachovávaní hospodárskych a sociálnych štruktúr v znevýhodnených oblastiach. V skutočnosti sa 60 % podnikov v EÚ s 25 členskými krajinami zaoberajúcich sa chovom dojníc nachádza v znevýhodnených oblastiach. Mliekarstvo je jedným z najvhodnejších druhov podnikania na udržanie poľnohospodárskych rodinných podnikov v znevýhodnených oblastiach a spolu s chovom dobytky a oviec hrá dôležitú úlohu pri udržiavaní a rozvoji krajiny a životného prostredia.

3. Súvislosti

3.1 Celosvetový trh s mliekom a mliečnymi výrobkami zaznamenal v uplynulých dvoch rokoch veľké cenové výkyvy. V roku 2007 a začiatkom roka 2008 sme boli svedkami rekordného nárastu celosvetových cien mliečnych komodít, čo malo za následok podstatné zvýšenie cien mlieka a mliečnych výrobkov. V druhej polovici roka 2008 nasledoval ešte dramatickejší kolaps týchto cien.

3.2 Väčšina mliečnych výrobkov sa spotrebuje v tom regióne, v ktorom boli vyrobené. S približne 8 % celosvetovej výroby mlieka sa obchoduje na svetovom trhu, a tak aj malá zmena v celosvetovej produkcii môže mať výrazný vplyv na svetový trh. Napríklad 2 % rozdiel medzi svetovou produkciou a svetovou spotrebou zodpovedá približne 25 % celosvetového obchodu s mliekom.

3.3 Hoci je EÚ najväčším vývozcom syrov, väčšinu vývozu mliečnych výrobkov z EÚ tvoria komoditné výrobky, ako sušené mlieko a maslo. Svetový trh s mliekom možno v skutočnosti označiť za trh hlavne s mliečnymi komoditami.

3.4 Keďže sebestačnosť EÚ v mliečnych výrobkoch je pokrytá na 109 %, prebytočných 9 % je k dispozícii na vývoz na svetový trh. Hlavnými vývoznými artiklami EÚ je maslo a maslový tuk, sušené odstredené mlieko, sýry, sušené plnotučné mlieko a kondenzované mlieko.

3.5 Od roku 2000 celosvetová spotreba mlieka a mliečnych výrobkov ročne rástla v priemere o 2,5 %. Tento nárast sa teraz znížil na 1 % ročne.

3.6 V období rokov 2004 až 2006 bola spotreba mlieka a mliečnych výrobkov na celom svete vyššia, než ich výroba a všetky rezervy sa minuli. To bol hlavný dôvod náhleho nárastu celosvetových cien mliečnych komodít. Od roku 2008 sa tento pomer zmenil s tým výsledkom, že výroba teraz prevyšuje dopyt.

3.7 Náhly nárast cien mlieka nakoniec spôsobil zníženie podielu na trhu, pretože spotrebiteľia prešli na lacnejšie náhrady a najmä preto, lebo mliečne zložky boli nahradené lacnejšími alternatívami. Celosvetový pokles hospodárstva a pokles cien ropy prispel k ďalšiemu zníženiu predaja mliečnych výrobkov. Krajiny produkujúce ropu sú hlavnými dovozcami mliečnych výrobkov a pokles cien ropy znamená, že znižujú ich dovoz a to môže viesť k celosvetovému poklesu cien mliečnych komodít.

3.8 Hoci výkyvy cien pri mliečnych výrobkoch s vyššou hodnotou je ťažšie sledovať než pri komoditách, je zrejmé, že predaj výrobkov s vysokou pridanou hodnotou klesol po tom, čo spotrebiteľia prešli na lacnejšie výrobky.

3.9 Komisia vo svojom oznámení Rade v júli 2009 uviedla, že prudký nárast cien v druhej polovici roka 2007 viedol k rýchlemu zvýšeniu cien mlieka a výraznému nárastu spotrebiteľských cien. Naproti tomu klesajúce ceny v druhej polovici roka 2008 a v roku 2009, kedy došlo k poklesu ceny masla o 39 %, sušeného odstredného mlieka o 49 %, syrov o 18 % a mlieka o 31 %, spôsobili v priemere EÚ pokles spotrebiteľských cien iba o 2 %. Spotrebiteľské ceny sú stále v priemere o 14 % vyššie než pred prudkým nárastom cien. Krajiny s vysokým podielom predaja mliečnych výrobkov v maloobchodných predajniach s nízkou úrovňou cien zažili v roku 2009 „cenovú vojnu“, keď maloobchodní predajcovia znižovali ceny mliečnych výrobkov v kampani voči ostatným predajcom (¹).

3.10 Racionalizácia a zvyšujúca sa koncentrácia v maloobchode EÚ dodali maloobchodu takú schopnosť vyjednávať, akú nemajú žiadni iní účastníci potravinárskeho reťazca. Poľnohospodári už ceny netvorí, ale len akceptujú, najmä vtedy, keď ponuka mlieka prevyšuje dopyt. V konečnom dôsledku sa zdá, že orgány zodpovedné za hospodársku súťaž a pravidlá hospodárskej súťaže boli viac na prospech odvetviu maloobchodných predajcov, než miliónu poľnohospodárov zaoberajúcich sa produkciou mlieka. Poľnohospodári potrebujú mať silnejšiu pozíciu pri rokovaní o svojich predajných cenách mlieka, aby sa obnovila vyváženosť a rovnováha v reťazci potravinárskej výroby.

3.11 V rámci Agendy 2000, na ktorú nadviazalo priebežné hodnotenie a hodnotenie stavu SPP, ktorých cieľom je pripraviť poľnohospodárstvo EÚ na možnú budúcu dohodu WTO, bola intervenčná cena znížená. Spolu s kvantitatívnymi obmedzeniami v oblasti intervencií to oslabilo mechanizmus podpory cien, a tak prvovýrobné predajné ceny mlieka klesli na úroveň, ktorá bola nižšia, než pred zavedením mechanizmov podpory, ako sú napr. intervenčné opatrenia.

4. Trhové vyhliadky

4.1 Európska únia

4.1.1 Trh s mliekom EÚ sa vyznačuje tým, že výroba prevyšuje spotrebu o 9 %.

4.1.2 Mliečne výrobky sa tiež do EÚ dovážajú z tretích krajín pri znížených colných sadzbách. Tento dovoz je malý v porovnaní s celkovou spotrebou v EÚ. V roku 2007 predstavoval dovoz mliečnych výrobkov do EÚ 330 000 ton, v roku 2008 to bolo 300 000 ton. Medzi mliečne výrobky, ktoré sa do EÚ dovážajú patrí syr (1,1 % produkcie EÚ), maslo (4,3 % produkcie EÚ) a sušené odstredené mlieko (2,4 % produkcie EÚ). Dovoz mliečnych výrobkov predstavuje okolo 2 až 3 % mliečného ekvivalentu mliečnej produkcie EÚ.

(¹) Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 111 a Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 44.

4.1.3 Až zo 40 % mlieka sa vyrábajú syry a asi 30 % mlieka sa využíva na výrobu čerstvých mliečnych výrobkov. Rast spotreby v EÚ v posledných desiatich rokoch možno pripísať týmto dvom typom výrobkov. Zostávajúcich 30 % sa spracúva na maslo, sušené mlieko a syrovinu.

4.1.4 Intervenčné zásoby masla a sušeného odstredeného mlieka rástli ako dôsledok slabšej spotreby v rámci EÚ, poklesu cien na svetovom trhu a celosvetovej recesie. Kvóty v EÚ boli v roku 2008 zvýšené o 2 % a v roku 2009 o 1 %, čo by spolu s už od súhlasenými budúcimi kvótami napokon mohlo viesť k zvýšeniu výroby mlieka v EÚ.

4.1.5 Využitím vývozných náhrad sa zabránilo ďalšiemu nárastu intervenčných zásob v čase, kedy prebiehala intervencia.

4.1.6 Opatrenia Komisie pomohli predísť tomu, aby ceny mlieka EÚ spadli na úroveň cien na svetovom trhu, ktoré sa pohybujú medzi 14 až 15 eurocentami za liter. Ceny EÚ sa udržali nad svetovými cenami. Ceny sa v rôznych členských štátoch líšia a pohybujú sa od 16 eurocentov v Lotyšsku po 25 až 27 eurocentov za liter v mnohých iných členských štátoch, čo je stále pod výrobnou cenou. Ktoré iné odvetvie v spoločnosti pracuje za nulový príjem alebo dokonca za menej, než je zákonom stanovená minimálna mzda?

4.1.7 Výroba mlieka je v súčasnosti o 4,2 % nižšia než stanovené kvóty a očakáva sa, že ani kvóty na roky 2009/2010 sa nenaplnia.

4.1.8 Zotavenie cien v EÚ (ktoré už začalo) bude pravdepodobne prebiehať postupne. Značné intervenčné zásoby, ktoré ťažia trh, by mohli zotavenie cien oddialiť, v závislosti od toho, kedy Komisia rozhodne o uvoľnení intervenčných zásob na trh.

4.1.9 Podľa údajov EÚ porážok kráv pribudlo. Je pravdepodobné, že sú porážané vyššie počty dojníc, čo v blízkej budúcnosti zníži výrobu mlieka. Postupný nárast cien mlieka však v najbližšom období povedie k zvýšenej výrobe v malom počte krajín.

4.1.10 Keď sa v strednodobom časovom horizonte ceny mlieka zotavia, výroba mlieka sa do roka 2015 zvýši a pravdepodobne udrží krok so zvýšením kvót dohodnutým v hodnotení stavu SPP.

4.1.11 Tendencia znižovania výroby mlieka v južnej Európe a niektorých severských členských štátoch bude pravdepodobne pokračovať.

4.1.12 Spotreba syrov a čerstvých mliečnych výrobkov v EÚ zostane pravdepodobne nízka kvôli očakávanému slabému rastu príjmov.

4.1.13 Európska komisia predpokladá na obdobie do roku 2015 zníženie prebytku masla v dôsledku zníženia jeho výroby a zvýšenia výroby syrov. To by uľahčilo požadované zníženie vývozných náhrad, ktoré sú predmetom prebiehajúcich rokovaní WTO.

4.1.14 Niektorí odborníci na trh sa domnievajú, že prebytok masla by mohol zostať v dôsledku vyššej výroby mliečnych výrobkov s nízkym obsahom tuku a chýbajúceho rastu spotreby syrov.

4.1.15 Vyhliadky trhu v rámci EÚ do roku 2015 sú naďalej neisté a je nepravdepodobné, že sa dostaví taký rast, akého sme boli svedkami v posledných desiatich rokoch.

4.1.16 Osobitným problémom trhu s mliekom v EÚ je v posledných rokoch veľká kolísavosť cien. Pre poľnohospodárske podniky predstavuje veľké problémy a vedie tiež k zneisteniu spotrebiteľov v dôsledku častých zmien cien. Je teda potrebné pokúsiť sa znížiť túto veľkú kolísavosť cien na trhoch vhodnými opatreniami.

4.2 USA

4.2.1 V USA rástla výroba mlieka a mliečnych výrobkov do roku 2008 počas piatich rokov o 2,5 % ročne a spotreba rástla približne o 1 % ročne. USA mali ročný exportovateľný prebytok až do výšky 5 miliónov ton. Slabý kurz amerického dolára exportu pomohol.

4.2.2 Krátkodobé vyhliadky mliekarského odvetvia USA nie sú dobré. V roku 2009 došlo k zníženiu výroby o 1 % a v roku 2010 sa očakáva ďalšie zníženie o 1 %. V strednodobom horizonte je pri zotavení cien mlieka a prijateľných nákladoch na krmivo pravdepodobný určitý rast výroby. Mlieko z takto zvýšenej výroby sa pravdepodobne využije na výrobu syra a bude určené na domácu spotrebu.

4.2.3 Oddelenie hospodárskeho výskumu ministerstva poľnohospodárstva USA predpokladá, že ceny mlieka sa v roku 2010 zlepšia v dôsledku zvýšeného počtu porázaných dojníc a zvýšeného vývozu mliečnych výrobkov.

4.3 Nový Zéland

4.3.1 Nový Zéland je najväčším vývozcom mlieka a mliečnych výrobkov na svete. V rokoch 2007 a 2008 výroba poklesla približne o 3 %, čím sa znížil vývoz, ale v rokoch 2008 až 2009 sa zvýšila o 8 %. Pozorovatelia predpokladajú rast v priemere o 3 % ročne, avšak do roku 2015 by sa rast mal opäť oslabiť. Keďže výroba mlieka na Novom Zélande je založená na využívaní trvalých trávnych porastov, poveternostné podmienky môžu mať značný vplyv na úroveň výroby.

4.3.2 Nízke ceny na Novom Zélande doteraz nespôsobili pokles výroby. Je pravdepodobné, že v budúcnosti – kvôli intenzívnejšiemu používaniu krmivových koncentrátov a hnojív – by opätovný pokles cien mohol viesť k zníženému rastu výroby mlieka.

4.3.3 Environmentálne otázky získavajú na Novom Zélande na význame a to by tiež mohlo brzdiť dlhodobý rast.

4.3.4 Je pravdepodobné, že vývoz mliečnych výrobkov z Nového Zélandu bude naďalej rásť.

4.4 Južná Amerika

4.4.1 Význam Južnej Ameriky ako vývozcu mliečnych výrobkov rastie a bude skôr konkurovať EÚ na afrických trhoch, než Novému Zélandu na ázijských trhoch. Najmä exportovateľný prebytok Brazílie bude pretrvávať až do roku 2015.

4.5 Čína

4.5.1 Rozšírenie výroby mlieka a mliečnych výrobkov bolo v Číne v poslednom desaťročí veľmi rýchle, avšak miera rastu sa pravdepodobne v priebehu ďalších desať rokov spomalí. Čínska výroba nezodpovedá spotrebe, ale dovoz mliečnych výrobkov nebol taký veľký, ako sa pôvodne očakávalo.

4.5.2 V strednodobom horizonte sa očakáva, že dovoz syrov a sušeného odstredeného mlieka do Číny vzrastie a tiež sa zvýši čínsky vývoz sušeného plnotučného mlieka.

4.5.3 V decembri 2009 sa objavili dva nové prípady mlieka kontaminovaného melamínom a to môže čínskemu vývozu mliečnych výrobkov vážne uškodiť.

4.6 Rusko

4.6.1 Produkcia mlieka sa v Rusku v priebehu piatich rokov pravdepodobne oživí, pretože kravy s nízkou dojivnosťou sú postupne nahrádzané dovážanými kravami s vysokou dojivnosťou. Z dôvodu potravinovej bezpečnosti by Rusko chcelo zvýšiť úroveň svojej sebestačnosti v mliečnych výrobkoch zo 70 % na 95 %. Na rok 2012 si stanovilo cieľ vyprodukovať 37 miliónov ton mlieka. Preto je možné, že dovoz masla do Ruska v dlhodobom horizonte klesne, zatiaľ čo dovoz syrov sa pravdepodobne zvýši.

4.7 Celkovým výhľadom svetového trhu je pomalý rast, ktorý v závislosti od celosvetovej hospodárskej obnovy určí rast spotreby, najmä v krajinách tretieho sveta.

4.8 K najväčšiemu nárastu obyvateľstva v nasledujúcich 30 rokoch dôjde v krajinách tretieho sveta, čo povedie k rastúcemu dopytu po mliečnych výrobkoch. Bez primeraného hospodárskeho rastu však tieto krajiny nebudú schopné nakupovať väčšie množstvo mlieka a mliečnych výrobkov. Mliečne výrobky nepatria v Ázii a v niektorých krajinách tretieho sveta k tradičným základným potravinám.

4.9 Otázky výživnej a zdravotnej hodnoty mliečnych výrobkov budú kľúčové pre udržanie a rozvoj podielu týchto výrobkov na trhu. Výskum a inovácia sú v týchto oblastiach nevyhnutné.

4.10 Je dôležité, aby súčasťou označenia bol údaj, že výrobok je pravý mliečny výrobok a primeraným spôsobom vysvetlená jeho nutričná hodnota a zdravotné kvality. V budúcnosti bude mať dodržiavanie ekologických noriem v mliekarskej produkcii väčší význam.

5. Skupina na vysokej úrovni

5.1 Členka Európskej komisie, pani Fischer Boel zriadila skupinu na vysokej úrovni pre mlieko, ktorá koncom júna 2010 predloží svoju záverečnú správu.

5.2 Skupina sa bude zaoberať týmito otázkami:

- Zmluvné vzťahy medzi výrobcami mlieka a mliekarňami s cieľom účinnejším spôsobom dosiahnuť rovnováhu medzi ponukou a dopytom na trhu mlieka a mliečnych výrobkov.
- Akým spôsobom je možné posilniť pozíciu výrobcov mlieka pri vyjednávaní?
- Transparentnosť a informovanie spotrebiteľov, otázky kvality, zdravia a označovania.
- Inovácia a výskum zameraný na zlepšenie konkurencieschopnosti odvetvia.
- Možný termínovaný trh mlieka a mliečnych výrobkov.

6. Francúzsko-nemecká iniciatíva

6.1 Francúzsky minister poľnohospodárstva pán Le Maire načrtol pre európske poľnohospodárstvo tri hlavné ciele:

- zaručiť stabilné a primerané príjmy pre výrobcov pomocou silných regulačných nástrojov,
- zvýšiť transparentnosť cien v celom potravinovom dodávateľskom reťazci s možnosťou zriadenia európskeho dozorného orgánu,
- stanoviť inováciu a investície do poľnohospodársko-potravinárskeho odvetvia ako ústredné prvky Lisabonskej stratégie.

6.2 Francúzsko-nemecká iniciatíva požaduje, aby EÚ vyvíjala väčšiu aktivitu v oblasti ochrany poľnohospodárov zaoberajúcich sa produkciou mlieka. Navrhuje dočasne zvýšiť v EÚ minimálnu intervenčnú cenu pri nákupe prebytkov poľnohospodárov, ku ktorej by sa EÚ zaviazala.

7. Politika do roku 2015

7.1 Komisia sa rozhodne stavia proti akýmkoľvek zmenám vo zvyšovaní kvót, o ktorých sa rozhodlo v rámci hodnotenia stavu SPP. V súčasnosti majú tieto zvýšenia malý vplyv, pretože výroba EÚ je o 4,5 % nižšia než stanovené kvóty a pravdepodobne ani na budúci rok sa kvóty nenaplnia. Keďže sa však ceny mlieka v strednodobom horizonte zlepšia, výroba stúpne a s ňou sa zväčší aj rozdiel medzi výrobou a spotrebou mlieka, v dôsledku čoho budú mať predajné ceny poľnohospodárov tendenciu klesnúť v závislosti od situácie na svetovom trhu.

7.2 Svetové ceny mliečnych komodít sú zvyčajne nižšie než ceny v EÚ. Ide o dôsledok rozdielnych noriem (a teda rozdielnych výrobných nákladov) v EÚ a mimo nej. Model výroby mlieka v Európskej únii nebude môcť vzhľadom na svoju úplne odlišnú štruktúru vstupných nákladov a veľkosti produkčných jednotiek nikdy súťažiť s Novým Zélandom alebo niektorými inými krajinami.

7.3 Vývoz syrov z EÚ je vo všeobecnosti konkurencieschopný, avšak zvýšenie dopytu mimo EÚ je závislé od trvalého svetového hospodárskeho rastu za určité obdobie.

7.4 Myšlienka zvyšovať kvóty bez ohľadu na úroveň dopytu s cieľom dosiahnuť tzv. „mäkké pristátie“ je bez sprievodných opatrení v rozpore s našou snahou rozvíjať európsky poľnohospodársky model a zabezpečiť pokračovanie výroby mlieka v znevýhodnených oblastiach. Potrebujeme vitálne vidiecke prostredie a v niektorých oblastiach je výroba mlieka hnacou silou sociálnej, hospodárskej a kultúrnej budúcnosti takýchto oblastí. Inou alternatívou by bolo opustenie pôdy so škodlivým účinkom na spoločnosť a životné prostredie.

7.5 Zvyšovanie kvót bez ohľadu na podmienky na trhu a nakoniec aj úplná deregulácia mliekarského odvetvia by boli logické, keby EÚ chcela rozvíjať novozélandský alebo americký model poľnohospodárstva. V USA je vznik veľmi veľkých chovov s vyše 2 000 kravami považovaný za krok vpred. Pri súčasnej rýchlosti zmien bude 1/3 mlieka v USA čoskoro vyrábať iba 500 fariem. Takáto politika by predstavovala značné nebezpečenstvo pre kultúrne dedičstvo, krajinu a rozvoj európskych vidieckych oblastí, poškodenie životného prostredia a biodiverzity EÚ a navyše by spôsobila zánik výroby v horských oblastiach a mokradiach. Dôsledkom by preto bolo odmietnutie modelu multifunkčného poľnohospodárstva EÚ.

7.6 Koncepcia multifunkčného poľnohospodárstva znamená, že okrem výroby potravín plní poľnohospodárstvo aj iné funkcie, ako napr. rozvoj vidieckej krajiny, obohacovanie prírodného a kultúrneho dedičstva, podpora vidieckeho hospodárstva a zvyšovanie potravinovej bezpečnosti. Z pohľadu OECD je poľnohospodárstvo multifunkčné vtedy, keď produkuje celý rad komodít (potravín a vlákien) a tiež celú škálu nekomoditných výkonov, vrátane environmentálnych a sociálnych produktov a služieb.

7.7 Velkokapacitné chovy dojníc, ktoré nedodržiavajú niektoré právne predpisy týkajúce sa napr. množstva dusíka v pôde, majú výrazný dosah na životné prostredie.

7.8 V súčasnosti je 50 % výroby mlieka v EÚ sústredených na 11 % jej územia. Bez ohľadu na prijaté politické rozhodnutia sa bude priemerná veľkosť stáda v EÚ v budúcnosti naďalej zväčšovať. Sotva však môže byť žiaduce prijímať politické opatrenia podporujúce veľmi veľkú a intenzívnu výrobu mlieka v oblastiach, ktoré majú zvláštnu výhodu, čo sa týka vstupných nákladov. Taká politika by predstavovala značné riziká pre životné prostredie.

7.9 Výrobcovia mlieka sú účastníkmi modelu multifunkčného poľnohospodárstva EÚ. Aj keď multifunkčný poľnohospodársky podnik môže prekonať dočasné ťažkosti, takýto model nie je udržateľný, keď sa kolísavosť predajných cien stane pre výrobcov mlieka opakujúcou sa udalosťou. Stabilita predajných cien, pri ktorej výrobcovia mlieka majú primeraný príjem, je dobrá tak pre výrobcov, ako aj pre spotrebiteľov.

8. Po roku 2015

8.1 Ak sa má výroba mlieka v celej EÚ zachovať a rozvíjať ako životaschopné odvetvie, musia výrobcovia mlieka mať spravodlivý príjem, ktorý im umožní žiť normálnym spôsobom života a tiež investovať do svojej budúcnosti ako producentov mlieka. Spravodlivý príjem je taký príjem, ktorý je porovnateľný s priemerným príjmom v iných odvetviach, než v poľnohospodárstve.

8.2 Článok 33 Zmluvy o ES stanovuje ciele spoločnej poľnohospodárskej politiky, medzi ktoré patria: a) zabezpečiť primeranú životnú úroveň poľnohospodárov; b) stabilizovať trhy; c) zabezpečiť riadne zásobovanie a d) zabezpečiť dodávky spotrebiteľom za primerané ceny.

8.3 Je nevyhnutné venovať oveľa viac zdrojov na šľachtenie hospodárskych zvierat a prevenciu ich chorôb, ako aj na výskum a inovácie na úrovni poľnohospodárskych podnikov, aby sa mohlo rozvinúť efektívnejšie odvetvie. Konkurencieschopné mliekarské odvetvie sa dá dosiahnuť lepším využívaním trávy a ostatných krmív. Na spracovateľskej úrovni je potrebný ďalší výskum a inovácie, aby sa vyvinuli nové výrobky, a tak sa zvýšil podiel na trhu. Vzdelávacie a zdravotnícke zariadenia, ako aj organizovaná občianska spoločnosť by mali propagovať konzumáciu mliečnych výrobkov, lebo mlieko je nielen potravinou s liečivými účinkami, ale aj osviežujúci nápoj. V tejto oblasti musíme uskutočniť radikálne zmeny. EÚ si musí zachovať bezpečnosť a sebačnosť v dodávkach mlieka v EÚ. Bolo by veľkou chybou stať sa závislými od dovozu mliečnych výrobkov, ako sa to stalo pri produkcii hovädzieho mäsa v EÚ v dôsledku nízkych predajných cien v prvovýrobe.

8.4 V osobitnej správe Európskeho dvora audítorov č. 14/2009 sa v odporúčaní č. 1 uvádza, že Komisia musí naďalej kontrolovať vývoj trhu s mliekom a mliečnymi výrobkami tým, že uplatní opatrenia, ktoré sú nutné na to, aby deregulácia odvetvia opätovne nespôsobila stav nadprodukcie. Inak by sa mohlo stať, že cieľ Komisie udržať reguláciu na minimálnej úrovni v podobe bezpečnostnej siete sa môže veľmi rýchle ukázať nesplniteľným. EHSV je presvedčený, že intervencia bezpečnostnej siete a skladovanie vyžadujú aj rôzne opatrenia na strane ponuky i dopytu s cieľom stabilizovať trh.

8.5 EHSV je presvedčený, že je rozhodujúce vytvoriť také podmienky, ktoré zaručia budúcnosť životaschopného celoeurópskeho mliekarského odvetvia.

8.6 Systém, ktorý kombinuje trhové opatrenia na strane ponuky i dopytu a primeraný priamy systém podpory, je nevyhnutný na zabezpečenie mliekarského odvetvia EÚ, ktoré bude uspokojovať sociálne, hospodárske a environmentálne potreby spoločnosti a stane sa skutočným multifunkčným poľnohospodárskym systémom, ktorý by mal priniesť novú dynamiku do vidieckych oblastí EÚ. Takýto rozvoj by priniesol sociálne, kultúrne a ekonomické výhody celkovému rozvoju EÚ.

9. Konkrétne pripomienky

9.1 K využívaniu „termínového trhu“ v sektore mlieka je potrebné pristupovať veľmi opatrne. Musíme však pozorne zaznamenať celosvetový finančný zmätok, ktorý vznikol z neprimeraného používania finančných produktov. Komisia už skôr uviedla, že potraviny je potrebné posudzovať úplne inak, než napr. priemyselné výrobky, kde faktor nákladov vo veľkej miere určuje, kde sa tento tovar bude vyrábať.

9.2 Väčšina výrobcov mlieka je organizovaná v družstvách. Takto môžu do určitej miery ovplyvňovať uvádzanie svojich výrobkov na trh. Ak sú poľnohospodári členmi družstva a mlieko predávajú tomuto družstvu, potom sú lepšie chránení, než výrobcovia, ktorí predávajú svoje mlieko súkromnej mliekarni. Aj keď dobrovoľné zmluvy medzi jednotlivými poľnohospodármi a nákupcami už existujú, v prípade súkromnej mliekarni majú poľnohospodári malý priestor na vyjednávanie o takejto zmluve. Tieto zmluvy síce sprehľadňujú podmienky dodávok, nemôžu však ovplyvniť všeobecné trendy na trhu v celej EÚ. Skúsenosti ukazujú, že sa musí zlepšiť trhové postavenie poľnohospodárov a družstiev, ktoré ich zastupujú, v potravinovom reťazci. Preto by sa mali skúmať možnosti spolupráce z hľadiska právnych predpisov upravujúcich hospodársku súťaž.

9.3 V nových členských štátoch však mnohí poľnohospodári predávajú mlieko priamo súkromným mliekarniam. Keďže sa mliekarenský priemysel stále viac koncentruje, nemajú žiadny alebo majú len malý výber a predajné ceny poľnohospodárov klesajú. Aby sa pri nespracovanom mlieku zachovala hospodárska súťaž, musia mať poľnohospodári možnosť organizovať sa v družstvách, ktoré potom môžu mlieko predávať mliekarniam.

9.4 Väčšina výrobcov mlieka v najnovších členských štátoch (Bulharsko a Rumunsko) získava veľmi malú podporu z priamych platieb, ktoré nie sú nijako viazané a sú určované podľa hektárov. Vzhľadom na túto nízku úroveň podpory, nízku produktivitu, nedostatočné príjmy z predaja na trhu a ťažko dostupné úvery poľnohospodári nemôžu investovať tak, aby mohli dodržiavať hygienické normy EÚ.

9.5 Všetok dovoz mlieka a mliečnych výrobkov do musí spĺňať normy EÚ predovšetkým v oblasti sledovateľnosti pôvodu výrobkov, primeraného zaobchádzania so zvieratami, hygieny, veterinárnej medicíny, ochrany životného prostredia, bezpečnosti potravín a metód udržateľnej výroby. Objavuje sa otázka emisií oxidu uhličitého.

9.6 Musíme zabezpečiť, aby existujúce orgány, ako poradné a riadiace výbory mali dostatok zdrojov na analýzu situácie dodávky a dopytu na trhu s mliekom. Musia byť k dispozícii nevyhnutné nástroje, ktoré zabezpečia, že poľnohospodári dostanú primerané ceny za mlieko, ktoré pokryjú ich náklady a prinesú zisk. EÚ si musí zachovať schopnosť vyrobiť primerané množstvá mlieka. Nemôžeme si dovoliť stať sa závislými od dodávok mlieka z krajín, ktoré nie sú členmi EÚ. Ak budeme uskutočňovať nesprávnu politiku, môže k tomu dôjsť v blízkej budúcnosti.

9.7 Zachovanie a ďalší rozvoj pracovných miest na plný a čiastočný úväzok v mliekarskom odvetví musí byť prioritou, najmä vo vidieckych oblastiach.

9.8 Nemôžeme ignorovať problém hladu a nedostatku primeraných potravinových zdrojov v treťom svete. Otázky globálnych klimatických zmien, svetových cien potravín a svetových dodávok potravín úzko spolu súvisia. Je našou povinnosťou pomáhať rozvojovým krajinám.

V Bruseli 17. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

PRÍLOHA

Nasledujúci pozmeňovací návrh bol v priebehu diskusie zamietnutý, ale získal viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 7.7

„Veľkokapacitné chovy dojníc, ktoré nedodržiavajú niektoré právne predpisy týkajúce sa napr. množstva dusíka v pôde, majú výrazný dosah na životné prostredie.“

Výsledok hlasovania:

Za: 56

Proti: 76

Zdržali sa: 25

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Poľnohospodárstvo v rámci Európsko-stredomorského partnerstva (vrátane významu práce žien v poľnohospodárstve a úlohy družstiev)“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2010/C 347/06)

Spravodajca: **Pedro NARRO**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 26. februára 2009 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Poľnohospodárstvo v rámci Európsko-stredomorského partnerstva (vrátane významu práce žien v poľnohospodárstve a úlohy družstiev)“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. februára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza z 18. februára) prijal 156 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 7 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 Poľnohospodárstvo v oblasti Stredozemného mora charakterizuje značná rôznorodosť. Okrem rozdielov vo výrobných systémoch treba poukázať aj na rôznu úroveň rozvoja, verejnej pomoci pre poľnohospodárstvo a hospodárskych štruktúr. Poľnohospodárstvo má však vo všetkých stredomorských krajinách kľúčový význam pre vidiecke oblasti a stimuluje ekonomiku príslušných štátov.

1.2 Nezadržateľný proces liberalizácie obchodu v sektore poľnohospodárstva, ktorý už prebieha, ovplyvní udržateľnosť tohto sektora v stredomorskej oblasti. Liberalizácia ako taká by nemala byť cieľom partnerstva Euromed, ale nástrojom na dosiahnutie prioritného cieľa hospodárskeho, sociálneho a regionálneho rozvoja na oboch stranách Stredozemného mora.

1.3 EHSV sa zasadzuje za stanovenie prechodného transformačného obdobia, ktoré umožní zaviesť potrebné zmeny v poľnohospodárstve príslušných krajín a poskytne záruky pri plnení výziev, ktoré so sebou prináša poľnohospodársky aspekt globalizácie v hospodárstve, obchode a oblasti poznatkov.

1.4 Zo štúdií Európskej komisie o dôsledkoch vytvorenia zóny voľného obchodu v oblasti Stredomoria na poľnohospodárstvo, jasne vyplýva, komu tento proces prináša najväčšie straty. Juhoeurópske regióny zamerané na pestovanie ovocia a zeleniny nebudú schopné čeliť konkurencii susedných stredomorských krajín, zatiaľ čo krajiny na juhu Stredozemného mora budú musieť postupne zanechať svoju kontinentálnu produkciu (obilniny, mlieko, mäso atď.). V rámci prebiehajúcej liberalizácie by sa malo prihliadať na ochranu citlivých výrobkov.

1.5 V tejto fáze transformácie poľnohospodárstva v stredomorskej oblasti, poznačenej potravinovou krízou a liberalizáciou, je potrebné, aby verejné orgány vypracovali rozhodnú a dlhodobú

stratégiu, ktorá umožní zachovanie poľnohospodárskej činnosti a jej udržateľnosť. Táto stratégia by sa mala opierať o tri faktory: vzdelávanie, technológie a výskum, ktoré uľahčia prechod na poľnohospodárstvo zamerané na kvalitu, pridanú hodnotu a lepšie uvádzanie produktov na trh.

1.6 Stredomorské krajiny by sa mali vo svojej verejnej politike usilovať o efektívne riešenie dôsledkov liberalizácie. EHSV sa domnieva, že je potrebné presadzovať krátkodobé a strednodobé opatrenia na poskytnutie reálnych kompenzácií prostredníctvom dodatočnej podpory výrobcov EÚ v odvetviach najviac postihnutých liberalizáciou obchodu. Na druhej strane treba prijímať opatrenia zamerané na diverzifikáciu aktivít na vidieku a na podporu poľnohospodárov, ako aj ich podnikov, ktoré im pomôžu prispôsobiť sa novej situácii v oblasti produkcie.

1.7 Stredomorské krajiny by mali v oblasti vzdelávania presadzovať opatrenia zamerané na sektor poľnohospodárstva, aby podporili kvalitné pracovné príležitosti, prispôsobili pracovnú silu potrebám nového výrobného modelu a aby obmedzili negatívny vplyv vylučovania vidieka na zamestnanosť a migračné toky.

1.8 V záujme podpory procesu poľnohospodárskeho rozvoja stredomorskej oblasti EHSV považuje za prioritnú úlohu posilnenie úlohy miestnych poľnohospodárskych organizácií prostredníctvom projektov rozvoja zameraných na posilnenie zastúpenia poľnohospodárov a ich účasti na procese prijímania rozhodnutí.

1.9 Zlepšenie konkurencieschopnosti v sektore poľnohospodárstva v Stredomorí je podmienené potrebou vytvoriť dynamickejšiu stratégiu uvádzania výrobkov na trh. Nosným pilierom novej stratégie budú družstvá a iné formy organizácie výrobcov, ktoré musia poľnohospodárom slúžiť ako nástroje na koncentráciu ponuky a zlepšenie pozície na trhoch. EHSV podporuje iniciatívy, ktoré prispievajú k lepšiemu fungovaniu potravinového reťazca a rozdeleniu zisku medzi všetky jeho články.

1.10 EHSV považuje za nevyhnutné väčšmi oceniť úlohu žien a mladých ľudí v poľnohospodárskych podnikoch a vo vidieckom prostredí. V krajinách na juhu Stredomoria sa ženy významnou mierou podieľajú na poľnohospodárskych aktivitách, hoci vo väčšine prípadov ich práca nie je uznávaná ani finančne ohodnotená a vykonávajú ju v ťažkých sociálnych podmienkach. Sú potrebné nové štrukturálne opatrenia a stimuly, ktoré ocenia prácu žien, umožnia im vymaniť sa z neformálneho hospodárstva a podpora združovanie sa ako nástroj na rozvíjanie podnikateľského ducha, ktorý je potrebný aj v oblasti poľnohospodárstva.

1.11 Jedným z kľúčových faktorov rozvoja poľnohospodárstva v Stredomorí je riadenie vodných zdrojov. Jedným z najnegatívnejších dôsledkov klimatických zmien v Stredomorí bude úbytok vodných zdrojov využiteľných v poľnohospodárstve. EHSV uznáva naliehavú potrebu presadzovať nové kontrolné a modernizačné opatrenia, ktoré umožnia nielen úspory vody, ale tiež optimalizáciu využívania tohto vzácneho zdroja. Všetky tieto opatrenia by mali byť založené na uplatňovaní nových technológií, ktoré prispievajú k tomu, aby zavlažovanie bolo únosné zo sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho hľadiska.

1.12 Inštitucionálnu spoluprácu by mala sprevádzať aj užšia spolupráca medzi zložkami občianskej spoločnosti. EÚ by mala predovšetkým podporovať regionálnu spoluprácu a väčšie zapojenie zástupcov občianskej spoločnosti v záujme výmeny skúseností a vypracúvania konkrétnych projektov, ktoré poľnohospodárskym organizáciám v Stredomorí pomôžu presadzovať multifunkčný model poľnohospodárstva. V každom prípade by sa mal posilniť poľnohospodársky aspekt Únie pre Stredozemie a urýchliť zriadenie Euro-stredomorskej banky.

2. Úvod

2.1 Začiatok Barcelonského procesu v roku 1995 bol novým impulzom v rámci vzťahov Európskej únie s jej susednými stredomorskými štátmi⁽¹⁾ a poskytlo základ pre vytvorenie oblasti miery a hospodárskej prosperity v tomto regióne. Avšak 15 rokov po Barcelonskom vyhlásení môžeme hovoriť len o miernom pokroku a o určitom sklamaní našich partnerov na juhu Stredozemného mora.

2.2 Nedávno začatá politická iniciatíva Únia pre Stredozemie (2008) pod záštitou Francúzska a Nemecka je dôkazom toho, že po niekoľkých rokoch stagnácie otázka Stredomoria opäť nadobúda prioritný význam v agende Spoločenstva, v rámci ktorej sa znovu oživila diskusia o poľnohospodárstve ako strategickom sektore 21. storočia.

(1) Únia pre Stredozemie v súčasnosti zahŕňa 27 štátov EÚ a tieto stredomorské štáty: Alžírsko, Maroko, Tunis, Turecko, Egypt, Izrael, Palestína, Sýria, Libanon, Jordánsko, Chorvátsko, Albánsko, Čierna Hora, Bosna a Hercegovina, Monako, Mauretánia a Líbya (so štátom pozorovateľ).

2.3 EHSV sa rozhodol vypracovať toto stanovisko z vlastnej iniciatívy v snahe prispieť k potrebnej diskusii o úlohe, ktorú má sektor poľnohospodárstva zohrávať v oblasti Stredomoria. Ocítame sa v kľúčovej fáze rozvoja tohto sektora, ktorú ovplyvnia veľké celosvetové výzvy.

2.4 Vzhľadom na značne zložitý charakter sektora poľnohospodárstva v Stredomorí nie je možné podrobne preskúmať každodenné problémy v jeho jednotlivých odvetviach. Výbor by však chcel iniciovať strategické úvahy o budúcnosti poľnohospodárstva v Stredomorí, vychádzajúc z dôsledkov, ktoré by mohlo mať vytvorenie zóny voľného obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami na oboch stranách Stredozemného mora. Dôsledky liberalizácie sa neobmedzujú len na oblasť obchodu, ale výrazne ovplyvňujú aj hospodársky, sociálny a environmentálny rozvoj jednotlivých krajín.

2.5 Krajiny na juhu Stredozemného mora v minulosti zvyčajne EÚ ostro kritizovali za jej nadmerný protekcionizmus v oblasti poľnohospodárstva. EÚ zase upozorňovala na negatívny vplyv, ktorý má na mnohé európske regióny dovoz určitých výrobkov, najmä ovocia a zeleniny z Maroka, ktoré je vzhľadom na svoj poľnohospodársky potenciál, geografickú a kultúrnu blízkosť k Európe jedným z hlavných poľnohospodárskych aktérov v Stredomorí. Ďalším významným poľnohospodárskym aktérom v Stredomorí je Turecko, ktoré kandiduje na vstup do EÚ. Poľnohospodárstvo je najdôležitejším sektorom jeho hospodárstva, vzhľadom na čo táto krajina predstavuje obrovský poľnohospodársky potenciál ako „zelená zásobáreň“ Európy. V posledných rokoch sa medzi krajinou s najväčším poľnohospodárskym potenciálom v Stredomorí zaradil tiež Egypt.

2.6 EHSV vyzýva, aby sa prešlo od tradičného spôsobu vnímania poľnohospodárskych vzťahov v Stredomorí k prehĺbeniu dlhodobej strategickej vízie poľnohospodárstva v tejto oblasti, ktorá umožní rozvoj súčinnosti a posilní hospodársku, ako aj sociálnu životaschopnosť sektora poľnohospodárstva na oboch stranách Stredozemného mora.

2.7 Skúsenosti, ktoré má Európska únia s presadzovaním kvalitnej produkcie, zhodnocovaním pôvodu výrobkov, modernizáciou infraštruktúry a vzdelávania, by mali slúžiť ako príklad a poskytnúť usmernenia pri riešení následkov zmien, ktoré sa čoskoro začnú prejavovať na juhu Stredomoria. Pozitívne skúsenosti však nie sú jediné, z ktorých môžeme vyvodiť dôležité ponaučenia. Nesúlad medzi jednotlivými politikami podpory pre poľnohospodárstvo, chýbajúce dlhodobé plánované a nerovnováha v potravinovom reťazci poznačenom rozdrobenou ponukou, ktorú vo svoj prospech využívajú veľké dodávateľské spoločnosti, žiaľ v Európe poukazujú na viaceré riziká, ktoré by sa mali zohľadniť v rámci tejto dôležitej fázy transformácie poľnohospodárstva v Stredomorí.

2.8 Poľnohospodárstvo v južných krajinách sa vyznačuje značnou dualitou: funguje tu dynamický sektor zameraný na vývoz s kapitálom poskytovaným veľkými obchodnými spoločnosťami, a zároveň poľnohospodárstvo zamerané na miestne trhy, v ktorom pracujú drobní poľnohospodári bez dostatočnej ekonomickej organizácie svojej činnosti.

3. Proces liberalizácie obchodu

3.1 V súlade s plánom stanoveným na začiatku Barcelonského procesu (1995) sa na poľnohospodárske výrobky uplatňuje preferenčný režim. Postupná liberalizácia obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami prostredníctvom režimu preferenčného a recipročného prístupu, na ktorom sa dohodli zmluvné strany, zohľadňuje tradičné obchodné toky a príslušné poľnohospodárske politiky⁽²⁾. Od roku 1995 bolo hlavným cieľom vytvorenie zóny voľného obchodu do roku 2010. Tento termín by sa mal brať ako orientačný, a v žiadnom prípade by sa nemal považovať za fixnú lehotu, pretože jednotlivé krajiny sa približujú k zóne voľného obchodu rôznym tempom.

3.2 Európska únia v posledných rokoch uzavrela v oblasti poľnohospodárstva nové ambiciózne dohody s Izraelom, Jordánskom a Egyptom. Zložité a zdĺhavé rokovania s Marokom naďalej pokračujú a napriek obmedzeným informáciám, ktoré poskytli európski vyjednávatelia, od nedávneho zavŕšenia rokovaní všetko nasvedčuje tomu, že k podpísaniu dohody dôjde v roku 2010. Spomedzi ostatných krajín Stredomoria začal nové kolá rokovaní jedine Tunís a v poslednej dobe Alžírsko.

Rokovania v oblasti poľnohospodárstva medzi EÚ a krajinami Stredomoria

3.3 Ochrana sektora poľnohospodárstva v Európskej únii sa zabezpečuje pomocou mnohých nástrojov, ktoré sa zvyčajne kombinujú. Sú to kvóty, colné sadzby, časové harmonogramy, dovozné licencie, vstupné ceny atď. Možno teda povedať, že EÚ svojich poľnohospodárov zvyčajne podporuje prostredníctvom colných opatrení, keďže klasická pomoc v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) zohráva v prípade stredomorskej produkcie veľmi okrajovú úlohu⁽³⁾. Okrem tejto colnej ochrany, ktorá sa využíva čoraz menej, sa v obchode s agropotravinárskymi výrobkami stávajú kľúčovými faktormi vzdialenosť, výrobné náklady a infraštruktúra.

3.4 Európska organizácia COPA-COGECA, ktorá zastrešuje hlavné poľnohospodárske organizácie a družstvá EÚ, vo svojom stanovisku k dohodám Euromediu upozornila, že je potrebné, aby EÚ počas vyjednávania rešpektovala niektoré základné zásady. Medzi tieto základné zásady patrí zachovanie koncepcie citlivých výrobkov a vstupných cien pre ovocie a zeleninu, posilnenie colných kontrol s cieľom predchádzať podvodom, zavedenie efektívneho systému fytozdravotnej kontroly a rešpektovanie sezónneho charakteru jednotlivých produktov, pričom by sa mala uprednostňovať spoločná koordinácia harmonogramov produkcie a uvádzania výrobkov na trh.⁽⁴⁾

(2) Pravidelné konferencie európskych ministrov obchodu krajín Stredomoria majú za úlohu poskytovať politické impulzy týkajúce sa obchodných aspektov procesu liberalizácie. Posledná ministerská konferencia sa konala v roku 2009 v Bruseli.

(3) Sektor ovocia a zeleniny predstavuje 16 % konečnej poľnohospodárskej produkcie EÚ, pričom pomoc však nepresahuje 4,5 % nákladov EPUZF (Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond).

(4) Stanovisko EHSV na tému „Zdravotná bezpečnosť dovážaných poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov“ (Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 60).

3.5 Výrobcovia na juhu Stredomorskej oblasti majú problémy s uplatňovaním európskych hygienických noriem. Požiadavky týkajúce sa poľnohospodárskych výrobkov dovážaných zo Stredomoria sú nižšie než podmienky stanovené pre výrobky Spoločenstva, pokiaľ ide o životné podmienky zvierat, vysledovateľnosť pôvodu a environmentálne normy. EHSV vyzýva EÚ, aby poskytla našim partnerom v Stredomorí potrebnú technickú pomoc v otázkach obchodu, aby uľahčila transfer technológií a podporila zavádzanie systémov vysledovateľnosti a včasného varovania.

3.6 EHSV už veľakrát poukázal na význam vysledovateľnosti pôvodu a certifikácie kvality ako hlavného piliera poľnohospodárskeho modelu Spoločenstva. Tento systém uplatňovaný v EÚ poskytuje informácie o potravinách spôsobom nazývaným „z farmy na vidličku“, ktorý umožňuje sledovať všetky štádiá výroby, spracovania a distribúcie potravinárskych výrobkov. Vysledovateľnosť pôvodu by mala byť prioritnou otázkou pri vyjednávaniach s krajinami Stredomoria v oblasti poľnohospodárstva.

3.7 Miera liberalizácie v oblasti poľnohospodárstva v Stredomorí už obsiahla 90 % obchodných operácií, hoci tento proces ešte nie je zavŕšený. EÚ je hlavným svetovým dovozcom potravinárskych výrobkov a na jej trhu sa otvárajú nebývalé obchodné možnosti. Napriek značnému otvoreniu svojich trhov EÚ zachovala radu citlivých výrobkov, na ktoré sa vzťahujú osobitné ustanovenia, s cieľom zabrániť znevýhodneniu určitých výrobcov, na ktorých by mohol mať veľmi negatívny dosah výrazný nárast dovozu poľnohospodárskych výrobkov, najmä ovocia a zeleniny.

3.8 Sektor ovocia a zeleniny zohráva v procese liberalizácie podstatnú úlohu, pretože takmer polovica agropotravinárskych výrobkov, ktoré vyvážajú tretie krajiny zo stredomorskej oblasti do EÚ, spadá pod tento sektor. Mnohé regióny na juhu Európy sa špecializovali na pestovanie ovocia a zeleniny a ich regionálne hospodárstvo do značnej miery závisí od tejto produkcie. V 20 regiónoch EÚ sa viac ako polovica konečnej poľnohospodárskej výroby zameriava na pestovanie ovocia a zeleniny. EÚ by mala pri uzatváraní poľnohospodárskych dohôd s krajinami južného Stredomoria dbať na ochranu výrobkov považovaných za „citlivé“, ktoré by boli podpísaním týchto dohôd najviac poškodené.

3.9 Analýzy vplyvu liberalizácie obchodu v Stredomorí, ktoré dala vypracovať Európska komisia⁽⁵⁾, jasne ukazujú, ako by EÚ v prípade čiastočnej alebo úplnej liberalizácie zvýšila svoj vývoz určitých kontinentálnych výrobkov ako sú obilniny, mliečne výrobky a mäso. Výroba týchto produktov by sa však výrazne znížila v krajinách ako je Maroko, kde by sa v priebehu 14 rokov výroba mlieka znížila o 55 %, výroba mäsa by klesla o 22 % a produkcia pšenice by sa obmedzila o 20 %⁽⁶⁾. Zameranie sa na monokultúry by mohlo spôsobiť problémy v zásobovaní a vytvoriť závislosť na dovoze.

(5) Sustainability impact assessment, Eu-Med Ag Pol.

(6) Uvedené údaje sú prevzaté zo štúdie „Defining a trade strategy for Southern Mediterranean Countries“.

3.10 EHSV sa nazdáva, že do príslušných asociačných dohôd by sa mali zapracovať kritéria a klauzuly, ktoré by umožnili overiť dôsledky otvorenia trhu pre obidve strany, najmä s cieľom potvrdiť dosahovanie hlavného cieľa vonkajšej politiky Spoločenstva: docielenie pokroku v oblasti ochrany životného prostredia, pracovného práva a predovšetkým v oblasti ekonomického a sociálneho rozvoja miestnej populácie, teda nielen veľkých miestnych a zahraničných korporácií. V tomto zmysle je nevyhnutné otvorenie európskych trhov podmieniť splnením minimálnych noriem v sociálno-pracovnej, environmentálnej a zdravotnej oblasti v prospech potravinovej bezpečnosti európskych spotrebiteľov, ale aj pre zlepšenia životných a pracovných podmienok v krajinách južného Stredomoria.

3.11 EHSV sa nazdáva, že je potrebné vytvoriť nové mechanizmy a zdokonaľiť tie, ktoré už existujú, aby sa zabezpečilo plnenie ustanovení asociačných dohôd, ktoré obidve strany akceptovali, v otázkach liberalizácie obchodu z hľadiska dodržiavania stanovených colných množstiev a kvót.

Úloha verejných orgánov v súvislosti s liberalizáciou

3.12 Juh Stredomoria momentálne stojí pred viacerými dôležitými dilemami, ktoré sa týkajú tiež EÚ. Akú úlohu by mali zohrávať verejné orgány v procese liberalizácie a deregulácie trhov? V tejto súvislosti priniesla EÚ, a najmä vývoj SPP, prekvapujúce zmeny v celkovom smerovaní, ktoré by mali slúžiť ako príklad pre krajiny na juhu Stredomoria. Mali by sa poučiť na chybách a úspechoch svojho európskeho suseda a mali by presadzovať efektívne a navzájom zosúladené strednodobé aj dlhodobé verejné politiky, ktoré im poskytnú záruky pri prispôbovaní sa globalizácii, ktorá v niektorých prípadoch vytvára v sektore poľnohospodárstva negatívne deformácie. K sektoru poľnohospodárstva sa pri medzinárodných rokovaniach v žiadnom prípade nesmie pristupovať tak ako ku ktorýmkoľvek iným sektorom hospodárstva, a to podľa jeho prínosu do hrubého domáceho produktu príslušnej krajiny.

3.13 Až donedávna nebolo v politikách stredomorských tretích krajín poľnohospodárstvo prioritou a prostriedky, ktoré im v rámci spolupráce poskytovala EÚ, ako aj medzinárodné organizácie, sa používali v iných sektoroch (?), čím sa preukázal krátkozraký prístup, ktorý brzdil rozvoj poľnohospodárstva v týchto krajinách. V posledných rokoch však nastal v myslení politikov určitý posun.

3.14 V dôsledku potravinovej krízy v roku 2008, zvýšenia cien základných surovín a obáv z liberalizácie sa národné a regionálne orgány prebrali z letargie a začínajú preorientovávať svoje klasické postoje k poľnohospodárstvu založené na diverzifikácii svojej produkcie a zameraní úsilia na vývoz poľnohospodárskych výrobkov.

(7) Spomedzi všetkých prostriedkov poskytnutých partnerským stredomorským krajinám v rámci programu MEDA sa len 5 % vyčlenilo na poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.

3.15 Poľnohospodárska stratégia vlád stredomorských krajín by mala presadzovať poľnohospodárstvo zamerané na kvalitu, pridanú hodnotu a lepšie uvádzanie výrobkov na trh. Teoretické princípy sú jasné a plne s nimi súhlasia všetci stredomorskí partneri, avšak krutá realita ukazuje, že nedostatok finančných prostriedkov predstavuje ťažko prekonateľnú prekážku.

3.16 Vzdelávanie, technologická podpora a výskum sú základnými zložkami, ktoré musí obsahovať budúca poľnohospodárska politika implementovaná v stredomorských krajinách. Tieto faktory by mali spoločne prispieť k zlepšeniu postavenia poľnohospodárstva v Stredomorí a k posilneniu jeho životaschopnosti, aby sa zaručila potravinová bezpečnosť a podporil boj proti chudobe a vyľudňovaniu vidieka.

3.17 Napriek ambicióznym vyhláseniam týkajúcim sa podpory agronomického výskumu mnohé stredomorské krajiny neprejavili potrebnú politickú vôľu vytvoriť priaznivý legislatívny rámec. Je potrebné zintenzívniť úsilie v oblasti výskumu, s cieľom zdokonaľiť pestovateľské postupy a vytvoriť nové možnosti na trhu prostredníctvom výrazného zlepšenia kvality. Vzhľadom na demografický rast musí v súčasnosti jeden hektár pôdy užiť trikrát viac osôb ako pred 40 rokmi. Potrebné sú preto technologické inovácie, ktoré pomôžu zvýšiť produktivitu, ako aj biotechnológia, ktorá môže výrazne prispieť k zvýšeniu produktivity v poľnohospodárstve, ktoré bude ohľadupľnejšie voči životnému prostrediu (?). V budúcnosti bude musieť výskum posilniť spoluprácu medzi verejnými a súkromnými iniciatívami a zlepšiť koordináciu medzi jednotlivými organizáciami, aby sa mohli uspokojiť základné a skutočné potreby poľnohospodárstva a poľnohospodárov.

Nástroj na riešenie výziev v poľnohospodárstve – Zelený plán Maroka

3.18 Za jasný príklad tejto zmeny v myslení možno považovať Zelený plán, ktorý prezentovalo Maroko v apríli 2008 a ktorý predstavuje zaujímavú novú poľnohospodársku stratégiu v oblasti Magrebu. Cieľom tohto plánu je dosiahnuť, aby sa v priebehu 10 až 15 rokov stalo poľnohospodárstvo hlavným hybným motorom národného hospodárstva prostredníctvom rozsiahlych verejných investícií, a to v snahe dosiahnuť dva hlavné ciele (?): moderné poľnohospodárstvo s vysokou pridanou hodnotou a zvýšenie príjmov drobných poľnohospodárov.

3.19 V rámci plnenia týchto ambiciózných cieľov má marocká vláda v úmysle vypracovať regionálne plány zamerané na tri typy projektov. Prvý typ bude zameraný na uľahčenie prechodu z poľnohospodárstva orientovaného na obilniny na pestovanie plodín s pridanou hodnotou a menšou závislosťou od vody. V rámci druhého typu projektov sa plánuje proces zlepšenia intenzifikácie, v súvislosti s ktorým by sa mali poľnohospodárom poskytnúť nové výrobné techniky. V rámci tretieho typu projektov prispejú regionálne plány k diverzifikácii produkcie a zhodnoteniu regionálnych a miestnych výrobkov.

(8) Stanovisko EHSV na tému „Reakcia Európskej únie na svetový potravinový problém“ (Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 44).

(9) V priebehu najbližších 10 rokov Maroko nasmeruje prostredníctvom Agentúry pre rozvoj poľnohospodárstva približne 150 miliónov dirhamov do uplatňovania opatrení obsiahnutých v Zelenom pláne.

Obete liberalizácie na oboch stranách Stredozemného mora

3.20 Negatívne dôsledky liberalizácie zasiahnu mimoriadne silno európske regióny špecializujúce sa na pestovanie ovocia a zeleniny. V každom prípade pôjde o niektoré z najzaostalejších a najviac znevýhodnených regiónov EÚ. Regióny, ktoré tu možno uviesť ako príklad, sú tieto: Andalúzia (Španielsko), Tesália (Grécko), Kalábria (Taliansko) a severné Douro (Portugalsko). Štúdiá vplyvu, ktorú na žiadosť Európskej komisie v roku 2007 vypracovalo stredisko CIHEAM (*Centre International de Hautes Etudes Agronomiques Méditerranéennes*)⁽¹⁰⁾, dospela k záveru, že negatívne dôsledky tohto procesu nebudú citeľné v celej Európe, ale zasiahnu špecifické regióny, ktoré sa stanú hlavnými obeťami liberalizácie.

3.21 Drobní poľnohospodári v krajinách na juhu Stredozemného mora budú priamo postihnutí procesom otvorenia hraníc a budú musieť zanechať produkciu, pretože nebudú schopní konkurovať kontinentálnej produkcii susedných krajín na severe Stredozemného mora. V tejto súvislosti je potrebné vypracovať nástroje, ktoré umožnia, aby boli nové dohody prospešné aj pre drobných poľnohospodárov, ktorí sú najzraniteľnejší. Prioritný význam by mali mať podporné opatrenia zamerané na príjmy, organizáciu a modernizáciu produkcie drobných poľnohospodárov.

3.22 Verejné orgány sa musia zasadiť za zvrátenie súčasného nebezpečného trendu, na ktorom najviac profitujú veľkopodniky, nadnárodné spoločnosti a zahraniční investori. Úžitok plynúci z otvorenia trhov sa musí rovnomerne a spravodlivo rozdeliť medzi všetky články výrobného reťazca.

Organizácia sektoru výroby s ohľadom na nové obchodné štruktúry

3.23 Nerovnováha medzi jednotlivými prevádzkovateľmi potravinového reťazca v EÚ silne znevýhodňuje sektor výroby, ktorý nedokáže čeliť dominantnému postaveniu veľkých dodávateľských sietí v Európskej únii. Toto riziko koncentrácie veľkých spoločností bude tiež ohrozovať rozvoj poľnohospodárstva na druhej strane Stredozemného mora. Poľnohospodári možno stratia svoje väzby na domáci trh a budú sa musieť podriaďovať podmienkam, ktoré vytvoria veľké dodávateľské spoločnosti.

3.24 Konkurencieschopnosť sektora poľnohospodárstva nezávisí len od lepšej produkcie z hľadiska ceny a kvality. Na to, aby mala koncepcia konkurencieschopnosti skutočný význam, je veľmi dôležitá marketingová stratégia a stratégia uvádzania výrobkov na trh. Vzhľadom na silnú rozdrobenosť sektora produkcie sa hlavným pilierom novej stratégie nepochybne stáva posilnenie a vývoj foriem koncentrácie ponuky, napr. prostredníctvom zoskupení výrobcov, družstiev a iných foriem združení.

3.25 Organizácia výrobcov v družstevných hnutiach nie je jednoduchá. Na juhu Stredozemného mora bránia rozvoju družstevníctva mnohé prekážky napriek tomu, že sa začína vypracúvať legislatíva, ktorá by mala vytvoriť vhodné podmienky na jeho rozvoj. Medzi hlavné problémy, s ktorými sa stretávajú družstvá v Stredomorí, patrí nedostatok pracovníkov spôsobilých zabezpečiť podnikové riadenie družstiev, chýbajúce finančné prostriedky, nadmerná závislosť od štátnej pomoci, nepružnosť právnych predpisov a zložitý prístup na trhy. Úspech družstevných hnutí závisí od prekonania uvedených problémov a od propagácie nového spôsobu myslenia založeného na kolektívnom prístupe. Avšak prvou podmienkou, ktorá musí byť v celom Stredomorí dodržaná je, aby poľnohospodári mohli pokračovať vo svojej činnosti a neboli donútení opustiť tento sektor.

3.26 Na základe spolupráce a organizácie môžu poľnohospodári zlepšiť svoje postavenie, čo im pomôže prekonať silné znevýhodnenie, ktoré predstavuje ich rozdrobenosť. Úspech marockého družstva výrobcov mlieka COPAG, ktoré ročne vyrobí 170 miliónov litrov mlieka a sústreďuje 11 % národnej produkcie, poskytuje ostatným sektorom nasledoviahodný príklad. Toto družstvo vytvára pridanú hodnotu, poskytuje dotácie a garantuje svojim členom minimálnu cenu. Avšak v krajinách ako Libanon vznikajú mnohé družstvá žiaľ len preto, že sú nevyhnutnou podmienkou pre získanie prístupu k programom rozvoja spravovaným mimovládnyimi organizáciami, a ako náhle tieto družstvá získajú finančnú podporu, rozpustia sa a zaniknú.

3.27 Na juhu Stredozemného mora si rozvoj asocičných štruktúr a podpora združovania vyžaduje jednoznačnú podporu zo strany verejnej správy. Vstupovanie do družstiev je potrebné stimulovať, ak sa majú stať užitočným a prospešným nástrojom pre poľnohospodárov. Samotné vytvorenie družstiev nie je zárukou úspechu. Tieto družstvá si musia osvojiť dynamický prístup a podnikateľského ducha, aby mohli súťažiť na globalizovanom trhu. Zároveň musia zaručiť príjem pre svojich partnerov a zlepšiť svoje schopnosti, aby mohli získať prístup k novým investíciám, službám a trhom.

4. Sociálna transformácia poľnohospodárstva v Stredomorí

4.1 Volný obchod v poľnohospodárstve musí podporovať a plne rešpektovať sociálny rozvoj a regionálne špecifiká. Výbor sa domnieva, že sociálne dôsledky začleneného sa do svetových obchodných tokov sa musia podrobne preskúmať, aby sa dal vyčíslit vplyv tohto nezadržateľného procesu a aby sa najzraniteľnejšie komunity mohli pripraviť na prispôbenie sa tomuto vývoju. Hoci samotné makroekonomické údaje poukazujú na malý význam poľnohospodárstva v obchode stredomorských krajín (7 % ich celkového vývozu a 9 % ich celkového dovozu), skutočná situácia potvrdzuje, že tieto výrobky majú oveľa väčšiu politickú a sociálnu váhu.

⁽¹⁰⁾ Štúdiá o vplyve liberalizácie obchodu medzi EÚ a stredomorskými krajinami, EU-MED AGPOL, vypracovaná strediskom CIHEAM – IAM Montpellier.

4.2 Sociálna zraniteľnosť vidieckych oblastí Stredomoria sa odráža na chudobe, nezamestnanosti, obmedzenej infraštruktúre, degradácii územia a neustálom vyludňovaní. Podobne ako v krajinách EÚ spôsobí prispôbovanie sa globalizácii v krajinách Stredomoria stratu poľnohospodárskych aktivít, vyludňovanie najviac znevýhodnených vidieckych oblastí a vyšší tlak na migračné toky.

4.3 V snahe znížiť negatívne dôsledky liberalizácie na vidieku by mali štátne a regionálne orgány prijať jasné opatrenia zamerané na rozvoj vidieka, ktoré zvýšia konkurencieschopnosť malých podnikov, vytvoria skutočné alternatívne možnosti zamestnania pre poľnohospodárov nútených zmeniť povolanie a poskytnú vidieckym oblastiam záruky pri transformácii tohto sektora, ktorý predstavuje dôležitú zložku sociálno-ekonomickej siete. Tento nebezpečný trend, ktorý predstavuje vyludňovanie vidieka, sa bude dať zvrátiť jedine vtedy, ak sa do sektora poľnohospodárstva dokážu úspešne začleniť ženy a mladí ľudia.

Ženy a mládež ako faktory zmeny

4.4 Ženy a mladí ľudia budú o niekoľko rokov hlavnými aktérmi zmeny v poľnohospodárstve na juhu Stredomoria. Stredomorská stratégia trvalo udržateľného rozvoja má za cieľ vyvinúť programy, ktoré pomôžu posilniť úlohu žien v rozhodovacom procese a podporiť vzdelávanie nových lídrov v poľnohospodárstve a na vidieku, ktorí dokážu vďaka svojim inovačným schopnostiam a pripravenosti pôsobiť ako faktory zmeny.

4.5 Ženy v Stredomorí sa čoraz viac zapájajú do aktivít v sektore poľnohospodárstva. V poľnohospodárstve zohrávajú čoraz dôležitejšiu úlohu a ich potenciál jej obrovský, najmä vzhľadom na nárast populácie, environmentálne zmeny a migráciu miestnych mužov do mestských centier a iných viac prosperujúcich oblastí⁽¹¹⁾. Oficiálne štatistiky sú žiaľ nedostatočné a len slabozohľadňujú skutočný prínos žien v poľnohospodárstve.

4.6 V Stredomorí sa začali rozvíjať zaujímavé iniciatívy na zlepšenie postavenia žien na vidieku. Prostriedky získané v rámci programu MEDA umožnili financovanie družstiev zameraných na výrobu argánového oleja, ktoré tvoria výlučne marocké ženy, a ich model sa rozšíril do ďalších oblastí Stredomoria. V Libanone vzniklo v roku 2008 stredisko pre monitorovanie postavenia žien na vidieku NOWARA⁽¹²⁾, ktoré prispelo k vypracovaniu mnohých iniciatív na podporu rovnosti mužov a žien v sektore poľnohospodárstva, v rámci ktorých vytýčilo programy a aktivity na zlepšenie prístupu žien k výrobným zdrojom.

(11) Zapojenie žien do poľnohospodárskej produkcie má mimoriadny význam v oblastiach, odkiaľ mnoho ľudí odchádza do mestských oblastí.

(12) Podrobnejšie informácie sú zverejnené na internetovej stránke www.nowaralebanon.org.

4.7 Prístup k ženám pracujúcim v poľnohospodárstve sa výrazne odlišuje v závislosti od situácie v jednotlivých štátoch. V Libanone sa poľnohospodárstvu venuje len 3,4 % žien a situácia je podobná v Alžírsku, kde sa do hospodárskych aktivít zapája veľmi obmedzený počet žien. Naopak, v Egypte predstavujú ženy 50 % osôb pracujúcich v poľnohospodárstve, hoci nesmú spravovať poľnohospodársky majetok, ktorý zdedili. V Sýrii je situácia ešte horšia, pretože v praxi sa tu podľa sociálnych zvyklostí ženy musia vzdať sa svojich práv na pôdu. Maroko sa vyznačuje vysokou mierou zapojenia žien do poľnohospodárskych aktivít (približne 60 %) a v Turecku ich podiel v poľnohospodárstve dosahuje až 70 %. V týchto krajinách sa ženy venujú najmä náročným nemechanizovaným aktivitám. Ženy sú zodpovedné za zber a skladovanie potravinárskych produktov a významne sa podieľajú na sejbě, zavlažovaní, kontrole škodcov a hnojení.

4.8 Ženy vykonávajúce poľnohospodárske aktivity na juhu Stredozemného mora sú vystavené viacerým znevýhodneniam, ktoré poznačujú rozvoj ich činnosti: vysoká miera negramotnosti a nedostatočné vzdelanie, finančne neohodnotená práca, obmedzený prístup k vlastníctvu, nepovolená účasť na procese prijímania rozhodnutí, horšie pracovné podmienky v porovnaní s mužmi, zložitý prístup k úverom a prirodzene náboženské a spoločenské podmienky, ktoré ženám odopierajú právo rozhodovať. Ešte stále žiaľ treba urobiť veľa pre to, aby sa dosiahla rovnosť príležitostí medzi mužmi a ženami v poľnohospodárstve a na vidieku. Je preto potrebné, aby si jednotlivé vlády stredomorských štátov túto úlohu stanovili ako prioritný cieľ⁽¹³⁾.

5. Poľnohospodárstvo v Stredomorí v kontexte klimatických zmien

5.1 Všetky doposiaľ vypracované vedecké štúdie poukazujú na to, že oblasť Stredomoria bude najviac postihnutá klimatickými zmenami. Vzhľadom na geografické a klimatické podmienky pre poľnohospodárske aktivity prevádzkované v tejto oblasti je poľnohospodárstvo v Stredomorí obzvlášť zraniteľné voči negatívnym dôsledkom klimatických zmien, pričom najmä na demografický rast v Stredomorí a na potrebu zvýšiť našu produkciu potravín, ktorú zdôraznila aj Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO – *Food and Agriculture Organization*). Medzi tieto dôsledky patrí:

- vyhynutie pestovaných plodín a strata biodiverzity,
- urýchlenie dezertifikácie a rozšírenie oblastí trpiacich suchom,
- výskyt nových škodcov a chorôb,
- zníženie výnosnosti a veľké výkyvy v produkcii,
- úbytok vodných zdrojov.

(13) Pozri stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Podpora podnikania žien v európsko-stredomorskom regióne“, CESE1004/2007; 12.06.2007. Na túto tému sa diskutovalo aj na druhej ministerskej konferencii o posilnení úlohy žien v spoločnosti, ktorá sa konala v Marakeši 11. a 12. novembra 2009.

5.2 Prispôsobenie sa klimatickým zmenám si vyžaduje neodkladné opatrenia a efektívne nástroje, ktoré umožnia lepší manažment rizika v poľnohospodárstve, vývoj nových odolnejších odrôd, technické poradenstvo pri každodennej práci poľnohospodárov a predovšetkým využívanie výskumu a nových technológií v sektore poľnohospodárstva.

Vzťah medzi vodou a poľnohospodárstvom

5.3 Elementom, ktorý najviac ohrozujú klimatické zmeny a ktorý je kľúčovým faktorom rozvoja poľnohospodárstva v Stredomorí, je však voda. EHSV sa už v iných súvislostiach viackrát zaoberal vplyvom úbytku vodných zdrojov na poľnohospodárstvo⁽¹⁴⁾ a naďalej upozorňuje na to, že verejné politiky sa musia zamerať na udržateľnejšie využívanie tohto zdroja. Problém spočíva v tom, že naďalej bude potrebné vytvárať hodnoty v podobe poľnohospodárskej výroby, pridanej hodnoty, zamestnanosti atď., a to všetko s obmedzenejšími vodnými zdrojmi, ktoré budú k dispozícii.

5.4 V Modrom pláne (*Plan Bleu*) sa už avizuje, že v roku 2025 sa dopyt po vode na juhu a východe Stredomoria zvýši o 25 %⁽¹⁵⁾. Tento zvýšený dopyt bude treba riešiť v situácii značnej nedostatku tohto vzácneho zdroja a obmedzenejším prístupom k nemu. EHSV sa domnieva, že udržateľné hospodárenie s vodou nesmie spočívať len v obmedzení zavlažovania, ale vyžaduje si tiež lepšie opatrenia v oblasti kontroly a modernizácie.

5.5 Zavlažovanie má pre poľnohospodárstvo v Stredomorí strategický význam. Poľnohospodárske plochy v Egypte sú všetky plne zavlažované, Maroko vyhlásilo, že svoje zavlažované plochy rozšíri do roku 2025 o 450 000 hektárov, Izrael má celosvetovo najväčšie technologické kapacity v oblasti riadenia vodných zdrojov v poľnohospodárstve a Tunisu sa podarilo úspešne implementovať program riadenia vodných zdrojov určených na zavlažovanie, ktorý kladne ocenila organizácia FAO aj Svetová banka.

5.6 Tuniská vláda sa rozhodla podporovať verejno-súkromné partnerstvá pri realizácii svojho strategického plánu. V rámci tejto stratégie boli uzavreté zmluvy o prevádzke, ktoré zahŕňajú stimuly pre poľnohospodárov, ďalej boli vytvorené programy na melioráciu zavlažovaných plôch, ktorá uľahčí prechod na pestovanie plodín s vysokou pridanou hodnotou a nižšou spotrebou vody. Zároveň sa rozdelili kvóty udelené pre túto oblasť a zaviedol sa systém poplatkov, ktorý umožnil návratnosť nákladov. Španielsky región Andalúzia je príkladom v modernizácii zavlažovania, pretože sa mu len za 30 rokov podarilo znížiť spotrebu vody o 50 % na hektár.

5.7 EHSV uznáva naliehavú potrebu presadzovať nové technológie, ktoré umožnia nielen úspory vody, ale tiež optimalizáciu využívania tohto vzácneho zdroja. V rámci riadenia vodných zdrojov v poľnohospodárstve sa musia preskúmať rôzne nástroje, ako sú systémy lokalizovaného zavlažovania, čistenie a odsolovanie vody, nová infraštruktúra, odrody geneticky odolnejšie proti nedostatku vody, využívanie nekonvenčných zdrojov vody atď.

V Bruseli 18. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹⁴⁾ Pozri stanoviská EHSV „Klimatické zmeny a poľnohospodárstvo v Európe“, Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 59; „Riešenie problému nedostatku vody a súch v Európskej únii“ a Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 67.

⁽¹⁵⁾ Modrý plán (*Plan Bleu*) je stredisko pre spoluprácu v oblasti životného prostredia a rozvoja v Stredomorí, ktoré funguje v rámci programu OSN pre Stredomorie (PNUE/PAM).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zdôraznenie sociálno-hospodárskych aspektov vo vzťahoch medzi EÚ a Latinskou Amerikou“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2010/C 347/07)

Spravodajca: **José María ZUFIAUR NARVAIZA**

Na plenárnom zasadnutí 26. februára 2009 sa Európsky hospodársky a sociálny výbor v súlade s článkom 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému:

„sociálno-hospodárskych aspektov vo vzťahoch medzi EÚ a Latinskou Amerikou“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. februára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza zo 17. februára) prijal 110 hlasmi za, pričom 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 Dosiahnuť výrazný kvalitatívny posun v strategickom partnerstve týchto dvoch regiónov. EHSV sa domnieva, že v novom celosvetovom kontexte je nevyhnutné zintenzívniť politický dialóg a stanoviť rozsiahlejšiu agendu, zameranú na problematiku vzájomnej závislosti a zároveň aj na otázky, v ktorých je potrebná lepšia medzinárodná regulácia, ako je životné prostredie, znižovanie rozdielov, migrácia alebo mier a bezpečnosť. Závery samitov by sa mali účinnejšie uplatňovať v praxi, a to na úrovni oboch regiónov.

1.2 Dať tradičnej politike nový impulz. Znamená to, že problematiku migrácie bude treba zaradiť medzi ťažiskové témy agendy oboch regiónov; k problematike sociálnej súdržnosti bude treba pristupovať z globálneho hľadiska, čo umožní viac využívať na tento účel spoluprácu, vytvárať mechanizmy štruktúrálnej konvergencie, stimulovať sektorovú politiku a vytvárať priaznivé podmienky pre dôstojnú prácu. V dohodách o pridružení by sa mali náležite zohľadňovať existujúce rozdiely, pričom by sa mali využívať nástroje, ako sú hodnotenia trvalej udržateľnosti, skutočné uznanie zásady zvláštneho a rozdielneho zaobchádzania s menej rozvinutými krajinami, vymedzenie výnimiek a prechodných období v odvetviach, kde je to potrebné, a diferencovaný prístup k rozvojovej spolupráci. Spolupráca s latinskoamerickými krajinami so stredne veľkými príjmami by sa mala zamerať na makroekonomickú stabilitu, posilnenie inštitucionálnych kapacít, zlepšenie konkurencieschopnosti a obchodných schopností, daňové reformy, inováciu a spoluprácu v oblasti vzdelávania, vedy a technológie.

1.3 Vytvoriť spoločnú agendu pre inováciu ako faktor rozvoja a transformácie výroby, zameranú na sociálne aspekty inovácie. EHSV žiada, aby sa prihliadalo na sociálny rozmer inovácie a jeho rôzne aspekty: význam sociálneho a kultúrneho

kontextu v procesoch technologickej inovácie; sociálne bariéry, ktoré sťažujú inováciu, ako napríklad chudoba; sociálne dôsledky inovačných opatrení; schopnosť inovácie vytvárať sociálnu štruktúru; nevyhnutnosť zohľadniť sociálnu inováciu, ktorú uskutočňuje samotná spoločnosť a ktorá vzniká na základe vedomostí zdedených po predkoch, ako aj na základe kolektívnych a praktických poznatkov, a prejavuje sa okrem iného v sociálnej oblasti a oblasti životného prostredia, a pretaviť túto inováciu do opatrení verejnej politiky; význam zapojenia občianskej spoločnosti pri prijatí a integrovaní inovačných aktivít a opatrení.

1.4 Posunúť zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti do centra strategického partnerstva EÚ – Latinská Amerika. EHSV preto žiada, aby bolo medzi prioritami politiky EÚ v oblasti spolupráce a obnoveného programu EurosociAL aj posilnenie organizovanej občianskej spoločnosti a inštitúcií alebo organizácií, ktoré ju zastupujú na regionálnej úrovni v Latinskej Amerike; vytvorenie mechanizmu, ktorý by koordinoval organizácie zastupujúce organizovanú občiansku spoločnosť z oboch regiónov; zastúpenie EHSV v radiacom výbore budúcej Nadácie EÚ – LAK; zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti do dohôd o pridružení medzi EÚ a Latinskou Amerikou prostredníctvom vytvorenia zmiešaných poradných výborov a zaradiť do týchto dohôd špecifické časti týkajúce sa sociálnej, pracovnej a environmentálnej oblasti; dať zapojeniu občianskej spoločnosti do strategického partnerstva medzi EÚ a Mexikom oficiálny charakter; zapojenie organizácií organizovanej občianskej spoločnosti do definovania a rozvíjania programu EurosociAL, ako aj do fór EÚ a Latinskej Ameriky o sociálnej súdržnosti.

1.5 V súvislosti s dohodami o pridružení a voľnom obchode, o ktorých EÚ rokuje s regiónmi a krajinami Latinskej Ameriky, EHSV zdôrazňuje, že nevyhnutnou podmienkou podpísania týchto dohôd zo strany európskych inštitúcií musí byť dodržiavanie základných ľudských a sociálnych práv a práv pracovníkov. Výbor zastáva názor, že by sa mali vytvoriť mechanizmy monitorovania, hodnotenia a konzultácie týchto dohôd so zapojením organizovanej občianskej spoločnosti. Žiada Európsku komisiu,

aby zabezpečila, že sa na tieto zásady bude prihliadať aj pri rokovaní o dohodách o voľnom obchode, ktoré v súčasnosti prebiehajú s Kolumbiou a Peru. Výbor trvá na tom, aby sa v inštitúciách viedli podrobné politické diskusie skôr, než sa začnú rokovania o akejkoľvek dohode, nieto ešte jej ratifikácia, ako to prisľúbil kandidát na post člena Komisie, pán de Gucht, a žiada, aby bol do týchto diskusií zapojený aj EHSV a organizácie zastupujúce občiansku spoločnosť.

2. Pozitívna bilancia vzťahov medzi EÚ a Latinskou Amerikou

2.1 Šiesty samit hláv štátov a predsedov vlád krajín EÚ a Latinskej Ameriky a Karibiku bude prebiehať v úplne inom celosvetovom, európskom a latinskoamerickom kontexte, ako bol ten pred desiatimi rokmi, keď bolo v roku 1999 na samite v Riu založené strategické partnerstvo medzi Európskou Úniou a Latinskou Amerikou ⁽¹⁾.

2.2 Vzťahy medzi EÚ a Latinskou Amerikou sa rozvíjajú už viac ako 30 rokov, pričom na začiatku spoločnej histórie bolo odštartovanie parlamentného dialógu EP – Parlatino v 70. rokoch, proces zo San José či dialóg medzi EÚ a skupinou z Ria. Napriek tomu, že by sme si ako organizácie občianskej spoločnosti priali, aby boli tieto vzťahy ešte rozvinutejšie, aby boli niektoré dohody o pridružení podpísané už pred niekoľkými rokmi a aby sa závery zo samitov do väčšej miery premietali do praxe, je isté, že výsledky, ktoré sa doteraz v tejto súvislosti dosiahli, sú veľmi pozitívne. V osemdesiatych rokoch tieto vzájomné vzťahy odrážali požiadavky mieru a demokracie, čo sa prejavilo veľkým prínosom Európskeho spoločenstva k mierovému procesu v Strednej Amerike. Neskôr EÚ podporila regionálne zmysľovanie a strategické partnerstvo medzi dvoma regiónmi, s diferencovaným prístupom ku každému subregiónu, ako aj riešenie spoločných výziev spojených s globalizáciou, ako sú hrozby pre životné prostredie, energetika, potravinová bezpečnosť, migrácia alebo reakcia na finančnú a hospodársku krízu. Medzi ciele strategického partnerstva boli zaradené sociálna súdržnosť a zabezpečenie verejného majetku na celosvetovej a regionálnej úrovni. Vzťahy medzi týmito dvoma regiónmi sa vďaka presadzovaniu účinného multilaterálneho prístupu pozitívne odrazili aj na globálnom riadení. Ako sa uvádza v nedávnom oznámení Európskej komisie ⁽²⁾, boli vytvorené konkrétne nástroje, počnúc samotnými samitmi, a začal sa proces smerujúci k vytvoreniu siete dohôd o pridružení, pričom takéto dohody už boli podpísané s Čile a Mexikom. Okrem toho boli uzatvorené dôležité strategické partnerstvá s Brazíliou a Mexikom. Na podporu sektorovej politiky boli vytvorené nástroje ako program EUROsociAL, EUrociLIMA a iné programy v oblasti vzdelávania. Takisto bolo vytvorené parlamentné zhromaždenie EÚ – Latinská Amerika (EuroLat). Európska únia je

i naďalej prvým investorom v tomto regióne, druhým obchodným partnerom a prvým poskytovateľom rozvojovej pomoci.

2.3 Pokiaľ ide o občiansku spoločnosť, bola vybudovaná sieť kontaktov s inštitúciami zastupujúcimi organizovanú občiansku spoločnosť v rôznych subregiónoch Latinskej Ameriky, zlepšila sa koordinácia medzi rôznymi sektormi (podnikmi, odborovými zväzmi, tretím sektorom) na oboch kontinentoch, zlepšila sa spolupráca s regionálnymi parlamentmi a EHSV má štatút pozorovateľa v rámci parlamentného zhromaždenia EuroLat, s ktorým podpísal protokol o spolupráci, do ktorého sa môžu zapojiť aj naše partnerské inštitúcie v Latinskej Amerike. V rámci strategického partnerstva EÚ – Brazília bol medzi EHSV a brazílskou Radou pre hospodársky a sociálny rozvoj (CDES) vytvorený okrúhly stôl EÚ – Brazília. EHSV zároveň pomohol posilniť zapojenie občianskej spoločnosti do integračných procesov na subregionálnej úrovni v Latinskej Amerike a boli podniknuté kroky, zatiaľ bez uspokojivých výsledkov, v záujme zapojenia organizovanej občianskej spoločnosti do rokovaní, do úsilia o uznanie zásady inštitucionálne zakotviť monitorovacie a konzultačné mechanizmy v dohodách o pridružení a o to, aby tieto dohody obsahovali sociálny, pracovný a environmentálny rozmer.

3. Snaha o výrazný kvalitatívny posun v strategickom partnerstve týchto dvoch regiónov

3.1 Nový politický kontext charakterizuje v súčasnosti celosvetová hospodárska kríza, výzvy spojené s ochranou životného prostredia, hospodársky vzostup Ázie, zabrzdenie rokovaní WTO, zvýšenie migračných tokov, zintenzívnenie vzťahov medzi južnými krajinami v každom slova zmysle a vznik nových riadiacich fór vo svetovom meradle (G20, BRIC). Práve v tejto situácii zohrávajú rozvojové krajiny čoraz dôležitejšiu úlohu, ktorú bude treba rozšíriť aj na inštitúcie, ako sú medzinárodné finančné ustanovizne ⁽³⁾ alebo organizácie spadajúce pod OSN. Z tohto všetkého vyplýva, že je nevyhnutné zaktualizovať agendu vzťahov medzi EÚ a Latinskou Amerikou a vytvoriť špecifickejšie a účinnejšie mechanizmy ako uplatňovať závery zo samitov v praxi a rozvinúť všetky aspekty bilaterálnych vzťahov.

3.2 Zároveň sa v Latinskej Amerike objavujú nové integračné projekty, ako napríklad Únia juhoamerických národov (UNASUR), v ktorých sa kladie väčší dôraz na politický rozmer, na bezpečnosť a obranu, na infraštruktúru a koordináciu politiky v oblasti energetiky alebo financií. Okrem toho sa skutočnosť, že je čoraz nevyhnutnejšie rozvíjať v medzinárodnom meradle politiku založenú na spolupráci, ako to jasne ukázala kríza, odrzrkadľuje aj v tom, že v agende oboch regiónov vystupujú do popredia iné ako komerčné otázky (environmentálne hrozby, energetika, potravinová bezpečnosť, migrácia, chudoba a rozdiely, medzinárodná finančná stabilita).

(1) Dopsial sa uskutočnili tieto samity: Rio de Janeiro 1999, Madrid 2002, Mexico 2004, Viedeň 2006 a Lima 2008.

(2) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade „Európska únia a Latinská Amerika: partnerstvo globálnych hráčov“, KOM(2009) 495/3.

(3) V tejto súvislosti pozri odporúčania EHSV uvedené v dokumente „Program pre Európu“, podľa ktorých by sa Európska únia mala zaoberať „za udelenie väčších právomocí rozvojovým krajinám v medzinárodných organizáciách, najmä v Medzinárodnom menovom fonde a Svetovej banke“ (fiche 18, bod 3).

3.3 EHSV sa nazdáva, že táto nová etapa si vyžaduje posilnenie politického dialógu a novú agendu, zameranú tak na vzájomnú závislosť, ako aj na otázky, ktoré si vyžadujú dôslednejšiu a lepšiu medzinárodnú reguláciu, ako je životné prostredie, migrácia, prehĺbovanie rozdielov alebo mier a bezpečnosť. Preto by sa mali vytvárať spoločné plány na prekonanie sociálnych dôsledkov hospodárskej a finančnej krízy a posilnenie spolupráce v oblasti boja proti klimatickým zmenám a ich negatívnym následkom, v súvislosti so zmenou energetického modelu, v oblasti výskumu a vývoja a tiež riadenia na celosvetovej úrovni. Zároveň je stále nevyhnutné, aby sa zachovali tradičné ciele vzťahov medzi týmito dvoma regiónmi: podpora sociálnej súdržnosti, regionálna integrácia, zintenzívnenie a prispôbenie programov v oblasti spolupráce, nový impulz pre úspešné uzatvorenie dohôd o pridružení, na ktorých sa už pracuje, pričom treba do nich pridať ustanovenia, ktoré budú viac prihliadať na existujúce rozdiely a lepšie zabezpečiť sociálnu súdržnosť. V tejto súvislosti EHSV pozitívne hodnotí – hoci ešte je čo zlepšovať – zámer Komisie vytvoriť Investičný nástroj pre Latinskú Ameriku (LAIF), ktorý bude napomáhať integrácii, podporovať vzájomnú prepojenosť regiónov a rozvoj sektorovej politiky. Okrem toho sa tým posilní aspekt sociálnej súdržnosti v dohodách – súčasne s ďalšími opatreniami hospodárskeho a sociálneho charakteru – a bude to impulz pre iniciatívy v oblasti vytvárania kohéznych fondov, ako napríklad fond zoskupenia Mercosur pre štrukturálnu konvergenciu (FOCEM) alebo kohézny fond pripravovaný v rámci dohody o colnej únii, ktorú Stredná Amerika prijala v roku 2007.

4. Lepšie zapojiť organizovanú občiansku spoločnosť do uskutočňovania cieľov a programov strategického partnerstva

4.1 EHSV sa na základe vlastných skúseností s európskou integráciou nazdáva, že posilnenie strategického partnerstva medzi oboma regiónmi a jeho politických, hospodárskych a sociálnych cieľov si vyžaduje, aby bola do všetkých fáz tohto procesu oveľa rozhodnejšie, premyslenejšie a účinnejšie zapojená organizovaná občianska spoločnosť. Zapojenie spoločnosti je nevyhnutné na to, aby sa vzťahy stali otvorenejšími, zrozumiteľnejšími a transparentnejšími, aby sa posilnil pocit zaangažovanosti spoločnosti v oboch týchto regiónoch a aby boli opatrenia, ktoré budú spoločne schválené, účinné. Vzťahy medzi EÚ a Latinskou Amerikou a Karibikom sa začali rozvíjať už pred vyše troma desaťročiami vďaka väzbám, ktoré vybudovali politické zoskupenia a spoločenské organizácie. Oživiť dialóg medzi týmito dvoma regiónmi práve preto neznamená len zaradiť do agendy nové témy alebo ju zefektívniť a zdynamizovať, ale aj umožniť, aby sa do nej mohli zapojiť rôzni aktéri a rôzne sektory.

4.2 Na to, aby sa regionálne integračné procesy pohli dopredu a aby získali legitímnosť, je nevyhnutný impulz „zdola nahor“, ktorý môžu dať organizácie organizovanej občianskej spoločnosti. Uplatňovanie verejnej politiky v oblasti sociálnej súdržnosti si takisto vyžaduje vytvorenie a posilnenie participatívnych inštitúcií spoločnosti. EHSV preto žiada Komisiu, aby pri obnovení programu EurosociAL uvažovala aj o programe zameranom na posilnenie organizácií organizovanej občianskej spoločnosti a inštitúcií a organizácií, ktoré ju zastupujú na regionálnej úrovni.

4.3 EHSV plne podporuje snahu vypracovať pre strategické partnerstvo týchto dvoch regiónov presnejší a operatívnejší akčný plán, ktorý bude možné monitorovať a hodnotiť. V záujme väčšej efektívnosti bude preto okrem iného nevyhnutné koordinovať zapojenie rôznych organizácií zastupujúcich občiansku spoločnosť Latinskej Ameriky a EÚ, ako sú: hospodárske a sociálne poradné fórum zoskupenia Mercosur, poradný výbor SICA, andské poradné rady zamestnancov a zamestnávateľov, Andská poradná rada domorodého obyvateľstva, Andská organizácia spotrebiteľov a ďalšie organizácie, ktoré by sa mohli vytvoriť v Čile a Mexiku, a samotný EHSV. Všetky tieto organizácie by mohli pozitívne prispieť k vytvoreniu opatrení v oblasti sociálnej súdržnosti, klimatických zmien, inovácie, migrácie a dôstojnej práce, ktoré by mali byť schválené na samite a zaradené do agendy oboch regiónov. EHSV by chcel preto pomôcť vytvoriť mechanizmus koordinácie organizácií zastupujúcich občiansku spoločnosť z oboch regiónov, ktorý by mal usmerňovať tieto príspevky v obdobiach medzi samitami EÚ – Latinská Amerika.

4.4 EHSV víta zámer vytvoriť Nadáciu EÚ – LAK, ktorá by mala na starosti prípravné práce a monitorovanie a prípadne aj vykonávanie úloh vytýčených na samitoch, a nazdáva sa, že funkcia koordinovať a zapájať rôznych aktérov, ktorú by táto nadácia mohla plniť, môže byť v tejto súvislosti pozitívnym prínosom. EHSV ako najreprezentatívnejšia organizácia európskej organizovanej občianskej spoločnosti by chcel mať svoje zastúpenie vo vedení budúcej Nadácie EÚ – LAK.

4.5 Ako to už bolo vyslovené pri príležitosti všetkých predchádzajúcich samitov, toto zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti by sa malo odraziť v dohodách o pridružení, a to tak, že budú v rámci nich vytvorené zmiešané poradné výbory, že tieto dohody budú zahŕňať sociálny, pracovný a environmentálny aspekt a že do hodnotení vplyvu týchto dohôd bude zapojená aj občianska spoločnosť, ktorá bude v tejto súvislosti požiadaná o konzultáciu.

4.6 Podľa príkladu zapojenia občianskej spoločnosti oboch strán strategického partnerstva EÚ – Brazília, a to prostredníctvom stretnutí za okrúhlym stolom, na ktorých sa zúčastňujú inštitúcie zastúpené v tomto partnerstve, EHSV takisto žiada, aby bola občianska spoločnosť podobným spôsobom zapojená aj do strategického partnerstva medzi Mexikom a EÚ.

4.7 EHSV zastáva názor, že účinné zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti do strategického partnerstva týchto dvoch regiónov si vyžaduje užšiu spoluprácu s Parlamentným zhromaždením EÚ a Latinskej Ameriky. Výbor preto vytvorí účinný systém komunikácie s týmto zhromaždením a ako pozorovateľ v rámci zhromaždenia EuroLat bude tlmočiť príspevky organizácií občianskej spoločnosti k témam, ktoré sú v tejto inštitúcii predmetom diskusie a konsenzu. Vytvorenie mechanizmu koordinácie, uvedeného v bode 4.3, by bolo v tejto súvislosti veľkým prínosom.

4.8 EHSV zároveň žiada, aby sa na definovaní a praktickej realizácii druhej fázy programu EUROsociAL vo väčšej miere podieľali socio-profesijné organizácie. Domnieva sa, že by sa mohol účinnejšie zúčastňovať na fóre o sociálnej súdržnosti, keby bol do väčšej miery zapojený do jeho prípravy a realizácie.

5. Sociálno-hospodárske aspekty vzťahov medzi EÚ a Latinskou Amerikou

5.1 Pristáhovalecká politika LA – EÚ

5.1.1 Narastajúca migrácia z Latinskej Ameriky smerom do Európy si vyžaduje, aby sa dialóg medzi EÚ a Latinskou Amerikou na túto tému stal jednou z ústredných tém agendy oboch regiónov. Tento dialóg by mal viesť k dohodám, ktoré budú uprednostňovať zavádzanie preventívnych opatrení ponúkajúcich legálny spôsob migrácie a podporovať vhodné integračné opatrenia. Preto by sa malo zabezpečiť dodržiavanie základných práv migrantov, najmä pracovných a sociálnych. Mali by sa tiež vytvoriť dohody v oblasti uznávania odbornej kvalifikácie pristáhalcov, uľahčiť postupy týkajúce sa dočasnej migrácie a zlučovania rodín pre pracujúcich pristáhalcov, ktorí žijú v Európskej únii, a uzatvárať dohody s cieľom presadzovať právo pristáhalcov zúčastňovať sa na politickom živote. Zároveň by sa malo zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie s migrantmi, ktorí prišli z Európskej únie do krajín Latinskej Ameriky a Karibiku.

5.1.2 Migračné toky, či už dočasné (vyslaní pracovníci) alebo trvalé (klasická emigrácia), by mali sprevádzať aj opatrenia, ktorých cieľom je zabrániť tomu, že v oblasti poskytovania služieb a podnikových investícií budú musieť pracovníci, ktorí boli dočasne vyslaní z EÚ do Latinskej Ameriky a naopak, platiť sociálne príspevky dvakrát, v krajine, odkiaľ pochádzajú, ako aj v krajine, kde pracujú. Tomuto dvojnásobnému plateniu sociálnych príspevkov by bolo možné zabrániť prostredníctvom bilaterálnych nástrojov, ktoré by zabezpečili, že sa v tejto súvislosti budú uplatňovať jednotné právne predpisy.

5.1.3 Pokiaľ ide o klasickejší typ emigrácie, je nevyhnutné právne upraviť spôsob prenosu finančných dávok z jednej krajiny do druhej, a najmä dôchodkov. Prijatím alebo zavedením spomínaných mechanizmov, podobných tým, ktoré už existujú v iných oblastiach, rovnako v EÚ, ako aj v Latinskej Amerike, by sa obohatili inštitucionálne vzťahy a zlepšila situácia pracovníkov pracujúcich v zahraničí, ktorí by sa po ukončení svojej pracovnej kariéry mohli vrátiť do krajiny, odkiaľ pochádzajú, a poberať dôchodok, ktorý nadobudli vďaka svojej práci a plateniu príspevkov.

5.1.4 Aby migrujúci pracovníci neboli odkázaní na krátkodobé zlučovanie rodín, ktoré by malo za následok, že sa krajine svojho pôvodu úplne odcudzujú, mohlo by sa zaviesť uznávanie rodinných prídavkov v prípade, že pracovník vykonáva svoju pracovnú činnosť v jednom štáte a jeho rodina žije v inom štáte. Umožnilo by to preniesť prídavky, a nemusela by sa sťahovať rodina, čo by bolo prospešné pre všetky strany. V tejto súvislosti a ako prvý bod činnosti by sa mohlo vyvinúť úsilie, aby do dohod

o pridružení, ktoré medzi EÚ a krajinami Latinskej Ameriky a Karibiku už existujú alebo sa o nich rokuje, boli zahrnuté podobné doložky týkajúce sa sociálneho zabezpečenia, aké sa uvádzajú v dohodách medzi EÚ a Stredomorím⁽⁴⁾. A napokon vzhľadom na to, že medzi latinskoamerickými krajinami existuje multilaterálna dohoda o sociálnom zabezpečení⁽⁵⁾, a so zreteľom na nariadenie EÚ 883/2004, by sa mohla preskúmať možnosť skoordinať tieto nástroje, čo by bolo užitočné pre pracovníkov aj pre podniky. Pomohlo by to zlepšiť hospodárske a sociálne vzťahy medzi EÚ a Latinskou Amerikou.

5.1.5 EHSV považuje za nevyhnutné, aby budúci program EurosociAL II zahrnul medzi svoje priority aj tému migrácie medzi EÚ a krajinami Latinskej Ameriky a Karibikom. Výbor sa zároveň zasadzuje za to, aby sa návrh Európskeho parlamentu vytvoril stredisko na monitorovanie migrácie v týchto dvoch regiónoch stal skutočnosťou.

5.2 Sociálna súdržnosť

5.2.1 Európske skúsenosti dokazujú, že politika súdržnosti si okrem existencie štrukturálnych fondov vyžaduje aj globálny a koordinovaný prístup, ktorý zahŕňa viacero oblastí politiky, od makroekonomickej stability až po boj proti diskriminácii. Súdržnosť závisí najmä od politiky a zdrojov na národnej úrovni, a preto by krajiny Latinskej Ameriky mali klást väčší dôraz na niektoré oblasti vnútornej politiky, konkrétne na daňovú politiku, sociálnu ochranu, ako aj na aktívne opatrenia na podporu konkurencieschopnosti a dôstojnej práce.

5.2.2 Presadzovanie sociálnej súdržnosti v procesoch regionálnej integrácie si vyžaduje zaviesť celý súbor opatrení, počnúc uznaním rozdielov, ktoré existujú medzi jednotlivými krajinami a regiónmi, až po ďalšie kroky týkajúce sa infraštruktúry, zahŕňajúce kohézne fondy, harmonizáciu právnych predpisov, regulačné opatrenia, účinné mechanizmy na riešenie sporov, harmonizačné opatrenia v oblasti pracovného práva, spoločné riadenie migračných tokov, priemyselnú politiku a pomoc výrobným odvetviám. Podľa názoru EHSV by partnerstvu týchto dvoch regiónov viac ako výlučne inštitucionálny prístup prospelo, keby sa pokročilo v sektorových dialógoch a bol by vypracovaný akčný plán pre oba regióny, ktorý by podnecoval integračné snahy a prispel by k hospodárskej a sociálnej konvergencii v tejto oblasti vďaka znižovaniu vnútorných rozdielov medzi jednotlivými krajinami a regiónmi.

5.2.3 EHSV sa domnieva, že hlavnými faktormi sociálnej súdržnosti sú rozhodný impulz pre demokratický rámec pracovných vzťahov, rozšírenie dôstojnej práce, odstránenie čiernej ekonomiky, sociálna ochrana, kolektívne vyjednávanie a sociálny dialóg. Výbor preto žiada, aby boli v rámci programu EuroSociAL II sociálni partneri zapojení do hodnotenia prvých skúseností programu EuroSociAL v tejto oblasti a do prípravy a riadenia ďalšieho programu.

⁽⁴⁾ ROZHODNUTIE RADY A KOMISIE z 24. januára 2000 o uzavretí Euro-stredomorskej dohody o pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Marockým kráľovstvom na strane druhej (2000/204/ES, ESUO) – Ú. v. ES L 70, 18.3.2000, s. 1 – pozri najmä články 64 až 68.

⁽⁵⁾ http://www.oiss.org/IMG/pdf/Convenio_2007_esp.pdf.

5.2.4 EHSV sa domnieva, že pre sociálnu súdržnosť má kľúčový význam uznanie práv pôvodných obyvateľov, stanovené v Dohovore MOP č. 169 z roku 1989 o pôvodných a kmeňových obyvateľoch v nezávislých krajinách.

5.3 Dohody o pridružení

5.3.1 EHSV sa nazdáva, že na to, aby sa pokročilo v začatých rokovaniach o dohodách o pridružení, ako aj v záujme cieľov oboch regiónov v oblasti sociálnej súdržnosti, je nevyhnutné, aby sa v týchto dohodách, ktoré si vyžadujú hlbokú liberalizáciu hospodárstva, venovala dostatočná pozornosť existujúcim rozdielom medzi niektorými subregiónmi Latinskej Ameriky a Európskou úniou. Mali by sa na to využiť nástroje ako hodnotenie trvalej udržateľnosti (pričom do štúdií dosahu by sa malo zahrnúť stále zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti), uznanie zásady zvláštneho a diferencovaného zaobchádzania s menej rozvinutými krajinami, vymedzenie výnimiek a prechodných období v odvetviach, kde to bude potrebné, odlišný prístup k rozvojovej spolupráci a potenciál finančných prostriedkov určených na konvergenciu.

5.3.2 EHSV okrem toho považuje za kľúčové, aby EÚ i naďalej podporovala procesy regionálnej integrácie v Latinskej Amerike. Domnieva sa, že mnohostranné rokovania začaté s niektorými krajinami, ako aj strategické partnerstvá nadviazané s inými, musia napomáhať dosiahnutiu regionálnych dohôd a posilneniu integračných procesov. Mali by sa na to využiť opatrenia a stratégie, ktoré sa spomínajú v bode 5.2.2. Podľa názoru EHSV je práve to základom strategického partnerstva týchto dvoch regiónov a dôležitou podmienkou pre to, aby sa Európa a Latinská Amerika stali globálnymi partnermi v oblasti multilaterálneho riadenia.

5.3.3 EHSV žiada, aby sa rozvinuli a začali uplatňovať ustanovenia dohody o pridružení medzi EÚ a Čile, ktoré sa týkajú zapojenia občianskej spoločnosti. Naliehavo žiada, aby v tejto súvislosti prebehli konzultácie s EHSV a organizáciami zastupujúcimi organizovanú občiansku spoločnosť v Čile. EHSV takisto žiada, aby rada pre dohodu o pridružení medzi EÚ a Mexikom zriadila zmiešaný poradný výbor, ktorý by monitoroval situáciu a viedol konzultácie s organizovanou občianskou spoločnosťou v rámci dohody.

5.4 Spolupráca

5.4.1 V uplynulých rokoch bolo vyvinuté veľké úsilie na to, aby sa rozvojová spolupráca EÚ prispôsobila zmenám zaznamenaným v rozvojovej agende, vrátane aspektov, ktoré ovplyvňujú situáciu v krajinách so stredne veľkým príjmom. EHSV nenamieta, aby EÚ naďalej prioritne vyčleňovala svoje prostriedky pre krajiny tohto regiónu, ktoré majú nižšie príjmy, nazdáva sa však, že by mala pokračovať v spolupráci s krajinami so stredne veľkými príjmami, pričom by sa mala zamerať na strategické ciele, ako je makroekonomická stabilita a stabilita finančného systému,

posilnenie inštitucionálnych kapacít, účinnosť a efektívnosť verejných opatrení, daňové reformy, výrobné kapacity a investovanie do ľudského kapitálu, inovácia a podpora sociálnych aktérov, ktorí presadzujú inštitucionálne a normatívne zmeny.

5.4.2 Úspešné uzavretie dohôd o pridružení si vyžaduje viac prispôbiť programy v oblasti spolupráce, aby podporovali opatrenia v záujme transformácie výroby a lepšej konkurencieschopnosti s osobitným dôrazom na schopnosti MSP, uľahčenie obchodu a fyzické prepojenie trhov.

5.4.3 Takisto by sa mali posilňovať obchodné schopnosti a malo by sa podporovať prijatie spoločnej politiky v rámci regionálnych integračných procesov v záujme sociálnej a územnej súdržnosti a zmenšenia vnútorných rozdielov. Spolupráca v oblasti vzdelávania, vedy a technológie môže zase podporiť transformáciu výroby a národnú politiku v oblasti V+V+I, či už prostredníctvom verejných inštitúcií alebo stimulačných programov pre súkromný sektor.

6. Inovácia, transformácia výroby a rozvoj

6.1 So zreteľom na nadchádzajúci samit EÚ – LAK sa vlády rozhodli, že ťažiskovou diskusnou témou bude inovácia. Inovácia je jednou z hlavných hybných síl rozvoja, ak nie tou hlavnou silou, ktorá je nevyhnutnou podmienkou na to, aby sme dosiahli dlhodobé a trvalo udržateľné cykly rastu a blahobytu. Hoci ústrednú úlohu pri dosahovaní technického pokroku zohráva i naďalej priemysel, inovácia sa v súčasnosti rozvíja aj v ďalších hospodárskych odvetviach, ako sú služby, poľnohospodárstvo, energetika, a preto je nevyhnutná pre zvýšenie produktivity v mnohých ďalších oblastiach.

6.2 Inovácia je takisto rozhodujúcim faktorom, pokiaľ ide o dve dôležité tendencie, ktoré charakterizujú globalizáciu hospodárstva: vytvorenie hospodárstva založeného na vedomostiach a prechod na trvalo udržateľné hospodárstvo. V týchto oblastiach je nevyhnutnou podmienkou skĺbiť globálny a miestny aspekt inovácie.

6.3 EHSV navrhne svojim partnerským organizáciám v Latinskej Amerike, aby sa na šiestom stretnutí organizovanej občianskej spoločnosti EÚ – Latinská Amerika vyjadrili k dôležitej úlohe, ktorú inovácia zohráva z hľadiska transformácie výroby, rozvoja a sociálnej súdržnosti, ako aj k otázke sociálneho rozmeru, ktorý inovácia obsahuje v rôznych podobách. Má to mimoriadny význam pre vzťahy medzi týmito dvoma regiónmi vo chvíli, keď sa usilujú vytvoriť „sieť“ dohôd o pridružení, vrátane zón voľného obchodu. Ambiciózne ciele liberalizácie hospodárstva zakotvené v týchto dohodách, považovaných za dohody typu „WTO plus“, pretože idú ďalej ako rokovania WTO, si pravdepodobne budú vyžadovať veľké náklady na prispôbenie sa, ktoré treba riešiť aktívnou politikou transformácie a modernizácie výroby a zlepšenia konkurencieschopnosti, v ktorej musí zohrávať veľmi dôležitú úlohu vytvorenie národných systémov v oblasti výskumu, inovácie a vývoja.

6.4 Mimoriadne dôležitým aspektom je transfer technológie, keďže zohráva kľúčovú úlohu v inovačných procesoch. Vysoké požiadavky dohôd o pridružení v oblasti ochrany práv duševného vlastníctva môžu byť stimulom alebo zárukou pre transfer technológie zo strany európskych investorov, zároveň však môžu predstavovať veľkú prekážku pre vytváranie alebo transfer technológií a inovácií, ako na to upozornili niektoré vlády z tohto regiónu. Preto je mimoriadne dôležité, aby sa tieto dohody vyznačovali väčšou pružnosťou a aby obsahovali ustanovenia, ktorými uznajú, že medzi oboma regiónmi existujú veľké rozdiely v tejto oblasti, a aby preto zahŕňali, ako už bolo spomenuté, aj rozvojovú spoluprácu EÚ.

6.5 EÚ už disponuje mnohými nástrojmi pre spoluprácu v oblasti V+V+I s Latinskou Amerikou. Za zmienku stoja najmä nástroje vyplývajúce zo 7. rámcového programu a dohody o technologickej spolupráci uzatvorené s relatívne viac rozvinutými krajinami v tomto regióne, ako aj programy zamerané na udeľovanie štipendií a akademickú spoluprácu medzi oboma regiónmi (Albán, ALFA) a programy, ktoré riadi GR Komisie pre vzdelávanie. Doposiaľ však nebola vytvorená integrovaná stratégia, ktorá by zoskupila všetky tieto nástroje a spojila by ich s cieľmi partnerstva medzi týmito dvoma regiónmi. Je naliehavé prekonať súčasnú rozptýlenosť nástrojov, najmä v rámci Komisie, a zabezpečiť, aby skutočne prispievali k posilneniu schopností jednotlivých krajín v oblasti V+V+I. V tejto súvislosti treba vyzdvihnúť význam vytvorenia spoločného priestoru medzi EÚ a LAK pre vyššie vzdelávanie a výskum ako súčasť „strategického partnerstva“ a agendy v oblasti inovácie a rozvoja medzi týmito dvoma regiónmi. Spolupráca v oblasti vzdelávania, vedy a technológie môže podporiť transformáciu výroby a národnú politiku v oblasti V+V+I.

6.6 Inovácia zasahuje aj do mnohých ďalších oblastí, ktoré sú pre strategické partnerstvo dôležité, ako je zlepšenie životnej úrovne a kvality života obyvateľstva, napríklad vďaka tomu, že pomáha zvyšovať produktivitu v potravinárskej výrobe, a tým aj zabezpečovať sebestačnosť v zásobovaní potravinami. Takisto dôležité je využívanie inovačných metodológií, techník, výrobkov a služieb v oblastiach ako je zdravotníctvo, vzdelávanie a sociálne zabezpečenie. Takto sa niektorým skupinám obyvateľstva uľahčí prístup k týmto službám a odstráni sa diskriminácia, ku ktorej dochádza napríklad pri využívaní informačných a komunikačných technológií. Ďalšími príkladmi, ktoré dokazujú význam inovácie pre zlepšenie kvality života občanov sú nové technológie na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, zlepšenie energetickej účinnosti a zníženie miery znečistenia spôsobeného využívaním energie z fosílnych palív, ako aj technológie spojené s riešením problémov prístupu k pitnej vode a dezertifikácie pôdy.

6.7 Existuje konsenzus, že inovácia spočíva na troch pilieroch, ktorými sú poznatky, inštitúcie a podniky. Z toho vyplýva, že hlavnými protagonistami procesu inovácie sú predovšetkým univerzity, verejné inštitúcie a výrobné strediská. Inovácia však môže

vzniknúť na základe rôznych typov poznatkov: vedeckých, technologických, zdedených po predkoch alebo nahromadených (napríklad miestni ľudia, ktorí poznajú účinky rastlín alebo kvalifikovaní pracovníci podniku). Takisto, keď sa hovorí o inštitúciách (iných ako sú inštitúcie trhu), myslia sa tým agentúry a ďalšie verejné inštitúcie, ale na podporu inovácie sú dôležité aj iné typy inštitúcií, napríklad tie, ktoré regulujú pracovné vzťahy. Inovácia však nesúvisí len s výrobou a podnikmi, ale aj so sociálnou oblasťou (zdravotníctvo, vzdelávanie, bývanie, obrana, spravodlivosť, bezpečnosť) alebo so životným prostredím (voda, pôda, biodiverzita, odlesňovanie atď.).

6.8 V oblasti teoretickej analýzy sa uznáva potreba vnímať inováciu z integrálneho sociálneho hľadiska, považovať ju za systémový celok, ktorý vplýva na celú spoločnosť, a teda zasahuje do všetkých jej oblastí a zahŕňa celú sériu aspektov, od čisto vedeckých alebo technologických až po sociálne a inštitucionálne. Preto sa od 90. rokov začali zohľadňovať sociálno-kultúrne a organizačné aspekty inovácie, o ktorých sa predtým veľmi neuvážovalo. Z historického hľadiska kráča technologická inovácia ruka v ruku so sociálnou inováciou alebo sociálnym rozmerom inovácie a naopak. Spätosť sociálnej inovácie s hospodárskym rozvojom je očividná, preto by sociálny rozmer inovácie mohol byť považovaný za nesmierne dôležitý, a to predovšetkým v kontexte štrukturálneho rozvoja, ktorý je ešte len v začiatkoch.

6.9 Ďalšou dôležitou vlastnosťou inovácie je jej schopnosť vytvárať sociálnu štruktúru, budovať spoločenské vzťahy medzi jedincami, skupinami, kolektívami a inštitúciami spočívajúce na základných dohodách (spoločný majetok, spoločný záujem, spoločná budúcnosť atď.). Takéto vzťahy môžu vytvoriť sociálny kontext, ktorý bude priaznivý pre zavádzanie, osvojenie si a šírenie inovácií.

6.10 Na druhej strane nesmieme zabúdať na to, že sociálne prekážky, ako je chudoba, objektívne brzdia inovačné procesy. Po prvé preto, lebo obmedzujú asimiláciu výroby zvýšenej v dôsledku inovácie, keďže chýba solventný dopyt. Po druhé preto, lebo chýba ľudský kapitál, ktorý by bol schopný presadzovať a rozvíjať inovačné procesy.

6.11 Okrem toho je inovácia výsledkom komplexnej série vzťahov medzi subjektmi, ktoré produkujú, šíria a využívajú rôzne typy poznatkov. Inovácia si v mnohých prípadoch – napríklad v prípade vývojových a priemyselných stredísk a klastrov – vyžaduje silnú regionálnu a miestnu dynamiku, ktorú nie je možné dosiahnuť bez zapojenia organizácií občianskej spoločnosti. Ak má byť inovácia v centre hospodárskych a sociálnych stratégií, vyžaduje si to hlbokú zmenu kultúry. Na úrovni podnikov si inovácia vyžaduje nákladné a dlhodobé investície. Preto je nevyhnuté, aby spoločnosť prijala tieto zmeny a systémy pracovných vzťahov založených na vyjednávaní a dohode. Okrem toho je potrebná politika vzdelávania ľudského kapitálu zameraná na rôzne úrovne a vekové skupiny, ako je odborná príprava a celoživotné vzdelávanie.

6.12 Zo všetkého, čo sme uviedli v tomto stanovisku, vyplýva záver, že sociálny rozmer inovácie má veľký význam. Aby sme sa vyhli riziku, ktoré prináša technokratický prístup k inovácii, treba zdôrazniť významnú úlohu, ktorú v týchto procesoch zohráva zapojenie spoločnosti, ako aj inštitucionálne rámce, ktoré inováciu stimulujú a umožňujú. EHSV považuje tento aspekt za

mimoriadne dôležitý a žiada, aby boli sociálni aktéri a ich zastupiteľské organizácie skutočne zapojení do prípravy návrhov týkajúcich sa ľudského kapitálu a vo všeobecnosti do úsilia zahrnúť sociálny rozmer do akčného plánu pre inováciu, ktorý má byť vypracovaný na samite.

V Bruseli 17. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vzťahy medzi Európskou úniou a Marokom“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2010/C 347/08)

Spravodajkyňa: **Margarita LÓPEZ ALMENDÁRIZ**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. júla 2009 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému:

„Vzťahy medzi Európskou úniou a Marokom“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. januára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza zo 17. februára) prijal 187 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV pripisuje veľký význam tomu, že Maroko sa zaviazalo vytvoriť Hospodársku a sociálnu radu, a preto dúfa, že táto iniciatíva by sa mohla zrealizovať v predpokladanej lehote, a to aj vzhľadom na skutočnosť, že proces vytvárania tejto inštitúcie už pokročil a Rada ministrov minulý október schválila návrh ústavného zákona o tejto novej inštitúcii, ktorý predloží na schválenie marockému parlamentu. Očakáva sa, že Hospodárska a sociálna rada začne fungovať v nasledujúcich mesiacoch, pričom bude zložená zo zástupcov aktívnych a produktívnych zložiek krajiny, najmä sociálno-ekonomických a podnikových organizácií a príslušných združení. EHSV v každom prípade dáva k dispozícii svoje poznatky a poradenstvo s cieľom umožniť dosiahnutie tohto cieľa.

1.2 EHSV odporúča, aby hlavy štátov na svojom prvom summite EÚ – Maroko, ktorý sa bude konať za španielskeho predsedníctva Rady EÚ v prvom polroku 2010, dali mandát EHSV a budúcej hospodárskej a sociálnej rade Maroka na nadviazanie štruktúrovanej spolupráce, ktorá zabezpečí aktívnu účasť organizovanej občianskej spoločnosti.

1.3 EHSV vyjadruje uznanie záväzku marockej vlády začleniť *acquis communautaire* do svojich právnych predpisov aj napriek tomu, že Maroko nie je členským štátom EÚ. Táto okolnosť v budúcnosti v širšej miere umožní zapojenie Maroka do jednotného európskeho trhu ako celku. Začlenenie európskej legislatívy by malo posilniť efektívnosť konzultačných a rokovacích inštitúcií, ktoré sú založené na zásade reprezentatívnej a nezávislosti. Mali by mať k dispozícii adekvátne a dostatočné prostriedky na vykonávanie svojej práve, pričom by im malo byť uznané právo

prístupu k informáciám a administratívnym dokumentom potrebným na výkon ich funkcie.

1.4 V rámci úsilia, ktoré vynaložilo Marocké kráľovstvo v procese zameranom na dosiahnutie posilneného štatútu, ktorý bol udelený na základe rozhodnutia Asociačnej rady na zasadnutí 13. októbra 2008 v Luxemburgu, EHSV oceňuje snahu tejto krajiny o to, aby bola aj naďalej jedným z najdôležitejších partnerov EÚ v tomto regióne. Rovnako ako v prípade iných krajín, napríklad členov Európskeho hospodárskeho priestoru, by pre marocké orgány mohlo byť motivujúce, keby ich krajina získala zodpovedajúci posilnený štatút, pričom by sa prehĺbil jej záväzok voči EÚ ako aj uznávanie *acquis communautaire* vo všetkých oblastiach, vrátane sociálnych vecí a ľudských práv.

1.5 Aj keď sú zmeny odohrávajúce sa v Maroku vnímané pozitívne, nepochybne treba ešte zrealizovať mnoho reforiem, aby mohlo byť Maroko považované za rozvinutú krajinu s plnými zárukami.

1.6 EHSV sa nazdáva, že sa v dostatočnej miere nerozvinul celkový potenciál vzťahov s Marokom vo všetkých jeho rozmeroch. V rámci rozvoja tohto potenciálu treba prihliadať predovšetkým na to, aký prospech prinesie marockej spoločnosti. Preto vyjadruje názor, že treba podporiť reformy s cieľom otvoriť obchodu so službami a investíciám nové odvetvia. Na oboch stranách sa musí podporovať zakladanie podnikov tým, že sa zjednodušia inštitucionálne vzťahy, vytvorí sa vhodné prostredie na podnikateľské aktivity a budú sa podporovať diskusné fóra. Mala by sa posilniť bilaterálna spolupráca v rámci vonkajších iniciatív spoločného záujmu, predovšetkým v ostatných krajinách oblasti Stredozemného mora, s cieľom dosiahnuť lepšiu regionálnu integráciu, a to ekonomickú ako aj sociálnu a environmentálnu.

1.7 Zároveň je veľmi dôležité zabezpečiť zapojenie občianskej spoločnosti do plnenia týchto úloh. V tejto súvislosti a v súlade s uvedeným EHSV dôrazne obhajuje vytvorenie konzultačnej hospodárskej a sociálnej rady v Maroku a v tomto zmysle vyzýva marocké orgány, aby na túto tému usporiadali verejnú konzultáciu. Táto inštitúcia by mala byť založená na zásadách reprezentatívnosti, nezávislosti a legitimity. Hlavnými predpokladmi pre vytvorenie takéhoto orgánu je podľa skúsenosti EHSV vôľa k dosiahnutiu dohody medzi rôznymi zúčastnenými sektormi občianskej spoločnosti a marockými správnymi orgánmi, ako aj rovnosť kritérií pri definovaní reprezentatívnosti organizácií, ktoré v ňom majú byť zastúpené. Tieto organizácie by mali slobodne menovať svojich zástupcov. Vytvorenie Hospodárskej a sociálnej rady v Maroku by v žiadnom prípade nemalo legitimizovať potlačenie ostatných konzultačných inštitúcií, ktoré už existujú a zapájajú sa do konzultácií občianskej spoločnosti, a tým prispievajú k jej vyrievaniu. Právomoci tejto rady by v zásade nemali vylučovať žiadnu oblasť, ku ktorej sa bude vláda vyjadrovať, vrátane finančných otázok.

1.8 Hlavným cieľom EÚ by malo byť, aby sa Maroko stalo strategickou referenciou vo všetkých aspektoch, súčasných aj budúcich, jej vzťahov s krajinami z oblasti Euromed.

1.9 EHSV v tejto súvislosti odporúča vytvorenie Strediska na monitorovanie trhu práce, systému odborného vzdelávania, systému sociálneho zabezpečenia, ktorý by obsahoval aj nediskrimináciu žien a posilnil boj proti detskej práci. Výbor rovnako Komisii odporúča, aby podporila aktérov sociálneho dialógu, čiže sociálnych partnerov, a to s cieľom posilniť a zefektívniť sociálny dialóg.

1.10 Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že Dohoda o pridružení medzi EÚ a Marokom bola uzatvorená bez predchádzajúcej konzultácie so sociálnymi partnermi na oboch stranách, a to pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti zamestnanosti a sociálneho rozvoja.

1.11 Vzhľadom na všetky tieto skutočnosti EHSV vypracúva toto špecifické stanovisko o Maroku, aby bola organizovaná občianska spoločnosť v bilaterálnych vzťahoch braná do úvahy, pričom navrhuje novú štruktúru dialógu medzi občianskymi spoločnosťami na oboch stranách.

2. Odôvodnenie

2.1 Maroko je privilegovaným partnerom Európskej únie a sleduje rovnaké ciele ako európska vonkajšia politika, ktoré sú zamerané na podporu demokracie a hospodárskeho a sociálneho rozvoja. S cieľom prispieť k dosiahnutiu týchto cieľov sa vláda Marockého kráľovstva snaží o prehĺbenie procesu demokratizácie krajiny a konsolidácie právneho štátu, pričom z tohto pohľadu je Maroko najrozvinutejšou krajinou regiónu.

2.2 Stratégia EÚ pre Maroko pozostáva z riešenia dvoch hlavných problémov v tejto krajine, ktoré dominujú politickej, hospodárskej a sociálnej agende Maroka. V prvom rade ide

o napredovanie hospodárskeho rastu a boj proti nezamestnanosti, chudobe a emigrácii. V oblasti vonkajšej politiky ide o dosiahnutie úplnej implementácie dohody o pridružení a realizáciu Európskej susedskej politiky a akčných plánov.

2.3 Pracovná skupina ad hoc pre vzťahy medzi EÚ a Marokom odporučila prehĺbiť vzťahy medzi novými aktérmi pridružení EÚ a Maroka, konkrétne Európskym parlamentom a marockým parlamentom ⁽¹⁾ a medzi Európskym hospodárskym a sociálnym výborom a Hospodárskou a sociálnou radou Maroka, ktorá bude čoskoro vytvorená.

3. Politická situácia

3.1 Maroko je konštitučná monarchia, v ktorej má kráľovské zriadenie veľmi dôležité právomoci v rámci vlády tejto krajiny. Platná ústava z roku 1970, ktorá bola zreformovaná v rokoch 1991 a 1996, zriaďuje dvojkomorový parlamentný systém, pričom vyslovene zakazuje existenciu jedinej strany a zaručuje slobodu združovania.

3.2 V posledných rokoch Marocké kráľovstvo realizuje proces modernizácie a demokratizácie svojho politického systému. Prijalo novú právnu úpravu rodinného práva ustanoveného v občianskom zákonníku, zákon o politických stranách, posilnilo miestnu demokraciu, zreformovalo súdnictvo, väzenský systém aj návrh nového volebného zákona. Napriek dosiahnutému úspechu sa však EHSV nazdáva, že sociálne výzvy sú aj naďalej obrovské a budú si dlhodobo vyžadovať nepretržité a koherentné uplatňovanie sociálneho prerozdelenia, čím by sa umožnila úprava ukazovateľov ľudského rozvoja.

4. Hospodárska situácia

4.1 Makroekonomický rámec Maroka sa vyvíja za nie príliš priaznivých okolností. V posledných rokoch sa však prostredníctvom veľkých investícií naplno rozvíja cestovný ruch, okrem iného najmä na severe krajiny. Prebehla významná reforma poľnohospodárstva zameraná na zlepšenie jeho produktivity a posilnenie úlohy, ktorú tento sektor zohráva v boji proti chudobe.

4.2 Napriek tomu, že konkurencieschopnosť a atraktivita investícií sa ešte musia v mnohom zlepšiť, objem priamych zahraničných investícií sa podstatne zvýšil a v roku 2006 ⁽²⁾ dosiahol úroveň 29 250 miliónov USD, a to najmä v dôsledku privatizácie. Od roku 2006 sa investičné toky zo zahraničia odkláňajú od procesu privatizácie a prebiehajú významné operácie v oblastiach ako cestovný ruch, nehnuteľnosti, telekomunikácie, poisťovníctvo, bankovníctvo, priemysel a doprava.

(1) Posilnenie parlamentnej spolupráce sa okrem iného dosiahne prostredníctvom vytvorenia zmiešaného parlamentného výboru medzi Európskym parlamentom a marockým parlamentom, pričom budú zastúpené obe jeho komory a nielen snemovňa reprezentantov.

(2) Zdroj: databáza UNCTAD – FDI/INC.

4.3 Marocké hospodárstvo je relatívne diverzifikované, pričom oblasť služieb vo významnej a rastúcej miere prispieva k HDP⁽³⁾. Oblasť výroby zastáva druhé miesto pokiaľ ide o HDP, za ním nasleduje poľnohospodárstvo⁽⁴⁾, pričom jeho príspevok má klesajúcu tendenciu. Príspevok baníckeho sektora a energetiky k HDP je aj naďalej malý.

4.4 Cestovný ruch predstavuje hlavný zdroj devízových rezerv Maroka, za ním nasledujú finančné prostriedky, ktoré posielajú Maročania žijúci v zahraničí a vývoz fosfátu. Príjmy pochádzajúce z vývozu služieb⁽⁵⁾ predstavujú viac ako 80 % príjmov z vývozu tovaru. Rastúci počet Európanov si vyberá Maroko ako dovolenkovú destináciu alebo dokonca bydlisko.

4.5 Makroekonomické a štrukturálne reformy, ktoré prebehli v posledných rokoch, prispeli k rastúcej diverzifikácii hospodárstva krajiny a k všeobecnému dobrému výkonu. Upevnenie týchto reforiem v strednodobom a dlhodobom horizonte sa uskutoční prostredníctvom lepšieho riadenia, uplatňovania transparentných pravidiel hospodárskej súťaže a zavedenia účinnej politiky ochrany spotrebiteľov a užívateľov. Priemerný ročný koeficient rastu reálneho HDP Maroka v období rokov 2002 – 2007 bol 4,5 %⁽⁶⁾, pričom ho udržiaval dynamický vnútorný dopyt a výrazné zvýšenie objemu investícií. V roku 2008 dosiahol rast marockého hospodárstva úroveň 5,8 %, a to aj napriek určitému spomaleniu z dôvodu nižšieho zahraničného dopytu spôsobeného medzinárodnou finančnou a hospodárskou krízou, ako aj z dôvodu zvýšenia cien, najmä ceny ropy.

4.6 Poľnohospodársky sektor má kľúčový význam pre hospodársky a sociálny vývoj Maroka, ktorý je vyšší ako jeho skutočná váha v rámci HDP⁽⁷⁾. Poskytuje prácu 44 %⁽⁸⁾ aktívneho obyvateľstva, pričom tento podiel môže dosiahnuť až 80 % ak vezme do úvahy aktívne vidiecke obyvateľstvo, vzhľadom na nedostatočnú diverzifikáciu hospodárstva na vidieku.

Poľnohospodársky sektor je naďalej do značnej miery závislý od klimatických podmienok, vzhľadom na nedostatočný rozvoj zavlažovacej infraštruktúry. Poľnohospodárstvo je málo zmodernizované a zachováva si pôvodnú štruktúru, ktorú z väčšej časti tvoria malé podniky (75 % podnikov je v rukách drobných vlastníkov). Tieto podniky sú slabo vybavené, využívajú zastarané výrobné techniky a nízko kvalifikovanú pracovnú silu. Napriek tomu sa čiastočne vďaka úsiliu vlády a vstupu zahraničných investorov v posledných rokoch dosiahli určité zmeny a v súčasnosti predstavujú zvyšných 25 % podnikov veľké moderné poľnohospodárske podniky, ktoré využívajú umelé zavlažovanie a zameriavajú sa jednoznačne na vývoz. Tieto podniky produkujú 80 %

citrusových plodín, 35 % zeleniny a 15 % obilnín. V zásade v Maroku pôsobí približne 400 až 500 významných producentov: veľké výrobné podniky zamerané na vývoz, marocká vláda a niekoľko družstiev.

Odborná príprava, technologická podpora a výskum by mali byť základnými prvkami budúcej marockej poľnohospodárskej politiky. Zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskeho sektora v Maroku spočíva v nutnosti nastolenia dynamickejšej stratégie predaja. Rovnako potrebné sú aj nové štrukturálne opatrenia a stimuly, ktoré zhodnotia prácu žien a podporia vytváranie združení ako nástroj rozvoja podnikateľského ducha, ktorý je potrebný aj v oblasti poľnohospodárstva.

4.7 Časťou novej stratégie by mohli byť družstvá a iné formy organizovania výrobcov, z ktorých by sa stali nástroje umožňujúce výrobcovi sústrediť ponuku a zlepšenie ich postavenia na trhoch. Marocké družstvo výroby mlieka COPAG je príkladom toho, ako zjednotenie výrobcov v družstvách môže vytvárať pridanú hodnotu a podporovať podnikateľského ducha výrobného sektora, najslabšieho článku reťazca.

4.8 Zelený plán, ktorý predstavilo Maroko v apríli 2008, je zameraný na rozvoj poľnohospodárstva v tejto krajine s pomocou súkromných zahraničných investícií, čo predstavuje zaujímavú a novú poľnohospodársku stratégiu v krajinách severozápadnej Afriky, ktorá je dobrým príkladom zmeny mentality. V časovom horizonte desiatich až pätnástich rokov hodlá tento plán premeniť poľnohospodárstvo na hlavnú hnaciu silu národného hospodárstva a síce veľkými verejnými investíciami s cieľom dosiahnuť dva hlavné ciele: moderné poľnohospodárstvo s vysokou pridanou hodnotou a vyššie príjmy pre malých poľnohospodárov. Podľa tohto plánu by sa malo sprivatizovať 700 000 hektárov pôdy, ktorá sa v súčasnosti využíva na pestovanie obilnín a táto pôda by sa mala transformovať na intenzívnejšie pestovanie zeleniny a ovocia, pričom by sa podporilo zavlažovanie. V budúcom desaťročí poskytne Maroko cez Agentúru pre poľnohospodársky rozvoj približne 150 miliónov dirhamov na zrealizovanie opatrení Zeleného plánu. V tejto súvislosti bude navrhnutých 700 až 900 projektov s nákladmi 10 až 15 miliónov dirhamov ročne.

4.9 Maroko je krajina s priemernými príjmami, v ktorej HDP na obyvateľa dosiahol v roku 2008 úroveň 2 580 USD⁽⁹⁾, pričom oproti roku 2002 ide takmer o dvojnásobok.

4.10 Počet obyvateľov Maroka presiahol v novembri 2009 hranicu 31 650 000, pričom bola zaznamenaná miera demografického rastu 1,2 %⁽¹⁰⁾. Počet mestského obyvateľstva naďalej rastie a predstavuje 56,4 % celkového počtu obyvateľov. V roku 2008 dosiahlo aktívne obyvateľstvo objem 11,5 miliónov ľudí⁽¹⁰⁾, čo je o 0,7 % viac ako v predchádzajúcom roku, zatiaľ čo miera aktivity sa mierne znížila na 36,8 % v porovnaní s 36,9 % v roku 2007.

(3) Približne dvoma tretinami.

(4) Vrátane chovu dobytka, lesného hospodárstva a rybolovu.

(5) Ich rast sa od 2002 do 2006 zdvojnásobil.

(6) Zdroj: Medzinárodný menový fond (IMF).

(7) V roku 2008 predstavoval 13 % HDP. Zdroj: FAO.

(8) 13 734 506 osôb (vrátane osôb pracujúcich v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a rybnom hospodárstve). Zdroj: FAO.

(9) Zdroj: Svetová banka – ukazovatele svetového rozvoja (World Development Indicators).

(10) Zdroj: OIT-LABORSTA (štatistická databáza o zamestnanosti) na základe ankety o pracovnej sile.

4.11 Nezamestnanosť je naďalej jedným z hlavných problémov v krajine. V mestách dosahuje miera nezamestnanosti až 14,1 %, zatiaľ čo vo vidieckych oblastiach je nezamestnanosť na úrovni 4,7 %. V roku 2008 ⁽¹¹⁾ bola celková miera nezamestnanosti 9,4 %, čiže celkovo 1 077 800 pracovníkov, pričom do úvahy sa brali osoby vo veku od 15 rokov. Priemerný hodinový plat sa v Maroku na vidieku pohybuje v rozpätí 0,55 – 0,65 eura pri deväťhodinovom pracovnom čase ⁽¹²⁾, sezónni zamestnanci nemajú žiadne pracovné práva a v marockých skleníkoch je rozšírená detská práca.

4.12 Až do súčasnosti nemala medzinárodná finančná kríza výraznejší vplyv na marocké hospodárstvo, a to najmä vďaka tomu, že finančný sektor krajiny nebol natolko integrovaný do medzinárodného finančného sektora. Je však isté, že medzinárodná hospodárska kríza už vplyva na niektoré kľúčové odvetvia hospodárstva, ako sú nehnuteľnosti, cestovný ruch, textilný priemysel, automobilový priemysel a vývoz. Rovnako boli zasiahnuté aj investičné toky zo zahraničia a finančné prostriedky od Maročanov žijúcich v zahraničí, ktoré prichádzajú v menších množstvách ako predtým, na základe čoho možno predpokladať, že kríza posilne krajinu na dlhší čas.

4.13 Maroko bolo po Juhoafrickej republike a Egypte zaradené ako tretia najlepšia destinácia pre priame zahraničné investície v Afrike na obdobie rokov 2009 – 2010 ⁽¹³⁾. Štúdia poukazuje na to, že Maroko dosiahlo dobré výsledky vo viacerých kategóriách, ako sú infraštruktúra, stratégia v oblasti priamych zahraničných investícií a hospodársky potenciál. Avšak aj napriek tomu, že tendencia investičných tokov je pozitívna, situácia v oblasti obchodu je aj naďalej predmetom kritického hodnotenia. Treba však vyzdvihnúť, že v priebehu uplynulého roka bol prijatý všeobecný kódex riadenia podnikov a špecifický kódex pre malé a stredné podniky a boli tiež schválené vykonávacie vyhlášky viacerých zmien a doplnení zákona o akciových spoločnostiach. V októbri 2008 bol schválený návrh zákona o vytvorení marockej Agentúry pre rozvoj investícií.

4.14 Marocké orgány vyvinuli úsilie s cieľom uplatniť Európsko-stredoziemskú chartu pre podniky, ktorá presadzuje konzultácie, konsenzus a kvalitu. Existujú rôzne inštitúcie, ktoré podporujú investície súkromných podnikov, najmä malých a stredných podnikov, a podporuje sa prístup k úverom prostredníctvom ústredného garančného fondu.

4.15 Vyhliadky ⁽¹⁴⁾ marockého hospodárstva sú aj napriek všetkému naďalej povzbudivé. Maroko je v súčasnosti do určitej miery chránené pred svetovými finančnými turbulenciami vďaka nízkemu a dlhodobému zahraničnému zadlženiu, ako aj vďaka posilneniu svojej makroekonomickej politiky. Hospodársky rast by mal byť v strednodobom horizonte aj naďalej relatívne silný a bilancia bežného účtu pozitívna, hoci v strednodobom horizonte možno vznikne mierny deficit. Marocká vláda ⁽¹⁵⁾ predpokladá na rok 2009 skutočný rast HDP o 5,8 %, pričom sektor

poľnohospodárstva ⁽¹⁶⁾ vzrastie o 15 % a nepoľnohospodársky sektor o 4,1 %. Marocké orgány v oblasti hospodárstva sú rozhodnuté naďalej pokračovať v úsilí z posledných rokov o posilnenie rozpočtu a dosiahnuť cieľ udržať v strednodobom horizonte primárny deficit rozpočtu pod 3 % HDP.

5. Sociálna situácia

5.1 V roku 2008 ⁽¹¹⁾ bola miera nezamestnanosti 9,4 %, a to napriek tomu, že v minulom roku bolo vytvorených 310 000 pracovných miest, najmä v stavebníctve a v sektore služieb. V troch prvých mesiacoch roka 2009 bolo vytvorených 40 000 pracovných miest, a to vďaka vzniku 76 000 nových pracovných miest v mestských oblastiach, pričom vo vidieckych oblastiach došlo k strate 36 000 pracovných miest. Pokiaľ ide o jednotlivé sektory, pracovné miesta vznikali len v sektore služieb a verejných prác, kde došlo k zvýšeniu o 5,9 %, zatiaľ čo v ostatných sektoroch došlo k poklesu, a to od 4,5 % v priemysle po 1,4 % v poľnohospodárstve a rybolove.

5.2 V tejto oblasti je najzávažnejším problémom zamestnanosť mladých ľudí ⁽¹⁷⁾, vrátane vysokoškolákov, ktorá má za následok únik mozgov. Je potrebné poukázať aj na prevahu poľnohospodárskeho sektora na trhu práce, pričom tento sektor má tiež významný podiel na neformálnom zamestnaní. Zároveň existuje čierna ekonomika, ktorá je založená na nelegálnej práci. Maroko okrem toho čelí závažnému problému pokiaľ ide o absorpciu pracovnej sily na trhu práce v dôsledku populačnej explózie v minulosti.

5.3 Takýto počet nezamestnaných priamo vplyva na hospodárenie domácností z dôvodu nedostatkov, ktoré stále pretrvávajú v systémoch sociálneho zabezpečenia (podpora v nezamestnanosti, zdravotné poistenie, dôchodky atď.).

5.4 Migračné toky sa z dôvodu hospodárskej krízy zmenšujú, pričom EÚ je hlavným cieľom pracovníkov emigrujúcich z Maroka. Treba vyzdvihnúť rozdiely medzi legálnou a nelegálnou emigráciou. Nelegálni emigranti čelia v prijímajúcej krajine omnoho nepriaznivejším podmienkam. Medzi oboma zemepisnými zónami tiež neustále rastie počet výmen odborných pracovníkov.

5.5 Miera pracovnej aktivity žien je stále na nízkej úrovni. Zatiaľ čo ukazovatele zamestnanosti mužov dosahujú úroveň 80 %, zamestnanosť žien je len na úrovni 21 % v mestských oblastiach a 33 % vo vidieckych oblastiach ⁽¹⁸⁾. S výnimkou priemernej dĺžky života sú ukazovatele sociálneho rozvoja žien nižšie ako u mužov vo všetkých ostatných oblastiach, ako sú druh pracovnej aktivity, profesionálne postavenie, úroveň zodpovednosti, platové podmienky v súkromnom sektore, miera nezamestnanosti a úroveň sociálnej ochrany.

⁽¹¹⁾ Zdroj: OIT-LABORSTA (štatistická databáza o zamestnanosti).

⁽¹²⁾ Zdroj: Marocká národná poľnohospodárska federácia (UMT).

⁽¹³⁾ Podľa štúdie uverejnenej FDI Intelligence, špecializovanou divíziou britskej tlačovej skupiny The Financial Times.

⁽¹⁴⁾ Podľa údajov Medzinárodného menového fondu (IMF).

⁽¹⁵⁾ Odhad marockého ministerstva hospodárstva a financií.

⁽¹⁶⁾ Vrátane rybolovu a lesného hospodárstva.

⁽¹⁷⁾ Podľa údajov Medzinárodnej organizácie práce (ILO) je nezamestnanosť mladých ľudí o sedem bodov vyššia ako priemerná nezamestnanosť aktívneho obyvateľstva. Z celkového počtu nezamestnaných je 39 % mladých ľudí.

⁽¹⁸⁾ Zdroj: Monitorovacia správa o Maroku – dokument SEK(2009) 520/2 z 23. apríla 2009.

5.6 V oblasti zamestnanosti a sociálnych záležitostí treba urobiť hlbšiu analýzu s cieľom vytvoriť inštitucionálny rámec, ktorý by umožnil rozvinúť aktívne opatrenia a verejné služby zamestnanosti, kontrolu trhu práce na boj proti čiernej ekonomike, neformálnemu a nedeklarovanému zamestnaniu, zvýšiť investície do ľudského kapitálu a zamestnatelnosti, zlepšiť ochranu a sociálne začlenenie, a tiež uplatniť mechanizmy, ktoré zabránia diskriminácii pri prijímaní do zamestnania.

5.7 Pokrytie sociálneho zabezpečenia nie je pre veľkú väčšinu marockých pracovníkov dostatočné. Táto situácia predstavuje pre mnohé rodiny skutočnú drámu, čoho si je marocká vláda vedomá a prejavuje politickú vôľu pokúsiť sa tento problém riešiť. Marocké orgány sa zaviazali zvýšiť kontrolu, aby boli všetci pracovníci prijatí do zamestnania zaregistrovaní v systéme sociálneho zabezpečenia. Úrad inšpekcie práce a sociálna poisťovňa v tejto súvislosti vyvíjajú väčšie úsilie na zlepšenie ochrany pracovníkov. Marocká vláda však bude musieť zvýšiť investície do zdravotníctva a zdravotného poistenia, aby sa umožnil lepší prístup marockých občanov k verejnému zdravotníctvu.

5.8 Prebieha rozvoj tripartitného plánu na dosiahnutie sociálneho súladu, prostredníctvom ktorého sa určí, do akej miery sa marocké podniky prispôbujú predpisom pracovného práva krajiny a ako ich plnia. V rámci nových sociálnych noriem v Maroku sa tiež pokročilo v certifikácii samotných podnikov, ktoré skutočne dodržiavajú pracovné normy.

5.9 Už pred časom sa podnikli prvé kroky na založenie fóra zameraného na občiansku spoločnosť, a to aj napriek tomu, že nebolo skutočne reprezentatívne. Marocká vláda sa teraz zaviazala vytvoriť hospodársku a sociálnu radu ešte pred koncom roka 2009, avšak ešte nedošlo k jej oficiálnemu ustanoveniu, a to aj napriek tomu, že jej vytvorenie je zakotvené v marockej ústave od roku 1997. EHSV dúfa, že rozmanitosť združení občianskej spoločnosti sa odrazí na zložení HSR Maroka vzhľadom na to, že reprezentatívnosť hospodárskych a sociálnych rád, ktorú zaručujú jasné kritériá rovnosti, je základnou podmienkou jej účinnosti, ako aj nezávislosti fungovania a pridelenia potrebných zdrojov. Existencia hospodárskej a sociálnej rady neprotirečí úlohe iných konzultačných orgánov, ktoré v súčasnosti v Maroku pôsobia, ale naopak, ich úlohu dopĺňa.

5.10 Pokiaľ ide o podnikateľskú oblasť, najreprezentatívnejšou organizáciou je Generálna konfederácia podnikov Maroka (CGEM). Obchodná a priemyselná komora tiež zohráva významnú úlohu pri podpore podnikov, vzdelávaní, odbornej príprave, službách podnikom a prieniku na medzinárodné trhy. Združenie žien podnikateliek Maroka (AFEM), ktoré zoskupuje viac ako 350 členov na celonárodnej úrovni, sa snaží o posilnenie úlohy žien v podnikateľských kruhoch a má pobočky aj na regionálnej úrovni. Združenie „Maroc Entrepreneurs“ sa venuje podpore praktického vzdelávania a zakladania podnikov u mladých ľudí.

5.11 Hlavnými odborovými organizáciami sú Združenie pracujúcich Maroka (UMT), Demokratická konfederácia práce (CDT), Generálne združenie pracujúcich Maroka (UGTM), Demokratická federácia práce (FDT) a Národná únia pracujúcich Maroka (ENTM). Rovnako významná je aj Národná únia poľnohospodárskych družstiev Maroka (UNCAM).

5.12 Marocká vláda síce zreformovala oblasť pracovného práva, potrebné je však aj naďalej vyvíjať úsilie o lepšie dodržiavanie pracovných práv a pristúpiť k ratifikácii príslušných dohovorov Medzinárodnej organizácie práce, najmä dohovoru č. 87 o slobode združovania a ochrane práva organizovať sa.

5.13 Zlepšenie vzdelávacieho systému a boj proti negramotnosti aj naďalej patria medzi najdôležitejšie výzvy pre rozvoj krajiny. V septembri 2008 predložilo marocké ministerstvo školstva pohotovostný plán zameraný na zavedenie povinnej školskej dochádzky pre dievčatá vo vidieckych oblastiach, ako aj rovný a skutočný prístup detí k povinnému vzdelávaniu. Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily je jedným z kritických bodov pri zakladaní podnikov Maroku, pričom najťažšie sa obsadzujú miesta stredného technického personálu.

5.14 Vyvíja sa úsilie o dosiahnutie lepšieho priblíženia systémov vyššieho vzdelávania, výskumu a odbornej prípravy v Maroku k systémom európskeho priestoru vyššieho vzdelávania, vedeckého výskumu a odbornej prípravy. Tento cieľ umožní zvyšovanie kvalifikácie marockých študentov a ich profesionálnych schopností, aby sa mohli úspešne zaradiť do pracovného prostredia. Treba viac zosúladiť odborné kvalifikácie s potrebami podnikov pokiaľ ide o pracovné miesta. Bolo by vhodné umožniť praktické stáže v podnikoch prostredníctvom dohôd medzi univerzitami a organizáciami podnikov, ako sú CGEM a obchodné komory.

5.15 EHSV poukazuje na potrebu uplatniť systémy vzájomného uznávania akademických titulov medzi EÚ a Marokom, a to vzhľadom na posilnený štatút Maroka. Jedným z hlavných problémov krajiny je vysoký počet nezamestnaných absolventov vysokých škôl.

5.16 V spolupráci s EÚ sa plánuje vytvorenie pracovnej skupiny⁽¹⁹⁾ zloženej zo zástupcov európskych a marockých organizácií podnikov a podnikateľov, ktorá bude pravidelne informovať Asociačnú radu o prekážkach obchodu a investíciám. V tejto skupine by mohli zastúpení aj predstavitelia odborov.

⁽¹⁹⁾ Pozri „Document conjoint UE-Maroc sur le renforcement des relations bilatérales/Statut Avancé“ – GR E V, dokument 13653/08, s. 6.

5.17 Pokiaľ ide o prehlbovanie demokracie, zrealizované reformy dosiahli pokrok ako prijatie nového volebného zákona, ktorý posilní volebnú účasť žien, uplatnenie opatrení na boj proti korupcii a prijatie akčného strategického plánu na inštitucionálne zakotvenie rovnosti medzi ženami a mužmi. Marocká vláda v tejto súvislosti síce oznámila, že stiahla svoje pripomienky k Dohovoru OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, doteraz však v OSN nepredložila príslušné nástroje ⁽²⁰⁾.

5.18 V novembri 2008 začalo ministerstvo pre sociálny rozvoj, rodinu a solidaritu svoju šiestu kampaň v boji proti rodovo podmienenému násiliu, ktorá pomohla zvýšiť počet ohlásených prípadov násilia proti ženám na telefónnom čísle, ktoré bolo na tento účel vytvorené, no stále ešte treba vytvoriť viac krízových centier pre obeť. Ešte nebol schválený ani návrh zákona, ktorý bude trestať rodovo podmienené násilie ⁽²¹⁾, pričom stále pretrvávajú problémy pri uplatňovaní právnej úpravy rodinného práva v občianskom zákonníku.

5.19 Miera chudoby klesla na 9 % ⁽²²⁾, to znamená viac ako dva milióny chudobných ľudí. Takáto sociálna situácia je aj naďalej znepokojujúca, a preto je boj proti chudobe jednou z najdôležitejších výziev, ktorým krajina čelí. Spomenutý nárast HDP na obyvateľa v boji proti chudobe stále nepostačuje vzhľadom na to, že nie je rovnomerne rozdelený a nepodnecuje očakávané zvýšenie životnej úrovne obyvateľov. Hlavným nástrojom na úspešné zvládnutie boja proti chudobe musí byť zvýšenie hospodárskeho rastu a zlepšenie produktivity, spolu s bojom za nedeliteľné ľudské, ekonomické, sociálne, kultúrne a environmentálne práva, bez ktorých nemožno zaručiť spravodlivejšie rozdelenie bohatstva. Potrebná je lepšia koordinácia medzi jednotlivými programami na znižovanie chudoby, ktoré v Maroku realizujú medzinárodné inštitúcie ako OSN a Svetová banka.

5.20 Nelegálna emigrácia do EÚ je ďalšou z hlavných problematických oblastí. Odhaduje sa, že okrem dvoch miliónov Maročanov, ktorí legálne žijú v krajinách EÚ, ďalší milión ľudí tu žije nelegálne. V tomto zmysle je Maroko jednou z tranzitných krajín nelegálnej emigrácie prúdiacej zo subsaharských krajín na územie Európskej únie. Rokuje sa o dohode o readmisii medzi EÚ a Marokom.

6. Vzťahy medzi Európskou úniou a Marokom

6.1 Prvé dohody podpísané medzi Európskou úniou a Marokom sa datujú z rokov 1969 a 1976. Neskôr, už v rámci Barcelonského procesu v platnosti od roku 1995, bola podpísaná Dohoda o pridružení medzi EÚ a Marokom, ktorá vstúpila do platnosti v roku 2000. V posledných rokoch, v júli 2005 bol schválený akčný plán EÚ – Maroko v rámci Európskej susedskej

politiky na obdobie piatich rokov ⁽²³⁾. Súčasnú vzťahy s Marokom sa rozvíjajú v rámci Únie pre stredozemie.

6.2 Dohoda o pridružení stanovuje právny rámec vzťahov medzi Európskou úniou a Marokom, v ktorom sa okrem nadviazania privilegovanej spolupráce v politickej, hospodárskej, sociálnej, vednej a kultúrnej oblasti plánuje aj vytvorenie zóny voľného obchodu.

6.3 Strategický dokument pre túto krajinu vytvára strategický rámec pomoci pre Maroko zo strany EÚ na obdobie rokov 2007 – 2013, v ktorom sú stanovené prioritné oblasti spolupráce, a to:

- rozvoj sociálnej politiky,
- modernizácia hospodárstva,
- inštitucionálna pomoc,
- dobrá správa vecí verejných a podpora ľudských práv a základných slobôd,
- ochrana životného prostredia.

6.4 V rámci strategickú spolupráce medzi Afrikou a EÚ zohráva Maroko aktívnu úlohu v politickom dialógu medzi EÚ a Afrikou vzhľadom na to, že nesie hlavnú zodpovednosť za nadviazanie spolupráce v oblasti klimatických zmien.

6.5 V októbri 2008 bol v rámci dohody o pridružení podpísaný spoločný dokument medzi EÚ a Marokom, ktorého cieľom je posilniť bilaterálne vzťahy v snahe dosiahnuť posilnený štatút zameraný na prehĺbenie politických vzťahov, integráciu do vnútorného trhu, spoluprácu medzi sektormi a ľudský rozmer.

6.6 EÚ je aj naďalej hlavným obchodným partnerom Maroka vzhľadom na to, že viac ako polovica nákupu ⁽²⁴⁾ zo zahraničia pochádza z európskych krajín a takmer tri štvrtiny jeho predaja smerujú do EÚ ⁽²⁵⁾. Pokiaľ ide o jednotlivé krajiny, hlavným dodávateľom je Francúzsko a za ním nasleduje Španielsko, Veľká Británia, Taliansko a Nemecko. Čo sa týka cieľových krajín marockého vývozu, údaje sú podobné.

6.7 Pokiaľ ide o rozdelenie podľa produktov obchodu medzi EÚ a Marokom, prejavuje sa postupná diverzifikácia marockého dovozu. V priebehu tohto desaťročia sa značne zvýšil počet rôznych európskych produktov, ktoré Maroko nakúpilo. Hlavnými produktmi, ktoré Maroko dováža z EÚ sú textilie, ropný plyn a ostatné uhľovodíky, stroje a rôzne prístroje a chemické produkty.

⁽²⁰⁾ Zdroj: Monitorovacia správa o Maroku – dokument SEK(2009) 520/2 z 23. apríla 2009.

⁽²¹⁾ Jeho príprava začala v roku 2006.

⁽²²⁾ Zdroj: Medzinárodný menový fond (IMF).

⁽²³⁾ Doteraz boli vypracované tri monitorovacie správy, a to v decembri 2006, v apríli 2008 a v apríli 2009.

⁽²⁴⁾ 51,4 % dovozu do Maroka pochádza z EÚ.

⁽²⁵⁾ 71,9 % vývozu z Maroka smeruje do EÚ.

6.8 Marocký vývoz do EÚ je naopak viac koncentrovaný vzhľadom na to, že viac ako polovica vývozu sa sústreďuje na oblečenie a vlnené výrobky (viac ako tretina celkového vývozu), elektronické súčiastky, kôrovce, mäkkýše a morské plody, elektrické vlákna a káble.

6.9 Pri súčasných rokovaniach sa berie do úvahy situácia v niektorých citlivých sektoroch, pričom sa pri uzatváraní dohôd počíta s asymetriou a postupnosťou ich uplatňovania. Ide najmä o liberalizáciu obchodu so službami a právo usadiť sa, ako aj o liberalizáciu obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami, spracovanými poľnohospodárskymi výrobkami a produktmi rybolovu.

6.10 Kontext aktuálnej ekonomickej krízy vážne ovplyvnil sektor európskeho poľnohospodárstva a príjem poľnohospodárov sa znížil (o 12,2 % v roku 2009 podľa Eurostatu). V tejto súvislosti nové obchodné úľavy udelené Maroku v takej citlivej produkcii, akou je produkcia ovocia a zeleniny, ktorú prakticky nechráni pomoc Spoločenstva, dokonca ešte viac zhoršujú ťažkú ekonomickú situáciu mnohých európskych poľnohospodárskych podnikov.

Zneužívanie ovocia a zeleniny pri otvorení trhu EÚ – Maroko v prospech iných ekonomických aktivít má nepriaznivý účinok, ohrozuje budúcnosť producentov a rozvoj rozsiahlych európskych oblastí. Z tohto dôvodu by sa mali zaviesť skutočné kompenzácie prostredníctvom dodatočnej podpory, ktorá by umožnila zlepšenie konkurencieschopnosti v týchto sektoroch.

EHSV je znepokojený, že Európska únia a Maroko sa nedávno dohodli na revízii poľnohospodárskych obchodných vzťahov v rámci dohody o pridružení, hoci sa systematicky porušuje platná dohoda, a to neplatením stanovených colných poplatkov a nedodržiavaním kvót, a nezriadili sa nové mechanizmy, ani sa zásadne nezlepšili terajšie s cieľom zaručiť dodržiavanie ustanovení prijatých oboma stranami.

6.11 Pokiaľ ide o priame investície pochádzajúce z EÚ⁽²⁶⁾, treba zdôrazniť, že hlavným investorom v Maroku je Francúzsko⁽²⁷⁾, po ňom nasleduje Španielsko, Veľká Británia a Nemecko⁽²⁸⁾. Hlavnými sektormi, na ktoré sa sústreďujú investície, sú cestovný ruch, nehnuteľnosti, telekomunikácie, poisťovníctvo, bankovníctvo, priemysel a doprava.

V Bruseli 17. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

(26) Zdroj: Office des Changes – finančné toky – marocká vláda.

(27) V období medzi rokmi 2000 a 2008 prevýšili francúzske investície v Maroku 53 000 miliónov dirhamov.

(28) V rovnakom období dosiahli španielske investície výšku 35 000 miliónov dirhamov, investície z Veľkej Británie prevýšili 6 000 miliónov dirhamov, rovnako ako v prípade Nemecka.

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

460. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 17. A 18. FEBRUÁRA 2010

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o umiestňovaní na trh a používaní biocídnych výrobkov“

KOM(2009) 267 v konečnom znení – 2009/0076 (COD)

(2010/C 347/09)

Spravodajca: **pán BIOT**

Rada sa rozhodla 17. júla 2009 podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o umiestňovaní na trh a používaní biocídnych výrobkov“

KOM(2009) 267 v konečnom znení – 2009/0076 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. februára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza z 17. februára) prijal 180 hlasmi za, pričom žiadny člen nehlasoval proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV podporuje nahradenie aktuálnej smernice nariadením, ktoré umožňuje harmonizovať umiestňovanie biocídnych výrobkov na trh a ktoré bude priamo uplatniteľné v právnych predpisoch členských štátov.

1.2 EHSV pozoruje úsilie Komisie o zosúladienie európskych právnych predpisov v oblasti biocídov s nariadením o chemických výrobkoch (REACH) a nazdáva sa, že do nového nariadenia je potrebné zahrnúť zjednotenie údajov, ktoré sa majú poskytovať v súlade so smernicou 88/379/EHS a článkom 14 ods. 2 nariadenia REACH.

1.3 EHSV priaznivo prijíma zmeny vzťahujúce sa na rámcové znenia, ktoré by mali umožniť rozvoj a jednoduchšie uvedenie nového zloženia na trh v rámci skupiny biocídnych výrobkov. V každom prípade je potrebné vysvetlenie, aby sa objasnil rozsah flexibility zloženia, a to biocídnych látok, ako aj inertných látok, ktoré sú ich súčasťou.

1.4 EHSV konštatuje, že Komisia pridelila Európskej chemickej agentúre (ECHA) len koordinačnú úlohu. ECHA by mohla plniť dôležitejšiu úlohu a prispievať k efektívnemu postupu v procese povoľovania biocídnych výrobkov na úrovni Spoločenstva, ako aj na úrovni členských štátov. EHSV by však chcel vedieť, či bude mať agentúra včas dostatočné prostriedky na to, aby mohla svoju úlohu správne vykonávať, vzhľadom na rozšírenie jej právomocí v oblasti biocídnych výrobkov.

1.5 EHSV navrhuje zachovať princíp hodnotenia rizík v jednotlivých prípadoch, pokiaľ ide o rozhodovanie o povolení účinných látok v prílohe I návrhu, v ktorom sa uvádza „Zoznam účinných látok s požiadavkami na zaradenie k biocídnym výrobkom“. Výbor sa však nazdáva, že pri niektorých dezinfekčných prostriedkoch pre potraviny pre ľudí a dobytok, na ktoré sa nemôžu vzťahovať podmienky uvedené v článku 5 písm. c), dochádza k diskriminácii.

1.6 EHSV vyjadruje potešenie nad skutočnosťou, že návrh navrhuje povinné spoločné používanie údajov, najmä tých, ktoré vyplývajú z výskumu zvierat.

1.6.1 EHSV súhlasí s návrhom Komisie, ktorý stanovuje, že všetky ošetrované materiály a výrobky musia byť ošetrované povolenými biocídnymi výrobkami. Ide tu o nestranné a povinné opatrenie platné v rámci Únie.

1.7 EHSV schvaľuje rozšírenie tohto opatrenia na materiály a výrobky pochádzajúce z tretích krajín, aby sa zaručila rovnosť podmienok na trhu.

1.7.1 EHSV zdôrazňuje potrebu označenia ošetrovaných materiálov a výrobkov, aby sa zabezpečili vhodné a efektívne informácie pre používateľa. EHSV napriek tomu vyzýva Komisiu, aby sa hlbšie zaoberala touto témou, v snahe obmedziť používanie etikiet s vyčerpávajúcimi informáciami len na prípady, keď je to užitočné pre spotrebiteľa. EHSV navrhuje dve úrovne informácií. Na prvej úrovni budú základné informácie v závislosti od používania a ochrany spotrebiteľa. Na druhej úrovni budú všetky známe informácie a táto druhá úroveň musí byť dostupná v prípade, že sa spotrebiteľ obráti na profesionálnych účastníkov (centrá pre jedy, lekári atď.). Tieto informácie by sa mohli poskytnúť prostredníctvom databáz a internetových stránok.

1.8 EHSV podporuje harmonizáciu štruktúry poplatkov pre členské štáty, ako aj pre Agentúru. EHSV odmieta ročný poplatok bez opodstatnenia.

1.9 Na základe nového nariadenia o uvedení fyto-sanitárnych výrobkov na trh si EHSV myslí, že v rámci voľného obehu majetku by mali byť paralelné obchodné postupy obmedzené na rovnaké výrobky, založené na rovnakých zdrojoch účinných látok a zložiek.

1.9.1 EHSV si cení to, že Komisia uznáva jav tzv. „čiernych pasažierov“. EHSV si želá, aby bol článok 83 podrobnejší.

1.10 EHSV žiada Komisiu, aby stanovila, ako zabezpečí podporu členských štátov pri efektívnom zavádzaní kontrol biocídných výrobkov na trhu.

1.11 Na základe rámcovej smernice o trvalom používaní fyto-farmaceutických výrobkov ⁽¹⁾ a v rámci trvalého používania biocídných výrobkov EHSV navrhuje Komisii, aby v budúcnosti uvažovala o možnosti racionálnejšieho využívania týchto výrobkov.

2. Úvod

2.1 V terminológii sa ako biocídy označujú účinné látky alebo zmesi obsahujúce jednu alebo viac účinných látok, vo forme, v ktorej sa dodávajú používateľovi s cieľom zničiť, odpúdiť alebo zneškodniť škodlivý organizmus, zabrániť jeho účinku alebo inak proti nim bojovať iným spôsobom chemickými alebo biologickými prostriedkami. Všetky látky a všetky zmesi a prostriedky umiestnené na trh so zámerom vytvoriť účinné látky sa tiež považujú za biocídne výrobky ⁽²⁾.

2.2 Biocídne výrobky používané v rozumnej miere sú súčasťou každodenného života civilizovanej spoločnosti. Predchádzajú šíreniu chorôb a podporujú vysokú úroveň hygieny v prostredí s vysokou hustotou zaľudnenia. Používanie biocídných výrobkov sa vzťahuje na všetky oblasti každodenného života. Niektoré z týchto výrobkov môžu byť v dôsledku svojej podstaty nebezpečné, pričom chránia zdravie a hygienu človeka aj zvierat a podporujú životné prostredie.

2.3 Smernica 98/8/ES ⁽³⁾, ktorá je momentálne v platnosti, stanovuje harmonizovaný legislatívny rámec pre povoľovanie a uvádzanie biocídných výrobkov s nízkym rizikom a základných látok na trh.

2.4 EHSV v tomto zmysle vydal stanovisko ⁽⁴⁾, v ktorom schvaľuje návrh smernice, pokiaľ je jej cieľom chrániť zdravie človeka a zvierat, ako aj životné prostredie.

2.5 V smernici 98/8/ES sa uvádza, že Komisia vypracuje sedem rokov po jej vstupe do platnosti správu, ktorú odovzdá Rade. Táto správa sa vzťahuje na uplatňovanie smernice a fungovanie zjednodušených postupov (rámcové znenie, biocídne výrobky s nízkym rizikom a základné látky).

2.6 Pred posúdením vplyvu a všeobecnou konzultáciou prostredníctvom internetu sa konali rôzne konzultácie zainteresovaných strán.

2.7 Tento návrh zároveň podporilo viacero štúdií, konkrétne štúdiá posúdenia vplyvu revízie smernice 98/8/ES, ktorá sa pokúsila analyzovať ekonomické, sociálne a environmentálne vplyvy rôznych strategických možností. Závety tejto štúdie sú priamou súčasťou posúdenia vplyvov.

2.8 Cieľom nariadenia, ktoré navrhuje Komisia, je nahradiť vyššie uvedenú smernicu.

⁽¹⁾ Smernica 2009/128/ES – Ú. v. EÚ L 309, 24.11.2009, s. 71.

⁽²⁾ Smernica 98/8/ES.

⁽³⁾ Ú. v. ES L 123, 24.4.1998, s. 1.

⁽⁴⁾ Ú. v. ES C 195, 18.7.1994, s. 70.

3. Zhrnutie návrhu

3.1 Cieľom tohto návrhu, ktorý nahrádza smernicu 98/8/ES, je **posilniť voľný obeh biocídnych výrobkov v Spoločenstve**. Jej cieľom je odstrániť slabé stránky legislatívneho rámca zistené počas prvých ôsmich rokov jej vykonávania, zlepšiť a aktualizovať isté prvky systému a predchádzať problémom, ktoré sa očakávajú v budúcnosti. Zachováva štruktúru smernice 98/8/ES.

3.2 **Zjednodušenie postupov povoľovania** biocídnych výrobkov v členských štátoch by mohlo umožniť znížiť náklady a administratívne poplatky pre ekonomických aktérov bez zníženia úrovne bezpečnosti.

3.3 Návrh je v **súlade** s ostatnými politikami a cieľmi Únie. Zohľadňuje:

- najnovšie právne predpisy Spoločenstva vzťahujúce sa na chemické látky ⁽⁵⁾;
- nariadenie 1272/2008 ⁽⁶⁾;
- horizontálne právne predpisy Spoločenstva v príslušnej oblasti;
- všeobecné pravidlá a povinnosti prislúchajúce členským štátom;
- prechodné obdobie.

3.4 Cieľom tohto návrhu je:

- **zjednodušiť pravidlá ochrany údajov**;
- predísť **duplicitě pri vypracovávaní štúdií o stavovcoch** ⁽⁷⁾ prostredníctvom povinného **spoločného používania údajov**;
- zlepšiť harmonizáciu systémov poplatkov v členských štátoch a na úrovni Spoločenstva;
- zaviesť pravidlá **paralelného obchodu**;
- zahrnúť **výrobky** alebo materiály ošetrované biocídnymi výrobkami.

3.5 V rôznych článkoch tento návrh podnecuje výskum a inováciu.

4. Všeobecné poznámky

4.1 Návrh nových právnych predpisov

4.1.1 Smernica o biocídnych výrobkoch 98/8/ES sa nahradí nariadením.

⁽⁵⁾ Nariadenie ES 1907/2006 (REACH) – Ú. v. EÚ L 396, 30.12.2006, s. 1.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ L 353, 31.12.2008, s. 1.

⁽⁷⁾ Ú. v. ES C 94, 18.4.2002, s. 5 a Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 51.

4.1.2 Návrh nariadenia sleduje logiku smernice o biocídnych výrobkoch. Predchádzalo mu **posúdenie vplyvu**, ktoré sa zameriava na oblasť uplatnenia, povoľovanie výrobkov, spoločné využívanie údajov, požiadavky v oblasti údajov a povinné poplatky členských štátov.

4.1.3 Komisia sa pokúsila **zosúladiť** európske právne predpisy v oblasti biocídov s **nariadením o chemických látkach (REACH)**.

4.2 Pravidlá povoľovania

4.2.1 Zavedenie konceptu **povoľenia Spoločenstva**, pri ktorom je Európska chemická agentúra orgánom vydávajúcim predpisy, je prvok, ktorý v zásade podporuje harmonizované uplatňovanie vo všetkých krajinách Únie. Komisia tvrdí, že tento systém je najefektívnejším a najvhodnejším na zlepšenie dostupnosti výrobkov a na vytvorenie podnetov pre inováciu, a teda na podporu ochrany zdravia osôb a životného prostredia. Rozdrobenie trhu s biocídmami na úrovni výrobcov (málo celosvetových spoločností, veľa malých a stredných podnikov), ako aj na úrovni výrobkov a ich využitia si každopádne vyžaduje relativizáciu tohto pohľadu. Mnohé podniky v tomto sektore, ktoré pôsobia len v obmedzenom počte krajín, však potrebujú **miestne povolenie**. V prípade rozšírenia činnosti v ostatných členských štátoch sa teda vyžaduje **vzájomné uznanie**.

4.2.2 Nový prístup Komisie, ktorý sa vzťahuje na **povolenie Spoločenstva** týkajúce sa **biocídnych výrobkov s nízkym rizikom a nových látok**, môže mať slabý dosah, pretože by sa vzťahoval len na malú časť látok biocídnych výrobkov a v dôsledku toho by viedol len k slabému zníženiu administratívnej záťaže pre podniky, ako aj pre úrady. Nepodnecoval by teda spoločnosti k ďalším inováciám.

4.2.3 Samotná koncepcia biocídnych výrobkov s nízkym rizikom je v návrhu nariadenia roztrúsená. Biocídne výrobky s nízkym rizikom by mali byť lepšie definované.

4.3 Požadované údaje

4.3.1 Niektoré **kritériá** definície výrobkov s nízkym rizikom by sa mohli prejaviť ako príliš obmedzujúce. Pred zapracovaním do konečného nariadenia by sa mali tieto kritériá zhodnotiť v závislosti od ich vplyvu. Táto štúdia musí byť založená na rizikách a musí zohľadňovať aj expozíciu, nielen prirodzené nebezpečenstvo. Toto opatrenie by bolo podnetom pre inováciu bezpečnejších výrobkov pri použití existujúcich látok. V dôsledku toho výrobky, ktoré spĺňajú tieto kritériá, by mali byť označené ako výrobky „s nízkym rizikom“. Zákaz propagácie týchto výrobkov ako výrobkov s nízkym rizikom by bol kontraproduktívny.

4.3.2 Návrh Komisie neuviesť výrobky s nízkym rizikom v prílohe I je podnetom pre rozvoj a marketing. Bolo by však potrebné objasniť a analyzovať viacero bodov, najmä poskytnúť jasné usmernenie, pokiaľ ide o údaje pre účinné látky, ako aj formát, v akom by sa mali poskytovať.

4.3.3 Všeobecné pravidlá pre úpravu **požadovaných údajov** uvedených v **prílohe IV** by sa mali považovať za všeobecne pozitívne. Predstavujú usmernenie vzťahujúce sa na rozdelenie testov, ktoré je potrebné vykonať.

4.3.4 **Požiadavky na údaje o účinných látkach** sú uvedené v **prílohe II** návrhu v dvoch stupňoch, pričom prvý stupeň sa definuje ako štandardný. Prezentácia údajov II. stupňa môže byť potrebná v závislosti od charakteristík a plánovaného použitia účinnej látky, najmä keď existuje nebezpečenstvo pre zdravie a pre životné prostredie.

4.3.5 Niektoré toxikologické štúdie už nie sú na prvom stupni potrebné, ale môžu byť potrebné na druhom stupni. Avšak keďže rozsah údajov požadovaných na základe ich hodnotenia stanovujú členské štáty, existuje riziko, že sa budú požadovať údaje, ktoré budú presahovať vedecky potrebný rozsah.

4.3.6 Z dôvodov súvisiacich s hospodárskou súťažou sa údaje, ktoré sa majú poskytnúť pri alternatívnych zdrojoch účinných látok nebudú môcť obmedziť, pokiaľ sú tieto látky uvedené v prílohe I a pokiaľ neuplynula ich ochrana.

4.3.7 Vysoká úroveň **údajov o biocídnych výrobkoch** uvedených v **článku 18, ktorý sa zaoberá údajmi požadovanými pri žiadosti o povolenie a v prílohe III k návrhu**, zostáva v porovnaní s aktuálnou smernicou nezmenená. Testy nie sú rozložené na viacerých úrovniach a nároky nie sú obmedzené na prísne nevyhnutné minimum. Preto je pre výrobcov zložité vyvíjať inovatívne výrobky pre špecifických používateľov.

4.4 Spoločné používanie údajov

4.4.1 Zavádza sa povinnosť **spoločne využívať údaje** o testoch na zvieratách a rovnomerne rozdeliť náklady spojené s vypracovaním a s využívaním údajov na preukázanie bezpečnosti výrobkov v rámci aktuálnej smernice.

4.4.2 Hoci tento koncept spoločného využívania údajov je v súlade s nariadením REACH, návrh s ním nie je v súlade, pokiaľ ide o ochranu údajov a obdobie ochrany.

4.5 Opatrenia na zjednodušenie

4.5.1 Zavádzajú sa pozitívne zmeny v rámcových zneniach, ktoré by mali umožniť jednoduchší rozvoj zmien zloženia v rámci skupiny biocídnych výrobkov. V každom prípade je potrebné objasniť rozsah flexibility zloženia, tak na úrovni biocídnych látok, ako aj inertných látok, ktoré sú ich súčasťou.

4.6 Úloha Európskej chemickej agentúry

4.6.1 Európska chemická agentúra bude mať za úlohu len byť koordinátorom a potvrdzovať povolenia Spoločenstva pre biocídne výrobky s nízkym rizikom a nové látky.

4.6.2 EHSV sa nazdáva, že Európska chemická agentúra by mohla prevziať úlohu tzv. „triediacej stanice“, ktorá by zoskupovala prípady podobného využitia. Ich hodnotenie by napokon mohol vykonať jeden orgán, aj keď bol spis odovzdaný viacerým členským štátom.

4.7 Paralelný obchod – ochrana údajov

4.7.1 Podľa vzoru nového nariadenia o uvádzaní fytofarmaceutických výrobkov na trh si EHSV myslí, že v rámci voľného obehu majetku by mali byť paralelné obchodné postupy obmedzené na rovnaké výrobky, založené na rovnakých zdrojoch účinných látok a zložiek.

4.7.2 V rámci paralelného obchodu sa musí posilniť ochrana požadovaných údajov, minimálne pri biocídnych látkach, ktoré budú súčasťou prílohy I.

4.7.3 Aby sme sa vyhli javu tzv. „čiernych pasažierov“, vznikla požiadavka zaviesť vzťah účinných látok uvedených v prílohe I k príslušnému podniku ako podmienku vlastníctva a ochrany údajov. Odvetvie biocídnych látok si cení to, že Komisia tento jav uznáva. Článok 83 by mal byť podrobnejší, aby sme mohli toľto javu efektívnejšie čeliť.

4.8 Ošetrované materiály a výrobky

4.8.1 Tento návrh stanovuje, že všetky **ošetrované materiály a výrobky** musia byť ošetrované výhradne biocídnych výrobkami povolenými na tento účel minimálne v jednom členskom štáte. Takisto obhajuje rozšírenie tohto opatrenia na materiály a výrobky pochádzajúce z tretích krajín, aby sa zaručili rovné a spravodlivé podmienky na trhu pre všetkých.

4.8.2 EHSV zdôrazňuje potrebu označovania ošetrovaných materiálov a výrobkov, aby sa zabezpečili vhodné a efektívne informácie pre používateľa. EHSV vyzýva Komisiu, aby sa hlbšie zaoberala touto témou, v snahe obmedziť používanie etikiet s vyčerpávacími informáciami len na prípady, keď je to užitočné pre spotrebiteľa. EHSV navrhuje dve úrovne informácií. Na prvej úrovni budú základné informácie v závislosti od používania a ochrany spotrebiteľa. Na druhej úrovni budú všetky známe informácie a táto druhá úroveň musí byť dostupná v prípade, že sa spotrebiteľ obráti na profesionálnych účastníkov. Tieto informácie by sa mohli poskytnúť prostredníctvom databáz a internetových stránok.

4.9 Lehoty a uplatňovanie

4.9.1 Vznikajú obavy najmä v súvislosti s nedodržaním lehôt hodnotení popísaných v smernici. Tieto lehoty boli predĺžené počas „mini revízie“ smernice, ale zdá sa, že sa len málo urobilo pre stiahnutie látok, ktoré neboli zrevidované a ktoré by mohli byť potenciálne škodlivé, z trhu. Jednotné uplatňovanie definícií a lehôt by malo umožniť lepšie fungovanie postupu medzi členskými štátmi.

4.9.2 Nejednotné a neúčinné zavedenie právnych predpisov Únie na úrovni členských štátov narušuje právne predpisy Spoločenstva.

4.10 Vyberanie poplatkov

4.10.1 Komisia navrhuje harmonizovať štruktúru **povinných poplatkov** pre členské štáty, ako aj pre Európsku chemickú agentúru. Používatelia sa stretávajú s veľkými rozdielmi medzi jednotlivými členskými štátmi, pokiaľ ide o poplatky za hodnotenie. Často neexistuje žiaden súvis medzi požadovanými alebo skutočne použitými zdrojmi.

4.10.2 Povinné poplatky by mali byť väčšmi odrážať transparentné a mali by sa pri nich uvádzať rôzne etapy a postupy, ktoré vedú k hodnoteniu. Mali by sa v rozumnej miere vzťahovať na objem práce a vyžadovať sa len v nutných prípadoch.

4.10.3 V žiadnom prípade sa nesmie vyberať ročný poplatok bez opodstatnenia.

5. Špecifické poznámky

5.1 Vylúčenie biocídnych látok z prílohy I

5.1.1 Článok 5 ods. 2 návrhu vylučuje z prílohy I účinné látky zaradené medzi karcinogénne, mutagénne, toxické pre rozmnožovanie, ako aj látky narušujúce endokrinný systém.

5.1.2 V článku 5 ods. 1 návrhu sa uvádzajú tri prípady výnimiek, ktoré napriek tomu umožňujú zaradiť takéto látky do prílohy I:

- v prípade zanedbateľnej expozície pre používateľov,
- pri látkach potrebných pre verejné zdravie,
- pri látkach, pri ktorých je pomer medzi výhodami a rizikami pozitívny.

- V poslednom riadku tohto článku sa však celkom vylučuje uplatnenie tejto výnimky na účinné látky v prípade typov výrobkov 4 a 14 až 19 ⁽⁸⁾.

5.1.3 Niektoré biocídne látky môžu byť nebezpečné už na základe svojej podstaty, čo je následkom ich účinku, ktorý sa odráža v definícii účinnej látky ako „látky alebo mikroorganizmu, ktorá pôsobí proti škodlivým organizmom“. Výhody ich použitia, ako aj opatrenia minimalizujúce vystavenie človeku a prostrediu, môžu umožniť ich využitie vo funkcii biocídov.

5.1.4 Ak príležitostné vystavenie nespôsobuje vážne obavy, EHSV vyzýva k opatrnosti, pokiaľ ide o vystavenie biocídnym výrobkom bez vhodnej ochrany.

5.1.5 EHSV sa však nazdáva, že pri uvedených typoch výrobkov (4 a 14 až 19), na ktoré sa nemôžu uplatniť podmienky uvedené v článku 5 ods. 1 písm. c), dochádza k diskriminácii. Toto opatrenie je kontraproduktívne pre inováciu a vylučuje látky, ktoré by sa v budúcnosti mohli využiť ako prípadné biocídne výrobky.

5.2 Rozšírenie úlohy Európskej chemickej agentúry

5.2.1 EHSV podporuje rozšírenie kompetencií Európskej chemickej agentúry. Mala by aktívne riadiť všetky postupy súvisiace s povoľovaním biocídnych výrobkov na úrovni Spoločenstva aj na vnútroštátnej úrovni.

5.2.2 Výhody centralizovaného hodnotenia by boli nasledujúce:

- Európska chemická agentúra by mala k dispozícii všetky postupy požadované na potvrdenie použitia v prípade povolenia Spoločenstva,
- potvrdenie spisov jednotným orgánom by umožnilo dosiahnuť lepšiu konzistentnosť a väčšmi harmonizované a jednoduchšie právne predpisy v oblasti biocídov,
- členské štáty by mohli sústrediť svoje zdroje na aktuálne hodnotenie uplatňovania,

⁽⁸⁾ Typ výrobkov 4: Dezinfekčné prostriedky pre oblasť potravín a krmív.
Typ výrobkov 14: Rodenticídy.
Typ výrobkov 15: Avicídy.
Typ výrobkov 16: Moluskocídy.
Typ výrobkov 17: Piscicídy.
Typ výrobkov 18: Insekticídy, akaricídy a výrobky na ochranu proti iným článkonožcom.
Typ výrobkov 19: Repelenty a atraktanty.
Typy výrobkov 14 až 19 tvoria SKUPINU 3: Výrobky na ochranu proti škodcom.

- potvrdenie od Európskej chemickej agentúry nevyklučuje možnosť zaviesť nové údaje zistené počas procesu hodnotenia. Tento krok by zostal v právomoci členských štátov.
- 5.2.3 Ak by ECHA okrem toho vykonávala úlohu tzv. „triediacej stanice“ a prevzala by riadenie spisov biocídnych výrobkov:
 - Register biocídnych výrobkov Spoločenstva, riadený Európskou chemickou agentúrou, by bol vynikajúcim nástrojom na riadenie takýchto zoskupení biocídnych výrobkov;
 - biocídne výrobky na báze tej istej účinnej látky alebo používané v tých istých typoch výrobkov by mali ten istý konečný dátum na odovzdanie žiadostí;
 - hodnotenie hlavných prvkov spisov týchto výrobkov jedným jediným kompetentným úradom by zvýšilo súlad a harmonizáciu právnych predpisov v oblasti biocídov;
 - efektívne riadenie postupu hodnotenia by ďalej podporilo používateľov pri proaktívnej príprave spisov a znížilo by hranicu pre priemyselné odvetvie.

V Bruseli 17. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o prepravovateľných tlakových zariadeniach“

KOM(2009) 482 v konečnom znení – 2009/0131 (COD)

(2010/C 347/10)

Spravodajca: **pán PEZZINI**

Rada sa 29. septembra 2009 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o prepravovateľných tlakových zariadeniach“

KOM(2009) 482 v konečnom znení – 2009/0131 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. februára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza z 17. februára) prijal 190 hlasmi za, pričom žiadny člen nehlasoval proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Výbor oceňuje prácu, ktorú vykonala Komisia, aby prispôbila európske právne predpisy o prepravovateľných tlakových zariadeniach medzinárodnému vývoju a najnovším ustanoveniam s cieľom posilniť vnútorný trh a zjednodušiť postupy.

1.2 Návrh Komisie je veľmi dôležitý, pretože umožňuje rozšíriť na vnútroštátnu prepravu pôsobnosť medzinárodných dohôd ADR, RID a ADN, ktoré už prijala smernica 2008/68/ES.

1.3 Okrem toho by schválenie tejto smernice umožnilo premeniť odporúčanie, ktoré vyjadrila Hospodárska komisia OSN pre Európu (UNECE) a Medzivládna organizácia pre medzinárodnú železničnú dopravu (OTIF), na legislatívny akt pre členské štáty, čo by prinieslo jednoznačné výhody pre jednotný trh.

1.4 EHSV dôrazne odporúča, aby všetky postupy boli primárne zamerané na bezpečnosť prevádzkovateľov a občanov počas výroby, prepravy, predaja a recyklovania zariadení.

1.5 Výbor zdôrazňuje, že bezpečnostný faktor je kľúčovým prvkom obidvoch predpisov: tohto návrhu Komisie a vykonávacích ustanovení smernice 2008/68/ES.

1.6 EHSV zdôrazňuje nutnosť odborných školení, ktoré pracovníkom umožnia získať odbornosť a osvedčenie v oblasti rizikového manažmentu. Navrhuje jasne definovať zodpovednosť jednotlivých subjektov a stanoviť sankcie za porušenie bezpečnostných predpisov a náhradu, ktorú si prevádzkovatelia budú môcť uplatniť v rámci poistenia rizík.

1.7 Výbor zdôrazňuje, že Komisia urobila dobrú voľbu pri výbere koherentnej legislatívnej štruktúry návrhu, ktorý znamená:

- zoskupenie technických predpisov do jedného textu,
- transpozíciu legislatívnych opatrení na posilnenie jednotného trhu prostredníctvom lepšie definovanej úlohy notifikovaných orgánov,
- rozšírenie pôsobnosti predpisov EÚ na iné, nečlenské štáty,
- posilnenie kontroly nad trhom.

1.8 Podľa EHSV by niektoré články návrhu mohli byť lepšie opracované, aby sa zlepšila ich transpozícia do právnych predpisov členských štátov a aby sa vyhlo prípadnej rozdielnej interpretácii ich obsahu.

1.9 Výbor zastáva názor, že by sa mali prehĺbiť vzťahy s tretími krajinami, hlavne s krajinami, ktoré majú spoločné hranice s EÚ alebo jej „enklávami“, aby sa dosiahli dohody s krajinami, ktorých tlakové zariadenia sú prepravované po území EÚ, a to v záujme plnenia požiadaviek smernice.

1.10 EHSV je presvedčený o tom, že vydanie jasných predpisov o sledovateľnosti jednotlivých fáz montáže, údržby a kontroly prepravovateľných tlakových zariadení by mohlo pomôcť dosiahnuť vyššiu kultúru zodpovednosti zúčastnených subjektov a vniesť viacej jasnosti do prípadných sporov, ktoré môžu vzniknúť v dôsledku škôd spôsobených prevádzkovateľom, osobám a na veciach. Notifikované orgány by mali byť aj v prípade nehody zodpovedné za prešetrenie a analýzu toho, čo sa stalo prevádzkovateľom alebo tretím osobám.

1.11 Výbor odporúča, aby boli na základe týchto dvoch nových predpisov vypracované nové usmernenia, ktoré by nahradili usmernenia vydané pre smernicu 1999/36/ES, ktorú treba zrušiť.

2. Súvislosti

2.1 EHSV je hlboko presvedčený aj o tom, že zvýšenie bezpečnosti prepravovateľných tlakových zariadení schválených na vnútroštátnu prepravu nebezpečného tovaru a zaistenie ich voľného pohybu v rámci Spoločenstva je veľmi dôležité pre úplne dobudovanie jednotného európskeho trhu, pre ochranu priemyslu, medzinárodného obchodu, spotrebiteľov, životného prostredia a občanov vôbec.

2.2 Výbor plne súhlasí s tým, že je potrebné:

- posúdiť zhodu nových prepravovateľných tlakových nádob a certifikovať ich,
- vykonávať pravidelné kontroly revízie zhody,
- pravidelne kontrolovať existujúce prepravovateľné tlakové zariadenia,
- aby notifikované orgány na zariadenia umiestnili označenie zhody ako dôkaz o certifikácii,
- posilniť systémy dohľadu nad trhom, ako to EHSV zdôraznil vo svojom stanovisku ⁽¹⁾ k novému legislatívnemu rámcu, ktorý je stanovený v nariadení (ES) č. 765/2008 a rozhodnutí č. 768/2008/ES.

2.3 OSN pravidelne vypracúva konkrétne (nie síce právne záväzné) odporúčania týkajúce sa noriem ISO, ktoré sú uvedené v tzv. oranžovej knihe, čím sa zabezpečuje medzinárodné uznávanie dobrovoľných noriem ISO v odvetví, aby sa zohľadnil technický vývoj, nové materiály a požiadavky prepravy s cieľom zabezpečiť ochranu osôb, majetku a životného prostredia.

2.4 Výbor odborníkov OSN sa nedávno rozhodol v osobitnej kapitole poukázať na mnohé normy ISO, čím sa označenia OSN stávajú právne záväzné.

2.5 Hospodárska komisia pre Európu Organizácie Spojených národov (UNECE) vyjadrila svoj postoj vzhľadom na:

- európsku dohodu o medzinárodnej cestnej preprave nebezpečného tovaru (ďalej len „ADR“) ⁽²⁾,
- nariadenie o medzinárodnej železničnej preprave nebezpečného tovaru (RID) ⁽³⁾, ktoré bolo začlenené do smerníc 94/55/ES, 96/49/ES,
- európsku dohodu o medzinárodnej vnútrozemskej vodnej preprave nebezpečného tovaru (ADN) ⁽⁴⁾.

2.6 V súvislosti s týmito dohodami UNECE 18. augusta 2009 iniciovala 16. revíziu odporúčaní o preprave nebezpečného tovaru.

2.7 Tato revízia obsahuje:

- klasifikáciu a definíciu jednotlivých tried,
- zoznam základných druhov nebezpečného tovaru,
- všeobecné požiadavky, pokiaľ ide o obal,
- skúšobné postupy,
- označovanie značkami, štítkami, nálepkami, testovanie a schvaľovanie obalov a mobilných zásobníkov,
- postupy zasielania.

2.8 Od tejto revízie sa očakáva zjednodušenie prepravy, manipulácie a kontroly, menej formalít a vôbec zníženie počtu prekážok, ktoré bránia medzinárodnej preprave tovaru, ktorý je zaradený medzi „nebezpečné“ druhy tovaru. Nesmie to však byť na úkor bezpečnostných systémov a predpisov v prospech prevádzkovateľov a občanov.

2.9 Európsky parlament a Rada prijali 24. septembra 2008 smernicu 2008/68/ES o vnútrozemskej preprave nebezpečného tovaru, ku ktorej EHSV zaujal pozitívny postoj ⁽⁵⁾. Táto smernica nahradila smernice 94/55/ES, 96/49/ES, 96/35/ES a 2000/18/ES ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Uzavretá 30. septembra 1957 v Ženeve. K 31. marcu 2009 ratifikovalo zmluvu ADR 45 štátov: Albánsko, Nemecko, Andorra, Azerbajdžan, Bulharsko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Cyprus, Chorvátsko, Dánsko, Španielsko, Estónsko, Macedónsko, Ruská federácia, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Maďarsko, Írsko, Taliansko, Kazachstan, Lotyšsko, Lichtenštajnsko, Litva, Luxembursko, Malta, Maroko, Moldava, Čierna hora, Nórsko, Holandsko, Poľsko, Portugalsko, Česká republika, Rumunsko, Veľká Británia, Srbsko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko, Švajčiarsko, Tunisko, Ukrajina.

⁽³⁾ Nariadenie RID je súčasťou prílohy c dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave nebezpečného tovaru (COTIF), ktorý bol prijatý vo Vilniuse 3. júna 1999.

⁽⁴⁾ Európska dohoda uzavretá 26. mája 2000 v Ženeve bola neskôr zmenená a doplnená.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 44.

⁽⁶⁾ Smernica 2000/18/ES (Ú. v. ES L 118, 19.5.2000, s. 41-43)

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 1.

2.10 Smernicou 2008/68/ES bolo prijaté rozhodnutie zjednotiť legislatívny rámec prostredníctvom „Zhrnutím troch spôsobov vnútrozemskej prepravy do jednotného právneho predpisu a vložení odkazov na medzinárodné dohovory a dohody o preprave nebezpečného tovaru len do prílohy k smernici“ (7).

2.11 Na úrovni EÚ rieši túto problematiku okrem smernice 2008/68/ES, ktorá bola zohľadnená v dohodách ADR, RID a ADN (8), aj smernica 1999/36/ES v oblasti prepravovateľných tlakových zariadení, o ktorej sa mal výbor už možnosť vyjadriť (9), a predpis v rámci „nového prístupu“, ktorý bol niekoľkokrát zmenený a doplnený (10), aby bol v súlade s technickým pokrokom.

2.12 Požiadavky na normalizovanie v oblasti prepravovateľných tlakových nádob sú dosť dôležité, a preto normalizovanie, ktoré podporuje a dopĺňa právne predpisy, sa stalo nevyhnutným pre zabezpečenie politiky kvality a bezpečnosti. Zohľadniť treba aj príslušnosť podľa dohôd ADR, RID, ADN.

2.13 Komisia zverejnila 9. septembra 2005 správu členských štátov o uplatňovaní smernice 99/36/ES (11), z ktorej vyplýva, že „väčšina členských štátov nepovoľuje, aby schválené orgány vykonávali posúdenie zhody na uvedenie nových prepravných tlakových zariadení na domáci trh“(nevyužitie možnosti, ktorú poskytuje článok 4). Treba poukázať na to, že využívanie schválených orgánov je fakultatívne, kým využívanie notifikovaných orgánov je povinné.

2.14 Na druhej strane však samotná Komisia odložila dátum vykonania smernice 1999/36/ES o tlakových sudoch, zväzkoch tlakových fliaš a cisternách na 1. júla 2005, pretože sa nazdávala, že neexistujú žiadne podrobné technické predpisy, ani postačujúce odkazy na európske normy v prílohách smernice 94/55/ES (cestná preprava nebezpečných látok) a smernice 96/49/ES (zblížovanie právnych predpisov členských štátov o železničnej preprave nebezpečných látok) v súlade so stanoviskom výboru pre prepravu nebezpečného tovaru (12).

2.15 Uplatňovanie smernice 1999/36/ES vyvolalo veľké rozpaky podnikateľov, orgánov poverených kontrolou zhody výrobkov, používateľov, profesijných orgánov a normalizačných výborov poverených spísaním základných požiadaviek.

2.16 EHSV znovu zdôrazňuje to, čo už k danej téme povedal, a síce, že len ťažko možno očakávať zavedenie čo najlepších bezpečnostných podmienok pre prepravu nebezpečného tovaru, pokiaľ sa neprijmú jednotné právne predpisy, ktoré pokryjú všetky typy vnútrozemskej prepravy (cestnú, železničnú a vodnú) (13), a to v súlade s medzinárodnými predpismi.

3. Návrh Komisie

3.1 Návrh smernice, ktorý by sa mal rozšíriť na Európsky hospodársky priestor, by mal zodpovedať štyrom hlavným cieľom:

— zrušiť smernicu 1999/36/ES a smernice 76/767/EHS, 84/525/EHS, 84/526/EHS, 84/527/EHS o tlakových nádobách,

— čo možno najviac zjednodušiť tieto predpisy, racionalizovať ich a harmonizovať s aktuálne platnými medzinárodnými predpismi,

— zmenou nariadenia (ES) č. 765/2008 a rozhodnutia č. 768/2008/ES aktualizovať predpisy v oblasti predaja výrobkov na vnútornom trhu tak, aby bol zabezpečený voľný pohyb a používanie prepravovateľných tlakových zariadení,

— odstrániť rozpor medzi predpismi o prepravovateľných tlakových zariadeniach (smernica 1999/36/ES) a medzinárodnými predpismi o preprave nebezpečného tovaru zjednodušením existujúcich ustanovení týkajúcich sa hlavne postupov posudzovania zhody.

3.2 Povinnosti rôznych hospodárskych subjektov, subjektov zodpovedných za dennú údržbu prepravovateľných tlakových zariadení, zahrňujúcich ich vlastníkov a prevádzkovateľov by mali byť v návrhu Komisie jasne vymedzené v záujme bezpečnosti prepravy a voľného pohybu prepravovateľných tlakových zariadení.

3.3 Návrh stanovuje požiadavky a zodpovednosť pre orgány zodpovedné za posudzovanie, notifikáciu a monitorovanie notifikovaných orgánov a kontrolných orgánov a zároveň stanovuje vzájomné uznávanie notifikovaných orgánov.

(7) Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 44.

(8) Pozri poznámku 2, 3, 4.

(9) EHSV vyjadril svoje stanovisko v tejto veci 10. júla 1997 (Ú. v. ES C 296, 29.9.1997, s. 6).

(10) Smernicou 2001/2/ES Komisie zo 4. januára 2001 (Ú. v. ES L 5, 10.1.2001, s. 4) a smernicou 2002/50/ES Komisie zo 6. júna 2002 (Ú. v. ES L 149, 7.6.2002, s. 28).

(11) KOM(2005) 415 v konečnom znení z 9. septembra 2005.

(12) Rozhodnutie Komisie 2003/525/ES (Ú. v. EÚ L 183, 22.7.2003, s. 45).

(13) Pozri poznámku pod čiarou 7.

3.4 Komisia si vyhradzuje právo prispôbiť prílohy vedeckému a technologickému pokroku v súlade s regulačným postupom s kontrolou komitologického systému⁽¹⁴⁾.

4. Všeobecné poznámky

4.1 Výbor súhlasí s cieľmi návrhu pokiaľ ide o bezpečnosť, povinnosti a zodpovednosť prevádzkovateľov, ako aj orgánov verejnej správy, o jasne definované postupy a kontroly, podmienky uvádzania na trh, dodávanie a používanie prepravovateľných tlakových zariadení v rámci spoločného rámca uvádzanie výrobkov na trh, ktorý bol definovaný v rozhodnutí č. 768/2008/ES, a systému dohľadu nad trhom, ktorý bol definovaný v nariadení (ES) č. 765/2008.

4.1.1 Výbor zastáva názor, že prevádzkovatelia zohrávajú zásadnú úlohu vo všetkých postupoch týkajúcich sa prepravovateľných tlakových zariadení (žiadost' o nové posúdenie zhody, výroba, preprava, technická údržba, recyklácia) a dúfa, že vo vykonávacích predpisoch k tejto smernici budú zohľadnené všetky tieto chýlostivé aspekty. Mali by sa vykonávať pravidelné a vhodné školenia zamestnancov zamerané na prezieravý rizikový manažment. Vhodné by bolo aj poistenie proti rizikám pre zainteresované subjekty.

4.2 EHSV už dôrazne upozornil na to, že „že voľný pohyb tovaru je jedným z najdôležitejších motorov konkurencieschopnosti a hospodárskeho a sociálneho rozvoja európskeho vnútorného trhu a že spresnenie a modernizácia podmienok uvádzania bezpečných kvalitných produktov na trh zohrávajú pre spotrebiteľov, podniky a občanov Únie centrálnu rolu.“⁽¹⁵⁾

4.3 Výbor pokladá za vhodné, aby nový právny predpis bol prepojený s medzinárodnými predpismi, a teda umožňoval, aby doň boli začlenené odkazy na príslušné medzinárodné dohovory a zmluvy. Tým by sa učinilo zadosť aj deklarovanej vôli zjednotiť technické predpisy a ustanovenia.⁽¹⁶⁾

4.4 Výbor berie na vedomie „rozsiahle konzultácie s členskými štátmi a inými zainteresovanými stranami“, ktoré uskutočnila Komisia, privítal by však, keby v súvislosti s novým návrhom smernice bolo bývalo vykonané hodnotenie vplyvu už aj vzhľadom na zložitosť povinných predpisov a technických špecifikácií.

4.5 Pochybnosti vyvoláva aj možnosť, že táto smernica by sa nemala uplatňovať na prepravovateľné tlakové zariadenia, ktoré sa používajú výlučne na prepravu nebezpečného tovaru medzi územím Spoločenstva a územím tretích krajín. Výbor sa okrem toho domnieva, že by sa mali prehĺbiť vzťahy s tretími krajinami, hlavne s krajinami, ktoré majú spoločné hranice s EÚ alebo jej „enklávami“.

4.6 EHSV sa domnieva, že je nevyhnutne potrebné vydať jasné predpisy o sledovateľnosti prepravovateľných tlakových zariadení, ktoré by uľahčili určiť zodpovednosť. Nedávna tragická udalosť na železničnej stanici v meste Viareggio, kde došlo k výbuchu cisterny, jasne ukázala hranice možností určenia zodpovednosti.

4.7 EHSV si tiež kladie otázku, prečo nie sú stanovené sankcie pre prípad porušenia povinností vyplývajúcich z tejto smernice najmä v oblasti bezpečnosti. Predovšetkým vzhľadom na potrebu zaručenia bezpečnosti prevádzkovateľov a občanov.

4.8 V súvislosti s uplatňovaním regulačného postupu s kontrolou (komitologického postupu) EHSV už zdôraznil, že „postupy výboru musia byť čo najviac transparentné a pochopiteľné pre európskych občanov a najmä pre tých, ktorých sa príslušné právne predpisy priamo týkajú“ a pripomenul, že „je potrebné v plnom rozsahu uplatniť článok 8A Lisabonskej zmluvy, podľa ktorého musia byť rozhodnutia prijímané čo najbližšie k občanom a musí byť zaručené, aby občania a občianska spoločnosť mali plný prístup k informáciám“⁽¹⁷⁾.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 V súvislosti s článkom 2 ods.14 EHSV navrhuje, aby návrh lepšie vysvetlil, že rozlíšenie medzi „odplatne alebo bezodplatne“ sa vzťahuje na osobitné prípady, ktoré nepatria do pôsobnosti notifikovaných orgánov.

5.2 EHSV sa domnieva, že v článku 6 ods. 6 by bolo vhodné uviesť, komu bude treba odovzdať dokumentáciu v období, kým uplynie stanovených dvadsať rokov, v prípade, že dovozca prestane vykonávať činnosť. Keďže s touto možnosťou sa počíta v bode 1.8.7.1.6. prílohy k smernici 2008/68/ES, bolo by vhodné, aby v návrhu smernice bol na ňu uvedený odkaz.

5.3 EHSV sa nazdáva, že v článku 18 ods. 5 je popri ochrane dôverných informácií potrebné zverejniť opatrenia, aby sa predišlo chybám alebo opomenutiam.

5.4 Výbor sa nazdáva, že v článku 29 by bolo vhodné spresniť povinnosti, záväzky a zodpovednosti, ktoré musia na seba vziať notifikované orgány, aby boli zaručené jednotné a prísne postupy v tak citlivej oblasti, akou sú prepravovateľné tlakové zariadenia.

5.5 EHSV zastáva názor, že by bolo vhodné v smernici jasnejšie uviesť, kto je v členských štátoch zodpovedný za posúdenie účinnosti a zastaranosti zariadení a strojov, aby sa predišlo predovšetkým prípadným poraneniam osôb. Už to je síce uvedené v smernici 2008/68/ES, bolo by však vhodné jasne to uviesť aj v tomto návrhu.

⁽¹⁴⁾ Rozhodnutie 1999/468/ES (Ú. v. ES L 184, 17.7.1999, s. 23)

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 1.

⁽¹⁶⁾ Treba pripomenúť, že USA neakceptujú tlakové fľaše s označením UN, ale len fľaše, ktoré sú homologované ich vlastným orgánom DOT.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 35.

5.6 EHSV zdôrazňuje, že okrem „tlakových“ zariadení existujú zariadenia, ktoré sa stávajú „tlakovým“ v dôsledku určitých činností. Bolo by dobré, keby sa nezabudlo ani na tieto zariadenia. Rovnako by boli potrebné bezpečnostné predpisy pre strednodobé (pozri smernicu 2008/68/ES) a dlhodobé uskladnenie.

5.7 Podľa výboru by bolo potrebné stanoviť spôsoby urovnania prípadných sporov (súdnou cestou, arbitrážou alebo inak), ku

ktorým by mohlo dôjsť medzi vlastníkami, zástupcami a prevádzkovateľmi.

5.8 EHSV nakoniec odporúča vypracovať spoločné usmernenia na vysvetlenie tak nového návrhu, ako aj smernice 2008/68/ES, ako tomu bolo v prípade smernice 1999/36/ES, ktorá sa má zrušiť.

V Bruseli 17. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Rady o administratívnej spolupráci a boji proti podvodom v oblasti dane z pridanej hodnoty (prepracované znenie)“

KOM(2009) 427 v konečnom znení – 2009/0118 (CNS)

(2010/C 347/11)

Spravodajca: **Umberto BURANI**

Rada sa 23. septembra 2009 rozhodla podľa článku 93 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh nariadenia Rady o administratívnej spolupráci a boji proti podvodom v oblasti dane z pridanej hodnoty (prepracované znenie)“

KOM(2009) 427 v konečnom znení – 2009/0118 (CNS).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. februára 2010. Spravodajcom bol pán Umberto Burani.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza zo 17. februára 2010) 203 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Nariadenie Rady (ES) č. 1798/2003 o administratívnej spolupráci v oblasti dane z pridanej hodnoty nadobudlo účinnosť 1. januára 2004. Očakáva sa, že Komisia podá každé tri roky správu o uplatňovaní tohto nariadenia. Tento záväzok splnila svojou správou z augusta 2009, ktorú predložila spolu s **novým návrhom nariadenia** (prepracované znenie). Komisia týmto návrhom vylepšuje právny rámec stanovený v platnom nariadení, pričom sa opiera o skúsenosti získané v prvých rokoch. **Hlavným cieľom** tohto návrhu je poskytnúť členským štátom účinnejší **nástroj na boj proti daňovým podvodom** prostredníctvom lepšej administratívnej spolupráce.

1.2 Uvedená správa Komisie poskytuje cennú pomoc pre interpretáciu tohto návrhu: **uplatňovanie nariadenia je** z mnohých dôvodov **neuspokojivé**. Preto „[...] **nie je administratívna spolupráca v oblasti DPH medzi členskými štátmi dostatočne intenzívna na to, aby dokázala zvládnuť daňové úniky a podvody v oblasti DPH vnútri Spoločenstva.**“ Toto konštatovanie Európskeho dvora audítorov Komisia doslovne cituje vo svojej správe.

1.3 EHSV poukazuje na skutočnosť, že **námietky voči zmene** majú závažný vplyv na finančné prostriedky členských štátov a EÚ. Aj keď na to existujú praktické dôvody, skutočným dôvodom je **nepriznaná vôľa chrániť osobitné záujmy** a ich uprednostnenie pred všeobecným blahom.

1.4 V praxi nájdeme rôzne objektívne názory na to, ako zaistiť **hladký priebeh** cezhraničného obchodovania. Jedni **kladú dôraz na skutočnú administratívnu spoluprácu**, pre iných **je prioritou boj proti daňovým podvodom**. Komisia má preto k dispozícii dve poradné grémiá, konkrétne skupinu ATFS⁽¹⁾ a výbor SCAC⁽²⁾ (pozri bod 2.3). Ich zlúčenie alebo spoločná a koordinovaná štruktúra by možno mohla odstrániť skrytý „konflikt záujmov“ medzi oboma oblasťami.

1.5 Hlavným problémom sú však, tak ako predtým, **prekážky na politickej úrovni**. Prejavilo sa to, keď jeden členský štát spochybnil právomoc Európskeho dvora audítorov v súvislosti s preskúmaním riadnej implementácie nariadenia a túto záležitosť predložil Európskemu súdnemu dvoru.

1.6 S novým návrhom sa zavedie celý rad inovácií, z ktorých môžeme spomenúť len tie najdôležitejšie. Platí, že **členské štáty musia toto nariadenie uplatňovať v celom rozsahu a v rámci stanovenej lehoty**. Ak bude tento návrh prijatý, Komisia získá nevyhnutne potrebnú právomoc na ukladanie sankcií.

(1) Anti Tax Fraud Strategy Expert Group.

(2) Standing Committee on Administrative Cooperation

1.7 Zriadenie **jedineho ústredného kontaktného úradu** v každom členskom štáte by malo zdokonaľiť a zracionalizovať systém spolupráce. **Povinnosť členského štátu poskytovať informácie** o zdaniteľnej osobe usadenej na jeho území sa potvrdí a možnosť **odmietnuť vykonanie** požadovaného administratívneho **vyšetrovania** sa obmedzí na niekoľko konkrétnych prípadov. Tieto nové predpisy majú osobitný význam predovšetkým pri prešetrovaní **zásielkového obchodu**. EHSV sa okrem iného domnieva, že tieto ustanovenia sa môžu uplatňovať len vtedy, keď sa celoplošne zavedú príslušné systémy IT. Preto by bolo vhodné, aby sa tieto ustanovenia stali záväznými až od roku 2015, t. j. po skončení prechodného obdobia.

1.8 V rôznych článkoch sa uvádzajú **automatické prístupy**: automatické a nevyžiadané poskytovanie relevantných informácií ostatným úradom, povinnosť nahlásiť došlé informácie, automatizovaný prístup k databázam. To všetko si vyžaduje zavedenie **spoločného postupu**, čo je úloha, ktorej by sa Komisia mala ujať čo najskôr.

1.9 Určitý údiv vyvoláva ustanovenie, na základe ktorého je **účasť úradníkov iných príslušných členských štátov na vyšetrovaní** možná aj mimo úradných priestorov daného členského štátu. Zo zrejmych dôvodov ochrany dôverných a citlivých informácií považuje EHSV toto ustanovenie za nevhodné.

1.10 Pravdepodobne najdôležitejšou inováciou je vytvorenie spoločnej štruktúry na boj proti daňovým podvodom v oblasti dane z pridanej hodnoty (Eurofisc). Tento úrad má slúžiť na rýchlu a viacstrannú výmenu informácií. Táto iniciatíva má neobmedzenú podporu EHSV. Zároveň chce poukázať na jeden aspekt, za ktorý sa už dlhší čas zasadzuje, konkrétne vytvorenie prepojenia a spolupráce s ostatnými orgánmi, ktoré sú činné v oblasti boja proti organizovanému zločinu a praniu špinavých peňazí.

2. Úvodné poznámky

2.1 1. januára 2004 nadobudlo účinnosť nariadenie Rady (ES) č. 1798/2003 o administratívnej spolupráci v oblasti dane z pridanej hodnoty. Väčšina členských štátov prijala toto nariadenie kladne a súhlasila so zámerom Komisie **zlepšiť právny rámec pre administratívnu spoluprácu a vytvoriť nástroj na boj proti daňovým podvodom** ⁽³⁾. Podľa článku 45 tohto nariadenia musí Komisia predložiť Európskemu parlamentu a Rade každé tri roky správu o jeho uplatňovaní; túto povinnosť si naposledy splnila prostredníctvom svojej **správy z 18. augusta 2009** ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Nariadenie bolo témou stanoviska EHSV (Ú. v. EÚ C 267, 27.10.2005, s. 45).

⁽⁴⁾ KOM(2009) 428 v konečnom znení. Táto správa sa v príslušnom stanovisku EHSV explicitne nespomína; informácie a stanoviská Komisie, ktoré obsahuje, však majú veľký význam pre pochopenie opatrení navrhnutých v novom nariadení.

2.2 Medzitým sa zvýšilo povedomie o problémoch v oblasti daňových podvodov. Pre oblasť dane z pridanej hodnoty sa v *oznámení Komisie o potrebe rozvinúť koordinovanú stratégiu s cieľom zlepšiť boj proti daňovým podvodom* ⁽⁵⁾ z 31.5.2006 stanovilo, že je potrebná **koordinovaná stratégia v oblasti boja proti daňovým podvodom** a najmä tzv. kolotočového podvodu ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾. Neskoršie oznámenie ⁽⁸⁾ obsahovalo akčný plán pre krátkodobé opatrenia.

2.3 Komisia teraz predložila návrh **nariadenia na prepracované znenie platného nariadenia** ⁽⁹⁾. Tento návrh je výsledkom úvah, ktoré Komisia uskutočnila na jednej strane vo svojich vlastných útvaroch, a na strane druhej na základe množstva externých príspevkov. Ide najmä o správy členských štátov o uplatňovaní nariadenia vydaného v roku 2004, ich odpovede na príslušné dotazníky a osobitnú správu Európskeho dvora audítorov č. 8/2007, ako aj uznesenie Európskeho parlamentu 2008/2033(INI) z 2.9.2008. Patria sem aj príspevky skupiny expertov pre stratégiu boja proti daňovým podvodom (skupina ATFS) a Stáleho výboru pre administratívnu spoluprácu (SCAC).

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Uvedená správa KOM(2009) 428 v konečnom znení poskytuje cenný základ pre výklad nového nariadenia, pretože Komisia v nej vyjadruje svoju **nespokojnosť** s uplatňovaním platného nariadenia. Túto nespokojnosť možno zhrnúť do jedného citátu Európskeho dvora audítorov, ktorý uviedla sama Komisia: „*Napriek zavedeniu nového nariadenia [...] nie je administratívna spolupráca v oblasti DPH medzi členskými štátmi dostatočne intenzívna na to, aby dokázala zvládnuť daňové úniky a podvody v oblasti DPH vnútri Spoločenstva.*“ Komisia sa všemožne usilovala o zlepšenie týchto predpisov a o zjednodušenie ich uplatňovania; **skutočným dôvodom zlyhania je však odpor voči zmenám, ktorý** prejavujú niektoré, ak nie dokonca mnohé správy jednotlivých štátov. Bez ohľadu na objektívne ťažkosti organizačného alebo technického charakteru nemožno ignorovať skutočnosť, že ochota plne spolupracovať ešte aj dnes stále naráža na ochranu skutočných alebo údajných osobitných záujmov. V žiadnej inej oblasti sa európska integrácia nepresadzuje tak ťažko ako v daňovej oblasti.

⁽⁵⁾ KOM(2006) 254 v konečnom znení.

⁽⁶⁾ V niektorých prípadoch sa tento druh podvodu vyvinul do podvodu v rámci Spoločenstva na báze chýbajúceho subjektu [KOM(2009) 511 v konečnom znení, s. 3].

⁽⁷⁾ Aj toto „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru o potrebe rozvinúť koordinovanú stratégiu s cieľom zlepšiť boj proti daňovým podvodom“ spomenul EHSV v príslušnom stanovisku; Ú. v. EÚ C 161, 13.7.2007, s. 8.

⁽⁸⁾ KOM(2008) 807 v konečnom znení.

⁽⁹⁾ KOM(2009) 427 v konečnom znení.

3.2 Dobrá **administratívna spolupráca** je základným predpokladom pre hladký priebeh cezhraničného obchodovania a je v záujme vnútroštátnych orgánov a občanov. K hladkému priebehu však patrí aj to, aby sa tieto obchody uskutočňovali v súlade s daňovými predpismi. **Administratívna spolupráca a boj proti daňovým podvodom sa tak stávajú nedeliteľným celkom.** Komisia realizuje v praxi tento prístup tak, že navrhuje vytvoriť **spoločnú štruktúru** (Eurofisc).

3.3 Komisia má k dispozícii dva poradné orgány, ktoré jej poskytujú expertízy na najvyššej úrovni, konkrétne skupinu ATFS a výbor SCAC (pozri odsek 2.3). Ich zlúčenie do **jedného orgánu** (alebo vytvorenie dvoch skupín, ktoré by koordinoval jeden rozhodovací orgán) by možno mohlo od začiatku zamedziť skrytému **konfliktu záujmov medzi oblasťou správy a daní**. Pravidlá boja proti daňovým podvodom nie sú vždy zlučiteľné so zjednodušením a urýchlením administratívneho postupu a naopak. Odpor voči zmenám spočíva minimálne sčasti v **rôznorodých požiadavkách týkajúcich sa jedného a toho istého problému**.

3.4 Zdá sa však, akoby tie **najväčšie problémy spočívali na politickej úrovni**: v uvedenej správe sa v odseku 2.1 uvádza, že Komisia na základe odpovedí v dotazníkoch (pozri bod 2.3) poskytla členským štátom možnosť „podeliť sa o svoj názor na fungovanie administratívnej spolupráce [...]“. Zarážajúci je však fakt, že **iba dva členské štáty prejavili záujem o otvorenú diskusiu o tejto otázke s Komisiou**. Príznačné je, že jeden členský štát dokonca popiera právomoc Dvora audítorov preskúmať vykonávanie nariadenia o administratívnej spolupráci, pričom touto otázkou sa v súčasnosti zaoberá Európsky súdny dvor. Tieto fakty hovoria samé za seba a sotva poskytujú príležitosť na optimizmus do budúcnosti.

3.5 Ďalší politický aspekt sa týka **administratívnej spolupráce medzi finančnými úradmi a úradmi zodpovednými za boj proti praniu špinavých peňazí** v oblasti organizovaného zločinu a terorizmu. EHSV už dlhší čas opakovane žiada o takúto spoluprácu, doteraz však v tejto veci zrejme nebolo možné dosiahnuť žiadnu dohodu⁽¹⁰⁾.

4. Osobitné pripomienky

4.1 Najdôležitejšie zmeny, ktoré budú zavedené prostredníctvom tohto nového nariadenia, sa týkajú rozšírenia právomocí členských štátov v administratívnej spolupráci, presnejšieho určenia informácií, ktoré musí členský štát poskytnúť, resp. ktoré

môže získať, ako aj obmedzenia prístupových práv k týmto informáciám. Okrem toho stanovuje základy právneho rámca pre kvalitu informácií a reguluje povinnosti členských štátov v oblasti poskytovania správnych a aktuálnych informácií. Nakoniec sa vytvorí aj právny základ pre zavedenie štruktúry na administratívnu spoluprácu zameranú v prvom rade na boj proti podvodom (Eurofisc).

4.1.1 EHSV **víta a podporuje** návrh Komisie, pretože toto nové nariadenie predstavuje **výrazný pokrok** v súvislosti s právnou úpravou tejto oblasti. Realizácia týchto predpisov, ak si to budú členské štáty želať, prinesie lepšiu kvalitu verejných financií z hľadiska zjednodušenia postupu, ako aj z hľadiska boja proti podvodom.

4.2 EHSV ďalej predkladá niekoľko **pripomienok k najdôležitejším inováciám navrhnutým v nariadení**. Tieto pripomienky sa na jednej strane týkajú ochoty spolupracovať, na strane druhej však aj výsledku objektívneho hodnotenia problémov, ktoré ešte stále bránia dobrej administratívnej spolupráci.

4.3 V **článku 1 ods. 1** sa výslovne uvádza, že pojem „boj proti podvodom v oblasti dane z pridanej hodnoty“ predstavuje hlavný cieľ nového nariadenia. V **článku 1 ods. 2** sú stanovené **podmienky**, za ktorých musia členské štáty plniť svoje povinnosti, a to „konať v záujme ochrany príjmov DPH všetkých členských štátov“. Znenie v súčasnosti platného nariadenia je slabšie a nepresnejšie; obmedzuje sa totiž len na *stanovenie* „pravidiel a postupov na výmenu určitých informácií“.

4.3.1 Táto inovácia určite nie je bezvýznamná: povinnosť konať v zmysle spolupráce znamená, že členské štáty **musia toto nariadenie uplatniť v celom rozsahu a v rámci stanovenej lehoty**. EHSV s tým v plnej miere súhlasí, kladie si však otázku, či sú členské štáty vôbec schopné alebo ochotné v praxi sa prispôbiť novým požiadavkám, pretože nedostatkom platného nariadenia sú oneskorenia a ustanovenia o výnimkách. Okrem toho zo záväznosti predpisov vyplýva **právomoc Komisie** ukladať sankcie a právomoc **Európskeho dvora audítorov** kontrolovať ich riadne uplatnenie, pričom v tomto bode sa nedosiahol jednomyselný súhlas. V správe uvedenej v odseku 2.1 Komisia konkrétne uvádza prípad Nemecka, ktoré napadlo začatie **konania o porušení** a právomoc Európskeho dvora audítorov v tejto oblasti na preskúmanie tohto prípadu. Očakávané **rozhodnutie Súdného dvora** o tomto konaní bude mať **rozhodujúci vplyv** na budúcnosť administratívnej spolupráce v oblasti dane z pridanej hodnoty.

⁽¹⁰⁾ Pozri Stanovisko EHSV na tému „Podpora dobrej správy v daňových záležitostiach“.

4.3.2 Z novej formulácie článku 1 je zrejme, že v oblasti daní sa v **európskej politike** prejavujú **rôzne tendencie**. Zmluvy sa vykladajú rozličným spôsobom, a to z rôznych uhlov pohľadu, čo veľakrát vedie k tomu, že Komisia musí obhajovať svoje právomoci a kompetencie a členské štáty si želajú zachovať svoje vnútroštátne kompetencie. EHSV nevidí žiadny dôvod na to, aby v tejto veci zaujal postoj, ale vyjadruje nádej, že vstupom novej zmluvy do platnosti vznikne nová Európa, v ktorej sa budú členské štáty rozhodne hlásiť k základným princípom tejto zmluvy.

4.4 Podľa **článku 4** je každý členský štát povinný určiť **jediný ústredný kontaktný úrad**, ktorý bude mať na starosti kontakty s ostatnými členskými štátmi. EHSV víta toto rozhodnutie, ale poukazuje na skutočnosť, že **hladké fungovanie ústredného kontaktného úradu závisí od efektívnosti decentralizovaných štruktúr** na úrovni jednotlivých štátov, ktorá v súčasnosti zjavne nie je všade daná.

4.5 **Článok 7** (predtým článok 5) v nezmenenej podobe vymedzuje **povinnosť členského štátu informovať**, na základe ktorej musí tento štát na žiadosť iného členského štátu poskytnúť informácie o zdaniteľnej osobe so sídlom na jeho území. V stanovených konkrétnych prípadoch ⁽¹¹⁾ **môže orgán odmietnuť poskytnutie takýchto informácií**, ak už žiadajúcemu orgánu poskytol informácie menej ako dva roky predtým. V tomto prípade však musí poskytnúť informácie o dátume a výške všetkých príslušných dodávok tovaru resp. služieb, ktoré zdaniteľná osoba za posledné dva roky uskutočnila.

4.5.1 Tieto nové predpisy majú osobitný význam pre **zásielkový obchod** a zameriavajú sa na dobrú politiku administratívnej spolupráce. Tieto predpisy sa však vo svojom súčasnom znení dodržiavajú len čiastočne, čo súvisí predovšetkým so štruktúrou IT, ktorá ešte stále chýba. EHSV preto považuje za potrebné aj na tieto ustanovenia rozšíriť plánované **prechodné obdobie** platné pre ostatné ustanovenia. **Táto záväznosť** by teda mala **platiť až v roku 2015**, keď nadobudne účinnosť nariadenie Rady (ES) č. 143/2008 ⁽¹²⁾.

4.6 V **článku 15** sa bližšie spresňuje pojem „automatická výmena“ informácií, ktorý sa už nachádza v článku 17 platného nariadenia. Na základe tohto pojmu musí každý členský štát

poskytnúť bez vyzvania informácie inému členskému štátu, ktoré by mu mohli byť užitočné z hľadiska ochrany jeho daňových príjmov. Objasnenie tohto pojmu má ďalekosiahle dôsledky. Či a kedy sa bude povinnosť spontánneho poskytovania informácií potrebných pre iné orgány systematicky uplatňovať, bude dôkazom toho, či bol koncept administratívnej spolupráce v plnej miere prevzatý.

4.7 V ideálnom prípade sa spolu s článkom 15 uplatní aj **článok 17**, na základe ktorého sa na orgány, ktoré získajú informácie, vzťahuje v súvislosti s oznamujúcim orgánom postup **spätného informovania**. Táto spolupráca nespočíva len v poskytovaní informácií, ale aj v informovaní poskytovateľa informácií o **výsledku opatrení**, ktoré boli v dôsledku poskytnutých informácií prijaté.

4.8 V **článku 18** (predtým článok 22) sa podrobne uvádza, ktoré informácie musia členské štáty vkladať do svojich databáz. Podľa EHSV sa tieto ustanovenia prejavujú **pozitívne z dvoch hľadísk**: na jednej strane prispievajú k lepšiemu fungovaniu systému pre výmenu informácií (VIES ⁽¹³⁾), a na druhej strane to bude členské štáty nabádať k tomu, aby uplatňovali smernicu 2006/112/ES z hľadiska poskytovania, zmeny alebo odňatia identifikačného čísla pre DPH. Skutočnosť, že veľká časť podvodov je založená práve na týchto identifikačných číslach, zdôrazňuje význam presného uplatňovania týchto ustanovení. Veľký význam pre používateľov systému má však aj výhoda týchto ustanovení plynúca z inovácií o **minimálnych požiadavkách pre databázy**, ktoré zavádzajú **články 23 a 24**.

4.9 Trochu zarážajúco pôsobí **článok 22**, v ktorom sa uvádza, že každý členský štát musí príslušným orgánom každého iného členského štátu poskytnúť **automatizovaný prístup ku svojim databázam**. EHSV poznamenáva, že priamy prístup, aj keď je naň potrebný **predchádzajúci súhlas žiadajúceho orgánu** ⁽¹⁴⁾, vyvoláva problémy v súvislosti s pochopením jazyka a správnym výkladom a použitím informácií. Tohto problému si je vedomá aj samotná Komisia a uvádza odôvodnenie (23), že by sa mali zaviesť „**spoločné postupy** na zabezpečenie **porovnateľnosti [...] informácií**“. Rovnaký prístup sa znovu prijíma v inej súvislosti v odôvodnení (27). Podľa EHSV by sa ustanovenie týkajúce sa automatického prístupu malo **presunúť na neskoršie obdobie v budúcnosti**, keď všetky členské štáty prevezmú spoločný postup v oblasti spravovania a spracovania údajov.

⁽¹¹⁾ Prípady, v ktorých je možné poskytnutie týchto informácií odmietnuť, sú uvedené v (novej) prílohe nariadenia a zahŕňajú rad služieb, okrem iného zásielkový predaj, služby týkajúce sa pozemkov a hmotného majetku, doplnkové služby pri preprave, telekomunikačné služby ako aj služby rozhlasového a televízneho vysielania.

⁽¹²⁾ „Nariadenie Rady (ES) č. 143/2008 z 12. februára 2008, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1798/2003, pokiaľ ide o zavedenie mechanizmov administratívnej spolupráce a výmenu informácií v súvislosti s pravidlami o mieste poskytovania služieb, pravidlami o osobitných režimoch a pravidlami pre vrátenie dane z pridanej hodnoty“, Ú. v. EÚ L 44, 20.2.2008, s. 1.

⁽¹³⁾ VIES = VAT Information Exchange System (systém výmeny informácií o DPH).

⁽¹⁴⁾ V článku 7 sa uvádza: „Na žiadosť žiadajúceho orgánu mu žiadajúci orgán oznamuje akékoľvek relevantné informácie [...]“.

4.10 V **článku 29**, ktorý sa zaoberá účasťou úradníkov príslušných členských štátov na administratívnom vyšetrowaní. V ods. 1 tohto článku sa uvádza, že títo úradníci nielenže môžu byť prítomní v týchto úradoch, ale aj „na akomkoľvek inom mieste“ (t. j. aj v obchodných priestoroch prešetrovaného daňového poplatníka). V odseku 2 sa na jednej strane odstránilo ustanovenie, podľa ktorého môže žiadaný členský štát stanoviť podmienky účasti úradníkov žiadajúceho členského štátu zúčastňujúcich sa na vyšetrowaní, a na strane druhej potvrdzuje, že úradníci žiadajúceho členského štátu síce „nevykonávajú právomoci kontroly zverenej úradníkom žiadaného orgánu, [...] môžu mať však prístup do tých istých priestorov a k tým istým dokumentom ako úradníci žiadajúceho orgánu“.

4.10.1 Táto sústava právomocí a práv sa nezdá byť **ani primerané ani oprávnené**. EHSV preto nalieha, aby sa toto ustanovenie znovu preskúmalo a dôkladnejšie prehodnotilo. Prítomnosť úradníka iného členského štátu v obchodných priestoroch daňového poplatníka by mohlo viesť k **zverejneniu „obchodného, priemyselného alebo odborného tajomstva** alebo [...] šíreniu informácií, ktorých zverejnenie by bolo v protiklade s verejným poriadkom“. Táto veta bola doslovne prevzatá z článku 56 ods. 4, v ktorom sa upravujú prípady, v ktorých **je možné zamietnuť poskytnutie informácií**. To je o dôvod viac, prečo nemožno pripustiť, aby úradník jedného členského štátu na základe svojej prítomnosti v obchodných priestoroch daňového poplatníka **získal takéto informácie**.

4.11 **Články 34 až 39** sa týkajú inovácie, konkrétne vytvorenia spoločnej štruktúry na boj proti daňovým podvodom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiach v oblasti dane z pridanej hodnoty. Táto štruktúra, ktorá je v správe Komisie ⁽¹⁵⁾ označená ako „Eurofisc“, má v podstate zabezpečiť rýchlu a viacstrannú výmenu informácií a preskúmať a šíriť vecné informácie v rámci administratívnej spolupráce. Jednotlivé články sa zaoberajú rôznymi aspektmi spôsobu práce tohto nového orgánu. Ešte však nie je isté, či pôjde o centralizovanú alebo decentralizovanú štruktúru.

4.11.1 EHSV víta vytvorenie orgánu, ktorý bude zhromažďovať a šíriť informácie. Hneď ako tento orgán začne svoju činnosť, bude potrebné **prepracovať tie časti nariadenia**, ktoré bude prípadne potrebné zosúladiť so súčasným systémom bilaterálnej spolupráce alebo ich tomuto systému prispôbiť.

4.11.2 Okrem iného existuje ďalší aspekt, ktorý súvisí s vytvorením štruktúry Eurofisc, ale ktorý sa nenachádza na žiadnom mieste nariadenia ani jeho dôvodovej správy, a to je **spolupráca s ostatnými orgánmi a prepojenie na iné orgány, ktoré pracujú v oblasti boja proti organizovanému zločinu a praniu špinavých peňazí**. V mnohých prípadoch, teda aspoň v tých

najťažších, nie je únik dane z pridanej hodnoty žiadnym osobitným trestným činom, ale súvisí s pašovaním falšovaného tovaru, obchodom s drogami, obchodom so zbraňami a všetkými druhmi činnosti, ktoré má na svedomí alebo ktoré riadi organizovaný zločin a terorizmus. V predpisoch ani v praxi nie je stanovená **štruktúrovaná spolupráca medzi orgánmi, ktoré sa zaoberajú rôznymi aspektmi toho istého javu alebo jeho rôznymi formami, ktoré riadi tá istá organizácia**. Vedie to k zdvojeniu práce, strate efektívnosti a často aj ku konfliktom v oblasti kompetencií.

4.11.3 K aspektom spolupráce medzi finančnými a policajnými úradmi v oblasti boja proti zločinu a terorizmu sa EHSV bližšie vyjadruje v ďalšom stanovisku na tému „Zodpovedné konanie v daňovej oblasti“ ⁽¹⁶⁾. Tento problém sa dá veľmi stručne vyjadriť potrebou lepšieho **vzájomného zosúladenia smerníc v daňovej oblasti a boja proti praniu špinavých peňazí**. Nie je prípustné, aby existovali rôzne úrady, ako sú finančné správy pre priame a nepriame dane, colnica, polícia, tajné služby, ktoré majú síce všetky stanovené rovnaké alebo porovnateľné ciele, ale ktoré nie sú navzájom prepojené resp. ktoré nedisponujú žiadnou dohodou o spolupráci.

4.11.4 EHSV si uvedomuje praktické a administratívno-technické problémy takéhoto riešenia a dlhšieho obdobia potrebného na jeho realizáciu, poukazuje však na to, že najväčšiu prekážku určite predstavuje súčasný nedostatok **politckej vôle** členských štátov. Komisia by v tomto prípade mohla pôsobiť ako hnacia sila a začleniť administratívnu spoluprácu medzi rôznymi vyšetrujúcimi úradmi do svojich strednodobých a dlhodobých programov.

4.12 V návrhu nie je uvedený žiadny dátum nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia, je v ňom len stanovené, že toto nariadenie má nadobudnúť účinnosť dvadsiatym dňom po jeho uverejnení v Úradnom vestníku Európskej únie. Naproti tomu sa v **článku 45** stanovuje, že **od 1. januára 2015 platia mnohé postupy spolupráce prostredníctvom elektronických médií**. Táto lehota sa zdá byť reálna, ak budú všetky členské štáty ochotné a schopné ju dodržať.

4.13 V **článku 51** sa uvádza, že každý členský štát musí vykonať (interný) **audit** fungovania ustanovení o spolupráci. Nepochybne ide o potrebné opatrenie, ktoré pravdepodobne vychádza zo skúseností s externým auditom (pozri body 3.4 a 4.3.1), ktoré ešte vo svojom rozhodnutí musí schváliť Súdny dvor. EHSV však kladie otázku, **do akej miery môže byť skutočne účinné opatrenie, ktoré členským štátom umožní, aby seba samé kontrolovali**.

⁽¹⁵⁾ KOM(2009) 428 v konečnom znení, pozri bod 2.1.

⁽¹⁶⁾ Oznámenie Komisie „Podpora dobrej správy v daňových záležitostiach“, KOM(2009) 201 v konečnom znení.

4.14 Nezmenený zostal **článok 56** (predtým článok 40), podľa ktorého členské štáty **nie sú povinné poskytovať informácie** a vykonávať šetrenie, ak tomu bránia zákonné predpisy alebo ak ide o aspekty, ktoré sú chránené v kontexte **priemyselného alebo obchodného tajomstva**. Napriek tomu bol však pridaný nový odsek, **na základe ktorého sa toto zamietnutie nesmie vzťahovať na bankové tajomstvo**. Táto otázka by sa mala

prerokovať v širšom kontexte zrušenia bankového tajomstva a predpisov v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí. Vznikajú však pochybnosti v súvislosti s otázkou, či informácie, ktoré vlastní „osoba poverená či konajúca v zastúpení alebo ako správca“, patria do bankového alebo služobného tajomstva. EHSV sa domnieva, že v tomto prípade by bolo potrebné ďalšie vysvetlenie.

V Bruseli 17. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2003/71/ES o prospekte, ktorý sa zverejňuje pri verejnej ponuke cenných papierov alebo ich prijatí na obchodovanie, a 2004/109/ES o harmonizácii požiadaviek na transparentnosť v súvislosti s informáciami o emitentoch, ktorých cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu“

KOM(2009) 491 v konečnom znení – 2009/0132 (COD)

(2010/C 347/12)

Hlavný spravodajca: **Angelo GRASSO**

Rada sa 14. októbra 2009 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2003/71/ES o prospekte, ktorý sa zverejňuje pri verejnej ponuke cenných papierov alebo ich prijatí na obchodovanie, a 2004/109/ES o harmonizácii požiadaviek na transparentnosť v súvislosti s informáciami o emitentoch, ktorých cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu“

KOM(2009) 491 v konečnom znení – 2009/0132 (COD).

Grémium Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 3. novembra 2009 odbornú sekciu pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17. a 18. februára 2010 (schôdza z 18. februára 2010) prijal 156 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Cieľom návrhu smernice je začleniť do súčasných právnych predpisov Spoločenstva dve zásady, s ktorými možno v podstate súhlasiť: a) kvalita poskytovaných informácií je základným predpokladom schopnosti účinne podporovať hospodárskych aktérov, najmä drobných investorov, pri investičných rozhodnutiach; b) väčšiu hospodárnosť riadenia poskytovania informácií možno dosiahnuť odstránením duplicitných informácií, a tým nákladov na ich produkciu.

1.2 Uplatňovanie týchto dvoch princípov v praxi sa spája s objektívnymi ťažkosťami, keďže meranie kvality je samo osebe veľmi komplikovaným úkonom, a je ešte zložitejšie, ak ide o kvalitu informácií. Okrem toho treba mať na zreteli, že špecifické mechanizmy šírenia informácií na finančných trhoch (ktoré by sa dalo označiť ako „osmotické“) a transverzálne reakcie, ktoré vyvolávajú medzi rôznymi hospodárskymi aktérmi so záujmom o investovanie (tzv. „signálový efekt“), vedú k vytváraniu niekedy aj značných rozdielov medzi nákladmi na poskytovanie informácií a ich potenciálnym prínosom (a to aj hospodárskym).

1.3 Otázky kvality a hospodárnosti poskytovania informácií by sa preto mali riešiť spoločne, pričom treba zohľadniť skutočnosť, že očakávanie hospodárskeho prínosu prinajmenšom vo výške nákladov vynaložených na poskytovanie informácií je najlepším spôsobom, ako podnietiť emitentov cenných papierov, aby poskytovali kvalitné informácie. Pri posudzovaní informácií z hospodárskeho hľadiska treba mať na zreteli, že ak sú informácie

transparentné, znižujú sa náklady na obstarávanie kapitálu. Ak však informáciám transparentnosť chýba, náklady na obstarávanie kapitálu sa zvyšujú (tzv. „prémia za informačné riziko“). EHSV by preto uvítal odstránenie tohto nepomeru v poskytovaní informácií redukovaním prémie za informačné riziko v záujme zníženia nákladov na obstarávanie kapitálu, a tým zvýšenia konkurencieschopnosti európskych podnikov pri obstarávaní kapitálu.

1.4 Rozdiely medzi vynaloženými nákladmi a prínosom informácií závisia do značnej miery (približne z troch štvrtín) od štruktúrnych mechanizmov, ktoré slúžia na šírenie informácií medzi účastníkmi trhu, zatiaľ čo len z malej časti (približne z jednej štvrtiny) sú spôsobené tým, že emitent informácie vôbec neposkytne. Návrh smernice ponúka riešenia na zníženie prvej z týchto dvoch častí informačného rizika, čo treba vo všeobecnosti uvítať. EHSV však zdôrazňuje, že je nevyhnutné dbať na to, aby výrazná úspora nákladov, ku ktorej by malo vďaka navrhovaným opatreniam dôjsť, nebola na úkor kvality poskytovaných informácií, pretože inak by boli tieto kroky kontraproduktívne.

1.5 Obsah návrhu ďalej poukazuje ešte na jeden aspekt problému, ktorý zostáva nedoriešený. Požiadavka poskytovať informácie investorom, ktorí nie sú špecialistami, je v rozpore s požiadavkou dať im k dispozícii všetky údaje potrebné na výber investícií, čo si nevyhnutne vyžaduje používanie odborných termínov. EHSV sa prikláňa k riešeniu, ktoré spočíva vo vytvorení trhu „sprostredkovateľov informácií“ oddeleného od trhu tradičnejších sprostredkovateľov kapitálov a rizika (zvyčajne sú to

banky, správcovské spoločnosti, špecializovaní sprostredkovatelia derivátov atď.). EHSV na základe skúseností získaných v iných krajinách a situáciách navrhuje (aj pre fázu umiestňovania produktov na trh a dodatočne k návrhom obsiahnutým v dokumente, ktorý je predmetom tohto stanoviska) vytvoriť špecifické právne nástroje na delegovanie (podobné hlasovaniu prostredníctvom splnomocnenca) a zaviesť funkciu profesionálnych odborníkov v oblasti finančných informácií (podľa vzoru „family office“) prostredníctvom špecifických právnych predpisov.

2. Vývoj právnych predpisov a význam tejto problematiky

2.1 Európska komisia prisudzuje otázke transparentnosti informácií na finančných trhoch veľký význam a dokazuje to nepretržitým vypracúvaním právnych predpisov v tejto oblasti. Návrhom smernice KOM(2000) 126 v konečnom znení začalo desaťročné obdobie snáh o vypracovanie jasnej a prehľadnej legislatívy EÚ týkajúcej sa kodifikácie postupov prijímania cenných papierov na kótovanie na burze cenných papierov a o informáciách, ktoré sa o týchto cenných papieroch musia zverejňovať. Návrhom smernice, ktorý je predmetom tohto stanoviska, vstupuje tento proces do novej vývojovej fázy, ktorej cieľom je zlepšiť uplatňovanie pravidiel týkajúcich sa transparentnosti informácií obmedzením a zjednodušením niektorých požiadaviek na uverejňovanie informačných prospektov.

2.2 V priebehu rokov 2000 – 2010 sa postupne menilo zameranie legislatívneho rámca Spoločenstva.

2.2.1 V smernici 2001/34/ES sa hlavná pozornosť sústredila na kvantitu údajov, ktoré sú emitenti cenných papierov povinní poskytnúť investorom, pričom sa vychádzalo z predpokladu, že efektívnosť umiestňovania produktov na finančných trhoch s ňou priamo súvisí. K tomuto prístupu sa v zásade priklonil aj EHSV v stanovisku z 29. novembra 2000 (spravodajca: pán Lehnhoff, schválené 112 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti, ani sa hlasovania nezdržal), pritom však zdôraznil požiadavku poskytovať investorom informácie jednoduchým a prehľadným spôsobom.

2.2.2 V priebehu roku 2003 sa záujem presunul na aspekty používania informácií zo strany účastníkov trhu a prejavil sa v legislatívnych iniciatívach zameraných na doplnenie pôvodného znenia smernice 2001/34/ES. Smernica 2003/6/ES právne upravuje problematiku obchodovania s využitím dôverných informácií, a to najmä takého, ktoré by mohlo viesť k manipulácii rovnováhy na finančných trhoch, a v dôsledku toho znížiť dôveru spotrebiteľov. Treba však zdôrazniť, že tento predpis sa vzťahuje na emitentov a dozorné orgány a prisudzuje menší význam vplyvu, ktorý môže mať používanie informácií na správanie sa investorov. V súlade s týmto prístupom bola predložená aj smernica 2003/71/ES, v ktorej sa stanovili kritériá vypracovania prospektu, ktorý sa zverejňuje pri verejnej ponuke cenných papierov alebo ich prijatí na obchodovanie.

2.2.3 Smernica 2004/109/ES sa v úprave smernice 2001/34/ES sústredila na technické aspekty informácií poskytované verejnosti emitentmi, ktorých cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu, s cieľom harmonizovať a integrovať európske finančné trhy a finančné služby, ktoré na nich pôsobia.

V stanovisku z 10. decembra 2003 k návrhu tejto smernice (spravodajca: pán Simon, stanovisko prijaté 110 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a jeden člen sa hlasovania zdržal) EHSV súhlasí s navrhovanými technickými aspektmi, ale zdôrazňuje, že príliš prísne pravidlá by mohli nadmerne zvýšiť náklady na poskytovanie povinných informácií, a tým vytvoriť zásadnú hospodársku prekážku transparentnosti informácií, a to najmä pre menších emitentov.

2.2.4 V roku 2005 sa dopĺňovanie právnych predpisov zameralo na tému tzv. regulátorov informácií na trhu pomocou iniciatív týkajúcich sa organizácie výborov pre finančné služby. Zámerom bolo vytvoriť tvorcom európskych právnych predpisov a pravidiel také podmienky, aby dokázali rýchlejšie a účinnejšie zohľadniť vývoj na finančných trhoch (najmä zmeny v dôsledku technologického vývoja). K tomuto návrhu Komisie zaujal EHSV kladný postoj v stanovisku z 31. marca 2004 (spravodajca: pani Fusco, stanovisko prijaté 95 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a dvaja členovia sa hlasovania zdržali).

2.3 Hlavným cieľom návrhu smernice, ktorý je predmetom tohto stanoviska, je zlepšiť uplatňovanie smernice 2003/71/ES a smernice 2004/109/ES zjednodušením niektorých postupov s cieľom lepšie prispôsobiť finančné informácie požiadavkám drobných investorov, a tým zvýšiť efektívnosť a zlepšiť konkurencieschopnosť emitentov so sídlom v EÚ na medzinárodnej scéne. Takže na rozdiel od všetkých predchádzajúcich legislatívnych iniciatív sa tento návrh smernice zameriava na otázky kvality finančných informácií.

2.4 EHSV sa nazdáva, že „veľa“ informácií neznamená vždy automaticky „dobré“ informácie. To spôsobuje problémy v ekonomickom aspekte poskytovania informácií, pretože sa predpokladá, že náklady na finančné informácie súvisia skôr s kvantitou informačných prospektov, ktoré treba vyprodukovať, než s kvalitou ich obsahu. V tomto návrhu smernice by sa mali dosiahnuť úspory presahujúce 300 miliónov EUR ročne úpravou sústavy mechanizmov, ktoré vedú k duplicite jednotlivých fáz postupu šírenia informácií.

2.5 Požiadavka existencie trhov schopných poskytovať investorom správnu mieru kvantity a kvality informácií za prijateľné náklady je v súčasnosti stredobodom záujmu. Nedávne empirické štúdie benátskej univerzity Ca' Foscari ukázali, že kolísavosť európskych akciových trhov v uplynulých 15 rokoch možno pripísať priemerne v 37 % na konto rizika „zlých“ informácií (tzv. informačné riziko), bez podstatných rozdielov medzi jednotlivými druhmi obchodovaných produktov. Z týchto štúdií vyplýva aj prekvapivý záver, že približne v troch štvrtinách prípadov informačné riziko vzniká v dôsledku mechanizmov, ktoré slúžia na šírenie informácií medzi účastníkmi trhu, zatiaľ čo len z malej časti (približne z jednej štvrtiny) je spôsobené tým, že emitent informácie vôbec neposkytne. Tento výsledok je však zrejмый, keďže tkvie v hospodárskom aspekte poskytovania finančných informácií, ktoré sa vyznačuje vysokými nákladmi v porovnaní s nízkymi cenami predaja tretím osobám, čo priamo vyplýva z toho, že nie je možné zaručiť exkluzívne využívanie týchto informácií po ich predaji. Práve tento jav vedie sám o sebe k zníženiu kvality informácií a obmedzeniu mechanizmov jej šírenia, čo sa kompenzuje väčšou kvantitou často duplicitných informácií.

2.6 EHSV preto pokladá za potrebné podniknúť akékoľvek kroky vedúce k právnej úprave hospodárskych postupov súvisiacich s produkciou a šírením informácií, ktoré by dokázali skutočne prispieť k zvýšeniu kvality informácií poskytovaných na finančných trhoch, a tým uľahčili investorom výber investícií a zároveň znížili náklady na zabezpečovanie finančných prostriedkov emitentov cenných papierov predkladaných na obchodovanie.

3. Hlavné ustanovenia návrhu smernice

3.1 Návrh smernice pozostáva z piatich článkov, z ktorých prvé dva slúžia hlavne na zmenu a doplnenie smernice 2003/71/ES (článok 1 návrhu, rozsiahlejšia úprava) a smernice 2004/109/ES (článok 2 návrhu, menej rozsiahle zásahy). Ďalšie tri články majú podpornú funkciu a obsahujú ustanovenia týkajúce sa transpozície (článok 3), nadobudnutia účinnosti (článok 4) a adresátov (článok 5).

3.2 *Analýza a pripomienky týkajúce sa obsahu článku 1 predloženeho návrhu smernice v súvislosti so smernicou 2003/71/ES.*

3.2.1 Návrh na zmeny a doplnenia článku 1 ods. 2 písm. h) a j) a článku 3 ods. 2 písm. e). Pridanie odseku 4 do článku 1

3.2.1.1 Nové znenie predovšetkým upresňuje, že vykonávacie opatrenia týkajúce sa úpravy limitov sa vzťahujú na celkovú protihodnotu ponuky predloženej na celom území Európskej únie. Toto upresnenie je potrebné najmä preto, aby sa predišlo obchádzaniu týchto pravidiel rozdelením finančnej operácie, ktorá tvorí po ekonomickej stránke jeden celok, na viacero operácií, ktoré sú právne nezávislé a stanovené v špecifických právnych systémoch. EHSV ďalej zdôrazňuje, že toto upresnenie je potrebné aj kvôli tomu, aby sa predišlo možným nezrovnalostiam pri šírení informácií v rôznych územných kontextoch a z toho vyplývajúceho možnému znásobovaniu nákladov, čo by mohlo mať vážne následky v prípade operácií menších rozmerov.

3.2.1.2 Ďalej sa uvádzajú nové hodnoty limitov týkajúce sa uplatňovania smernice v súlade so súčasným kontextom finančných trhov. Aby sa predišlo zastaraniu limitov, navrhuje sa poradiť priamo Komisii úlohou prijať vykonávacie opatrenia týkajúce sa úpravy limitov s cieľom zohľadniť aktuálne podmienky potrebné na zabezpečenie šírenia informácií na finančných trhoch. EHSV súhlasí s požiadavkou zavedenia limitov, ktoré by sa dali jednoduchšie prispôbiť trhovým podmienkam, ale navrhuje, aby úpravy navrhnuté Komisiou vychádzali z návrhov orgánov na kontrolu a reguláciu trhov ako aj finančných sprostredkovateľov, a to aj preto, že vzhľadom na svoju činnosť sú uvedené orgány najvhodnejšími kandidátmi na priebežné monitorovanie skutočných požiadaviek trhov.

3.2.2 Návrh na zmeny a doplnenia článku 2 ods. 1 písm. e) a písm. m) bod ii)

3.2.2.1 V návrhu sa požaduje zosúladienie definície „kvalifikovaných investorov“ s definíciou už uvedenou v smernici o trhoch s finančnými nástrojmi (MIFID). EHSV je priaznivo naklonený tomuto návrhu, keďže je potrebné zosúladiť právny rámec Európskej únie.

3.2.2.2 V návrhu sa stanovujú kritériá územného vymedzenia pre finančné nástroje (iné než majetkové cenné papiere) s jednotkovou menovitou hodnotou nižšou ako 1 000 EUR, pričom sa obmedzuje voľba domovského členského štátu na členské štáty, v ktorých má emitent sídlo, alebo v ktorých má byť dlh prijatý na obchodovanie na regulovanom trhu, respektíve v ktorých je dlh verejne ponúkaný. EHSV súhlasí s navrhovaným zámerom zjednodušiť postupy zabránením znásobenia nákladov v dôsledku súbežného poskytovania viacerých perspektív. V tejto súvislosti treba skonštatovať, že trhová hodnota cenných papierov sa podstatne odlišuje od ich menovitej hodnoty, ktorá má často funkciu jedine z právneho hľadiska na stanovenie podielov účasti na nejakom projekte. Preto nie všetky cenné papiere majú menovitou hodnotu a niektoré právne systémy umožňujú emisiu cenných papierov bez uvedenia paritnej hodnoty (tzv. „par value“), najmä v prípade nemajetkových cenných papierov. EHSV navrhuje doplniť návrh tak, že sa nahradí každý odkaz na „menovitou hodnotu“ odkazom na „trhovú hodnotu“ (alebo obchodovanú hodnotu) v prípade kapitálových cenných papierov a na „hodnotu podkladového cenného papiera“ v prípade nemajetkových cenných papierov.

3.2.3 Návrh na zmeny a doplnenia článku 3 ods. 2

3.2.3.1 Návrh umožňuje, aby finanční sprostredkovatelia, ktorí umiestňujú cenné papiere, boli oprávnení využívať pôvodný prospekt zverejnený emitentom, pokiaľ je v súlade s predpismi EÚ, a tým sa vyhlí nákladom na výrobu ďalších dokumentov. EHSV v zásade súhlasí s týmto návrhom aj jeho odôvodnením, ale navrhuje, aby sa lepšie vyjasnilo uplatňovanie nového znenia právnych predpisov aj pre prípady, keď má finančný sprostredkovateľ sídlo v tretej krajine a umiestňuje cenné papiere na trhu krajiny, ktorá nie je totožná s krajinou sídla emitenta.

3.2.3.2 EHSV ďalej odporúča, aby možnosť využiť príležitosti uvedené v bode 3.2.3.1 pri predaji tzv. „retailovou kaskádou“ nebola v rozpore s rýchlym zastarávaním finančných informácií. Preto navrhuje, aby pri zverejnení prospektu orgány pre kontrolu a reguláciu trhu, ktoré dohliadajú na činnosť emitenta (alebo sprostredkovateľa) stanovili lehotu platnosti prospektu, po uplynutí ktorej vzniká povinnosť jeho aktualizácie v prípade, že konkrétna finančná operácia, ktorá si vyžiadala vydanie prospektu, ešte stále prebieha.

3.2.4 Návrh na zmeny a doplnenia článku 4 ods. 1 písm. e)

3.2.4.1 Návrh spočíva v rozšírení oslobodenia, ktoré sa v súčasnom znení smernice týka aj systémov zamestnaneckých akcií tak, aby zahŕňalo systémy zamestnaneckých akcií spoločností, ktoré nie sú kótované na regulovanom trhu (teda aj vrátane spoločností, ktoré sú kótované na iných trhoch ako na trhoch v EÚ). Tento návrh je odôvodnený zámerom odstrániť rozdiely v zaobchádzaní s rôznymi kategóriami spoločností (spoločností kótovaných v EÚ a nekótovaných spoločností EÚ alebo spoločností kótovaných mimo EÚ), a zároveň vyhnúť sa zvyšovaniu nákladov spojenému s umiestňovaním na trhu vyhradeným pre investorov, ktorí už boli informovaní o riziku investícií, pretože sú zamestnancami spoločnosti.

3.2.4.2 EHSV súhlasí so zámerom znížiť náklady, ale zdôrazňuje, že umiestňovanie cenných papierov vyhradených pre zamestnancov by mohlo byť samo osebe považované za dôležitú informáciu pre investorov pôsobiacich na tzv. sekundárnych trhoch, najmä ak sa zohľadnia medzinárodné spoločnosti. EHSV si preto želá, aby bolo rozšírenie oslobodenia sprevádzané revíziou príslušných právnych predpisov týkajúcich sa transparentnosti trhu. Pripomienky k návrhu smernice, pokiaľ ide o transparentnosť, by mohli byť predmetom osobitného stanoviska EHSV z vlastnej iniciatívy.

3.2.5 Návrh na zmeny a doplnenia článku 5 ods. 2, článku 6 ods. 2 a článku 7

3.2.5.1 V návrhu smernice sa odporúča prisúdiť väčší význam súhrnu prospektu vzhľadom na veľkú pozornosť, ktorú mu venujú predovšetkým tzv. drobní investori. Súhrn vypracovaný chybným spôsobom môže mať za následok konkrétnu právnu zodpovednosť svojho autora, avšak v návrhu sa upresňuje, že počet slov použitých v dokumente nie je účinným ukazovateľom schopnosti dokumentu informovať adresáta, ktorú treba hľadať skôr v tzv. „kľúčových informáciách“.

3.2.5.2 EHSV súhlasí s názorom, že počet slov nemôže byť dostatočným ukazovateľom schopnosti súhrnu prospektov informovať adresáta, nazdáva sa však, že v návrhu smernice by sa mali poskytnúť jasnejšie kritériá, ako určiť spomedzi dostupných informácií tie najdôležitejšie. Vzhľadom na potrebu investorov posúdiť investíciu na základe existujúceho vzťahu medzi perspektívnym vývojom rizika a zisku by k kľúčovým informáciám mali patriť tie, ktoré dokážu v najväčšej miere ovplyvniť rizikový profil investícií, ktorý sa dá len veľmi ťažko určiť sám osebe. Navrhuje sa preto, aby kľúčové informácie boli stanovené na základe potenciálneho vplyvu, ktoré dokážu vyvolať, a ktoré by sa mali merať pomocou štandardných ukazovateľov už obsiahnutých v iných právnych predpisoch EÚ, ako napr. „value-at-risk“ (VaR). Alternatívne, ale zjednodušujúce technické riešenie, ktoré EHSV uprednostňuje, spočíva v zavedení povinnosti uvádzať ukazovateľ VaR v súhrne prospektu.

3.2.6 Návrh na zmeny a doplnenia článku 7 ods. 2

Cieľom tejto navrhovanej úpravy je proporcionálne prispôbiť náklady na vypracovanie informačného prospektu veľkosti emisie, a v prípade prednostných práv na upísanie akcií spoločnosti.

Je známe, že náklady na vypracovanie prospektu nie sú proporcionálne prispôbené rozsahu finančnej operácie, a preto sú operácie menšieho rozsahu nepomerne znevýhodnené. V prípade prednostných práv na upísanie akcií je však zníženie povinných požiadaviek opodstatnené na základe predpokladu, že „existujúci akcionári už prijali začiatkové rozhodnutie investovať do spoločnosti a mali by s ňou byť oboznámení“.

EHSV súhlasí s požiadavkou znížiť podiel pevných nákladov na vypracovanie prospektu na rozsahu finančnej operácie, pretože k tomuto javu skutočne dochádza. Naopak pokladá za obmedzujúce zdôvodnenie uvedené na podporu zníženia požiadaviek v prípade prednostných práv na upísanie akcií, keďže ich emisia je často predpokladom obchodovania s nimi s investormi, ktorí by mohli byť znevýhodnení v dôsledku toho, že nemajú k dispozícii rovnaké informácie ako ostatní, pretože nepatrili k účastinárom spoločnosti v čase emisie. V oboch prípadoch by zavedenie povinnosti uvádzať VaR investície umožnilo udržať náklady na vypracovanie prospektu v prijateľnej miere bez toho, aby sa výrazným spôsobom ovplyvnila schopnosť súhrnnej verzie dokumentu informovať adresáta.

3.2.7 Návrh na zmeny a doplnenia článku 8

Navrhované znenie článku 8 zavádza možnosť vynechať údaje o ručiteľoch emisií, ak sú cenné papiere zaručené členským štátom, čím by sa mali znížiť celkové náklady finančnej operácie. EHSV v zásade víta tento návrh, ale navrhuje, aby prospekt obsahoval aspoň zmienku o poslednom ratingu ručiteľa, keďže sa tento údaj odlišuje v závislosti od jednotlivých štátov pri rovnakej nominálnej mene finančného nástroja a keďže záruku by mohli poskytovať orgány štátov, ktoré majú samostatnú finančnú kreditibilitu, resp. spoločnosti, ktoré boli založené na špecifický účel hospodárenia s verejným majetkom.

3.2.8 Návrh na zmeny a doplnenia článku 9 a článku 14 ods. 4

Návrh spočíva v predĺžení lehoty platnosti prospektu na 24 mesiacov (oproti súčasným 12 mesiacom). EHSV opakovane zdôrazňuje svoje predchádzajúce konštatovanie, že povaha finančných informácií neumožňuje presným spôsobom stanoviť lehotu platnosti informácií, preto navrhuje ponechať v platnosti súčasnú 12-mesačnú lehotu a umožniť orgánom dohľadu nad finančným trhom predĺžiť ju o ďalších 12 mesiacov na základe odôvodnenej žiadosti emitenta.

3.2.9 Návrh na zmeny a doplnenia článku 10, článku 11 ods. 1, článku 12 ods. 2 a článku 14 ods. 4

3.2.9.1 EHSV súhlasí s návrhom vypustiť článok 10 smernice, keďže povinnosť zverejniť najmenej raz ročne všetky informácie, ktoré už boli verejne sprístupnené počas predchádzajúcich 12 mesiacov, spôsobuje emitentom zbytočné náklady bez toho, aby bola prínosom pre investorov, ktorí si v súčasnosti vďaka moderným informačným technológiám dokážu ľahko zadovážiť predchádzajúce prospekty, v súlade s navrhovanou zmenou článku 14, ktorou sa rozširuje povinnosť sprístupniť informácie na internetovej stránke počas platného stanoveného obdobia.

3.2.9.2 Navrhované zmeny a doplnenia v článkoch 11 a 12 sú dôsledkom vypustenia článku 10, a preto k nim výbor nemá iné výhrady, než tie, ktoré uviedol v predchádzajúcom bode.

3.2.10 Návrh na zmeny a doplnenia článku 16

3.2.10.1 Návrh sa zameriava predovšetkým na upresnenie času, v ktorom prestáva platiť povinnosť poskytovať informácie, najmä pokiaľ ide o možné nezrovnalosti medzi uzavretím ponuky a začatím obchodovania. V návrhu sa odporúča zvoliť okamih podľa toho, ktorý prípad nastane skôr. EHSV považuje za vhodné doplniť do návrhu povinnosť sprostredkovateľov poverených umiestnením na trhu zverejniť objem príslušných obchodovaných cenných papierov v období medzi uzavretím ponuky a začatím obchodovania. Údaje o obchodovaných objemoch týkajúce sa tohto obdobia (prax kedysi označovaná „sivým“ trhom) by mali byť potvrdené kontrolným a regulačným orgánom a mali by obsahovať informácie o celkovom objeme obchodov uzavretých medzi sprostredkovateľmi, ktorí sa podieľajú na umiestňovaní cenných papierov na trhu.

3.2.10.2 V návrhu sa ďalej stanovuje jednotná lehota dvoch pracovných dní po zverejnení dodatku, počas ktorej môžu investori

uplatniť právo odstúpiť od prijatia ponuky. EHSV súhlasí s návrhom zjednotiť lehoty na uplatnenie práva odstúpiť od prijatia ponuky, ale odporúča zaviesť povinnosť oboznámiť investorov, ktorí už akceptovali ponuku, s dodatkom k prospektu prostredníctvom emailovej adresy oznámenej na tento účel.

3.2.11 Návrh na zmeny a doplnenia článku 18

Navrhovaná úprava platného znenia článku 18 smernice má výrazne technický ráz a umožňuje urýchlenejšie poskytovať osvedčenie o schválení, ktorým sa potvrdzuje, že prospekt bol zostavený v súlade s platnými predpismi. To umožňuje znížiť náklady a riziká spojené s technickými chybami pri zverejňovaní prospektov, najmä v štátoch, v ktorých povolenie ešte úplne nedobudlo účinnosť. EHSV schvaľuje túto navrhovanú zmenu.

3.3 Analýza a pripomienky týkajúce sa obsahu článku 2 predloženého návrhu smernice v súvislosti so smernicou 2004/109/ES

Zmeny a doplnenia, ktoré obsahuje článok 2, slúžia na koordináciu obsahu predchádzajúcich bodov s znením predmetnej smernice. EHSV súhlasí s navrhovanými zmenami až na tie, o ktorých sa už vyslovil v predchádzajúcich bodoch.

V Bruseli 18. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Správa o preskúmaní politiky životného prostredia 2008“

KOM(2009) 304 v konečnom znení

(2010/C 347/13)

Spravodajca: **pán Daniel RETUREAU**

Európska komisia sa 24. júna 2009 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu - Správa o preskúmaní politiky životného prostredia 2008“

KOM(2009) 304 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 28. januára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 460. plenárnom zasadnutí 17 a 18. februára 2010 (schôdza zo 17. februára) prijal 118 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 10 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor sa nazdáva, že inštitúcie Spoločenstva a členské štáty sa začali vážne zaoberať problematikou klimatických zmien a trvalo udržateľného rozvoja. Avšak kým sa nám podarí dohodnúť sa na spoločných stanoviskách, treba ešte vykonať veľa práce a dopracovať konkrétne a progresívne medzinárodné záväzky, prehodnotiť politiku pomoci krajinám Afriky, Karibiku a Tichomorja a celkovo rozvojovým krajinám. To isté platí o vzťahoch s hlavnými obchodnými partnermi, v prvom rade s USA.

1.2 Na celkovú „ekologickú stopu“ výrobkov by sa mali vzťahovať minimálne normy. V európskych opatreniach by sa mali naďalej spájať záväzné normy s dobrovoľnými nástrojmi a iniciatívami, aby sa dosiahla zmena v správaní a aby si ľudia ďalej uvedomovali nové problémy, ktoré teraz musí ľudstvo riešiť. V občianskej spoločnosti by sa mal rozvíjať rozmer informovanosti a vzdelania.

1.3 Integrovaná politika zameraná na energetiku a ochranu klímy sa začína osvedčovať. Treba v nej pokračovať, zaradiť do nej aj ostatné skleníkové plyny, rozšíriť ju na ďalšie odvetvia (predovšetkým na všetky formy dopravy) a podporovať medzinárodnú spoluprácu.

1.4 Hlavnú úlohu budú aj naďalej zohrávať právne normy ako REACH alebo zásady environmentálnej zodpovednosti a popri nich aj iniciatívy priemyslu, občanov a spotrebiteľov.

1.5 V ostatných rokoch sa prijalo množstvo smerníc v tejto oblasti, čo si vyžaduje veľkú pozornosť pri správnej transpozícii a snahe o efektívnosť vnútroštátneho práva, predovšetkým v oblasti kontroly jeho uplatňovania.

1.6 Správa je veľmi obsažná a užitočná, avšak koľko občanov si ju prečíta?

2. Hlavné body oznámenia Komisie

2.1 V roku 2008 si európski občania uvedomili globálnu krízu v oblasti klimatických zmien, ktorá pre nich teraz predstavuje hlavnú politickú prioritu.

2.2 To len podčiarkuje skutočnosť, že rozvoj sa musí uberať cestou nízkouhlíkového hospodárstva a šetrenia zdrojmi. Na riešenie týchto výziev sa plánujú ďalšie kroky.

2.3 Hospodárstvo postihla nevídaná finančná kríza, ktorá prídusila investície do reálnej ekonomiky a vyvolala vysokú nezamestnanosť a obrovský nárast verejných dlhov kvôli verejným pôžičkám a účasti štátu v bankách a úverových inštitúciách.

2.4 Správa Komisie pozostáva z oznámenia Rade a Európskemu parlamentu. Komisia nemusí povinne konzultovať pravidelné priebežné správy s EHSV, no výbor väčšinou tieto správy žiada, aby mohol sledovať, ako sa skutočne realizuje legislatíva a usmernenia Spoločenstva.

2.5 Výročná správa o preskúmaní politiky životného prostredia za rok 2008 hodnotí iniciatívy Spoločenstva a ich efektívnosť, najmä z hľadiska záväzkov z Kjóta znížiť emisie skleníkových plynov a nových záväzkov, ktoré sa očakávali od konferencie v Kodani. Výbor prijal k tejto téme stanovisko (1).

(1) Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 116.

2.6 Podľa Komisie a jej odhadov je EÚ na dobrej ceste k dosiahnutiu svojich cieľov v oblasti zníženia emisií v súlade s Kjótskym protokolom o boji proti klimatickým zmenám. EÚ a jej členské štáty (aspoň ich väčšina) sú podľa Komisie veľmi blízko k tomu, aby sa in podarilo splniť záväzky v oblasti zníženia emisií. Vďaka individuálnym snahám niektorých štátov, ktoré skúmajú dodatočné opatrenia, EÚ možno dokonca uvedené ciele presiahne.

2.7 V správe sa takisto uvádza prehľad rozličných oblastí, ktorých sa týka environmentálna politika Spoločenstva, no oznámenie Komisie je len zhrnutím – úplná správa má vyše 200 strán a tvorí prílohu k oznámeniu.

2.8 Ak vychádzame z úplných údajov za rok 2006, vidíme, že v júni 2008 boli emisie skleníkových plynov 15 štátov EÚ o 2,7 % nižšie než v referenčnom roku (1990), pričom za rovnaký čas dosiahol hospodársky rast približne 40 %. Existujúce politiky a opatrenia by mali priniesť celkové zníženie o 3,6 % oproti referenčnému roku v roku 2010, t. j. v polovici obdobia 2008 – 2012, počas ktorého sme sa zaviazali znížiť emisie celkovo o 8 %. Ďalšie zníženie o 3 % (vďaka ktorému by sa emisie celkovo znížili o 6,6 %) sa očakáva od nákupu emisných kreditov súvisiacich s plánmi znižovania emisií v tretích krajinách v rámci kjótskeho mechanizmu. Ďalších 1,4 % sa očakáva od zachytávania uhlíka.

2.9 Všetky uvedené kroky by umožnili splniť či dokonca prekročiť kjótske ciele, keďže členské štáty zatiaľ do svojich odhadov nezačlenili limity pridelovania emisných kvót na výmenné obdobie emisných kvót Spoločenstva 2008 – 2012, ktoré by mali ďalej znížiť emisie o 3,3 % v porovnaní s referenčným rokom.

3. Poznámky

3.1 Odhady Komisie za rok 2008 uvedené v správe vychádzajú z relatívne starých úplných údajov a z neúplných údajov od roku 2006. V roku 2008 však neboli k dispozícii iné údaje a Komisia zohľadnila všetky relevantné výsledky, ktoré sa jej do vydania správy podarilo zozbierať. Napriek neuspokojivým výsledkom kodanskej konferencie o klimatických zmenách sa výbor domnieva, že EÚ by mala splniť cieľ týkajúci sa zníženia emisií, ktorý si sama stanovila do roku 2012, a že by mala presadzovať plnenie ďalších cieľov znižovania emisií, ktoré prijala na obdobie do roku 2020.

3.2 V ostatných rokoch sa v tejto oblasti prijalo množstvo smerníc – to si vyžaduje veľkú pozornosť pri správnej transpozícii a snahe o efektívnosť vnútroštátneho práva, predovšetkým v oblasti kontroly jeho uplatňovania. Niektorým členským štátom sa nepodarilo dosiahnuť stanovené ciele. V správe sa poukazuje na pretrvávajúce problémy a prekážky ako aj na dosiahnutý pokrok. Správa je úplná, podrobná a oznamuje, že budú vytvorené nové ukazovatele celkovej „ekologickej stopy“ výrobných a činností. Dúfame, že si ju prečíta množstvo ľudí a že aj ďalšie správy

budú dobre spropagované a podporia zmenu správania v oblasti výroby, distribúcie a spotreby.

3.3 Výbor nie je plne presvedčený o argumente, podľa ktorého je kríza sama o sebe príležitosťou na to, aby sa zmenili výrobné a spotrebné postupy smerom k trvalo udržateľnejším riešeniam. Kúpna sila čoraz väčšieho počtu rodín sa znižuje z dôvodu nezamestnanosti a zatváraní podnikov, z ktorých niektoré delokalizovali výrobu do krajín mimo EÚ. Hlavnými problémami, ktoré trápia ľudí, najmä mladých, je práca a bývanie a na tieto otázky treba nájsť pozitívne odpovede.

3.4 Čoraz častejšie sa vyskytujú nestále pracovné miesta, práca na dobu určitú a na skrátený pracovný úväzok, čo vnáša do života ľudí nestabilitu, ktorá nepraje zmenám spotrebného správania domácností ani podnikov. Podniky často svoju výrobu, ktorá najväčšmi znečisťuje životné prostredie, „vyvážajú“ za hranice EÚ namiesto toho, aby investovali do iných spôsobov výroby. Takéto investície sa navyše ťažko realizujú aj kvôli sťaženému prístupu k úverom, najmä pre malé a stredné podniky.

3.5 V správe sa len okrajovo hovorí o dôsledkoch krízy, ktoré sa ešte ani zďaleka nezačali riešiť spôsobom priaznivým pre životné prostredie. Kríza ťažko doľahla predovšetkým na štáty mimo EÚ-27, najmä na rozvojové krajiny. Momentálne je ťažké predstaviť si účinné opatrenia zamerané na tieto krajiny, keďže verejná rozvojová pomoc aj rôzne iné pomocné aktivity sa prudko znižujú. Na pomoc týmto krajinám, ktoré nemajú prostriedky ani technológie na boj proti klimatickým zmenám, musíme čo najskôr a dôkladne zmeniť naše správanie.

3.6 Pokojné pokračovanie bez zmeny organizácie hospodárstva neprinesie pokrok smerom k bezpečnejšiemu a kvalitnejšiemu prostrediu, avšak signály z finančných trhov a priemyslu zatiaľ nie sú zďaleka povzbudivé. Potrebujeme pevnú politickú vôľu, väčší záujem európskych občanov a médiá, ktoré budú poskytovať objektívne, a nie zbytočne „katastrofické“ informácie.

3.7 Pre krajiny, v ktorých sa priemysel ešte len rozvíja (Čína, Brazília, India a podobne) predstavujú staré modely spotreby v industrializovaných krajinách s trhovou ekonomikou stále cieľ, o dosiahnutie ktorého sa usilujú. Vlády ako aj občania týchto krajín len ťažko chápu obmedzenia v oblasti znečisťovania a zmeny životného štýlu a spôsobu spotreby, ktoré im chceme stanoviť. Záväzky súvisiace s bojom proti klimatickým zmenám vnímajú ako historickú nespravodlivosť, ktorá prichádza v čase, keď sa usilujú vyviesť svoje obyvateľstvo z chudoby a pozdvihnúť vzdelávanie a zdravotníctvo vďaka industrializácii súvisiacej s externalizáciou v nadnárodných spoločnostiach.

3.7.1 Tieto krajiny žiadajú pomoc a prenos technológií – preto ak chceme naďalej pokračovať v smere, ktorý vytýčili dohody v oblasti klímy, budeme sa musieť týmito požiadavkami vážne zaoberať.

3.8 Mala by prebehnúť reflexia o tom, či je vhodné v rámci jednotlivých častí výrobného reťazca prepravovať výrobky z jedného konca planéty na druhý a smerom k veľmi vzdialeným miestam spotreby a v tejto súvislosti by sa mali prijať vhodné opatrenia. Zatažovanie životného prostredia a klímy sa premieta do cien a spôsobuje znečisťovanie – tieto náklady napokon znášajú spotrebiteľia. Výbor preto podporuje snahy o revíziu dohovoru MARPOL a snahy obmedziť znečistenie spôsobené lodnou dopravou. Mali by sa však zaviesť aj globálne pravidlá finančných trhov a pravidlá zamerané na zlepšenie logistiky dopravy ako aj na podporu trvalo udržateľnej výroby.

3.9 Výbor súhlasí s názorom Komisie, podľa ktorého by mali vlády využiť svoje plány hospodárskej obnovy na zlepšenie energetickej účinnosti, rozvoj environmentálnej infraštruktúry a podporu ekologických inovácií.

3.10 Silná environmentálna politika by mohla pomôcť naštartovať ekologickejšie oživenie hospodárstva s nižšími emisiami CO₂ a zmenu spotreby podnikov a domácností.

3.11 Kvôli rýchlemu poklesu biodiverzity vo svete (vymieranie mnohých živočíšnych a rastlinných druhov, pričom niektoré, napríklad vtáctvo a včely, sú obzvlášť ťažko zasiahnuté, hoci sú nevyhnutné pre poľnohospodársku výrobu) sa musia začať realizovať opatrenia, ktoré zastavia vymieranie druhov. Ide najmä o opatrenia v týchto oblastiach:

- lesné hospodárstvo a zastavenie kľčovania pralesov a dažďových pralesov,

- metódy využívané v poľnohospodárstve (bolo dokázané, že v súčasnosti používané prípravky na ochranu rastlín ovplyvňujú zdravie včiel a obživu vtáctva).

3.12 Výbor kladne hodnotí vytvorenie nových ukazovateľov, ktoré zohľadňujú biodiverzitu a klimatické pomery, ktoré prvý raz použil EUROSTAT v prioritných oblastiach 6. akčného programu pre životné prostredie.

3.13 CO₂ nie je jediný skleníkový plyn; pozorne si treba všimnúť aj NO_x (oxidy dusíka) a všetko, čo môže mať vplyv na ozónovú vrstvu a vyvolať otepľovanie atmosféry.

3.14 Výbor zdôrazňuje význam zvyšovania povedomia a podpory aktívnej účasti občanov, medzi ktorými treba spropagovať správne postupy v oblasti spotreby výrobkov a obmedzovanie a triedenie komunálneho odpadu. Rovnako nevyhnutné je zvýšiť povedomie o týchto otázkach aj v podnikoch, ktoré by boj proti klimatickým zmenám mali zaradiť do svojich záväzkov v rámci sociálnej zodpovednosti.

3.15 K väčšine programov a predpisov uvedených v správe sa EHSV vyjadril už vo svojich predchádzajúcich stanoviskách (2). Okrem toho vytvoril stále stredisko pre monitorovanie trvalo udržateľného rozvoja, aby mohol účinnejšie prispieť k uplatňovaniu stratégií na boj proti klimatickým zmenám, k monitorovaniu politík a predpisov Spoločenstva a ku kontrole ich uplatňovania.

V Bruseli 17. februára 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

(2) Stanoviská EHSV: Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 122; Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 97; Ú. v. EÚ C 317, 23.12.2009, s. 75; Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 92; Ú. v. EÚ C 306, 16.12.2009, s. 42; Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 67; Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 62; Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 88; Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 55; Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 50; Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 46; Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 34; Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 59; Ú. v. EÚ C 306, 16.12.2009, s. 39; Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 66.

Predplatné na rok 2010 (bez DPH, vrátane poštovného)

Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	1 100 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, tlačené vydanie + ročný CD-ROM	22 úradných jazykov EÚ	1 200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	770 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, mesačný (súhrnný) CD-ROM	22 úradných jazykov EÚ	400 EUR ročne
Dodatok k úradnému vestníku (séria S), Verejné obstarávanie a výberové konania, CD-ROM, dve vydania za týždeň	viacjazyčné: 23 úradných jazykov EÚ	300 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria C – konkurzy	jazyk(-y), v ktorom(-ých) sa konajú konkurzy	50 EUR ročne

Úradný vestník Európskej únie, ktorý vychádza vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie, si možno predplatiť v ktoromkoľvek z 22 jazykových znení. Zahŕňa sériu L (Právne predpisy) a C (Informácie a oznámenia).

Každé jazykové znenie má samostatné predplatné.

V súlade s nariadením Rady (ES) č. 920/2005 uverejneným v úradnom vestníku L 156 z 18. júna 2005 a ustanovujúcim, že inštitúcie Európskej únie nie sú viazané povinnosťou vyhotovovať všetky právne akty v írskom jazyku a uverejňovať ich v tomto jazyku, sa úradné vestníky uverejnené v írskom jazyku predávajú osobitne.

Predplatné na dodatok k úradnému vestníku (séria S – Verejné obstarávanie a výberové konania) zahŕňa všetkých 23 úradných jazykových znení na jednom viacjazyčnom CD-ROM-e.

Predplatitelia Úradného vestníka Európskej únie môžu získať rôzne prílohy k úradnému vestníku, ktoré sa budú zasielať na základe jednoduchej žiadosti. O vydaní týchto príloh budú informovaní prostredníctvom oznámení pre čitateľov, ktoré sa vkladajú do Úradného vestníka Európskej únie.

Počas roka 2010 sa nosiče CD-ROM nahradia nosičmi DVD.

Predaj a predplatné

Rozličné platené publikácie, rovnako ako aj Úradný vestník Európskej únie, si možno predplatiť a získať u obchodných distribútorov. Zoznam obchodných distribútorov možno nájsť na tejto internetovej adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke si možno prehliadať Úradný vestník Európskej únie, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikatúru a návrhy právnych aktov.

Viac sa dozviete na stránke: <http://europa.eu>

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK